

**BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
HERCEGOVAČKO-NERETVANSKA ŽUPANIJA
HERCEGOVAČKO-NERETVANSKI KANTON
ŽUPANIJSKI / KANTONALNI SUD U MOSTARU
Broj: 07 0 K 013934 17 K
Mostar, 21.06.2018. godine**

U IME FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

Županijski/Kantonalni sud u Mostaru, u vijeću sastavljenom od sutkinje Daniele Dalipagić Rizvanović, kao predsjednika vijeća, sudaca Marina Zadrić i Merime Čatić, kao članova vijeća, i uz sudjelovanje Adise Špago, kao zapisničara, u kaznenom postupku protiv optuženih 1. -----, zastupanog po branitelju Fahriji Karkin, advokatu iz Sarajeva 2. -----, zastupanog po braniteljici Vukici Marjanović-Suljić, advokatu iz Zenice, 3. -----, zastupanog po branitelju Esadu Fejzagić, advokatu iz Konjica i 4. -----, zastupanog po branitelju Rami Ajkić, advokatu iz Zenice, zbog kaznenog djela Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz čl. 142. st. 1. preuzetog Kaznenog zakona Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije (u daljem tekstu KZ SFRJ), po optužnici Tužiteljstva Bosne i Hercegovine broj T20 0 KTRZ 0006579 13 od 28.12.2016. godine, koja je potvrđena od strane suca za prethodno saslušanje ovoga suda dana 31.01.2017. godine, a koja je na glavnom pretresu dana 14.05.2018. godine izmijenjena od strane tužitelja Županijskog/Kantonalnog tužiteljstva Hercegovačko-neretvanske županije, pa je, nakon održane javne glavne rasprave u dane: 13.11.2017., 27.11.2017., 04.12.2017. (s dijela glavne rasprave na ovom ročištu isključena javnost), 18.12.2017., 15.01.2018., 22.01.2018., 12.02.2018., 26.02.2018., 12.03.2018., 19.03.2018., 09.04.2018., 16.04.2018., 07.05.2018., 14.05.2018., 28.05.2018. i 18.06.2018. godine, na kojoj su bili prisutni svi optuženi sa svojim braniteljima, te tužitelj Darko Zovko, na temelju čl. 300. st. 1. Zakona o kaznenom postupku Federacije Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu ZKP FBiH), donio i dana 21.06.2018. godine, u prisustvu županijskog tužitelja Darke Zovko, branitelja Fahrije Karkin i Esada Fejzagić, javno objavio:

P R E S U D U

Optuženi:

1. -----, zv.,-----“, sin -----, i majke ----- rođ. -----, rođen -----godine u Zavidovićima, JMBG: 1-----, boravi u mjestu -----, Ul ----- br.2, općina -----, stalno nastanjen na adresi -----, pismen, SSS, po zanimanju mehaničar mašina i postrojenja, oženjen, bez djece, lošeg imovnog stanja, vojsku služio JNA u Beogradu 1988./1989. godinu, po narodnosti Bošnjak, državljanin Bosne i Hercegovine, ranije osuđivan- Presudama Kantonalnog suda u Zenici br. ----- od -----godine i Vrhovnog suda FBiH u Sarajevu, br. ----- od -----godine, zbog kaznenog djela ubojstvo iz člana 171. st. 1. KZ FBiH, osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 5 (pet) godina-kazna izdržana;
2. -----, zv. „-----“, sin ----- i majke ----- rođ. -----, rođen ----- .godine u mjestu -----, općina -----, JMBG: -----, nastanjen na adresi Ul. -----, pismen, SSS, umirovljenik, u izvanbračnoj zajednici, otac dvoje djece iz prvog

braka od kojih je jedno malodobno, lošeg imovnog stanja, vojsku služio u Škola rezervnih oficira u Beogradu i Nišu ----- godine, ima čin kapetana iz JNA, po narodnosti Bosanac-Musliman, državljanin Bosne i Hercegovine, ranije osuđivan- Presudom Opštinskog suda u Zenici broj -----, pravomoćna 2000. godine, zbog kaznenog djela Nedopušteno držanje oružja ili eksplozivnih materija iz čl. 348. st. 1. KZ FBiH, izrečena uvjetna osuda sa utvrđenom kaznom zatvora u trajanju od 3 (tri) mjeseca, sa vremenom provjeravanja u trajanju od 1 (jedne) godine;

3. -----, zv. „-----“ sin -----, i majke ----- rođ. -----, rođen -----.godine u mjestu Suljići, općina Donji Vakuf, JMBG -----, nastanjen u Ul. -----, pismen, po zanimanju vodoinstalater, nezaposlen, oženjen, otac dvoje malodobne djece, lošeg imovnog stanja, po narodnosti Bošnjak, državljanin Bosne i Hercegovine, ranije neosuđivan;
4. -----, zv. „-----“ sin ----- i majke ----- rođ. -----, rođen -----.godine u Zenici, JMBG: -----, nastanjen u Ul. -----, pismen, po zanimanju NK-radnik, oženjen, otac dvoje malodobne djece, lošeg imovnog stanja, Vojsku služio u JNA 1990./1991. godine u Negotinu, po narodnosti Bošnjak, državljanin Bosne i Hercegovine, ranije neosuđivan;

K r i v i s u

Što su:

Za vrijeme oružanog sukoba u Bosni i Hercegovini između Armije Republike Bosne i Hercegovine (A R BiH) i Hrvatskog vijeća obrane (HVO), u mjestu Orahovica, općina Konjic, ----- u svojstvu pripadnika Diverzantsko-izviđačke brigade (DIB) Zenica Armije R BiH, ----- u svojstvu komandanta Odreda Diverzantsko-izviđačke brigade (DIB) Zenica Armije R BiH, ----- u svojstvu pripadnika Diverzantsko-izviđačke brigade (DIB) Zenica Armije R BiH i ----- u svojstvu komandira voda Diverzantsko-izviđačke brigade (DIB) Zenica Armije R BiH, postupali suprotno odredbi članka 3. stavak 1. točka a) i c) Ženevske konvencije o zaštiti građanskih lica za vrijeme rata od 12.08.1949. godine, a koja zabranjuje povrede koje se nanose životu i tjelesnom integritetu, naročito sve vrste ubojstava, osakaćenja, svireposti, mučenja, te povrede osobnog dostojanstva, naročito uvredljivih i ponižavajućih postupaka tako što su :

1. -----, -----, -----, I -----, zajedno

Dana 31.08. i 01.09. 1993. godine, nakon što su pripadnici Vojne policije Diverzantsko-izviđačke brigade (DIB) Zenica, u predvečernjim satima, iz njihovih obiteljskih kuća u naselju Orahovica, općina Konjic, protupravno lišili slobode civile hrvatske nacionalnosti ----- zvanog -----, sin -----, rođen 24.02.1928. godine, -----, sina -----, rođenog 12.12.1939. godine, i njegovog punca -----, sina -----, rođenog ----- godine, a nakon toga ih pješice sproveli do kuće ----- gdje je bila smještena komanda DIB-a te ih svu trojicu zatvorili u jedan manji pomoćni objekat koji je ranije služio vlasniku ----- kao štala a koji se nalazio u neposrednoj blizini kuće -----, da bi nakon toga, u večernjim satima i tijekom noći, optuženi -----, -----, -----, I ----- u različitim vremenskim intervalima i u više navrata, ulazili u taj pomoćni objekat, pa su tako u večernjim satima, optuženi -----I -----, zajedno, u prisustvu -----

-----, nanosili velike patnje i povrede tjelesnog integriteta, na način da su rukama i nogama obuvenim u vojničke čizme brutalno udarali zatvorene civile po svim dijelovima tijela pri tom oponašajući karate trening, da bi nakon toga, optuženi -----, ----- i -----, zajedno, sudjelovali u mučenju zatvorenih civila, na naročito okrutan i ponižavajući način tako što su ih udarali po svim dijelovima tijela rukama i nogama obuvenim u vojničke čizme, pri tom ih ispitujući tko je odavao položaje Armije BiH oko Orahovice vojsci HVO, te tražeći od istih da priznaju da su oni to činili, da bi u jednom trenutku ----- i ----- nečovječno postupali prema zatvorenim civilima, tako što su vršili osobito uvredljive i ponižavajuće postupke na način da su prisilili punca (-----) i zeta (-----) da se međusobno udaraju, a što je ----- popratio i povcima „jače, jače“, uslijed čega su oštećeni zadobili povrede u predjelu glave u vidu velikih otekлина, a nakon obavljene ekshumacije 1999. godine kod oštećenih su utvrđene teške tjelesne povrede i to kod ----- zv. ----- u vidu višestrukog preloma gornje vilice i preloma donje vilice, kod ----- u vidu preloma desne gornje vilice, te kod ----- u vidu preloma desne gornje vilice, uslijed kojeg premlaćivanja je ----- preminuo u noćnim satima, a ----- zv. ----- i ----- su ostali ležati, natečenih tijela u objektu gdje su premlaćeni, otežano dišući i u teškom fizičkom stanju.

Dakle, kršeći pravila međunarodnog prava za vrijeme oružanog sukoba u Bosni u Hercegovini između Hrvatskog vijeća odbrane (HVO) i Armije Republike Bosne i Hercegovine, III-optuženi ----- i IV-optuženi -----, kao saizvršitelji nanosili povrede tjelesnom integritetu civilnim osobama, suprotno odredbi članka 3. stavak 1. točka a) Ženevske konvencije o zaštiti građanskih lica za vrijeme rata od 12.08.1949. godine, I-optuženi -----, II-optuženi ----- i III-optuženi -----, kao saizvršitelji mučili civilne osobe i pri tom im nanosili povrede tjelesnom integritetu, suprotno odredbi članka 3. stavak 1. točka a) Ženevske konvencije o zaštiti građanskih lica za vrijeme rata od 12.08.1949. godine, a I-optuženi ----- i II-optuženi ----- kao saizvršitelji nečovječno postupali prema civilnim osobama vršeći prema njima uvredljive i ponižavajuće postupke, suprotno odredbi članka 3. stavak 1. točka c) Ženevske konvencije o zaštiti građanskih lica za vrijeme rata od 12.08.1949. godine, uslijed čega je radnjama svih optuženih nastupila smrt jedne civilne osobe

2. -----, sam

Dana 01.09.1993. godine, oko 09:00 sati, u mjestu Orahovica, općina Konjic, nakon što su prethodnu noć ----- zv. ----- i ----- ispitivani i premlaćivani u pomoćnom objektu- štali koja se nalazila u neposrednoj blizini kuće -----, od strane -----, -----, ----- I-----, gdje su posljedicom premlaćivanja ostali ležati u teškom fizičkom stanju, ali još uvijek pokazujući znakove života, I-optuženi -----, izašao iz kuće ----- gdje je bila komanda DIB-a, došao do vrata pomoćnog objekta, htijući ih lišiti života, iz neposredne blizine pucao iz vatrenog oružja u ----- i ----- zv. -----, i na taj ih način usmratio na licu mjesta.

Dakle, kršeći pravila međunarodnog prava za vrijeme oružanog sukoba u Bosni u Hercegovini između Hrvatskog vijeća odbrane (HVO) i Armije Republike Bosne i Hercegovine, suprotno odredbi članka 3. stavak 1. točka a) Ženevske konvencije o zaštiti građanskih lica za vrijeme rata od 12.08.1949. godine, I-optuženi ----- izvršio ubojstvo dvije civilne osobe

Čime je optuženi ----- radnjama iz točke 1. i 2. počinio kazneno djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz članka 142. stavak 1. preuzetog Kaznenog zakona Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije, optuženi ----- je radnjama iz točke 1. počinio kazneno djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz članka 142. stavak 1. preuzetog Kaznenog zakona Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije, optuženi ----- je radnjama iz točke 1. počinio kazneno djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz članka 142. stavak 1. preuzetog Kaznenog zakona Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije i optuženi ----- je radnjama iz točke 1. počinio kazneno djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz članka 142. stavak 1. preuzetog Kaznenog zakona Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije.

pa sud primjenom istog zakonskog propisa, kao i čl. 33., 38. i 41. preuzetog KZ SFRJ, optuženog -----,

OSUĐUJE
NA KAZNU ZATVORA U TRAJANJU OD 13 (TRINAEST) GODINA

Na temelju čl. 50. st. 1. preuzetog KZ SFRJ, optuženom ----- se u kaznu zatvora uračunava vrijeme provedeno u lišenju slobode i pritvoru počev od 31.08.2016. do 06.01.2017. godine;

pa sud primjenom istog zakonskog propisa, kao i čl. 33., 38. i 41. preuzetog KZ SFRJ, optuženog -----,

OSUĐUJE
NA KAZNU ZATVORA U TRAJANJU OD 6 (ŠEST) GODINA

pa sud primjenom istog zakonskog propisa, kao i čl. odredbe čl. 81. st. 3. i 4. preuzetog KZ SFRJ, optuženog -----

OSUĐUJE
NA KAZNU ZATVORA U TRAJANJU OD 5 (PET) GODINA

pa sud primjenom istog zakonskog propisa, kao i čl. 33., 38. i 41. preuzetog KZ SFRJ, optuženog -----,

OSUĐUJE
NA KAZNU ZATVORA U TRAJANJU OD 5 (PET) GODINA

Na temelju čl. 202. st. 4. Zakona o kaznenom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, optuženi se oslobađaju plaćanja troškova kaznenog postupka i isti padaju na teret proračunskih sredstava.

Na temelju čl. 212. st. 3. ZKP FBiH, oštećeni se sa imovinskopравnim zahtjevom upućuju na parnicu.

O b r a z l o ž e n j e

Tužiteljstvo Bosne i Hercegovine je podiglo optužnicu broj T20 0 KTRZ 0006579 13 od 28.12.2016. godine protiv optuženih -----, -----, ----- i -----, zbog kaznenog djela Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz čl. 173. st. 1. tč. c), u svezi čl. 180. st. 1. i čl. 29. Kaznenog zakona Bosne i Hercegovine, koja je nakon dostave na nadležno postupanje Županijskom / Kantonalnom sudu u Mostaru prema pravomoćnom rješenju Suda Bosne i Hercegovine broj S1 1 K 024119 17 KV od 10.01.2017. godine, potvrđena od strane suca za prethodno saslušanje ovoga suda dana 31.01.2017. godine, a na glavnoj raspravi, dana 14.05.2018. godine, je izmijenjena od strane postupajućeg tužitelja Županijskog/Kantonalnog tužiteljstva Hercegovачko-neretvanske županije/kantona.

Županijsko tužiteljstvo HNŽ je do okončanja dokaznog postupka na glavnom pretresu izmijenilo činjenični opis optužnice, precizirajući isti i usklađujući ga činjenicama proisteklim iz dokaza izvedenih na glavnom pretresu, pri tome je tužitelj izvršio izmjenu pravne ocjene djela u odnosu na onu iz optužnice, primjenjujući pravilno načelo vremenskog važenja materijalnog zakona. Što se tiče samog činjeničnog stanja, pri izvršenoj izmjeni tužitelj je iz optužnice vezano za navode koji se odnose na mjesto izvršenja djela: “... jedan manji pomoćni objekat koji je ranije služio vlasniku ----- kao štala za koze..” izbacio navod “za koze”, a u odnosu na vrijeme izvršenja djela koje je ostalo određeno kao dani 31.08. i 01.09.1993. godine tužitelj je umjesto ranije naznake da se radnja izvršenja djela od strane optuženih događala samo tijekom noći, unio navod da se događala i u večernjim satima. Dalje, ranija optužnica je uopćenije određivala samu radnju izvršenja djela, dok je u izmijenjenoj optužnici radnja izvršenja djela konkretizirana i jasno precizirana u odnosu na svakog optuženog ponaosob, a također je precizno postavljen vremenski slijed događaja. Tako je radnja izvršenja djela iz točke 1. Optužnice, kako je ranije opisana: “...pa su tako osumnjičeni -----, ----- i -----, zajedno, zarobljene civile pretukli na način da su ih udarali po svim dijelovima tijela rukama i nogama obuvenim u vojničke čizme, pri tom ih ispitujući o položajima i naoružanju HVO-a oko Orahovice, te tražeći od istih priznaju da su odavali položaje Armije BiH oko Orahovice, od kojih udaraca su zarobljeni civili padali i po naredbi ----- i V----- ponovo ustajali, da bi u jednom trenutku ----- prisilio punca (-----) i zeta (-----) da se udaraju međusobno a što je ----- popratio smijehom i riječima “jače, jače”, da bi, iste noći, -----I-----, zajedno, u prisustvu -----, nogama obuvenim u vojničke čizme brutalno udarali zarobljene civile po svim dijelovima tijela pri tom oponašajući karate poteze, čime su im sva četvorica osumnjičenih gore opisanim radnjama nanijeli teške povrede tjelesnog integriteta a što se posebno očitovalo povredama u predjelu glave u vidu velikih oteklina i što je za posljedicu imalo prelome kostiju lica i čeljusti zarobljenih civila, uslijed čega je ----- preminuo u noćnim satima, a ----- i ----- su ostali ležati, natečenih tijela u objektu gdje su pemlaćeni, otežano dišući i u teškom fizičkom stanju”, u izmijenjenoj optužnici kroz izvršeno preciziranje navoda, opisana kao: “...pa su tako u večernjim satima, optuženi -----I-----, zajedno, u prisustvu -----, nanosili velike patnje i povrede tjelesnog integriteta, na način da su rukama i nogama obuvenim u vojničke čizme brutalno udarali zatvorene civile po svim dijelovima tijela pri tom oponašajući karate trening, da bi nakon toga, optuženi -----, ----- i -----, zajedno, sudjelovali u mučenju zatvorenih civila, na naročito okrutan i ponižavajući način tako što su ih udarali po svim dijelovima tijela rukama i nogama obuvenim u vojničke čizme, pri tom ih ispitujući o položajima i naoružanju HVO-a oko Orahovice, te tražeći od istih da priznaju da su

odavali položaje Armije BiH oko Orahovice, da bi u jednom trenutku ----- i ----- nečovječno postupali prema zatvorenim civilima, tako što su vršili osobito uvredljive i ponižavajuće postupke na način da su prisilili punca (-----) i zeta (-----) da se međusobno udaraju, a što je ----- popratio i povcima „jače, jače“, uslijed čega su oštećeni zadobili povrede u predjelu glave u vidu velikih otekline kao i teške tjelesne povrede i to ----- u vidu višestrukog preloma gornje vilice i preloma donje vilice, ----- u vidu preloma desne gornje vilice, te ----- u vidu preloma desne gornje vilice, uslijed kojeg premlaćivanja je ----- preminuo u noćnim satima, a ----- I----- su ostali ležati, natečenih tijela u objektu gdje su premlaćeni, otežano dišući i u teškom fizičkom stanju“.

Što se tiče točke 2. optužnice, radnja izvršenja djela je ranije opisana: “Dana 01.09.1993. godine u jutarnjim satima, nakon što su noć prije -----I----- premlaćeni na način, vrijeme i mjestu kao u točki 1. Optužnice, izašao iz kuće Mile Perilića, došao do vrata pomoćnog objekta te pucao iz neposredne blizine vatrenim oružjem u -----I-----, koji su ležali na podu pomoćnog objekta u teškom fizičkom stanju, uslijed kojih pucnjeva je nastupila smrt -----I-----”, dok je u izmijenjenoj optužnici opisana: “Dana 01.09.1993. godine, oko 09:00 sati, u mjestu Orahovica, općina Konjic, nakon što su prethodnu noć -----I----- ispitivani i premlaćivani u pomoćnom objektu- štali koja se nalazila u neposrednoj blizini kuće -----, od strane -----, -----I----- - gdje su posljedicom premlaćivanja ostali ležati u teškom fizičkom stanju, ali još uvijek pokazujući znakove života, I-optuženi -----, izašao iz kuće ----- gdje je bila komanda DIB-a, došao do vrata pomoćnog objekta, htijući ih lišiti života, iz neposredne blizine pucao iz vatrenog oružja u -----I-----, i na taj ih način usmrtio na licu mjesta“, dakle, osim precizirane radnje izvršenja djela optuženog -----, precizirano je vrijeme izvršenja djela, te je unesen subjektivni odnos optuženog prema djelu.

Što se tiče pravne ocjene djela od strane tužitelja, ranijom optužnicom je optuženima stavljeno na teret kazneno djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz čl. 173. st. 1. tč. c), u svezi čl. 180. st. 1. i čl. 29. KZ BIH, dok je izmijenjenom optužnicom izvršena pravilna primjena materijalnog zakona sukladno načelu vremenskog važenja istog, pa je tako primijenjen preuzeti Kazneni zakon Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije, te je dalje tužitelj pri vršenju pravne ocjene djela za optužene isto kvalificirao tvrdeći da su svi optuženi radnjama opisanim u točki 1. optužnice počinili kazneno djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz čl. 142. st. 1., u svezi sa čl. 22. preuzetog KZ SFRJ, a prvooptuženi ----- je radnjama opisanim u točki 2. Optužnice počinio kazneno djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz čl. 142. st. 1. preuzetog KZ SFRJ. Ovaj sud je temeljem ovlaštenja iz čl. 295. st. 2. ZKP FBIH izvršio konačnu pravnu ocjenu djela, pa je takva ocjena djela u nastavku presude i detaljno obrazložena.

Na izmjenu optužnice tužitelj je ovlašten temeljem čl. 290. ZKP FBIH, jer se radi o diskrecionom pravu tužitelja koje koristi kada ocjeni da se tijekom dokaznog postupka izmijenilo činjenično stanje iznijeto u optužnici, pri tome je jasno, da između činjeničnog opisa djela u ranijoj optužnici u odnosu na opis iz izmijenjene optužnice postoji istovjetnost u osnovnim elementima, dakle, izmjena je izvršena u okviru subjektivnog i objektivnog identiteta kaznenog djela stavljenog na teret optuženima.

Na samo pravo tužitelja da izvrši izmjenu optužnice prigovore je u pismenom obliku iznio optuženi ----- osobno, te branitelj prvooptuženog -----.

Tako se u podnesku optuženog -----, koji je zaprimljen u sud dana 24.05.2018. godine, navodi da izmijenjena optužnica ne sadrži sve ono što treba sadržavati u smislu čl. 242. ZKP FBIH u vidu prijedloga dokaza i rezultata istrage, da odredba čl. 243. st. 5. ZKP FBIH sadrži prekluzivni rok u kojem optuženi ima pravo da podnese prethodne prigovore, međutim,

da je na ročištu 14.05.2018. godine kada je izmijenjena optužnica dostavljena optuženom predsjednica vijeća tražila da optuženi odmah izjasne o krivnji, pa je i povreda što od toga ročišta do nastavka glavne rasprave (28.05.2018. godine) nije proteklo 15 dana, te je optuženi ----- stoga smatrao da sud ne smije dopustiti da se građanima sudi bez dokaza, rezultata istrage i u kraćim rokovima od zakonskih, pa je predložio da vanraspravno vijeće donese rješenje da nema mjesta optužbi protiv njega i da kazneni postupak obustavi.

Navode optuženog sud je ocijenio kao neosnovane, utvrđujući da nema zakonskih uvjeta da o njegovom prijedlogu odlučuje vanraspravno vijeće i da donese odluku kakvu predlaže. Naime, u konkretnoj procesnoj situaciji optuženi se neosnovano pozivao na odredbe čl. 243. ZKP FBiH, jer izmjenu optužnice na glavnom pretresu tretira odredba čl. 290. st. 1. ZKP FBiH, po kojoj tužitelj do okončanja dokaznog postupka na glavnoj raspravi može izmijeniti optužnicu ukoliko smatra da su se temeljem izvedenih dokaza izmijenile činjenice. Ta situacija je zakonom dopuštena iznimka u odnosu na pravilo da je optužnica pisani akt tužitelja koja se podnosi na potvrđivanje suda za prethodno saslušanje i u kojem slučaju su dalje dopušteni prigovori u roku od 15 dana. Stoga, u ovom slučaju niti izmijenjena optužnica ne treba sadržavati prijedlog dokaza i rezultate istrage, jer kako je to jasno, tužitelj predmetnu optužnicu mijenja samo parcijalno u odnosu na činjenice za koje on smatra da su se izmijenile i u granicama dopuštenim odredbom čl. 290. ZKP FBiH, a ostali dio predmetne pismene optužnice ostaje neizmijenjen. Vezano za izmjenu optužnice, u smislu čl. 290. ZKP FBiH, postoji mogućnost da se nakon izmjene optužnice odgodi glavni pretres radi pripreme odbrane, čemu je konkretno sud odbrani udovoljio. Nadalje, optuženi ----- pogrešno poprima da je predsjednica vijeća nakon izmjene optužnice od strane tužitelja tražila od optuženih da se izjasne o krivnji, budući da su optuženi na prvom ročištu upozoreni u skladu sa zakonom i poučeni o pravima, između ostalog da im je na dispoziciji da li hoće ili neće iznositi svoju odbranu ili odgovarati na postavljena pitanja, što u konkretnoj situaciji podrazumijeva i dispoziciju da li se uopće hoće izjasniti na izmijenjenu optužnicu, ali je sud omogućio odbrani da se izjasni o izmijenjenoj optužnici, a na traženje dijela odbrane da im se ostavi rok za pripremu, rok je i odobren, dok je na novom ročištu odbrani dana mogućnost da se eventualno izjasni o izmijenjenoj optužnici, kao i da eventualno predlaže nove dokaze.

Branitelj prvooptuženog smatra da se nisu ispunili uvjeti za izmjenu optužnice, prvo, iz razloga što tužitelj nije dao obrazloženje na osnovu čega izvodi zaključak da su se izmijenile činjenice i što je uvjetovalo izmjenu optužnice, a dužan je to obrazložiti u završnoj riječi, te također, branitelj smatra da se nije radilo o izmjeni optužnice u smislu čl. 290. ZKP FBiH, već o preciziranju određenih činjenica u činjeničnom supstratu, pa branitelj tu svoju tvrdnju obrazlaže primjerom unešenog vremena izvršenja djela u točku 2. optužnice (navođenjem oko 9,00 sati) što po stavu branitelja nije nikakva izmjena u odnosu na raniju optužnicu koja je sadržavala navod „u jutarnjim satima“. Branitelj tvrdi da je jedina učinjena izmjena kod kvalifikacije u odnosu na optuženog -----

Prije svega, sud je imao u vidu da niti odredba čl. 290. ZKP FBiH, niti jedna druga odredba toga zakona, ne predviđaju obvezu tužitelja da izvršenu izmjenu optužnice obrazloži nekom posebnom ocjenom činjeničnog stanja, s tim da je svoj stav o činjenicama koje je kao strana u postupku smatrao relevantnim tužitelj iznio kroz postupak i u završnoj riječi.

Suprotno stavu odbrane prvooptuženog, ovaj sud smatra da se upravo radi o izmjeni optužnice kako je to predviđeno odredbom čl. 290. ZKP FBiH. Navedena procesna odredba predviđa dakle mogućnost tužitelja da izmijeni optužnicu ukoliko izvedeni dokazi ukazuju da se izmijenilo činjenično stanje, pri čemu nije neophodno da se činjenice koje zahtijevaju izmjenu zasnivaju na novim dokazima, već je dovoljna nova subjektivna ocjena tužitelju već poznatih dokaza, ali koji su sada izvedeni u kontradiktornom postupku.

Konkretne izmjene kakve je izvršio tužitelj, kojima se održava istovjetnost optužnice u osnovnim elementima, ali se vrše korekcije, pa i preciziranja u odnosu na one činjenice koje mora da sadržava opis djela (prema čl. 242. st. 1. tč. c) ZKP FBiH-sadržaj optužnice), upravo i jesu one izmjene koje su nedvojbeno dopuštene i predviđene odredbom čl. 290. ZKP FBiH. Sve druge izmjene, koje bi predstavljale faktično nove optužbe protiv optuženih jer bi stvarale dojam drugog događaja za koji se sudi, kada se imaju u vidu elementarna načela kaznenog postupka, prevazilazile bi ovlaštenja tužitelja, pri činjenici da bi to otežalo procesnu situaciju optuženih, narušilo jednakost stranaka u postupku, te time onemogućilo pravo na obranu optuženih, što bi bilo apsolutno nedopustivo.

Navode branitelja da je tužitelj stavljanjem na teret optuženom ----- dva kaznena djela Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz čl. 142. st. 1. KZ SFRJ izvršio jedinu pravu izmjenu optužnice sud neće posebno obrazlagati, jer se sud konkretno kod optuženog --- ----- nije usaglasio sa pravnom ocjenom djela od strane tužitelja, uslijed čega je obrazlaganje u svezi same okolnosti izvršene izmjene kvalifikacije od strane tužitelja bespredmetno, pa će se u nastavku presude obrazlagati razlozi za pravnu ocjenu kakva je izvršena od strane suda.

Ovaj sud se kod donošenja presude u cijelosti držao vezanosti presude za optužbu u smislu čl. 295. st. 1. ZKP FBiH, našavši navode izmijenjene optužnice utemeljenim na činjenicama proisteklim iz izvedenih dokaza, s tim da je sukladno stanju dokaza izvršena manja intervencija suda u činjeničnom opisu, a što će biti obrazloženo dalje kroz presudu.

U uvodnoj riječi branitelj trećeoptuženog ----- je ukazao da je taj optuženi u vrijeme izvršenja djela koje mu je stavljeno na teret bio maloljetan. Odredbom čl. 81. preuzetog KZ SFRJ je propisano da se može suditi punoljetnoj osobi koja je izvršila kazneno djelo kao stariji maloljetnik, što je u vrijeme izvršenja djela bio optuženi -----, s tim, da se u skladu sa navedenim odredbama vrši posebna ocjena adekvatne sankcije (a što je sud razmatrao kod odluke o sakciji za ovog optuženog). Niti jedan kasnije doneseni kazneni zakon nije povoljniji za optuženog u smislu da bi propisivao da se optuženom ne može suditi za djelo koje je počinio kao maloljetnik ili da bi propisivao blaže kažnjavanje, pa niti posljednji Zakon o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u kaznenom postupku FBiH (konkretno primjenjive odredbe čl. 69. navedenog zakona).

U uvodnoj i u završnoj riječi branitelj četvrtooptuženog ----- je istakao da smatra da postoji osnov za zaključak da je čitav provedeni postupak protiv optuženih ----- ,---- -----,-----I ----- bio nezakonit, i to iz razloga što je Županijski /Kantonalni sud u Mostaru potvrdio optužnicu Suda BiH protiv navedenih optuženih, pa da odbrana ne čini spornom okolnost da je Sud BiH svojim rješenjem ustupio ovaj kazneni predmet mjesno nadležnom ovom sudu, već je sporno što je u ovom kaznenom predmetu županijski tužitelj trebao sačiniti optužnicu u skladu sa člankom 241. Zakona o kaznenom postupku FBiH, u svezi sa čl. 46. toga zakona i da onda takvu optužnicu prosljedi na potvrđivanje. U svezi sa prednjim, branitelj četvrtooptuženog je također naveo da je ovaj sud nadležan da sudi po Zakonu o kaznenom postupku FBiH, dok je optužnica podignuta u skladu sa Zakonom o kaznenom postupku BiH.

Razmatrajući prednji prigovor odbrane, ovaj sud je pošao od činjenice da je Tužiteljstvo Bosne i Hercegovine podiglo optužnicu broj T20 0 KTRZ 0006579 13 od 28.12.2016. godine

protiv optuženih -----,-----,-----I-----, zbog kaznenog djela Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz čl. 173. st. 1. tč. c), u svezi čl. 180. st. 1. i čl. 29. Kaznenog zakona Bosne i Hercegovine. Pravomoćnim rješenjem Suda Bosne i Hercegovine broj S1 1 K 024119 17 KV od 10.01.2017. godine, ovaj kazneni postupak je ustupljen mjesno nadležnom Županijskom /Kantonalnom sudu u Mostaru, i to temeljem ovlaštenja iz čl. 27a. ZKP BiH, po kojoj odredbi Sud BiH može rješenjem prenijeti vođenje kaznenog postupka drugom sudu na području koga je pokušano ili izvršeno kazneno djelo, najkasnije do zakazivanja glavne rasprave, imajući u vidu težinu kaznenog djela, svojstvo počinitelja i ostale okolnosti važne za ocjenu složenosti predmeta. Dakle, gledajući formalnopravno, u konkretnom slučaju je postupljeno u skladu sa navedenim zakonskim određenjem. U tom smislu, optužnica Tužiteljstva BiH koja je i bila osnov za prijenos nadležnosti je pravna i procesna činjenica, koja se suprotno shvatanju odbrane četvrtooptuženog, nije mogla niti smjela zaobići, pa je potpuno jasno da je postojeća optužnica kao takva bila osnov za njeno ispitivanje nakon što je zaprimljena na nadležno postupanje u smislu čl. 243 st. 1. ZKP FBIH (ispituje se da li je sud nadležan, da li postoje okolnosti iz čl. 239. St. 1. tč. d) ZKP FBIH, te da li je optužnica propisno sastavljena u smislu čl. 242. ZKP FBIH). S obzirom na okolnosti koje se ispituju, shodno navedenom čl. 243 st. 1. ZKP FBIH, kada je sudac za prethodno saslušanje ovoga suda zaprimio optužnicu Tužiteljstva BiH nije imao nikakvog razloga da je ne potvrdi, jer je s obzirom na izvršeni prijenos nadležnosti od strane ovlaštenog Suda BiH ovaj sud postao nadležan, djelo nije obuhvaćeno amnestijom, zastarom, niti postoje druge okolnosti koje isključuju gonjenje, a imajući u vidu zahtjevani sadržaj optužnice prema čl. 242. ZKP FBIH, optužnica Tužiteljstva BiH je sadržavala sve te elemente bez obzira što je sačinjena u skladu sa odredbama ZKP BiH (potpuno isti sadržaj optužnice se zahtjeva odredbom čl. 227. ZKP BiH). Pri tome je važno istaknuti, u vođenom kaznenom postupku u ovom sudu primjenjivan je isključivo Zakon o kaznenom postupku FBiH.

Stoga, prednji prigovor odbrane četvrtooptuženog sud nije našao osnovanim, a niti je sud našao osnova da za ovaj postupak smatra relevantnim pozivanje branitelja četvrtooptuženog u završnoj riječi na pravomoćnu oslobađajuću presudu Suda BiH broj X-KRŽ-07/405 od 30.06.2009. godine, jer ista nije u bilo kakvoj činjeničnoj i pravnoj svezi sa konkretnim predmetom.

Na glavnom pretresu izvedeni su sljedeći dokazi tužiteljstva:
materijalni dokazi optužbe: Odluka o proglašenju neposredne ratne opasnosti objavljena u „Službenom listu R BiH broj 1/92” od 9 aprila 1992. Sarajevo (DT-1), Odluka o objedinjavanju svih naoružanih snaga na teritoriji Republike Bosne i Hercegovine (DT-2), Odluka o proglašenju ratnog stanja objavljena u „Službenom listu R BiH broj 7/92“ od 20. juna 1992.godine (DT-3), Uredba sa zakonskom snagom u oružanim snagama Republike Bosne i Hercegovine objavljena u „Službenom listu R BiH broj 4” od 20. maja 1995.godine (DT-4), Uredba sa zakonskom snagom o izmjenama i dopunama Uredbe sa zakonskom snagom u oružanim snagama Republike Bosne i Hercegovine objavljena u „Službenom listu R BiH broj 27” od 31.12.1993.godine (DT-5), Uredba sa zakonskom snagom o izjenu i dopuni Uredbe sa zakonskom snagom o oružanim snagama Republike Bosne i Hercegovine objavljen u „Službenom listu R BiH broj 12“ od 13. avgusta 1992. godine (DT-6), Odluka o formiranju HVO broj 2/92 od 08.04.1992. godine objavljena u “Narodnom listu HZ Herceg-Bosna broj 1” iz rujna 1992.godine (DT-7), Naredba o primjeni pravila Međunarodnog ratnog prava u oružanim snagama Republike Bosne i Hercegovine objavljena u “Službenom listu R BiH broj 15” od 15.09.1992. godine (DT-8), Mirovni sporazum iz veljače 1994.godine uz Aneks mirovnog sporazumu (DT-9), Odluka o ukidanju ratnog stanja „Službeni list R BiH br. 50“ od

28. prosinca 1995.godine (DT-10), Naredba Štaba Vrhovne komande oružanih snaga Sarajevo - Republike Bosne i Hercegovine broj 14/75-100 od 01.9.1993.godine (DT- 11), Naredba Štaba Vrhovne komande oružanih snaga Sarajevo Republike Bosne i Hercegovine- broj 14/75-101 od 01.09.1993.godine (DT-12), u prilogu akt Štaba Vrhovne komande oružanih snaga Uprava za organizacijske i mobilizacijske poslove Republike Bosne i Hercegovine -broj 14/75-102 od 01.09.1993.godine (DT-12 a), Naredba Štaba Vrhovne komande oružanih snaga Sarajevo Republike Bosne i Hercegovine broj 14/75-139 od 13.11.1993.godine (DT-13), Redoviti borbeni izvještaj Republika Bosna i Hercegovina Armija R BiH VI Korpus 43 Brdska brigada broj: 02/1-378/93 od 03.09.1993.godine (DT-14), Redovni borbeni izvještaj R BiH Armija R BiH VI korpus 43 brdska brigada Konjic, broj 02/1-378 od 03.09.1993.godine (DT-15), Izvještaj za dan 3.9.1993.godine R BiH Armija R BiH VI Korpus i 43 brigada broj 01/03-290 od 04.09.1993.godine (DT-16), Izvještaj jedinica na pravcu TP-1 za dan 4.9.1993.godine Republika Bosna i Hercegovina Armija R BiH VI korpus 43 brigada od 04.9.1993.godine (DT-17), Naredba Republike Bosne i Hercegovine Armije R BiH VI korpus 43 brigada broj 01/01-280/93 od 05.09.1993.godine (DT-18), Operativni izvještaj o stanju jedinica na TP-1 za dan 06.09.1993.godine, Republika Bosna i Hercegovina Armija R BiH VI korpus 43 brigada broj 01/01-281/93 od 06.09.1993.godine (DT-19), Naredba Republika Bosna i Hercegovina Armija R BiH VI korpus 43 Brdska brigada broj 01-599/93 od 07.09.1993.godine (DT-20), Informacija Republika BiH Armija R BiH CSB Mostar Sektor CDB Jablanica od 05.09. 1993.godine (DT-21), Izvještaj Republika Bosna i Hercegovina Armija R BiH VI korpus bataljon vojne policije Konjic broj 13/9 iz 1993.godine (DT-22), Kratak osvrt put razvoja brigade sa službenim pečatom Vojna jedinica broj:5686 s naznakom interno broj: 1505-01/93 od 24.11.1993.godine (DT-23), Spisak boraca koji su otišli na teren dana 25.07.1993. godine Armije BiH-Diverzantsko-izviđačke brigade broj 804-06/93 od 29.07.1993. godine (DT-24), Spisak razduženih pripadnika VJ 6586 zaključno sa 21.10.1993.godina, službeni pečat vojna jedinica broj 143-06/93 od 16.11.1993.godine (DT-25), Dostava dokumentacije Federacija Bosne i Hercegovine-Federalno ministarstvo za pitanja boraca i invalida odbrambeno-oslobodilačkog rata Sektor za pitanja evidencija iz oblasti vojne obveze broj: 07/1-03-1122-1/16 od 23.09.2016.godine upućeno Tužiteljstvu BiH sa prilogom traženi podaci ovjerena kopija dokumentacije kojom raspolaže nadležna organizaciona cjelina za pitanje iz evidencije iz oblasti vojne obaveze za lice ----- sa pripadajućom kovertom (DT-26), Podaci iz evidencije Federalnog ministarstva za pitanja branitelja i invalida domovinskog rata Sektor za pitanja evidencija iz oblasti vojne obveze broj 07-03-1690/14 od 13.1.2013.godine u kome aktu nalaze se i podaci za ----- (DT-27), Podaci iz evidencije i dokumentacija Federalnog ministarstva za pitanja branitelja i invalida domovinskog rata Sektor za pitanja evidencije iz oblasti vojne obaveze broj: 07/1-03-1576-1/16 od 22.12.2016.godine, u prilogu se nalaze ovjerena kopija dokumentacije i podaci za lice ----- izvod iz evidencije kopija stranice 147 obrasca VOB 1 za 1957 godište i uvjerenje o plaćama pripadnika oružanih snaga Republike Bosne i Hercegovine na ime ----- sa pripadajućom kovertom (DT-28), Podaci iz evidencije i dokumentacija Federalnog ministarstva za pitanja branitelja i invalida domovinskog rata Sektor za pitanja evidencija iz oblasti vojne obveze broj 07/1-03-1543-1/16 od 22.12.2016.godine dostavljeno Tužiteljstvu BiH sa priložima podaci za -----i-----, fotokopija stranice broj 110. Obrazac VOB 1 za 1976.godište s ovjerom, uvjerenje za ----- Uprava za odbranu Zenica Služba za odbranu u općini Zenica broj 19-08-41-1-266-1/04-1893 od 22.11.2004.godine, uvjerenje na ime -----, Federalno ministarstvo odbrane broj 30-28-4/03-5/1-1084-3/02 od 21 10. 2002.godine, podaci za ----- Ministarstva odbrane BiH broj 10-31-1-10-356/16 od 04.05.2016.godine s ovjerom, izvod iz evidencije fotokopija stranice broj 123 obrazac VOB 1. 1972.godište s ovjerom, uvjerenje na ime----- od 19.6.1996.godine (DT-29), Dostavljanje odgovora po predmetu - Ministarstva odbrane Bosne i Hercegovine broj 13-04-1-98-22/13 od 27.09.2016. godine

upućen Tužiteljstvu BiH u prilogu se takođe nalazi evidencija izvod iz evidencije spisak ranjenih DIB sa ovjerom (DT-30), Dopis uz dostavu dokumentacije Ministarstva odbrane BiH broj 13-04-1-98-18/13 od 15.01.2015.godine upućeno Tužiteljstvu Bosne i Hercegovine sa priložima- izvod iz evidencije broj: 05/4-2385 od 16.9.1994.godine za -----, izvod iz evidencije 05/4-2385 od 16.09.1994.godine i još jedan izvod iz evidencije od 16.09.1994.godine na ime -----, sa ovjerom (DT-31), Izjava sa službenim pečatom Vojna jedinica broj 1386-01/93 od 08.11.1993.godine (DT 32), Naredba o postavljenju za ----- broj 151-06/93 od 20.04.1993.godine (DT-33), Spisak Diverzantsko-izviđačka brigada službeni broj 378-06/93 od 26.05.1993.godine (DT-34), Karton lične karte za ----- od s naznakom datum izdavanja 31.12.1980.godine (DT- 35), Izvod iz Matične knjige rođenih Hercegovačko-neretvanske županije Općina Mosta-Matični ured Mostar broj: 04/1-15-1-32335/2016 od 09.09.2016.godine, na ime ----- (DT-36), Izvod iz matične knjige vjenčanih na ime -----Hercegovačko-neretvanska županije Općina Konjic-Matični ured Konjic broj: 09-15-2-686/16 od 08.09.2016.godine (DT- 37), Izvadak iz matične knjige umrlih na ime ----- izdat od Hercegovačko-neretvanske županije-Općina Konjic-Matični ured Konjic broj: 09-15-3-295/15 od 16.03.2015.godine (DT-38), Izvadak iz matične knjige umrlih na ime ----- izdan od Hercegovačko-neretvanske županije-Općina Konjic- Matični ured Konjic broj 09-15-3-296/15 od 16.3.2015.godine (DT-39), Akt sa naznakom dostava zapisnika sa sastanka MZ Čelebići Republika Bosna i Hercegovina Armija RBiH VI korpus 43 Brdska brigada Konjic-Organ vojne bezbjednosti broj 08-449/93 od 09.09.1993.godine sa prilogom zapisnik sa sastanka MZ Čelebići održanog dana 08.09.1993.godine s ovjerom svake strane pojedinačno Ministarstva obrane BIH (DT-40), Izvješće o stanju zaštite imovinske i pravne sigurnosti Hrvata u Konjicu HZ HB HVO Općinsko vijeće Konjic broj:01-251/95 od 13.03.1995.godine (DT-41), akt s naznakom da se raspolože operativnim podacima i dokumentacijom vezano za počinjena kaznena djela Komande VI korpus Sektor vojne bezbjednosti broj 08-22-276 od 05.12.1993.,godine (DT-42), Izvod iz kaznene evidencije za ----- Republika Srpska-Ministarstvo unutrašnjih poslova Centar javne bezbjednosti Doboje broj: 09-02/4-234.1-578/14 od 11.12.2014.godine (DT-43), Izvod iz kaznene evidencije za ----- Zeničko-dobojski kanton Ministarstvo unutrašnjih poslova Zenica- Uprava policije Zenica-Policijska uprava III-Policijska stanica Zavidovići broj: 08-04/9-1-04-2-5996/14 od 5.12.2014.godine (DT-44), Presuda Kantonalnog suda u Zenici na broj K. 183/97 od 05.03.1999.godine odnosi se na ----- (DT-45), Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Kž-442/99-1 od 10.10.2000.godine odnosi se na ----- u prilogu se nalazi rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Kž-442/99-2 od 10.10.2000.godine (DT-46) i Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Kž-442/99-2 od 10.10.2000.godine (DT-46 a), Izvod iz kaznene i operativne evidencije za ----- Ministarstvo unutarnjih poslova Zeničko-Dobojski kanton -Uprava policije Zenica PU 1 broj: 08-04/9-4-04-2-2-769/16 od 08.12.2016.godine sastavljena od tri lista (DT-47), Podaci iz kaznene evidencije za ----- Ministarstvo unutarnjih poslova Srednjobosanske županije-PU Travnik -PS Donji Vakuf broj: 02/5-4-1-04-2416/16 od 16.12.2016.godine (DT- 48), kopija ratnog dnevnika zaštićenog svjedoka "C" u rukopisu (DT-51), Potvrda o privremenom oduzimanju predmeta Ministarstva sigurnosti-Državna agencija za istrage i zaštitu broj 16-04/2-5-04-2-5/13 od 27.08.2013. godine (DT-52), Službena zabilješka Ministarstva sigurnosti-Državna agencija za istrage i zaštitu-Centar za istraživanje ratnih zločina broj 16-04/2-5-04-2-1109/13 od 27.08.2013. godine (DT-53), Rješenje Suda BiH broj S1 1 K 017684 14 Krn 8 od 23.09.2016. godine (DT-54), Rješenje Suda BiH broj S1 1 K 017684 14 Krn 6 od 02.09.2016. godine (DT-55), papir sa zapisom u rukopisu (DT-56) i Foto-album broj T20 0 KTRZ 0006579 13 od 06.12.2016. godine (DT-57), Izvješće Federalne komisije za nestale osobe-hrvatska strana ur.broj:01-IP-130/99 od 15.09.1999. godine (DT-60), Akt Ljekara za ljudska prava-Zahtjev za autopsijske rezultate od 18.novembra 1999. godine sa ovjerom stalnog sudskog vještaka za sudsku medicinu prof.dr.sc.

Marije Definis Gojanović (DT-61), Dokumentat Ekshumacija-identifikacija Konjic 10.09.1999. godine, Mostar 11.09.1999. godine sa ovjerom stalnog sudskog vještaka za sudsku medicinu prof.dr.sc. Marije Definis Gojanović (DT-62), Dokumentat Obrada i identifikacija sa ovjerom stalnog sudskog vještaka za sudsku medicinu prof.dr.sc. Marije Definis Gojanović (DT-63), Zapisnik sekcije br. 257/99 na ime -----, Odjel za patologiju KB Split u prilogu koga se nalazi: Prijava činjenice smrti za umrlog ----- od 11.09.1999. godine, Protokol za identifikaciju na ime -----, Obrada i identifikacija na ime ----- i Izjava ----- od 11.09.1999. godine, sve sa ovjerom stalnog sudskog vještaka za sudsku medicinu prof.dr.sc. Marije Definis Gojanović (DT-64), Zapisnik sekcije br. 259/99 od 11.09.1999. godine na ime -----, Odjel za patologiju KB Split u prilogu koga se nalazi: Prijava činjenice smrti za umrlog ----- od 11.09.1999. godine, Protokol za identifikaciju na ime -----, Obrada i identifikacija na ime ----- I -----, sve sa ovjerom stalnog sudskog vještaka za sudsku medicinu prof.dr.sc. Marije Definis Gojanović (DT-65), Zapisnik sekcije br. 258/99 od 11.09.1999. godine na ime -----, Odjel za patologiju KB Split u prilogu koga se nalazi: Prijava činjenice smrti za umrlog ----- od 11.09.1999. godine, Protokol za identifikaciju na ime -----, Obrada i identifikacija na ime ----- i Izjava ----- -- od 11.09.1999. godine, sve sa ovjerom stalnog sudskog vještaka za sudsku medicinu prof.dr.sc. Marije Definis Gojanović (DT-66), Poziv Federalne komisije za nestale osobe hrvatska strana broj 01-IP-124/99 od 06.09.1999. godine (DT-67), Dokumentat-dostava presude Kantonalnog suda Zenica broj 004-0-SuDp-16-001149 od 23.09.2016. godine (DT-68), Dokumentat-dostavljanje informacije Tužiteljstvo BiH broj T20 0 KTRZ 0006579 13 od 10.05.2018. godine (DT-69)

Prilikom pobijanja navoda svjedokinje ----- prilikom ispitivanja na glavnoj raspravi tužitelj je u smislu čl. 288. st. 1. ZKP FBiH pročitao dio iskaza sa zapisnika o saslušanju te svjedokinje iz istrage, pa su potom ti zapisnici uloženi kao materijalni dokazi u spis, a radi se o Zapisniku o saslušanju svjedokinje -----, Državne agencije za istrage i zaštitu-Centar za istraživanje ratnih zločina broj 16-04/2-5-04-2-11/13 od 27.12.2012. godine (DT-58) i Zapisnik o saslušanju svjedokinje -----, Suda BiH broj T20 0 KTRZ 0006579 13 od 21.11.2016. godine (DT-59).

Kao dokaz smrti pozivanog svjedoka -----, izveden je materijalni dokaz optužbe-Izvod iz matične knjige umrlih za ----- od Matičnog ureda Zenica broj 08-13-3-3877/2017 od 01.11.2017. godine (DT-49), pa je u smislu čl. 288. st. 2. ZKP FBiH pročitao iskaz iz istrage svjedoka ----- sa Zapisnika Ministarstva sigurnosti-Državna agencija za istrage i zaštitu-Centar za istraživanje ratnih zločina broj 16-04/2-5-04-2-615/13 od 01.10.2013. godine, koji zapisnik je uloženi kao materijalni dokaz (DT-50).

Odbrana prvooptuženog je prigovorila dokazima DT-1 do DT-14 osporavajući autentičnost dokumenata, budući da se radi o presliku dokumenata bez ikakve ovjere, kakav prigovor je istaknut i u odnosu na DT-21 ističući da taj dokumentat nosi haški broj, ali nema dokaza da je kao dokaz izveden i cijenjen pred Haškim tribunalom, što se odnosi i na DT-11 i DT-12/ 12a. Ovim prigovorima se pridružila odbrana četvrtoptuženog.

Odbrana prvooptuženog je prigovorila dokazima DT-24, DT-33, DT-34 i DT-41, osporavajući autentičnost istih, ističući isti prigovor i u odnosu na DT-45 i DT-46, jer se radi o presudama sudova u BiH pa su se mogle pribaviti ovjerene preslike, a u odnosu na ta dva dokaza istaknut je i prigovor nerelevantnosti jer postoji dokaz izvod iz kaznene evidencije pa izvedene presude po stavu odbrane prvooptuženog nisu potrebne. Odbrana drugooptuženog se pridružila prigovoru autentičnosti navedenih dokaza tužiteljstva, a svim iznesenim prigovorima se pridružila i odbrana četvrtoptuženog.

Obrana trećeoptuženog je istakla da na spisku dokaznih prijedloga iz optužnice nisu uspjeli da pronađu prijedlog dokaza DT-28, DT-29, DT-47 i DT-48, od kojih se dokazi DT-28 i 48 odnose direktno na trećeoptuženog, što smatraju procesnom smetnjom.

U tijeku gavnog pretresa tužitelj je izveo navedene materijalne dokaze DT-1 do DT-14 na okolnost postojanja rata u Bosni i Hercegovini i oružanog sukoba između vojski Armije R BiH i HVO-a, te postojanja i djelovanja Diverzantsko-izviđačke brigade iz Zenice. Dokazi DT-1, DT-3, DT-4, DT-5, DT-6, DT-7, DT-8 i DT-10 (Odluka o proglašenju neposredne ratne opasnosti objavljena u „Službenom listu RBiH broj 1/92” od 9 aprila 1992. Sarajevo (DT-1), Odluka o proglašenju ratnog stanja objavljena u „Službenom listu R BiH broj 7/92“ od 20. juna 1992. godine (DT-3), Uredba sa zakonskom snagom u oružanim snagama Republike Bosne i Hercegovine objavljena u „Službenom listu RBiH broj 4” od 20 maja 1995. godine (DT-4), Uredba sa zakonskom snagom o izmjenama i dopunama Uredbe sa zakonskom snagom u oružanim snagama Republike Bosne i Hercegovine objavljena u „Službenom listu RBiH broj 27” od 31.12.1993. godine (DT-5), Uredba sa zakonskom snagom o izjeni i dopuni Uredbe sa zakonskom snagom o oružanim snagama Republike Bosne i Hercegovine objavljen u „Službenom listu RBiH broj 12“ od 13. avgusta 1992. godine (DT-6), Odluka o formiranju HVO broj 2/92 od 08.04.1992. godine objavljena u “Narodnom listu HZ Herceg-Bosna broj 1” iz rujna 1992. godine (DT-7), Naredba o primjeni pravila Međunarodnog ratnog prava u oružanim snagama Republike Bosne i Hercegovine objavljena u “Službenom listu RBiH broj 15” od 15.09.1992. godine (DT-8), Odluka o ukidanju ratnog stanja „Službeni list R BiH br. 50” od 28. prosinca 1995. godine (DT-10)) su formalno-pravni akti državnog tijela o proglašenju neposredne ratne opasnosti na teritoriji BiH počev od 04. mjeseca 1992. godine, o proglašenju ratnog stanja u 06. mjesecu 1992. godine, kao i akt istog državnog tijela o ukidanju ratnog stanja u BiH u 12. mjesecu 1995. godine, dalje, o formiranju i organiziranju oružanih snaga Armije RBiH, kao i o formiranju HVO kao oružane vojne formacije. Ovi akti su objavljeni u javnim službenim listovima, a na glavnom pretresu je tužitelj kao dokaz uložio kopije tih odluka iz službenih listova u kojima su objavljeni.

Imajući u vidu odredbe čl. 289. st. 3. ZKP FBiH, kao i činjenicu je da su DT-1, DT-3, DT-4, DT-5, DT-6, DT-7, DT-8 i DT-10 javno objavljeni u službenim listovima, čime su postali općepoznati i ta objava čini potvrđenom njihovu neizmjenjenost u odnosu na original koji je donijelo državno tijelo, to su dokazi koji se mogu koristiti u postpku.

Međutim, kako je od interesa za konkretni postupak postojanje oružanog sukoba i rata u vrijeme i na mjestu kritičnog događaja, ovaj sud je u tom smislu odluku uglavnom zasnovao na iskazima svih ispitanih svjedoka koji su svi potvrdili da je u vrijeme kritičnog događaja (31.8. i 01.09. 1993. godine) postojao rat na području Bosne i Hercegovine i oružani sukob između vojski Hrvatskog vijeća obrane i Armije Republike Bosne i Hercegovine. Također, svi ispitanici svjedoci su potvrdili da je u neposrednoj okolini mjesta Orahovića bila prva linija razgraničenja između navedenih vojski gdje su se vršila vojna djelovanja. Navedene okolnosti proizašle iz iskaza svih saslušanih svjedoka, nisu dovedene u pitanje niti jednim dokazom ili objektiviziranom činjenicom.

Kopije formalno-pravnih akata objavljenih u službenim listovima, koje je izveo tužitelj, su samo potkrijepljujuće u odnosu na faktične činjenice iz iskaza svih svjedoka i materijalne dokumentacije što će se sve dalje posebno obrazlagati, a iz kojih dokaza sud crpi zaključak o postojanju rata i oružanog sukoba u konkretno vrijeme kritičnog događaja i na konkretnom mjestu gdje se on dogodio. Stoga, prigovor koji se odnosi na autentičnost dokaza DT-1, DT-3, DT-4, DT-5, DT-6, DT-7, DT-8 i DT-10 iskazan od strane odbrane, u svakom slučaju nije od značaja za odlučne činjenice koje je sud našao utvrđenim. Što se tiče dokaza DT-2 i DT-9 (Odluka o objedinjavanju svih naoružanih snaga na teritoriji Republike Bosne i Hercegovine (DT-2) i Mirovni sporazum iz veljače 1994. godine uz Aneks mirovnom sporazumu (DT-9)),

njihova nizmjerenost u odnosu na original nije ničim potvrđena, pa sud svoju odluku nije zasnovao na tim dokazima.

Što se tiče DT-11, DT-12 i 12a i DT-13 (Naredba Štaba Vrhovne komande oružanih snaga Sarajevo - Republike Bosne i Hercegovine broj 14/75-100 od 01.9.1993.godine (DT-11), Naredba Štaba Vrhovne komande oružanih snaga Sarajevo Republike Bosne i Hercegovine- broj 14/75-101 od 01.09.1993.godine (DT-12), u prilogu akt Štaba Vrhovne komande oružanih snaga Uprava za organizacijske i mobilizacijske poslove Republike Bosne i Hercegovine -broj 14/75-102 od 01.09.1993.godine (DT-12 a), Naredba Štaba Vrhovne komande oružanih snaga Sarajevo Republike Bosne i Hercegovine broj 14/75-139 od 13.11.1993.godine (DT-13)), evidentno je da se radi o dokumentima koji su ovjereni pečatom Međunarodnog kaznenog suda za bivšu Jugoslaviju, ali su za sud predani u kopiji, dakle, ovjera nije originalna. Prema čl. 8. Zakona o ustupanju predmeta od strane Međunarodnog kaznenog suda za bivšu Jugoslaviju Tužiteljstvu BiH i korištenje dokaza pribavljenih od Međunarodnog kaznenog suda za bivšu Jugoslaviju, u postupcima pred sudovima u BiH se između ostalog ovjereni preslici pribavljeni od strane MKSJ koriste u postupku pred domaćim sudovima i smatraju se kao pribavljeni od strane mjerodavnih domaćih tijela. Međutim, DT-11, DT-12 / 12a i DT-13 nisu predani u ovjereoju kopiji koja podrazumijeva vidljivu original ovjeru, već u kopiji, pa uvažavajući prigovor odbrane, ovaj sud svoju odluku nije zasnovao na navedenim dokazima.

U odnosu na materijalni dokaz Redoviti borbeni izvještaj Republika Bosna i Hercegovina Armija R BiH VI Korpus 43 Brdska brigada broj: 02/1-378/93 od 03.09.1993.godine (DT-14), ovaj sud nije prihvatio prigovor koji se odnosio na autentičnost toga dokumenta jer je evidentno da je taj dokumenat izvršenom ovjerom od strane Ministarstva odbrane BiH, potvrđen kao neizmijenjen u odnosu na original i kao takav može biti dokaz u kaznenom postupku.

Ovaj sud je prihvatio prigovor odbrane i u donosu na materijalni dokaz Informacija Republika BiH Armija BiH CSB Mostar Sektor CDB Jablanica od 05.09. 1993.godine (DT-21), te svoju odluku neće zasnovati na tome dokazu jer isti uopće ne sadrži podatak tko ga je konkretno sačinio, nije potpisan niti ovjeren pečatom od strane onoga tko ga je sačinio, pa je prigovor koji se odnosi na sumnju u autentičnost dokumenta apsolutno osnovan, a pored toga i ovaj dokumenat je kao DT-11, DT-12 / 12a i DT-13 predan u kopiji. Sud je prihvatio prigovor odbrane i svoju odluku nije zasnovao na dokumentima izvedenim u kopiji: Spisak boraca koji su otišli na teren dana 25.07.1993. godine Armije BiH-Diverzantsko-izviđačke brgade broj 804-06/93 od 29.07.1993. godine (DT-24), Naredba o postavljenju za ----- broj 151-06/93 od 20.04.1993.godine (DT-33), Spisak Diverzantsko-izviđačka brigada službeni broj 378-06/93 od 26.05.1993.godine (DT-34) i Izvješće o stanju zaštite imovinske i pravne sigurnosti Hrvata u Konjicu HZ HB HVO Općinsko vijeće Konjic broj:01-251/95 od 13.03.1995.godine (DT-41).

Sud nije prihvatio prigovor iskazan u odnosu na autentičnost Presude Kantonalnog suda u Zenici na broj K. 183/97 od 05.03.1999.godine (DT-45), Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Kž-442/99-1 od 10.10.2000.godine - u prilogu se nalazi rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Kž-442/99-2 od 10.10.2000.godine (DT-46), sve se odluke odnose na optuženog ----- . Naime, činjenica jeste da su te odluke izvedene i kao dokaz predane u kopiji, međutim, tužitelj je naknadno nakon prigovora odbrane na okolnost potvrde autentičnosti presuda kao dokaz izveo dokumenat-dostava presude Kantonalnog suda Zenica broj 004-0-SuDp-16-001149 od 23.09.2016. godine

(DT-68), iz kojeg proizilazi da su navedene kopije presuda dostavljene Tužiteljstvu BIH od strane Kantonalnog suda u Zenici, čime je otkonjena svaka sumnja vezana za autentičnost ovih presuda. Također, sud se nije složio sa stavom odbrane prvooptuženog da su ove presude nerelevantne iz razloga što je kao dokaz izveden izvod iz kaznene evidencije za optuženog ----, jer upravo svi ti dokazi zajedno za sud stvaraju potpunu sliku o ranijoj osuđivanosti tog optuženog (iz presuda se vidi vrijeme, te druge okolnosti izvršenja ranijeg djela), što je sve u svezi sa odlukom o kazni o čemu će dalje biti riječi.

Sud nije našao značaj prigovora odbrane trećeoptuženog da se na spisku dokaznih prijedloga iz optužnice ne nalaze dokazi DT-28, DT-29, DT-47 i DT-48, od kojih se dokazi DT-28 i 48 odnose direktno na trećeoptuženog, jer takvi prigovori nisu doveli u pitanje primjenjivost ovih dokumenata kao dokaza, budući da je tužiteljstvo uz optužnicu dužno da dostavi dokaze kojima potkrjepljuje postojanje osnovane sumnje, što znači da tijekom glavnog pretresa može ulagati i druge dokaze kojima potkrjepljuje svoja tvrđenja.

Odbrana četvrtooptuženog je prigovorila na sljedeće materijalne dokaze optužbe: Akt, Ljekara za ljudska prava-Zahtjev za autopsijske rezultate od 18.novembra 1999. godine sa ovjerom stalnog sudskog vještaka za sudsku medicinu prof.dr.sc. Marije Definis Gojanović (DT-61) Dokumentat Ekshumacija-identifikacija Konjic 10.09.1999. godine, Mostar 11.09.1999. godine sa ovjerom stalnog sudskog vještaka za sudsku medicinu prof.dr.sc. Marije Definis Gojanović (DT-62), Dokumentat Obrada i identifikacija sa ovjerom stalnog sudskog vještaka za sudsku medicinu prof.dr.sc. Marije Definis Gojanović (DT-63), Zapisnik sekcije br. 257/99 na ime -----, Odjel za patologiju KB Split u prilogu koga se nalazi: Prijava činjenice smrti za umrlog ----- od 11.09.1999. godine, Protokol za identifikaciju na ime -----, Obrada i identifikacija na ime ----- i Izjava ----- od 11.09.1999. godine, sve sa ovjerom stalnog sudskog vještaka za sudsku medicinu prof.dr.sc. Marije Definis Gojanović (DT-64), Zapisnik sekcije br. 259/99 od 11.09.1999. godine na ime -----, Odjel za patologiju KB Split u prilogu koga se nalazi: Prijava činjenice smrti za umrlog ----- od 11.09.1999. godine, Protokol za identifikaciju na ime -----, Obrada i identifikacija na ime ----- i Izjava -----, sve sa ovjerom stalnog sudskog vještaka za sudsku medicinu prof.dr.sc. Marije Definis Gojanović (DT-65), Zapisnik sekcije br. 258/99 od 11.09.1999. godine na ime -----, Odjel za patologiju KB Split u prilogu koga se nalazi: Prijava činjenice smrti za umrlog ----- od 11.09.1999. godine, Protokol za identifikaciju na ime -----, Obrada i identifikacija na ime ----- i Izjava ----- od 11.09.1999. godine, sve sa ovjerom stalnog sudskog vještaka za sudsku medicinu prof.dr.sc. Marije Definis Gojanović (DT-66). Obrazlažući prigovor branitelj četvrtooptuženog je naveo da u ovom predmetu ne postoje original dokumenti, što je zakonski imperativ, a pored toga prigovoreno je i iz razloga što je prof. dr. Marija Definis Gojanović ovjerala navedenu dokumentaciju svojim pečatom stalnog sudskog vještaka iz oblasti sudske medicine, pa branitelj smatra da je stoga bila dužna da sačini nalaz i mišljenje koji nije sačinjen, pa su stoga navedeni dokazi nezakoniti.

Imajući u vidu već pomenute odredbe čl. 289. ZKP FBIH, u kaznenom postupku se osim originala mogu koristiti i ovjerene kopije originala, odnosno kopije koje su potvrđene kao neizmijenjene u odnosu na original. U odnosu na konkretne naprijed naznačene dokumente, ispitana stručna svjedokinja prof. dr. Marija Definis Gojanović se kroz dani iskaz u više navrata izjasnila da je dokumente DT-62 do DT-66 osobno sačinila, te ih je prilikom sačinjavanja ovjerala svojim pečatom stalnog sudskog vještaka, a kasnije je dana 24.02.2015. godine u Tužiteljstvu BIH kopiju dokumenata (pri činjenici da nisu pronađeni originali nakon traženja u arhivi) ovjerala svojim pečatom stalnog sudskog vještaka i potpisala, potvrđujući time autentičnost dokumenata. Prema tome, stručna svjedokinja je svojim danim iskazom na glavnom pretresu u cijelosti potvrdila neizmijenjenost ovih dokumenata koje je ona osobno

sačinila u odnosu na originale. Da li je prof. dr. Marija Definis Gojanović trebala sačiniti nalaz i mišljenje, kako tvrdi branitelj četvrtooptuženog, je prigovor koji ne utječe na vjerodostojnost navedenih dokumenata, pa tako niti na njihovu zakonitost, a ne dotiče se niti drugih odlučnih činjenica u ovom kaznenom postupku.

Međutim, sud je prihvatio prigovor odbrane četvrtooptuženog, pa svoju odluku neće zasnovati na dokumentu Ljekara za ljudska prava-Zahtjev za autopsijske rezultate od 18.novembra 1999. godine sa ovjerom stalnog sudskog vještaka za sudsku medicinu prof.dr.sc. Marije Definis Gojanović (DT-61), jer iskazom stručne svjedokinje prof. dr. Marije Definis Gojanović, a niti izvršenom ovjerom dokumenta njenim pečatom ne može biti potvrđen neizmijenjenost dokumenta u odnosu na original jer ona nije sačinila taj dokumenat, a niti se na glavnom pretresu izjasnila o eventualnim konkretnim saznanjima u odnosu na okolnost istovjetnosti toga dokumenta u kopiji sa njegovim originalom.

Branitelj četvrtooptuženog je također prigovorio autentičnosti dokumenta Poziv Federalne komisije za nestale osobe hrvatska strana broj 01-IP-124/99 od 06.09.1999. godine (DT-67), izveden od strane optužbe na okolnost uobičajenog službenog pozivanja patologa na ekshumacije, koji prigovor odbrane sud prihvata, pa svoju odluku neće zasnovati na tome dokumentu jer je isti predan u kopiji, bez ovjere i bez bilo kakve potvrde njegove neizmijenjenosti u odnosu na original, a evidentno je da taj dokaz uostalom i nije u činjeničnoj svezi sa konkretnim predmetom, dok se s druge strane, stručna svjedokinja u svome iskazu dovoljno jasno izjasnila na koji način je uobičajeno službeno pozivana na ekshumacije od strane Federalne komisije za nestale osobe.

Tijekom glavnog pretresa kao dokaz optužbe ispitani su svjedoci: -----

te stručna svjedokinja prof.dr. Marija Definis Gojanović.

Tužitelj je na glavnom pretresu odustao od izvođenja dokaza ispitivanjem ostalih svjedoka predloženih u optužnici Tužiteljstva BiH broj T20 0 KTRZ 0006579 13 od 28.12.2016. godine.

Prilikom pobijanja navoda svjedoka u smislu čl. 288. st. 1. ZKP FBiH, kao materijalni dokazi odbrane, uloženi su sljedeći zapisnici iz istrage (sadržajno kako je to detaljno opisano kod citiranja i pojedinačne ocjene iskaza svakog od ispitanih svjedoka): Zapisnik Tužiteljstva BiH-Poseban odjel za ratne zločine broj T20 0 KTRZ 0006579 13 od 29.11.2016. godine o saslušanju svjedoka ----- (DO-1), Zapisnik Ministarstva sigurnosti-Državna agencija za istrage i zaštitu-Centar za istraživanje ratnih zločina broj 16-04/2-5-04-2-617/13 od 03.10.2013. godine o saslušanju svjedoka ----- (DO-2), Zapisnik Ministarstva sigurnosti-Državna agencija za istrage i zaštitu-Centar za istraživanje ratnih zločina broj 16-04/2-5-04-2-258/14 od 23.05.2014. godine o saslušanju svjedoka ----- (DO-3), Zapisnik Tužiteljstva BiH-Poseban odjel za ratne zločine broj T20 0 KTRZ 0006579 13 od 22.11.2016. godine o saslušanju svjedoka ----- (DO-4), Zapisnik Tužiteljstva BiH-Poseban odjel za ratne zločine broj T20 0 KTRZ 0006579 13 od 15.11.2016. godine o saslušanju svjedoka ----- (DO-5), Zapisnik Ministarstva sigurnosti-Državna agencija za istrage i zaštitu-Centar za istraživanje ratnih zločina broj 16-04/2-5-04-2-447/13 od 27.06.2013. godine o saslušanju svjedoka ----- (DO-6), Zapisnik Ministarstva sigurnosti-Državna agencija za istrage i zaštitu-Centar za istraživanje ratnih zločina broj 16-04/2-5-04-2-691/13 od 06.11.2013. godine o saslušanju svjedoka B (DO-7), Zapisnik Ministarstva sigurnosti-Državna agencija za istrage i zaštitu-Centar za istraživanje ratnih zločina broj 16-04/2-5-04-2-553/13 od 22.08.2013. godine o saslušanju zaštićenog

svjedoka C (DO-8), Zapisnik Tužiteljstva BIH-Poseban odjel za ratne zločine broj T20 0 KTRZ 0006579 13 od 20.09.2016. godine o saslušanju svjedoka C (DO-9), Zapisnik Ministarstva sigurnosti-Državna agencija za istrage i zaštitu-Centar za istraživanje ratnih zločina broj 16-04/2-5-04-2-341/14 od 09.07.2014. godine o saslušanju svjedoka ----- (DO-12), Zapisnik Ministarstva sigurnosti-Državna agencija za istrage i zaštitu-Centar za istraživanje ratnih zločina broj 16-04/2-5-04-2-11/13 od 27.12.2012. godine o saslušanju svjedoka ----- (DO-13), Zapisnik Ministarstva sigurnosti- Državne agencije za istrage i zaštitu broj: 16-04/2-5-04-2-635/13 od 09.10.2013. godine o saslušanju svjedoka -----, Zapisnik Ministarstva sigurnosti-Državna agencija za istrage i zaštitu-Centar za istraživanje ratnih zločina broj 16-04/2-5-04-2-342/14 od 09.07.2014. godine o saslušanju zaštićenog svjedoka A (DO-14), Zapisnik Tužiteljstva BIH-Poseban odjel za ratne zločine broj T20 0 KTRZ 0006579 13 od 16.11.2016. godine o saslušanju zaštićenog svjedoka A (DO-15), Zapisnik Ministarstva sigurnosti-Državna agencija za istrage i zaštitu-Centar za istraživanje ratnih zločina broj 16-04/2-5-04-2-640/12 od 11.10.2012. godine o saslušanju svjedoka ----- (DO-16), Zapisnik Tužiteljstva BIH-Poseban odjel za ratne zločine broj T20 0 KTRZ 0006579 13 od 04.06.2014. godine o saslušanju svjedoka ----- (DO-20).

Kao dokazi odbrane prvooptuženog ----- izvedeni su sljedeći dokazi: ispitivanje svjedoka -----, Na prijedlog odbrane prvooptuženog provedeno je vještačenje tjelesnih ozljeda, mehanizma nastanka ozljeda i uzroka smrti kod oštećenih -----po vještaku sudske medicine dr. Draženu Damjanjuk, koje okolnosti je sud smatrao odlučnim činjenicama, pa nije prihvaćen prigovor tužitelja vezano za provođenje ovoga dokaza, a vještak je ispitan tijekom glavnog pretresa nakon čega je kao materijalni dokaz izveden njegov pismeni nalaz i mišljenje od 23.04.2018. godine (DO-17).

Odbrana prvooptuženog je odustala od prijedloga da se ispita svjedok ----- navodeći da je došlo do neke pogreške u informacijama i da taj svjedok kako je kasnije ustanovljeno nije postupao kao istražni sudac pri provedenoj ekshumaciji, a odustala je i od prijedloga da se ispita optuženi ----- u svojstvu svjedoka.

Odbrana prvooptuženog je tražila od suda da se pribavi zapisnik o uviđaju i fotoelaborat sačinjen prilikom obavljene ekshumacije u 09. mjesecu 1999. godine, međutim, bez navođenja konkretnih podataka pod kojim brojem spisa se eventualno vodi takva dokumentacija, ukoliko uistinu postoji, sud ovakvom traženju odbrane nije mogao udovoljiti.

Odbrana prvooptuženog je prilikom ispitivanja svjedoka ----- tražila da se isti izjasni da li je i ranije davao svoj iskaz, prije saslušanja u Državnoj agenciji za istrage i zaštitu, odnosno, da li je saslušavan od strane Komisije za utvrđivanje ratnih zločina na teritoriji HR HB-Vlada HR HB dana 29.05.1996. godine, te je branitelj želio prezentirati zapisnik navedene komisije od navedenog dana, na što je prigovorio tužitelj navodeći da taj zapisnik nije sačinjen u skladu sa odredbama ZKP FBIH, te se stoga njime ne može pobijati svjedokov iskaz. Sud je od branitelja tražio da pročita pouke dane svjedoku sa tog zapisnika, pa je branitelj sudu saopćio da pouka nema, te je sud zabranio dalje korištenje ovoga zapisnika. Kasnije je branitelj u završnoj riječi tvrdio da je taj zapisnik nije htio koristiti kao iskaz svjedoka, već kao materijalni dokaz. Imajući u vidu načelo neposrednog izvođenja dokaza na glavnom pretresu, suprotno savu branitelja, što se tiče iskaza iz istrage postoje samo zakonom dopuštene iznimke predviđene čl. 288. ZKP FBIH, pa ulaganje zapisnika sa iskazom svjedoka kao materijalnog dokaza nije moguće izvršiti izvan navedenog zakonskog određenja, što bi značilo njegovo korištenje prilikom direktnog ili unakrsnog ispitivanja ili pobijanja iznesenih navoda ili u odgovoru na pobijanje, pri čemu je nužno davanje mogućnosti osobi koja daje iskaz da objasni ili pobije svoj raniji iskaz, a tek potom je moguće ulaganje zapisnika kao materijalnog dokaza. Ulaganje zapisnika o saslušanju svjedoka iz istrage samog za sebe kao materijalnog dokaza nije

zakonom dopušteno. Pored toga, da bi se uopće vršilo zakonom dopušteno pobijanje iskaza svjedoka iskazom sa zapisnika iz istrage u smislu čl. 288. st. 1. ZKP FBiH, taj zapisnik mora biti sačinjen u skladu sa zakonom, dakle, od strane osoba koje su ovlaštene za vršenje istražnih radnji i da sadržajno ima sve elemente koji se zahtjevaju zakonom. Iz spisa nije proizašao niti jedan dokaz da je Komisija za utvrđivanje ratnih zločina na teritoriji HR HB-Vlada HR HB imala ovlaštenje unutar tada postojećih organa gonjenja da vrši istražne radnje u skladu sa važećim procesnim odredbama, a pored toga, jasno je da predmetni zapisnik nema pouka koje mora imati sukladno čl. 234. st. 3. ZKP FBiH da bi se mogao uopće upotrijebiti kao dokaz u kaznenom postupku. Stoga je ovaj zapisnik ocjenjen nezakonitim, te je izdvojen u posebnu kovertu, a kao takav nije bio niti osnov za daljnje postavljanje pitanja svjedoku -----
-----.

Na ročištu za glavnu raspravu dana 07.05.2018. godine, nakon što je odbrana prvooptuženog već završila sa izvođenjem svojih dokaza, branitelj prvooptuženog je naveo da on smatra da su zapisnici sa sekcija pomoćni dijelovi zapisnika koje je sačinila prof. dr. Marija Definis Gojanović, pa je branitelj predložio da se od Odjela za patologiju Kliničke bolnice Split pribave originalni zapisnici čiji su sastavni dijelovi sekcije koje su od strane tužitelja izvedene kao materijalni dokaz. Branitelj je također naveo da je kao dokaz tužiteljstva DT-60 uložena zapisnik o uviđaju sačinjen prilikom vršenja ekshumacije, iz čega on zaključuje da je pravljeno zapisnik, te je tražio da se od Odjela za patologiju Kliničke bolnice Split također zatraži originalni zapisnik o uviđaju od 10.09.1999. godine. Sud nije u obvezi da prihvati baš svaki prijedlog stranaka i branitelja, a u ocjeni dokaza koje treba izvesti sud je imao prioritarno u vidu objektivnost prijedloga, te potrebu da se činjenično stanje potpuno i pravilno utvrdi. Dalje je sud u ocjeni ovoga prijedloga odbrane, imao u vidu obvezu svestranog pretresanja predmeta, ali i obvezu otklanjanja svega što odugovlači postupak, vodeći računa da se izbjegne nepotrebno gubljenje vremena, kako je to predviđeno odredbama čl. 254. st. 2. i 277. st. 3. ZKP FBiH. Kako je to jasno, da bi sud poslao upit Odjelu za patologiju Kliničke bolnice Split, isti bi se morao slati putem međunarodne pravne pomoći što samo po sebi dugo traje. U tom smislu sud je razmatrao da li bi se slanjem ovoga upita došlo do odlučnih činjenica, u kom slučaju bi duže trajanje postupka imalo smisla. Sud je prije odluke o prijedlogu branitelja izvršio ponovni detaljan uvid u iskaz ispitanice stručne svjedokinje prof.dr. Marije Definis Gojanović, pa je utvrđeno da ista niti jednim svojim navodom nije istakla da postoji neka druga medicinska dokumentacija vezana za obavljene sekcije, a niti je to dala naslutiti svojim iskazom, a ona jedina ustvari može dati pouzdanu informaciju da li takva dokumentacija postoji. Dapače, iz iskaza stručne svjedokinje je potpuno jasno da je ona sačinila samo dokumentaciju koja je prezentirana tijekom glavnog pretresa i izvedena kao dokaz optužbe, pri tome je jasno navela da se u arhivi čak nisu niti pronašli originalni te dokumentacije. Predsjednica vijeća je radi otklanjanja svake sumnje, a nastojeći otkloniti gubljenje vremena i odugovlačenje postupka, uputila službeni mail prof.dr. Mariji Definis Gojanović tražeći da se izjasni da li postoji neka druga dokumentacija vezana za sekcije, na što je ista odgovorila da nikakva druga dokumentacija nikada nije sačinjena izuzev one na okolnost koje je davala iskaz na glavnoj raspravi, a o ovom kontaktu sačinjena je službena zabilješka predsjednice vijeća koja se nalazi u predmetnom spisu (naravno sud je potpuno svjestan da ovakav kontakt formalnopravno nema status dokaza, ali je nešto što potkrepljuje uvjerenje suda pri ocjeni konkretnih dokaza relevantnih za ovu procesnu odluku suda). Sud je pored toga imao u vidu da bi Odjel za patologiju Kliničke bolnice Split po prirodi stvari mogao imati samo medicinsku dokumentaciju koja se odnosi na izvršene sekcije (a koja je cjelokupna izvedena na glavnom pretresu), a nikako zapisnik o uviđaju sa izvršene ekshumacije, za koji ne postoje podaci u spisu da je uopće sačinjen (ovdje je bitno napomenuti da je svjedok ----- naveo da bi se uobičajeno nakon obavljene ekshumacije sastavljalo izvješće, kakvo u spisu i postoji kao DT-60)), već je to samo osobni stav branitelja prvooptuženog. Također, prilikom odlučivanja o navedenom prijedlogu

branitelja prvootuženog, sud je imao u vidu izjašnjenje tužitelja koji je naveo da je i on izvršio provjere da li postoji neka druga dokumentacija vezana za izvršenu ekshumaciju stradalih -----, pa je u tom smislu zatražio izjašnjenje Tužiteljstva BiH, koje je svojim dopisom broj T20 0 KTRZ 0006579 13 od 10.05.2018. godine izvijestilo da takvu dokumentaciju nisu nikada imali-ovaj dopis je izveden kao materijalni dokaz (DT-69). Prema tome, iz svega naprijed navedenog nedvojbeno proizilazi da je zaključak branitelja prvootuženog da postoji neka druga dokumentacija vezana za izvršene sekcije i ekshumaciju samo njegov osobni stav, a ne objektivizirana činjenica, radi čega sud nije našao osnova da od Odjela za patologiju Kliničke bolnice Split putem međunarodne pravne pomoći traži takvu dokumentaciju, jer bi prihvaćanje takvog prijedloga isključivo rezultiralo odugovlačenjem postupka, ali ne i pribavljanjem relevantnih dokaza.

Kao dokazi odbrane drugooptuženog ----- izvedeni su sljedeći dokazi: ispitivanje stručnog svjedoka -----

Kao materijalni dokazi odbrane drugooptuženog na prijedlog samog optuženog izvedeni su i sljedeći dokazi: Naredba Armija Republike BiH- Komanda Diverzantsko-izviđačke brigade broj 217-06/93 od 01.05.1993. godine (DO-10) i Spisak boraca koji su otišli na teren dana 25.07.1993. godine Armije Republike BIG-Diverzantsko-izviđačka brigada broj 804-06 93 od 29.07.1993. godine (DO-11), na okolnost kojih tužitelj nije imao prigovora. Prednje dokaze optuženi ----- je sam izveo dokazujući svoju tvrdnju da on nije imao nikakvu zapovjednu dužnost. Dokaz DO-11 je identičan dokazu DT-24 čijoj autentičnosti je prigovorila odbrana prvootuženog jer je dokaz predan u kopiji, a braniteljica drugooptuženog se u tom smislu pridružila odbrani prvootuženog, koji prigovor je u odnosu na DT-24 sud prihvatio, međutim, dokazu DO-11 nitko nije prigovorio, pa ga je sud uzeo u obzir prilikom razmatranja okolnosti zbog kojih je optuženi taj dokaz izveo (da li je imao zapovjednu dužnost u vrijeme izvršenja djela). Drugooptuženi osobno je izveo i materijalni dokaz Rješenje Općinskog suda u Zenici broj 43 0 K 070972 12 Kbs od 13.06.2012. godine.

Odbrana drugooptuženog je također izvela sljedeću materijalnu dokumentaciju: Borbeni zapovijest za napad komadanta 43.bbr. Konjic broj 1/1-260/93 sa Naređenjem za uspostavu veza Armije RBiH-6. Korpus -43. Brdska brigade broj 02/5 od 27.08.1993. godine (DO-18), Dopunu borbene zapovjesti za napad komadanta 43.bbr. Konjic broj 1/01-274/93 sa naredbom Armije R BiH-6. Korpus-43.bbr. Konjic-TP.Ljubina broj 01/01-279/93 od 05.09.1993. godine (DO-19)- prednje dokaze odbrane drugooptuženog je izvela prilikom ispitivanja stručnog svjedoka -----.

Osporavajući vjerodostojnost kazivanja zaštićenog svjedoka A odbrana drugooptuženog je tražila da se putem suda pribavi dokumentacija na okolnost ranije kažnjavanosti ovoga svjedoka, pa su tako pribavljeni i izvedeni sljedeći dokazi: Dopis Općinskog suda u Zenici broj 43 0 K 157577 18 K od 12.04.2018. godine (DO-21) i Izvod iz kaznene i operativne evidencije za zaštićenog svjedoka A, MUP-a Zeničko-Dobojskog kantona-Uprava policije-PU I Zenica broj 08-04/9-4-04-2-2-322/18 od 05.04.2018. godine (DO-22).

Odbrana drugooptuženog je izvela i sljedeću materijalnu dokumentaciju: kućna lista na ime ----- od 12.04.2018. godine (DO-32), Uvjerenje JU Služba za zapošljavanje Zeničko-Dobojskog kantona na ime ----- broj 34 od 13.04.2018. godine (DO-33), Uvjerenje Grad Zenica-Služba za urbanizam, imovinsko-pravne, geodetske poslove i katastar nekretnina broj 03-30-10-3867/18-2 od 12.04.2018. godine (DO-34), čekovi o isplati-obavijest korisniku za ----- za 01., 02. i 03. mjesec 2018. godine (DO-35), Izvod iz matične knjige umrlih na ime -----, Matični ured Zenica broj 03-13-3-1074/06 od 31.05.2006. godine (DO-36), Izvod iz matične knjige rođenih na ime ime -----, Matični ured Kotorsko

broj 03/200-30-314/06 od 01.06.2006. godine, Izvod iz matične knjige vjenčanih broj 29 od 04. oktobra 1952. godine sa potvrdom o vjenčavanju (DO-37).

Odbrana drugooptuženog je također od suda tražila pribavljanje sljedeće dokumentacije od Ministarstva odbrane BiH: Zapovijest za napad-naređenje za izvršenje borbenog zadatka Armije RBiH-6. korpus, izdana od komadanta 43. bbr. br. 511/93 od 28.08.1993. godine i Dokument o formacijskoj strukturi Vojne jedinice 5686 koja je bila formirana u zoni odgovornosti Armije RBiH-III korpus, a čiji je komadant bio -----, za 1993. godinu, odnosno u periodu od formiranja do 01.09.1993. godine, a to iz razloga što su od tog ministarstva obaviješteni da tu dokumntaciju mogu pribaviti samo putem suda. Nakon što je sud od Ministarstva odbrane BIH zatražio dokumenatciju onako kako je to tražila odbrana, od strane navedenog ministarstva je zaprimljen Dopis broj P-T-13-04-1-19-1/18 od 14.05.2018. godine u prilogu koga je dostavljena Borbena zapovijest za napad komandanta 6. Korpusa broj 01-511/93 od 28.08.1993. godine, dok je sud obaviješten da Arhivski depo AR BIH/VF BIH Rajlovac ne posjeduje dokumenat o formacijskoj strukturi VJ 5686 3. korpusa AR BIH. Nakon uvida u pribavljeni dokumenat braniteljica je obrazložila da je ona samo tražila pribavljanje dokumenta putem suda jer ga odbrana nije mogla sama pribaviti, ističući da odbrana taj dokaz ne želi izvesti, tako da isti nije niti izveden, a niti je takvo što tražio netko drugi od stranaka ili branitelja.

Kao dokaz odbrane trećeoptuženog ----- izvršeno je ispitivanje svjedoka ----
-----, a predloženo je i ispitivanje svjedoka -----, od koga prijedloga je odbrana trećeoptuženog naknadno odustala.

Odbrana trećeoptuženog je izvela sljedeću dokumentaciju: Rješenje Federalnog ministarstva za pitanja branitelja i invalida domovinskog rata broj UP-II-03-4-616/12 od 20.12.2013. godine (DO-23), Nalaz ljekara specijaliste JZU Zavod za bolesti ovisnosti Zeničko-Dobojskog kantona od 26.04.2018. godine na ime ----- (DO-24), Nalaz i mišljenje ljekarske komisije za drugostupeni postupak medicinskog vještačenja u Sarajevu za pregled lica obuhvaćenih Zakonom o pravima branilaca i članova njihovih porodica broj DOV-RVI-SA-477/12 od 21.11.2013. godine (DO-25), Otpusno pismo Instituta za plućne bolesti Vojvodine broj protokola 1878/2013 od 11.04.2013. godine na ime ----- (DO-26), Nalaz i mišljenje JU Kantonalna bolnica Zenica broj protokola 668 od 03.06.2011. godine na ime ---
----- (DO-27) i Specijalistički nalaz JU Kantonalna bolnica Zenica od 27.10.2011. godine na ime ----- (DO-28).

Optuženi ----- je osobno nakon dokaznog postupka, odnosno, konkretno nakon svih završnih riječi, naveo da ima saznanje da je svjedok ----- u 2008/2009. godini ležao u bolnici na odjelu psihijatrije, pa je predložio pribavljanje te medicinske dokumetacije. Kako je ovaj prijedlog dan izvan dokaznog postupka potpuno je jasno da ga sud nije mogao prihvatiti, a pored toga sama suština prijedloga ukazuje da se radi o beznačajnom dokazu za odlučne činjenice, jer to da li je svjedok ----- bio hospitaliziran u vremenu od oko deset godina prije svjedočenja na glavnom pretresu, a pri tome niti jedan drugi njegov iskaz nije iz toga vremena, apsolutno je irelevantno.

Odbrana četvrtoptuženog ----- je kao dokaz izvela sljedeću materijalnu dokumentaciju: Uvjerenje Službe za zapošljavanje Zeničko-Dobojskog kantona broj 1076 od 22.03.2018. godine (DO-29), Uvjerenje Grada Zenica-Služba za urbanizam, imovinsko-pravne, geodetske poslove i katastar nekretnina broj 03-30-10-3066/18-2 od 22.03.2018. godine (DO-30) i Izjava-kućna lista za ----- od 13.04.2018. godine (DO-31).

Kao dokaz suda, od Županijskog tužiteljstva HNŽ su pribavljeni i izvedeni sljedeći dokazi: Rješenje Suda BiH broj S1 1 K 017684 14 Krn 7 od 02.09.2016. godine (DS-1) i Rješenje Suda BiH broj S1 1 K 024119 16 Kro od 06.01.2017. godine (DS-2).

U provedenom dokaznom postupku izvedeni su dokazi sadržaja kako to slijedi, a koje je sud pri donošenju odluke ocijenio pojedinačno i u međusobnoj svezi.

U svome iskazu svjedok ----- (dokaz optužbe), ispitan na ročištu za glavnu raspravu 27.11.2017. godine, navodi da je u vrijeme ratnih zbivanja u Bosni i Hercegovini bio pripadnik Armije R BiH, da je bio pripadnik Diverzantsko-izviđačke brigade kojoj je zapovjednik bio -----, zamjenik mu je bio -----, dok je komandir II voda bio ----- . Svjedok je naveo, da je zadnje sjedište Diverzantsko-izviđačke brigade bilo između Konjica i Jablanice u mjestu Orahovica gdje su bili tijekom 1993. godine, da su bili smješteni po lokalnim kućama i da se u to vrijeme pripremala akcija na Gašinom brdu iznad Orahovice, a da je on ranjen 02.09.1993. godine. Svjedok također navodi, da se sjeća događaja kada je izašao u večernjim satima oko 10 sati ili pola 11, da je čuo galamu, dreku i jauke, skrenuo je prema toj galami, pa je došavši na lice mjesta vidio ----- ispred nekog objekta koji je šupa ili štala, a iz kojeg je vidio svjetlost, da je također vidio da se u štali nalaze stariji civili, ne može se sa sigurnošću izjasniti jer se ne sjeća jesu li bila dvojica ili trojica, da je vidio da su ispretučeni. Svjedok također navodi, da je osobno vidio kako te civile udaraju ----- i -- -----, da je najviše ozljeda na osobama vidio u predjelu lica, ali da je vjerojatno udaranja bilo i po ostalim dijelovima tijela, da je vidio da civile udaraju rukama, nogama, u vidu nekih karate poteza, a da su za to vrijeme -----i----- bili u vojnoj uniformi i imali su vojne čizme. Svjedok dalje navodi, da je tu na licu mjesta zatekao i -----, ali da nije vidio da on udara civile samo je bio na ulazu u objekat, ali da nije ništa poduzeo da prekine to udaranje, da se svjedok osobno u jednom trenutku obratio svima (misleći na -----) pitajući ih da li su normalni, te im je rekao da ako to ne prekinu da će se vratiti i da će ih sve pobiti, a on se tu zadržao ne više od dvije do tri minute, nakon čega je izbezumljen otišao u kuću gdje je bio smješten i nije se više vraćao. Svjedok navodi da je kasnije kroz neke razgovore i to sutradan ujutro dobio podatak da su civili podlegli, odnosno da su ubijeni, nešto u tom smislu, a ne zna točno tko mu je to rekao.

U unakrsnom ispitivanju od strane branitelja prvooptuženog, svjedok je naveo da je više puta davao izjave vezano za predmetni događaj, da je prvi put iskaz davao pred Državnom agencijom za istrage i zaštitu, pa mu je branitelj u smislu čl. 288. st. 1. ZKP FBiH prezentirao Zapisnik o saslušanju svjedoka broj: 16-04/2-5-04-2-617/13 od 03.10.2013. godine, na što se svjedok izjasnio da su na zapisniku njegovi potpisi, pa je branitelj svjedoku prezentirao dio iskaza: „...po izlasku iz šupe ja sam naišao na -----“, tražeći da se izjasni na razliku na iskazu s obzirom da je tada tvrdio da je tuča tada bila već završena, i da je svjedok ----- sreo tek na izlazu, a potom mu je prezentirao Zapisnik o saslušanju svjedoka Tužiteljstva BiH broj: T20 0 KTRZ 0006579 13 od 29.11.2016. godine u kome je svjedok ostavio mogućnost da je Jasko prilazio štali u trenutku kada ga je susreo, ali i da je 100% ulazio u štalu, na što je svjedok rekao da je istina ono što je govorio prilikom ispitivanja na glavnoj raspravi, da je poziv u istrazi koji je dobio bio nakon ratnih dejstava i završio je u bolnici, a posebno je svjedok napomenuo da je prilikom svih daljih ispitivanja bio pod stresom od svih ratnih događanja nakon čega se uspio po proteku vremena bolje prisjetiti svih događanja, a posebno je uspio da sabere misli do 2016. godine kada je davao drugi iskaz.

Na upit braniteljice drugooptuženog u unakrsnom ispitivanju, da li je kritičnu večer i noć kada se dešavao događaj u štali kako je svjedok opisao on osobno vidio -----, svjedok je izjavio da istoga nije vidio.

Na upit branitelja trećeoptuženog u unakrsnom ispitivanju, svjedok je izjavio da nije siguran tko je otvorio vrata štale, odnosno, da li su ista već bila otvorena, ali da je potpuno siguran da je ----- vidio kako tuče civile. Na navod branitelja da je različito vrijeme koje kroz vođenu istragu svjedok navodi izjašnjavajući se o vremenu kada je došao u štalu, svjedok je ponovno objasnio da po primitku prvog poziva za svjedočenje nije mogao da shvati sve što se desilo, da mu je protek od dvije godine do sljedećeg svjedočenja bio potreban da se prisjeti događaja. Svjedok je također naveo, da je potpuno siguran da je ----- imao čizme na nogama, te je ponovo naveo da je potpuno siguran da je ----- udarao civile.

U unakrsnom ispitivanju od strane branitelja četvrtooptuženog, svjedok je opisao na koji način je ranjen, a na dalji upit branitelja o imenima komandira odjeljenja u vrijeme njegovog ranjavanja svjedok se izjasnio da ne zna imena, na što je branitelj tražio da se izjasni zašto su na izjavama iz istrage točno navedena imena komandira, našto je svjedok rekao da nije rekao imena niti ih zna. Branitelj je dalje postavio pitanje kako je svjedok na glavni pretres došao iz Zenice u Mostar, s obzirom da je 100 %-tni invalid, na što je svjedok rekao da je dobio poziv za sud te je vidio da postoji mogućnost kažnjavanja ukoliko isti ne pristupi, pa je otišao u udruženje i zamolio je sekretara da mu pronađe broj Županijskog suda u Mostaru i da je nazvao predsjednicu vijeća da obrazloži svoje treško zdravstveno stanje, a istakao je i da je lošeg materijalnog stanja, i da je po njega i svjedoka ----- došlo vozilo iz Mostara. Branitelj je naveo da je suština postavljenih pitanja da se svjedok izjasni da li je kontaktirao sa tužiteljem, na što je predsjednik vijeća postavio pitanje i tražio da se svjedok izjasni da li je iko na bilo koji način utjecao na svjedoka da da iskaz u određenom smjeru na pretresu, našto se svjedok izjasnio da nitko ne može utjecati na njega jer je njegova izjava na glavnom pretresu suglasna dvjema izjavama koje je dao za vrijeme istrage i da mu nitko nije govorio da bilo što kaže. S obzirom na potpuno konkretno izjašnjenje svjedoka u ovome smislu, a i pri činjenici da tužitelju nije zabranjen kontakt sa svjedocima koji su dokazi optužbe pod uvjetom da se na svjedoke ne vrši bilo kakav pritisak vezan za davanje iskaza, predsjednik vijeća je zabranio daljnja pitanja vezano za ove okolnosti s obzirom da je bilo potrebno da se ispitivanje svjedoka svede na odlučne činjenice i relevantne okolnosti, a da se svjedok zaštiti od nepotrebnog uznemiravanja. Branitelj četvrtooptuženog je također svjedoku postavio pitanje da li je točno da li u iskazu koji je dao u Državnoj agenciji za istragu i zaštitu od 03.10.2013. godine nije ni jednom spomenuo ime i prezime -----, na što je svjedok ponovio objašnjenje kojim je i ranije obrazlagao razlike u iskazu koji je dao na glavnoj raspravi u odnosu na onaj iz istrage, ponavljajući da je nakon ratnih zbivanja za njega uslijedio težak period a da se protekom vremena sjetio nekih stvari koje su bile u tijeku perioda o kojim svjedoči.

U ponovnom ispitivanju od strane tužitelja, svjedok se izjasnio da je iznad Orahovice ranjen dana 02.09.1993. godine.

Na upit suda, svjedok je potvrdio da se sjeća starijih ljudi civila koje su tukli ----- i -----, a ----- je bio kod otvorenih vrata sa pištoljem a kada je svjedok pitao šta rade govoreći im da nisu normalni i da će ih sve pobiti, nitko mu se od prisutnih nije obratio bilo kakvim riječima niti su na bilo koji način reagirali na njegove riječi, s tim da svjedok napominje da je on brzo otišao ali da su navedeni ostali na licu mjesta, da je osobno vidio za vrijeme dok je bio na licu mjesta udarce koji se zadaju civilima od strane ----- i ----- a ----- je stajao i ništa nije govorio. Dakle, svjedok pojašnjava da je on vidio kako ----- i ----- udaraju civile, a kada im se on obratio tražeći da prestanu vidio je kako ih isti i dalje nastavljaju udarati.

Na ponovno postavljeno pitanje branitelja trećeoptuženog, da se konkretno izjasni da li je nakon navoda koje je svjedok uputio -----, ----- i ----- da li je odmah napustio

lice mjesta ili da vidi kakva će reakcija biti, svjedok je istakao da su oni nastavili da tuku, a kada je pošao vrata su ostala otvorena i on je vidio što se dešava.

Na kraju danog iskaza svjedoka optuženi ----- je istakao primjedbu na iskaz svjedoka navodeći da je svjedok na samom početku iskaza rekao da je optužene vidio ispred, a ne unutar objekta.

Ocjenjujući iskaz ovoga svjedoka, sud nalazi da se istom u ključnim elementima događaja kako ga svjedok opisuje može pokloniti vjera. Po stavu ovoga suda, odbrana prvooptuženog je neosnovano sugerirala na postojanje razlike u iskazu ovoga svjedoka danom na glavnoj raspravi u odnosu na one iz istrage vezano za okolnost gdje je svjedok zatekao -----, pa se tako u iskazu danom u Državnoj agenciji za istrage i zaštitu svjedok izjašnjava da ga je zatekao po izlasku iz šupe, u iskazu danom u Tužiteljstvu BiH svjedok je naveo da ostavlja mogućnost da je ----- vidio kako prilazi štali kako je ranije rekao s tim da je sigurno i ušao u štalu, dok je na glavnom pretresu rekao da je ----- stajao na ulazu u štalu. Gledajući kontekst cijelog događaja kako ga u odnosu na optuženog ----- opisuje svjedok, neprecizno (čak se gledajući suštinu ne može reći i različito) kazivanje svjedoka na kojem točno mjestu zatiče optuženog -----, apsolutno ne može govoriti o nevjerodostojnosti iskaza ovog svjedoka, jer je potpuno jasno da je izjašnjavajući se o konkretnim radnjama optuženog ----- iskaz svjedoka zadržao konzistentnost, naime, u sva tri dana iskaza svjedok navodi da za vrijeme njegovog prisustva ----- civile nije tukao, ali da niša nije poduzeo da ih optuženi ----- i ----- prestanu tući. U svim ostalim elementima kako događaj opisuje ovaj svjedok, njegov iskaz je zadržao konzistentnost, s tim da je, kako je to i očekivano, kroz izvršeno unakrsno ispitivanje na glavnom pretresu svjedok događaj opisao detaljnije. Stoji činjenica koju je istaknula odbrana četvrtoptuženog, da je imenom i prezimenom optuženog ----- ovaj svjedok označio kao jednog od dva pripadnika DIB-a koji su tukli civile tek u iskazu iz istrage koji je dan pred Tužiteljstvom BIH, dok iskaz dan u Državnoj agenciji za istrage i zaštitu ne sadrži konkretno identitet ovog optuženog, međutim, svjedok je u više navrata na glavnoj raspravi ponovio da je prvi poziv u istrazi dobio bliže vremenu ratnih zbivanja kada je za njega uslijedio težak period jer je završio u bolnici, a da se protekom vremena do sljedećeg iskaza sjetio nekih stvari koje su bile u tijeku perioda o kojim svjedoči. Sud ovakvo objašnjenje svjedoka nalazi potpuno prihvatljivim, naime, traumatizacija ratnim i drugim vezanim poslijeratnim okolnostima (prije svega svjedok je ranjen u ratu sa vidljivim invaliditetom u vidu amputirane noge) zaista čini potpuno osnovanim da je svjedok u vremenu koje koidicira sa davanjem prvog iskaza bio zaokupljen svojim problemima i traumama, što nepreciznost u tome iskazu čini shvatljivim, međutim, vrijeme koje je uslijedilo očekivano je donijelo emotivno smirenje svjedoka što je dalje uslovalo da se svjedoku “poslože” sjećanja, pa je stoga za sud potpuno prihvatljivo da na identitet optuženog ----- svjedok ukazuje konkretno tek u drugom iskazu iz istrage. Prema tome, iskazi ovoga svjedoka međusobno u elementima koji su prezentirani na glavnom pretresu nisu u kontradikciji, već je svjedok u drugom iskazu iz istrage konkretno ukazao na identitet optuženog ----- kao jednog od počinitelja, pa sud nalazi razložnim obrazloženje koje je vezano za ranije dane iskaze dao svjedok, te takve razloge sud prihvaća. Pored toga, sud je imao u vidu da na prisustvo optuženog ----- u prostoriji gdje su bili pretučeni civili svojim iskazom ukazuje i -----, koji više od događaja nije mogao zapamtiti jer je samo povirio u štalu i onda odmah otišao, ali vidio je pretučene civile i optuženog ----- . Sud nije našao značajnom niti primjedbu optuženog ----- da je svjedok na početku iskaza rekao da je trojicu optuženih došavši zatekao ispred objekta, što ne opovrgava okolnost daljnjih radnji optuženih (koje su ustvari relevantne), jer se svjedok jasno i u uviše navrata izjasnio što je vidio da čine optuženi ----- za vrijeme dok se svjedok zadržao na licu mjesta. Sud je na kraju kod ocjene vjerodostojnosti iskaza ovoga svjedoka, uz sve prednje, imao u vidu da niti jednim dokazom ili objektiviziranom činjenicom nije ukazano da bi ovaj svjedok imao motiv da neosnovano tereti bilo koga od optuženih.

U svom iskazu svjedok -----, ispitan na ročištu za glavnu raspravu dana 27.11.2017. godine (dokaz optužbe), navodi da je bio vojno angažiran tijekom ratnih zbivanja, da je kad se formirala Armija R BiH bio angažiran u 314. brigadi, a 1993. godine je formirana Diverzantsko-izviđačka brigada koja je bila sastavljena iz tri voda, da su postojali odredi, a vezano za okolnost komandanta odreda ne može se sa sigurnošću izjasniti jer svjedok navodi da mu nikada nije bilo jasno da li je ----- bio komandant Patriotske lige a da je glavni komandant Odreda u to vrijeme je bio -----, s tim da se konkretno izjašnjava da je između ostalih zapovjednik njegovog voda bio i ----- . Svjedok navodi da je u okviru DIB-a postojala Vojna policija, a borbeni teren na kojem su bili je bio u mjestu Orahovica gdje su došli u ljeto 1993. godine, da su u Orahovici bili smješteni u više stambenih objekata a on je bio smješten sa ----- i svjedokom A i B. Svjedok navodi, da za vrijeme boravka u Orahovici nije viđao ----- ali da je viđao -----, da je u to vrijeme u Orahovici bilo civila i to Muslimana, Hrvata i Srba, pa je tako on boravio kod jednog Srbina -----, s tim da mu se ne može točno sjetiti prezimena. Svjedok navodi, da je iznad mjesta Orahovica bila linija razdvajanja između HVO-a i Armije R BiH, i da su tu bila stalna ratna dejstva, a on je osobno sudjelovao u borbama iznad sela Orahovice. Svjedok opisuje događaj kada su se on, svjedoci A, B i ----- ujutro probudili u kući ----- i kada je došla njegova žena koja je plakala tražeći od njih da spriječe što tuku civile, da je svjedok tada otišao u spavaonicu da uzme oružje, a kada je krenuo čuo je pucanj i to koliko se sjeća kraći rafal, a kada je došao na lice mjesta odakle je čuo rafal vidio je mrtve ljude, sjeća se da su im lica bila natečena i izobličena od udaraca, da su se civili nalazili u objektu koji je štala ili šupa, koliko se sjeća misli da je bilo troje ljudi. Svjedok dalje navodi, da se sjeća da je kada je dolazio do šupe vidio mnogo ljudi, misli svjedoke A i B i -----, kojima nije zapamtio konkretnu poziciju, vidio je ----- koji je bio naoružan automatskom puškom i pištoljem koji je uvijek nosio, a ostale koje je vidio na tom mjestu je zaboravio, s tim da je zapamtio da se nakon konkretnog događaja pričalo o tome događaju i da je u tim pričama čuo da je ----- pobio te ljude, s tim da svjedok podvlači da on to osobno nije vidio. Svjedok je naveo, da je prije konkretnog događaja imao sukob sa ----- ali da u tome ne vidi motiv da podvaljuje -----, a motiv njegovog svjedočenja je da se zadovolji pravda.

U unakrsnom ispitivanju od strane branitelja prvooptuženog, svjedok je istakao da je za vrijeme istrage saslušan dva puta, jedan put u Državnoj agenciji za istragu i zaštitu – SIPA, a drugi put u Tužiteljstvu, da mu kada je saslušan u SIPI nije rečeno protiv koga se vodi istraga, a na dalje traženje branitelja da se izjasni na njegovu tvrdnju da je u tom iskazu rekao da je ----- prilikom sukoba koji su imali na njega potezao oružjem, svjedok je izjavio da nije nikada na njega osobno, ali da jeste na njegovu vojsku, tj. na njegove suborce. Branitelj je svjedoka pitao na okolnost zapisnika od 23.05.2014. godine, tražeći da se izjasni zašto u tom iskazu nije rekao da je vidio ----- pred šupom ili štalom, na što je svjedok odgovorio da se nije mogao sjetiti tada svega jer je rat učinio svoje a u to vrijeme je razmišljao o sebi i svojoj egzistenciji, s tim da je svjedok pojasnio da on i nije tvrdio da je ----- bilo što učinio ali da je samo čuo priče. Branitelj prvooptuženog je svjedoku prezentirao dio iskaza iz istrage: „naknadno sam čuo priče i pogovaranja koja su kružila između nas vojnika i u tim pričama se spominjao -----“, na što je svjedok rekao da je to upravo što je rekao tijekom glavne rasprave. Branitelj prvooptuženog je pobijao iskaz svjedoka i u odnosu na okolnost koliko je zapamtio žrtava navodeći da je čak ranije spominjao i pet žrtava, na što je svjedok rekao da su mu oni koji su ga ispitivali rekli da su bile tri žrtve, pa je predsjednik vijeća tražio da se svjedok konkretno izjasni koliko se sjeća žrtava, našto je svjedok rekao da se on sa sigurnošću ne može sjetiti da li su bile tri, četiri i pet žrtava. Na kraju ispitivanja ovoga svjedoka branitelj prvooptuženog je kao materijalni dokaz uložio Zapisnik o ispitivanju svjedoka

Ministarstva sigurnosti – Državna agencija za istragu i zaštitu broj: 16-4/2-5-04-2-258/14 od 23.05.2014. (DO 3) i zapisnik o saslušanju svjedoka Tužiteljstvo BiH – Poseban odjel za ratne zločine T20 0 KTRZ 0006579 13 od 22.11.2016. godine (DO 4).

Na upit prvooptuženog ----- u unakrsnom ispitivanju da li je svjedok bio prisutan prilikom dovodenja civila u večer, svjedok je rekao da za ljude nije znao dok se nije desilo to o čemu se pričalo ujutro, da on uopće nije znao da su privedeni, a potvrdio je da je čuo kraći rafal eventualno da se radilo o pojedinačnim hicima u brzini, da je kada je došao u objekat bilo ljudi iz DIB-a koji su se skupili, a da kada je čuo rafal nije vidio lice mjesta.

Na upit braniteljice drugooptuženog u unakrsnom ispitivanju s obzirom da je udaljenost od objekta gdje su bili civili i kuće gdje je on boravio bila 20 metara da li je on osobno čuo krikove, svjedok je odgovorio da je bio rat i da nije obraćao pažnju na krikove, ali da zasigurno nije znao da su ti ljudi u objektu do jutra.

Na upit drugooptuženog da li je točno da je svjedok ranije izjavio da mu je taj optuženi davao prijedlog nakon kritičnog događaja da se izvrši pljačka civilnog stanovništva, odnosno kuće, svjedok je rekao da je to točno da mu je tom prilikom rekao da ako hoće kuću da „odradi“ a da ako neće ne mora, a da svjedok to nije učinio. Također drugooptuženi je postavio pitanje da li je on kao starješina jedinice ikada pustio svoje borce u bilo kakvu akciju ili bilo kakav rad bez njegovog prisustva, svjedok se izjasnio da nije.

U završnoj riječi branitelj prvooptuženog ukazao je na razliku u iskazu ovoga svjedoka, koji je u iskazu iz istrage koji je dan u Državnoj agenciji za istragu i zaštitu u odnosu na optuženog ----- naveo da je nakon što je začuo rafal izašao i vidio ljude iz DIB-a oko štale, ali da nikoga nije mogao prepoznati jer je bio u šoku i nije prepoznao nikoga, ali je nakon par dana čuo priče da je ----- sudjelovao u maltretiranju i da je sudjelovao u ubojstvu ovih ljudi, da bi u iskazu danom tri godine kasnije u Tužiteljstvu BiH „prestao biti u šoku“, pa je tad naveo da je ----- vidio kod objekta, a da je isti dan čuo da ih je ----- pobio. Uvidom u naznačene zapisnike, te uzimajući u obzir iskaz ovoga svjedoka kako je dan na glavnom pretresu je zaista evidentno da u iskazu danom u Državnoj agenciji za istragu i zaštitu svjedok ----- navodi da je nakon što je začuo rafal, izašao i vidio ljude iz DIB-a, ali da nikoga nije mogao prepoznati jer je bio u šoku, dok u iskazu danom u Tužiteljstvu BIH (dan dvije i pol godine kasnije) navodi da je u bilizini šupe zatekao ----- koji je imao pištolj i automatsku pušku. Obrazlažući razlike u iskazu svjedok je odgovorio da se nije mogao sjetiti tada svega jer je rat učinio svoje, a u to vrijeme je razmišljao o sebi i svojoj egzistenciji. Sama gola činjenica da svjedok u dva iskaza (jedan u Tužiteljstvu BiH, jedan pred sudom na glavnoj raspravi) konkretno ukaže na određene okolnosti koje nije rekao pri ranijem iskazu nije nešto što je samo po sebi neprihvatljivo, posebno imajući u vidu protek vremena od počinjenja djela do davanja svih iskaza, a pri tom sud nije našao značajnom tvrdnju odbrane da je ovaj svjedok imao određene nesuglasice u vrijeme rata sa optuženim ----- jer je svjedok objasnio da su se određeni incidenti dogodili između ----- i njihovih suboraca, a ne njega osobno, radi čega sud prihvaća dio iskaza ovoga svjedoka u kojem tvrdi da je došavši pred šupu vidio naoružanog optuženog ----- . Također, suprotno navodima branitelja, ne postoji nikakva kontradiktornost u navodima svjedoka da je nakon kritičnog događaja pričajući sa vojskom čuo da je ----- pobio civile, jer takve navode svjedok davao u svim iskazima (navod „naknadno čuo“ u iskazu danom Državnoj agenciji za istragu i zaštitu, suštinski po općem jezičnom i logičnom svaćanju nipočemu nije suprotstavljen samo preciziranom navodu danom u Tužiteljstvu BiH „da se već isti dan pričalo o zločinu kada je to i čuo“, jer pojam „naknadno“ podrazumijeva i kasnije isti dan), a da se to pričalo među vojskom potvrdio je i veći broj drugih svjedoka. Stoga, sud je iskaz ovoga svjedoka kako je dan na glavnoj raspravi našao vjerodostojnim, jer nije doveden u pitanje kroz unakrsno ispitivanje, pa sud nije našao razloga da svjedoku ne pokloni vjeru, posebno što njegov iskaz što nipočemu ne odstupa od

stanja ostalih dokaza, odnosno, kod tvrdnje da je nakon što se začuo pucanj ispred objekta bio ----- sa puškom ovaj iskaz je usaglašen sa iskazom svjedoka C.

U svome iskazu sa zapisnika Državne agencije za istragu i zaštitu – Centar za istraživanje ratnih zločina broj: 16-04/2-5-04-2-615/13 od 01.10.2013. godine (DT-50) koji je pročitan u smislu odredbi članka 288. stavak 2. ZKP F BiH jer je svjedok umro, svjedok ----- navodi da prije predmetne izjave nije ranije davao izjave, da je bio sudionik rata, da je boravio u više jedinica i na više terena ali se sjeća i da je u jednom periodu bio pripadnik Diverzantsko-izviđačke brigade iz Zenice (DIB-a) kojom je komandovano -----, a koliko je on upućen ista je bila po direktnom komandom Štaba vrhovne komande Armije R BiH. Svjedok je naveo, da je on u DIB-u bio komandir jednog voda od petnaestak ljudi koja nikada nije držala položaj nego pozadinu radi izvlačenja poginulih i ranjenih, da se sjeća da je sa DIB-om kada su bili sukobi između Armije R BiH i HVO-a išao na teren općine Konjic, da je to najvjerovatnije bilo u ljetnom periodu jer se sjeća da su se kupali u obližnjem Jablaničkom jezeru, da su na taj lokalitet kao jedinica došli sa dva ili tri kamiona i to konkretno mjestu Orahovica i da je sa njima došao komandant -----, s tim da se ne može izjasniti koliko vremena se jedinica zadržala u mjestu Orahovica, da su na tom lokalitetu bili raspoređeni po kućama, a on je bio u kući jedne žene s područja Bugojna. Svjedok je dalje naveo, da je on sa svojim vodom išao na izvlačenje ranjenih, pa se između ostalih sjeća da je bio ranjen i pripadnik DIB-a po prezimenu Mahmić, da komandanta ----- nije viđao u Orahovici osim kad su tek došli, a u njihovoj jedinici najviši po činu je bio -----, zvani „-----“, kojeg je viđao u Orahovici, da se sjeća i svjedoka C u komandi njihove jedinice s tim što ne zna konkretne njegove dužnosti. Svjedok je naveo, da se sjeća osoba ----- iz Zenice, dvojice braće ----- iz Zenice, kao i pripadnika DIB-a kojeg je znao po nadimku ----- a koji je bio sa područja Zavidovića, a pamti ga da je bio često uz komandu i da je bio na terenu u Orahovici, za njega je čuo da je nakon rata bio u KPZ Zenica, ali ne zna zbog čega. Svjedok navodi da mu je ono što mu je naviše ostalo u sjećanju vezano za teren Orahovica, je to da je u tijeku jedne noći dok je bio na spavanju u kući gdje je bio raspoređen čuo iz jedne šupe koja je bila udaljena od kuće gdje je spavao oko 50-tak metara jauke, plač i krikove, da je od tih glasova dobro prepoznao i sa sigurnošću može reći da je to bio glas -----, zvani „Mrki“, i to je čuo da isti oštrim jakim glasom govori: „Gdje si išao ..., koga su poslali“ i sl., a tada su se čula tri udarca pa jaukanje i krici, kao što se to čulo dosta dugo u tijeku noći, s tim da se ne može sa sigurnošću reći koliko je dugo trajalo jer bi svjedok povremeno zaspao, pa bi se probudio i opet čuo te zvukove, kao što je čuo i mladić koji je bio raspoređen u istu kuću na spavanju koji bi mu povremeno govorio: „Eno opet se čuje“. Svjedok navodi, da ne zna ko je bio priveden u šupu i koga su ispitivali i premlaćivali, pa ističe da je prepoznao glas -----, dok se za druge glasove ne može izjasniti čiji su ali je siguran da su se čuli i drugi glasovi, a također je naveo da se on nakon ovoga događaja više nije raspitivao koga su ispitivali i premlaćivali, a niti je odlazio do šupe da vidi što se dešava.

S obzirom da čitanje ovoga iskaza predstavlja zakonom dozvoljeni izuzetak od pravila da se dokazi izvode neposredno, što je bilo neminovno jer je svjedok prije glavne rasprave umro, sud je ocjeni ovoga iskaza pristupio jako analitično. U tome smislu, sud je imao u vidu da iskaz ovog svjedoka, prvo, sadržajno odgovara općem stanju dokaza iz kojih nedvojebmo proizilazi da je u kritično vrijeme vršeno premaćivanje svjedoka (koja okolnost uostalom nije niti sporna za stranke i branitelje, već tko je izvršitelj radnji), a drugo, kod okolnosti da je iz pravca šupe čuo ----- kako galami ispitujući civile suglasan je navodima zaštićenog svjedoka A, pa je iskaz ovoga svjedoka sud ocjenio potpuno vjerodostojnim. Ovome iskazu prigovorila je braniteljica drugooptuženog, navodeći da je neubjedljiva tvrdnja ovoga svjedoka da je prepoznao glas optuženog -----, jer se oni nisu gotovo ni poznavali, možda svega par mjeseci dok su bili u jedinici, da svjedok nije niti znao gdje je komada, a navod da je sa

udaljenosti od 50 m gdje je spavao uspio prepoznati glas je veoma neubjedljiv. Ovakve prigovore iskazu svjedoka sud nije našao takvima da bi mogli dovesti u pitanje vjerodostojnost iskaza ovoga svjedoka. Čak i da je točan navod da su se ovaj svjedok i optuženi ----- poznavali svega nekoliko mjeseci, to ne može dovesti u pitanje mogućnost svjedoka da prepozna glas optuženog ----- (posebno kada se radi o glasu koji je po svojoj jačini dosta karakterističan u što se neposredno uvjerio i sud prilikom obraćanja optuženog za vrijeme glavne rasprave), a to kod činjenice da se ovaj svjedok detaljno izjasnio da je u Orahovici viđao ----- . Okolnost da je svjedok uistinu izjavio da nije znao gdje je bila njihova komanda u Orahovici, ne može dovesti u pitanje vjerodostojnost iskaza svjedoka, jer on se nije niti izjašnjavao da je nešto čuo iz komande, već je detaljno naveo da je krikove i glas ----- čuo iz šupe koja je od kuće gdje je spavao bila udaljena nekih 50-ak m, možda i bliže, a niti vjerodostojnost iskaza svjedoka može dovesti u pitanje navod braniteljice da je neuvjerljivo da netko sa udaljenosti od 50 m čuje i prepozna glas, jer je takav navod apsolutno uvjerljiv s obzirom da se ne radi o velikoj razdaljini, da su krici, jauci, kao i ono što je govorio ----- iskazivani povišenim tonom i to u noćnim uvjetima kada ima manje zvukova koji bi onemogućavali da se sa ove razdaljine sve jasno čuje.

U svom iskazu svjedok ----- ispitan na ročištu za glavnu raspravu 04.12.2017. godine (dokaz optužbe), navodi da je bio sudionik rata u BiH, a zadnja jedinica u kojoj je bio je DIB, u koju je pristupio 1993. godine s tim da se točnog datuma ne sjeća, da se DIB sastojao od četiri voda i Vojne policije, da je komandant bio -----, a zamjenik mu je bio -----, da su ispočetka bili na području Viteza i Žepča, a potom na području općine Konjic, smješteni u selo Orahovica gdje su došli u ljeto ili početkom jeseni, da su svi pripadnici DIB-a bili raspoređeni po kućama ili vikendicama, a da je komanda brigade bila u jednoj kući na kat. Svjedok se izjašnjava da je u Orahovici u komandnom lancu najveći bio ----- a da je zadatak brigade bio zaštititi taj teren i čuvati liniju koja je bila odmah tik uz selo Orahovica. Svjedok navodi, da su vršeni pretresi kuća u selu Orahovica od strane pripadnika DIB-a, da je to rađeno po samostalnoj inicijativi pripadnika najviše, a ne zna da li su postojale konkretne naredbe, da je u vrijeme boravka u Orahovici bilo civila hrvatske nacionalnosti. Sjeća se događaja jednog dana u predveče, kada je vidio dvije osobe koje su išle u pravcu komande a iza njih su išla dva policajca, da osobe koje su išle nisu bile vezane već su išle slobodno, da je zaključio nastojeći policajce prepoznati po visini da je jedan od njih bio Porča što je zaključio po njegovoj izrazitoj visini, da je on osobno u jutarnjim satima nakon te večeri otišao po hranu i cigarete koje je trebalo preuzeti u toj komandi i da je tek došavši do te komande tu zatekao -- ----- koji ga je odveo do jedne šupe koja je bila blizu komande, otvorio je gornja vrata, pošto su se vrata otvarala na dva otvora, pa je svjedok u unutrašnjosti objekta vidio dva čovjeka koja leže dolje koji su bili izudarani po licu, dakle, bili su jako otečeni, a u tom momentu svjedok nezna čime, ----- je pucao u njihova tijela dok su te osobe još bile žive, a da su pred pucanje bile žive svjedok je zaključio jer su te osobe još hroptale, da se svjedok u momentu kada je ----- pucao u te osobe nalazio odmah tik uz njega. Svjedok pojašnjava, da su navedene osobe bile u civilnoj odjeći da su pred pucanje osobe bile žive i teško su hroptale i disale, a ----- je svjedoku rekao da je pucao iz samilosti jer će svakako umrijeti. Svjedok navodi da nije znao identitet upucanih ljudi a kasnije je čuo iz priča da su ih negdje ukopali, da mu je po povratku u Zenicu u kamionu ----- govorio da je udario te ljude čizmama. Svjedok navodi da je ----- u trenutku kada je on došao do šume imao automatsku pušku, kao i pištolj kalibra 7,62 za kojeg se sjeća dobro da ga je isti dužio, a pojašnjava da je to sigurno bila „Crvena zastava“, ali se svjedok nije mogao sa sigurnošću izjasniti da li je u navedene civile ----- pucao iz automatske puške ili

iz pištolja, s tim što je naveo da su bila dva pucnja, nakon čega su te osobe prestale hroptati, iz čega je svjedok zaključio da su tada lišeni života.

U unakrsnom ispitivanju na upit branitelja prvooptuženog, svjedok je naveo da je davao iskaz Komisiji za utvrđivanje ratnih zločina na teritoriju HR HB, pa je branitelj prvooptuženog naveo da se radi o zapisniku od 29.05.1996., za koji je ustanovljeno da nema pouka u skladu sa odredbama ZKP F BiH, pa je zabranjeno daljnje postavljanje pitanja uz korištenje ovoga iskaza (detaljno obrazloženo u prednjem dijelu presude). Na dalji upit branitelja, svjedok je naveo da je dalje iskaz davao u Državnoj agenciji za istrage i zaštitu, da se ne može izjasniti da li je prilikom davanja toga iskaza mogao sa sigurnošću reći iz kojeg oružja je pucao -----, pa je branitelj predočio iskaz sa zapisnika Državne agencije za istrage i zaštitu broj: 16-04/2-5-04-2-447/13 od 27.06.2013. godine (DO-6) u kome se navodi: „----- je izvukao iz futrole pištolj koji je uvijek sa sobom nosio, a radilo se o tzv. tetejcu, znam da je to pištolj kalibra 7,62... te uperio isti u pravcu tijela tih staraca i ispalio dva metka u njihova tijela i vidio sam da ih je pogodio sa po jednim metkom moguće u glavu, ali to nisam siguran jer sam odmah kada sam to vidio otišao sa lica mjesta. U momentu kada je pucao u tijela tih staraca on se nalazio neposredno u mene tako da je u njih pucao sa udaljenosti od dva metra“, pa je svjedok izjavio da je moguće da je tako rekao, a što nije siguran jer je bilo davno, s tim da je siguran da je ---- ----- sa sobom imao i automatsku pušku, a kada je od strane predsjednika vijeća traženo da se izjasni u odnosu na razlike u iskazu svjedok je rekao da je do razlike došlo jer je prošlo mnogo vremena pa postoji mogućnost da je tada tako rekao, te je na dalji upit predsjednika vijeća da se izjasni što je točno svjedok rekao da je siguran da je ----- pucao, ali da ne može sa sigurnošću utvrditi da li je iz automatske puške ili pištolja jer je imao kod sebe obadvoje. Na dalja pitanja branitelja prvooptuženog u unakrsnom ispitivanju, svjedok je rekao da je on vidio dva tijela, da nezna u koje je dijelove ----- pogodio te osobe, s tim da je siguran da se radi o gornjem dijelu tijela ostavljajući mogućnost da im je pucao i u glavu.

Branitelj prvooptuženog je svjedoku u smislu članka 288. stavak 1. ZKP F BiH predočio i zapisnik o saslušanju svjedoka broj: T20 0 KTRZ 0006579 13 od 15.11.2016. godine (DO-5) sačinjen od strane Tužiteljstva BiH ponovno na okolnost oružja iz kojeg je optuženi ----- -- pucao, na što je svjedok odgovorio da je između iskaza koje je davao postojao određeni vremenski period ponavljajući da ne može decidno reći iz čega je ----- pucao, uglavnom, da je pucao u ljude koji su ležali na tlu u toj šupi. Branitelj prvooptuženog je tražio izjašnjenje svjedoka da li je on kazneno odgovarao za kazneno djelo Ubojstvo i da li je zbog toga bio u KPZ Zenica, našto je svjedok odgovorio da je to neistina i da za ubojstvo nikada nije odgovarao, a dalja pitanja vezano za ovo sud je zabranio jer je dovelo do očiglednog uznemirenja svjedoka, to nisu okolnosti koje razjašnjavaju odlučne činjenice, a niti same po sebi dovode u pitanje vjerodostojnost kazivanja svjedoka jer čak da je svjedok i odgovarao za neko kazneno djelo ne znači da konkretno ne govori istinu. Na kraju ispitivanja ovoga svjedoka branitelj prvooptuženog je uložio kao materijalne dokaze zapisnike koje je koristio prilikom pobijanja iskaza ovog svjedoka a radi se o zapisniku o saslušanju svjedoka Tužiteljstva BiH – Poseban odjel za ratne zločine broj: T20 0 KTRZ 0006579 13 od 15.11.2016. godine (DO 5) i zapisnik o saslušanju svjedoka Državne agencije za istragu i zaštitu – Centar za istraživanje ratnih zločina broj: 16-04/2-5-04-2-447/13 od 27.06.2013. godine (DO 6).

Na upit braniteljice drugooptuženog u unakrsnom ispitivanju, svjedok je naveo da kada su bili na lokalitetu Orahovice vojska je tražila po kućama bez znanja komande rakiju i koješta drugo, da se sjeća da je prilikom pretresa koji su vršeni po kućama u tom periodu bilo i provođenja, pa i onih bez naredbe, da je disciplina vojske bila nikakva, da je bilo pojedinačnih ispada, a i grupnih ispada, da je jednom prilikom jedan prateći vod kompletan otišao iz rejona borbenog djelovanja i ako je ----- naredio da ne mogu otići, da je ----- pokušavao da napravi neki red. Svjedok u odnosu na okolnosti konkretnog događaja navodi da u momentu kada je on došao u blizinu objekta nije tu vidio -----.

Na upit optuženog ----- u unakrsnom ispitivanju, svjedok je odgovorio da nije nikada vidio da bi ----- koristio alkohol ili da je bio u pijanom stanju, da smatra da je ----- davao sve od sebe da bi se dovelo do nekog reda i discipline.

Na upit branitelja trećeoptuženog u unakrsnom ispitivanju, svjedok je naveo da je u kritičnom periodu ----- kao maloljetan bio kurir komandanta -----, pa je svjedok ponovio da mu je ----- u kamionu kad su pošli iz sela rekao: „Evo vidiš ove cipele s njima sam gazo one“, a svjedok navodi da on nije vidio nikoga da je premlaćivao bilo koga drugog, a niti je čuo konkretno od bilo koga drugog da je ----- učestvovao u premlaćivanju osoba hrvatske nacionalnosti.

U dodatnom ispitivanju od strane tužitelja, svjedok je rekao da ga je u kritično jutro --- ----- pozvao da s njim ode do štale, da se to jutro nije pucalo u selu Orahovica, kao i da mu nije na pamet moglo pasti zašto ga ----- vodi do štale. Svjedok je na kraju iskaza pojasnio da kada je pošao po sljedovanje prolazeći tu, prolazio je i pored objekta tj. šupe jer su šupa i komanda bili tik jedno uz drugo, a svjedok je pošao prema ----- kako bi saznao što ----- ima da mu pokaže. Vezano za te okolnosti branitelj prvooptuženog se ponovno pozivao na dva uložena zapisnika tvrdeći je svjedok u istrazi rekao da je ----- sa svjedokom ušao u kuhinju i da ga je zvao da dođe.

Iskaz ovoga svjedoka sud nalazi vjerodostojnim jer je zadržao svoju konzistentnost kod okolnosti kojih se svjedok sjeća i nije ničim doveden u pitanje, te gledajući stanje dokaza u cjelini, ovaj iskaz ničim ne odstupa. U završnoj riječi branitelj prvooptuženog iznosi stav da je iskaz ovoga svjedoka nevjerodostojan, pa to obrazlaže tvrdnjom da je iskaz svjedoka opterećen većim brojem razlika u odnosu na iskaze dane u istrazi. Tako branitelj prvooptuženog ukazuje da je ovaj svjedok u istrazi naveo da su u šupi bila dva civila u koje je ----- pucao i usmrtio ih. U svim iskazima svjedok ustvari navodi da je on vidio dva civila, dok u iskazu danom u Tužiteljstvu BIH pojašnjava da je moguće da je bilo više od dva civila, ali je on zapamtio dva. Prema tome, kod okolnosti koliko civila je ovaj svjedok zapamtio nema nikakve kontradiktornosti u danim iskazima, pa je za sud potpuno prihvatljivo da je ovaj svjedok percipirao dva civila čijem ubojstvu je bio očevidac, jer je to na njega očekivano ostavilo utisak koji je pamtio kroz dugi vremenski period koji je do svjedočenja protekao, dok jednostavno ostale okolnosti nije percipirao ili zapamtio. Posebno je jasno da ovaj svjedok nije isključio mogućnost da je u šupi bilo tijelo još jednog civila, pa se iskaz ovoga svjedoka ne može smatrati nevjerodostojnim samo iz razloga što određene okolnosti jednostavno nije percipirao ili zapamtio, a potpuno je jasno da je njegova pažnja po prirodi stvari bila usmjerena na ubojstvo dva civila čemu je bio očevidac.

Dalje, branitelj prvooptuženog ukazuje na navodnu razliku u iskazu ovoga svjedoka kod okolnosti izgleda ulaznih vrata u šupu, u odnosu na navode ostalih svjedoka (branitelj ne konkretizira kojih svjedoka), čime branitelj obrazlaže svoju tvrdnju da ovaj svjedok ustvari i nije bio očevidac ubojstva civila, pa sud nalazi da ovaj svjedok obrazlaže da su se vrata šupe otvarala na dva otvora, gornji i donji, a što je potpuno usaglašeno sa navodima iskaza svjedoka ----- koj je kroz svjedočenje pokazao izrazitu moć zapažanja i svjedočio sa mnogo detalja o mjestu počinjenja djela (a uostalom taj svjedok je u kritično vrijeme bio stanovnik Orahovice, pa time i ima precizne podatke o lokalitetu). Branitelj prvooptuženog je ukazivao na nevjerodostojnost iskaza svjedoka ----- i s obzirom na navodnu razliku u iskazu što se tiče oružja koje je bilo sredstvo ubojstva dva civila, a i u odnosu gdje metci pogađaju civile. Sud nalazi da ovaj svjedok u svojoj tvrdnji nije kontradiktoran, jer on navodi da je siguran da je ----- pucao u civile, ali da ne može sa sigurnošću utvrditi da li je iz automatske puške ili pištolja jer je imao kod sebe obadvoje. Ovu okolnost da je ----- dužio i automatsku pušku i pištolj potvrđuju svjedoci ----- i -----, pa je očigledno protek vremena uslovio da svjedok ----- nije sa sigurnošću zapamtio iz čega je ----- pucao, a njegovu nesigurnost u iskazima u tom smislu zasigurno je podsticala okolnost da je u sjećanju imao

činjenicu da je ----- imao i automatsku pušku i pištolj o čemu se sa sigurnošću izjašnjava. Što se tiče okolnosti u koji dio civila je ----- ispalio hitce, suprotno stavu branitelja prvooptuženog, ovaj sud nalazi da nema nikakve kontradiktornosti. Naime, u iskazu danom u Državnoj agenciji za istragu i zaštitu svjedok je izjavio: „...i ispalio dva metka u njihova tijela i vidio sam da ih je pogodio sa po jednim metkom, moguće u glavu, ali to nisam siguran jer sam odmah kada sam to vidio otišao sa tog mjesta..“, u iskazu danom u Tužiteljstvu BiH, svjedok je naveo:“... ispalio po metak u njihova tijela...“, dok je na glavnom pretresu nakon traženja branitelja prvooptuženog da precizira navode kod ove okolnosti naveo da nezna u koje je dijelove ----- pogodio te osobe, s tim da je siguran da se radi o gornjem dijelu tijela ostavljajući mogućnost da im je pucao i u glavu, što sve suštinski nije kontradiktorno. Prema tome, suprotno stavu odbrane, kod svih naprijed navedenih okolnosti u iskazima svjedoka nije pronađena niti jedna kontradiktornost, a tvrdnja da se iskaz može smatrati nevjerodostojnim iz razloga što je svjedok određene okolnosti iskazao sa nesigurnošću je apsolutno neodrživa, posebno kada se ima u vidu protek vremena od počinjenja djela do svjedočenja, te kada se ima u vidu uopće činjenica da svi svjedoci nemaju istu moć percepcije, a što se tiče sadržaja iskaza ovoga svjedoka kod relevantnih okolnosti pod kojima je izvršeno ubojstvo dva civila, ovaj iskaz nije suprotstavljen iskazu drugog očevidca - svjedoka A, pa ova dva iskaza jedan drugom potvrđuju vjerodostojnost.

U tijeku postupka, na prijedlog optužbe izveden je dokaz ispitivanjem tri svjedoka pod mjerama zaštite i sa dodijeljenim pseudonimima „A“, „B“ i „C“, a kojima je pravomoćnim Rješenjima suda BiH broj S1 1 K 017684 14 Krn 6 od 02.09.2016. godine (DT-55) i broj S1 1 K 017684 14 Krn 8 od 23.09.2016. godine (DT-54), temeljem čl. 3., 12. i 13. Zakona o zaštiti svjedoka pod prijetnjom i ugroženih svjedoka, kao mjera zaštite određena da se svi njihovi osobni podaci proglašavaju povjerljivim. Braniteljica drugooptuženog je u završnoj riječi istakla da je ovim svjedocima olako dan status zaštićenih svjedoka. Međutim, imajući u vidu činjenicu da su navedeni svjedoci sudionici rata i oružanog sukoba, a što je zasigurno ostavilo traume za sve one koji su sudjelovali u istom, posebno ukoliko su svjedočili počinjenim zločinima, dok je svjedok pod pseudonimom “B” i ratni vojni invalid, dakle ima i fizičke posljedice kao produkt ratnih zbivanja, a dalje, imajući u vidu da su svi svjedoci bili pripadnici iste vojne jedinice kao i optuženi, što po prirodi stvari dovodi do negativnog stigmatiziranja takvih svjedoka u njihovoj užoj društvenoj zajednici, posebno pri činjenici da žive u istoj sredini kao i optuženi, sasvim je jasno da su ovi svjedoci ozbiljno psihički traumatizirani okolnostima pod kojima je djelo izvršeno.

U tijeku glavnog pretresa Rješenjem ovoga suda 07 0 K 013934 17 K od 03.11.2017. godine, opet iz naprijed navedenih razloga, na prijedlog tužitelja određena je dodatna mjera zaštite za svjedoke pod pseudonimom “A” i “B”, tako da su isti na glavnom pretresu u daljnjem tijeku kaznenog postupka svjedočili putem tehničkih uređaja za prijenos slike i zvuka Procesnim rješenjem na glavnom pretresu sa ročišta od 04.12.2017. godine, temeljem čl. 250. ZKP FBiH, koje je na prijedlog tužitelja javno doneseno i objavljeno, te obrazloženo, sud je isključio javnost na dijelu glavne rasprave za vrijeme ispitivanja zaštićenog svjedoka “C” radi zaštite interesa toga svjedoka, i to imajući u vidu prirodu kaznenog djela, dakle, zločin počinjen u ratu o kome je svjedok trebao svjedočiti, i to kao sudionik rata i oružanog sukoba, te pripadnik Armije R BiH, iste vojne jedinice kao optuženi i njihov suborac, što po prirodi stvari još uvijek dovodi do stigmatizacije i negativnog etiketiranja takvih svjedoka u njihovoj užoj društvenoj zajednici, a činjenica je da taj svjedok obiteljski čovjek, koji živi na području Zenice kao i optuženi, u kojim razlozima je sud našao opravdan interes svjedoka da se okolnosti o kojima će svjedočiti, dakle, ono što će on reći protiv svojih suboraca zadrži izvan saznanja javnosti.

Pri donošenju svih odluka vezano za dodatne mjere zaštite svjedoka i isključenje javnosti sa dijela glavne rasprave radi zaštite interesa svjedoka, sud se vodio opredjeljenjem da je dužnost državnih institucija da u kaznenom postupku zajamči pravo svjedoku da svjedoči slobodno i bez straha od mogućih negativnih posljedica.

S obzirom na okolnosti konkretnog slučaja, za sud je, iz svih navedenih razloga, potpuno nedvojbeno da prisutnost optuženih u prostoriji gdje bi svjedoci A i B svjedočili, odnosno javnost pri svjedočenju svjedoka C, kod svjedoka izaziva osjećaj nesigurnosti i otvara mogućnost za daljnju traumatizaciju.

U određivanju dodatne mjere zaštite svjedoka A i B, sud je imao u vidu odredbe čl. 5. Zakona o zaštiti svjedoka pod prijetnjom i ugroženih svjedoka FBIH, pa je tako utvrdio da svjedoci pod pseuđonomimom "A" i "B" zbog odsutnosti iz sudnice neće imati negativan utjecaj sudske atmosfere, biti će u okruženju koje im ulijeva povjerenje, te omogućava slobodno i nesmetano svjedočenje, dok će sa druge strane sud, stranke i branitelji moći neposredno pratiti i sudjelovati u ispitivanju svjedoka.

Ono što je posebno sud opredjeljivalo kod donošenja prednjih odluka, a kako je ovaj sud gledao i na već postojeće mjere zaštite svjedoka prema rješenju Suda BiH, je da su sve mjere zaštite svjedoka (za svjedoka A i B) i isključenje javnosti sa dijela glavne rasprave radi zaštite interesa svjedoka (svjedoka C) osigurale nesmetano svjedočenje svjedoka, ali nisu negativno utjecale na pravo optuženih na odbranu, jer je odbrana mogla aktivno sudjelovati u ispitivanju svjedoka, a ispitivanje je bilo izvršeno u skladu sa načelom neposrednog izvođenja dokaza na glavnom pretresu, a prednje i pri činjenici da je odbrana od strane tužitelja petnaest dana (sukladno rješenjima Suda BiH) prije dana održavanja ročišta za glavni pretres na kojima su ispitivani ovi svjedoci zaprimila podatke o identitetu svjedoka radi pripreme odbrane, tako da odbrana optuženih nije bila dovedena u pitanje na bilo koji način.

Prije samog ispitivanja svjedoka B i C na ročištu za glavnu raspravu 04.12.2017. godine, branitelj prvooptuženog je istakao da su blagovremeno zaprimili podatke o identitetu svjedoka, ali da im tužitelj nije dostavio neredigirane zapisnike, radi čega je smatrao da je povrijeđeno pravo na pripremu odbrane, s tim, da branitelj prvooptuženog nije ukazao da je tražio takve zapisnike od tužitelja već je smatrao da ih je tužitelj sam trebao dostaviti. Na ovakve navode izjasnio se tužitelj tvrdeći da je on blagovremeno 15 dana prije ročišta odbrani dostavio podatke o identitetu svjedoka, pa stoga da nije točno da se odbrana nije mogla pripremiti jer su zapisnici o saslušanju navedenih svjedoka iz istrage redigirani („zacrñjeni“) samo u dijelu koji se odnosi na identitet svjedoka, dok je sadržaj čitavih izjava jasno vidljiv. Sud je napravio pauzu od 20 minuta za koje vrijeme je tužitelj odbrani prezentirao neredigirane zapisnike i takvi su fotokopirani i dani odbrani, nakon čega je tužitelj tvrdio da su se u pauzi svi usaglasili da se redigirani dijelovi teksta odnose samo na podatke vezane za svjedoka, dok je branitelj prvooptuženog smatrao da neredigirani tekst sadrži npr. pozivanje zaštićenog svjedoka „B“ na određenog drugog svjedoka, a on na ročište nije ponio iskaze tih drugih svjedoka radi uspredbe, pa se ovakvom prigovorom pridružila odbrana drugooptuženog i četvrtooptuženog, a tužitelj je ponovno se obraćajući sudu naveo da je taj redigirani podatak ustvari samo ime brata svjedoka „B“. I ako ovim prigovorima odbrana nije sudu konkretno ukazala na neke objektivne razloge koji su onemogućivali pripremu odbrane pri činjenici da je tužitelj blagovremeno dostavio podatke o identitetu zaštićenih svjedoka u kojem smislu su zapisnici o saslušanju svjedoka iz istrage redigirani, sud je odlučio da će se u nastavku ročišta izvršiti ispitivanje svjedoka B i C, s tim, da će odbrana svih optuženih kroz vršeno ispitivanje eventualno ukazati na konkretne poteškoće u ispitivanju svjedoka a koje bi bile u svezi sa ukazanom problematikom neredigiranih zapisnika, pa će sud dalje o tome eventualno odlučiti ako se ukaže konkretni

problem za odbranu. Kroz dalje izvršeno ispitivanje svjedoka B i C nitko od stranaka i branitelja nije ukazivao na bilo kakve probleme prednje prirode, izvršeno je aktivno ispitivanje svjedoka, te nitko nije predlagao odlaganje ročišta i ponovno pozivanje ovih svjedoka radi eventualne pripreme odbrane povodom postavljanja pitanja u odnosu na neke okolnosti, pa se stoga prednji prigovor odbrane našao potpuno bespredmetnim.

U svome iskazu svjedok „A“, ispitan na ročištu za glavnu raspravu dana 12.03.2018. godine (dokaz optužbe), navodi da je za vrijeme izbijanja sukoba u Bosni i Hercegovini živio u Zenici, da je bio vojno angažiran i to u Diverzantsko-izviđačkoj brigadi koja je bila u okviru Armije R BiH, da je u tu brigadu pristupio 1993. godine, komandant joj je bio -----, a ----- je bio zamjenik komandanta, da mu je poznato da je taj ----- imao nadimak „-----“, da je svjedok osobno pripadao diverzantskom vodstvu koga je zapovjednik bio -----, da su bili na raznim borbenim terenima, a na području Konjica su bili u selu Orahovica gdje su došli krajem osmog mjeseca 1993. godine. Svjedok je naveo da je on u Orahovici bio smješten kod -----i-----, da je s njim bio svjedok „B“ i njegov brat kao i -----, da je komanda jedinice bila smještena na spratu jedne privatne kuće, a u vrijeme dolaska njihove jedinice u Orahovicu bio je rat i vršila se vojna operacija na Gašinom brdu protiv HVO-a. Svjedok navodi da mu je poznato da su za vrijeme vojne operacije na Gašinom brdu dovedena tri civila hrvatske nacionalnosti koji su navodno imali poljski telefon i kojim su dojavljivali kretanje Armije R BiH po Gašinom brdu, da je te civile dovela Vojna policija DIB-a i još neki pripadnici, da su ti civili odvedeni u jednu štalu koja je udaljena od mjesta gdje je boravio svjedok za nekih 10 do 15 metara, a komanda je bila niže od te štale oko 20 do 30 metara najviše. Svjedok je dalje naveo, da su civili dovedeni i da su bili fizički maltretirani, da su im postavljana pitanja gdje je poljski telefon i tko odaje položaje i bili su brutalno tučeni, da je njih udarao ----- koji je bio pratitelj komandanta -----, kao i ----- zvan „-----“. Svjedok također navodi, da je on u jednom dijelu događaja ušao u štalu i da je tada vidio da su ih -----, „-----“ i njegov kurir ----- tukli šakama, čizmama, brutalno ih udarajući po čitavom tijelu i glavi na kojoj su imali hematome, a za to vrijeme su ponavljali pitanje gdje je poljski telefon i tko je odao položaje, dok svjedok tvrdi da nikakav telefon nije postojao, a pitanja o odavanju položaja odnosila su se na to ko vrši dojavu o akcijama koje je izvodila Armija R BiH. Svjedok je pojasnio, da su svjedoci za vrijeme dok su ispitivani bili stalno udarani, da je vršeno stalno maltretiranje, da su to bili strahoviti udarci šakama i čizmama, a u jednom trenutku ----- i ----- su naredili da se civili koji su inače punac i zet međusobno udaraju, a ----- je za to vrijeme ponavljao „Jače, jače jedan drugog“, da je u fizičkom maltretiranju sudjelovao i ----- koji je povremeno više puta ulazio i izlazio, da je on u to vrijeme bio krhke građe, pa su njegovi udarci naspram ----- i ----- bili slabi. Svjedok je naveo, da je on u više navrata ulazio u tu štalu, misli prvoga dana dva do tri puta, a isto toliko i sutradan s tim da tvrdi da on osobno nije maltretirao te ljude, da je sutradan ne zna točno vrijeme, ali misli da je bilo do 12 sati dobio poziv od ----- koji ga je zovnuo mašući rukom dok je svjedok stajao na verandi kuće, pa je svjedok ušao za -----, te je vidio da je jedan od te trojice mrtav i imao je strašno nateknuće glave i lomove nosa i vilice, da je tom civilu svjedok opipao puls, okrenuo se prema ----- i rekao mu „Pa čovječe ubio si civila“, na što se ----- nasmijao i rekao: „Da li si ikad ubio vako izbliza ustaše“, nakon čega je svjedok čuo kratki rafal, pa su i druga dva civila punac i zet bili mrtvi. Svjedok pojašnjava, da je, dakle, po ulasku u šupu zatekao jednog civila koji je već umro i drugu dvojicu koji su davali znakove života u jutarnjim satima kada je svjedok ušao, ali su im od udaraca bile nateknute lobanje, arkade i polomljeni nosevi, a koje ozljede svjedok prepoznaje jer se bavio sportom, tako da zaključuje da su takve ozljede mogle nastati od teških udaraca. Svjedok je dalje naveo, da su tijela ubijenih civila zakopali pripadnici mjesne brigade uz pomoć vojne policije DIB-a. Svjedok navodi da je o ovom događaju već svjedočio u Državnoj agenciji za istrage i zaštitu

(SIPA-i), da prilikom davanja tadašnjeg iskaza nije spomenuo -----, zato što su familijarno vezani, pa ga je on jedne prilike sreo u čaršiji u Zenici i tražio da svjedok njega izostavi ako bude svjedočio jer da se saznalo za taj zločin u Orahovici, pa mu je ----- obećao da će mu financijski pomoći ako iz čitave priče izostavi njega kao i ----- koji je bio njegov kurir, da su kad su razgovarali sjedili su u „Kristal“ slastičarnici, a svjedok financijsku pomoć nije prihvatio i od ----- nije uzeo ni jednog feninga, a pojašnjavajući rodbinski odnos sa -----, svjedok je naveo da su njegova nena i ----- otac rodbina u prvo koljeno, pa se i ----- prilikom njihovog razgovora pozivao na te rodbinske veze.

Na upit suda, svjedok je precizirao da je u trenutku kada je bio u šupi i kada je čuo rafalnu paljbu vidio da taj rafal ispaljuje -----, da ga je ispalio u punca i zeta, znači u dvojicu koja su bila živa do tog trenutka, a nakon toga više kod tih ljudi nije vidio znakove života, svjedok je ponovio da je u štalu ulazio u tijeku noći dva do tri puta i da je svojim očima vidio da su civili udarani, a zadržavao se po dolasku najviše 15 minuta, te je svjedok ponovio da je vidio da su civilima udarce zadavali -----,-----i-----.

Na upit branitelja prvooptuženog u unakrsnom ispitivanju, svjedok je naveo da je prije konkretnog iskaza na sudu davao izjavu dva puta, da je iskaz jednom davao u Državnoj agenciji za istrage i zaštitu (SIPA-i), a drugi put u Tužiteljstvu BiH 16.11.2016. godine, a ponovio je da je tada izostavio radnje -----i-----, samo navodeći da je ----- ubio dvojicu civila iz automatske puške.

Branitelj prvooptuženog je u smislu čl. 288. st. 1. ZKP FBiH, prezentirao svjedoku dio iskaza sa zapisnika o saslušanju svjedoka Državne agencije za istragu i zaštitu broj: 16-04/2-5-04-2-342/14 od 09.07.2014. godine, tvrdeći da je svjedok izjavio da je ----- ispalio rafal u tijela trojice civila na što se svjedok izjasnio da je on rekao u dva civila i da on tvrdi da je ----- ubio dva civila koji su maltretirani, a jedan civil je već bio mrtav, a eventualne razlike mogu potjecati i iz razloga što je svjedok iz iskaza namjerno izostavio -----i----- iz razloga koje je objasnio.

Na upit branitelja prvooptuženog kakve je navode vezano za okolnost u koliko osoba je ----- pucao dao prilikom saslušanja u Tužiteljstvu BiH, pri čemu je sačinjen zapisnik broj: T20 0 KTRZ 0006579 13 od 16.11.2016. godine, svjedok je rekao da je on tada izjavio da je ----- pucao u dvojicu, ali da smatra da postoji proceduralna greška počinjena prilikom sačinjavanja izjave, pa je branitelj pročitao dio iskaza sa navedenog zapisnika gdje je navedeno da je svjedok izjavio da ono što je rekao u Državnoj agenciji za istrage i zaštitu kako je ----- ubijao nije tačno, nego je to rečeno kako bi pomogao ----- i tada je svjedok je naveo da nije osobno bio očevidac ubojstava, već je čuo da su Hrvate ubili ----- i -----, pa se svjedok izjasnio da smatra da na izjavi postoji greška jer je svjedok u prvoj izjavi nastojao izostaviti radnje ----- iz razloga koje je obrazložio, ali nije htio da izostavi ----- jer kategorično tvrdi da je ----- pred njegovim očima ubio dvojicu civila, s tim što svjedok nije osporio da se na zapisnicima nalaze njegovi potpisi.

Branitelj prvooptuženog je svjedoku pročitao i dio iskaza sa zapisnika sačinjenog u Tužiteljstvu BiH u kome se navodi da svjedok izražava kajanje što je u Državnoj agenciji za istrage i zaštitu pričao i neistinito naveo neke okolnosti, a da je to bilo na nagovor ----- koji ga je pripremio i rekao mu da opiše način izvršenja ubojstva kao da je ----- pucao iz blizine i da je bila rafalna pucnjava, na što se svjedok izjasnio da on to nije rekao, da možda tako nešto stoji u izjavi, ali da je on mislio da ----- nije pucao, a da je pucao -----, da je njemu izjava donesena na potpis i svjedok smatra da na zapisniku postoji greška u navodima gdje stoji da on nije vidio radnje -----, jer je on to vidio.

Na upit predsjednika vijeća, svjedok je naveo da taj zapisnik nije čitao, da mu nije pročitana sadržaj iskaza, pa je branitelj prvooptuženog sa zapisnika pročitao navode u kojima stoji naznaka da je svjedok slušao glasno diktiranje zapisnika, da traži da mu se zapisnik pročita, te da je nakon što je saslušao glasno čitanje izjavio da nema primjedbi na sadržaj zapisnika kao

ni na rad ovlaštenih službenika suda, na što se svjedok izjasnio da je točno da je to rekao, s tim da predmetnu pogrešku na zapisniku nije vidio, ali da je istina ono što tvrdi prilikom davanja iskaza na sudu, s tim da je istina i što je naveo u Državnoj agenciji za istrage i zaštitu, samo što je u tom prvom iskazu izostavio ----- i ----- iz razloga koje je naveo.

Na ponovni upit člana vijeća, svjedok je rekao da je ono što je naveo na sudu potpuna istina, da je iskaz sadržan u zapisniku o saslušanju svjedoka u Tužiteljstvu BiH sadrži „proceduralnu grešku“ i da on nije tražio da mu se iskaz pročita niti mu je pročitan, a svjedok pojašnjava da pod pojmom „proceduralna greška“ podrazumijeva to što nije unesen smisao njegovih riječi, a to je da je on govorio da ----- nije pucao ni u koga.

Na dalje upite branitelja prvooptuženog, svjedok je naveo da je komandant DIB-a bio -----, da na licu mjesta u Orahovici kada je izvršeno ubojstvo nije bio prisutan komandant, a za vrijeme boravka u Orahovici vidio ga je samo jednom, pa je branitelj tvrdio da je svjedok u iskaz dat u SIPA-i uveo i komandanta -----, tvrdeći da je cijelo vrijeme bio tu u Orahovici, dok na glavnoj raspravi tvrdi da u konkretne dane kritičnog događaja uopće nije bio u Orahovici, na što je svjedok rekao da ne zna datume u odnosu na koje se izjašnjava, pa je branitelj tvrdio da je zbog navoda ovoga svjedoka ranije vođena istraga protiv -----koja je obustavljena, a da je tada svjedok čak tvrdio da je komandant ulazio u štalu, što je svjedok sve potpuno negirao.

Na dalje upite branitelja prvooptuženog, svjedok navodi da je navedene civile dovela vojna policija DIB-a, sjeća se -----, dok se ostalih ne sjeća, da su se pripadnici vojne policije razlikovali od ostale vojske jer su imali na ruci obilježja, a misli da pripadnici vojne policije nisu imali bijele opasače, te se svjedok izjasnio da -- ----- nije bio pripadnik vojne policije, već je on bio osiguranje komandanta.

Svjedok je također naveo, da za vrijeme dok su bili u Orahovici nije uspio upratiti je li ----- cijelo vrijeme bio tu niti je upoznat gdje je on spavao, da ne zna sa sigurnošću koja je udaljenost između zgrade komande i štale gdje su pobijeni civili jer to nije mjerio, ali je blizu, ali da može biti da je oko 20 metara.

Branitelj prvooptuženog je tražio od svjedoka da se izjasni da li je on na ispitivanje doveden iz KPZ Zenica na što je tužitelj prigovorio da to nije relevantno za predmet postupka, a branitelj je naveo da se ta okolnost odnosi na karakter i ličnost svjedoka, na što je predsjednik vijeća tražio izjašnjenje od svjedoka hoće li odgovoriti na pitanje ocjenjujući time koliko svjedoka uopće dotiče osjetljivost pitanja, na što je isti rekao da nema komentara, pa je branitelj inzistirao na odgovoru dodajući tvrdnju da je svjedok više puta osuđivan zbog droge, pa je dalje inzistiranje branitelja očigledno uznemirilo svjedoka koji je bio uvrijeđen što smatra da ga branitelj naziva kriminalcem.

S obzirom da je sud dužan spriječiti da se vrši uznemiravanje svjedoka, sud nije dozvolio dalje postavljanje ovakvih pitanja, s tim da je branitelj upućen da podatke u smjeru u kojem pobija kredibilitet svjedoka može izvršiti i objektivnim materijalnim dokazima koji neće dovesti do daljeg uznemiravanja svjedoka.

U unakrsnom ispitivanju braniteljice drugooptuženog, svjedok je potvrdio da mu je bio nadređeni ----- i misli da je to bio drugi vod DIB-a, da mu je poznato da je zamjenik komandanta bio ----- i da se on predstavljao kao zamjenik komandanta, da on osobno poznaje ----- od 1992. godine, da ga je upoznao u općini Zenica, a znao je da mu je familija i tada su ga zvali „----- rafal“. Vezano za tvrdnju odbrane drugooptuženog da svjedok i drugooptuženi nisu u familijarnim vezama, braniteljica je pitala svjedoka da li mu je poznato odakle je otac od -----, na što je svjedok rekao da mu nije poznato, pa se svjedok izjasnio da su njegova nena i otac optuženog rođaci u dalje koljeno, pa je dalje braniteljica ustvrdila da obitelj optuženog nema nikakve veze s Begovim Hanom, dok je svjedok naveo da je njegova nena s područja Begova Hana, Golubinje. Braniteljica je iznijela tvrdnju da ovakvi netačni navodi svjedoka pobijaju njegovu vjerodostojnost, pa ga je potom upitala da li mu je poznato

kako se zove -----, na što je svjedok odgovorio da mu je ime ----- . Dalje je braniteljica pitala da li je svjedoku poznato gdje je bio smješten ----- u Orahovici, na što je on izjavio da mu nije poznato, ali da su svi bili u blizini komande i da mu je poznato da je bio s kurirom kojeg je vojska zvala -----, da mu je poznato da je u komandi bio smješten ----- i još jedna djevojka kojoj se ne sjeća imena, da je u komandi jednom vidio ----- iz čega izvodi zaključak da je valjda i on bio tu smješten. Braniteljica je svjedoku prezentirala i dio iskaza sa zapisnika o saslušanju svjedoka od 09.07.2014. godine u kome iskazu je svjedok naveo da je u komandi spavao ----- gdje je bio smješten i njegov lični pratitelj -----, pripadnica DIB-a i saniteta koja je moguće se zvala -----, a ----- da je bio smješten u blizini komande s kurirom kojeg su zvali -----, na što je svjedok rekao da se toga ne sjeća. Na dalje upite braniteljice drugooptuženog, svjedok je potvrdio da ga je ----- nagovarao da njega i ----- -- svjedok izostavi iz iskaza, da ga je nagovarao u čaršiji u Zenici, a misli da je bila 2013. ili 2014. godina, da misli da je bilo proljeće, da su bili sami njih dvojica, da tom prilikom nisu utvrdili koliki iznos financijske pomoći mu nudi -----, da nikada nije dobio bilo kakvu financijsku pomoć od njega. Braniteljica je svjedoku predočila i dio iskaza sa zapisnika od 09.07.2014. godine, u kojem iskazu je tada svjedok naveo da je trojicu civila u štalu koja je bila kod komande doveo -----, da je ključ ostavio kod sebe, da je vidio i komandanta ----- prilikom dovođenja tih civila, da je on ušao u štalu gdje su bili zatvoreni, a da nitko nije mogao ući bez dozvole -----, na što se svjedok izjasnio da nije vidio ----- da je ulazio i ne zna ko je tu izjavu nakucao, a ne može se sjetiti kako je došlo do takve izjave koja je tačna samo u odnosu na odgovornost ----- . Na upit braniteljice svjedoku u koja doba je ulazio u štalu tijekom noći, svjedok je naveo da u štalu nije ulazio po noći, te mu je braniteljica prezentirala dio iskaza sa navedenog zapisnika u kome je naveo da je osobno tri puta u tijeku noći ulazio u štalu i da je sva tri puta u njoj zaticao ----- koji je ispitivao civile i pri tom ih tukao rukama i nogama, pa se svjedok izjasnio da je točno da je ulazio, ali ne po noći, već u poslijepodnevnim satima prvoga dana, a onda je dolazio i sutradan misli oko 10 sati, uglavnom do 12. Svjedok je naveo da on osobno nije udarao civile, ali da je u štalu ulazio jer ga je interesiralo što se dešava, nakon čega mu je braniteljica prezentirala dio iskaza iz istrage sa navedenog zapisnika u kojem dijelu je svjedok ustvrdio da ga je ----- ujutro pozvao da dođe do štale gdje su zatvoreni civili, da ga je pitao je li ikada izbliza ubijao ljude, da ga je pitao hoće li da ih ubije, te mu ponudio automatsku pušku da ubije preostalu dvojicu, što je odbio i rekao da neće ubijati civile, na što je svjedok rekao da je to izjavio i da je to istina. Svjedok je također naveo da je ----- nakon što je ubio punca i zeta s jednog od njih skinuo muški sat i stavio sebi na ruku. Braniteljica je svjedoku predočila dio iskaza sa već prezentiranog zapisnika od 16.11.2016. godine u kome se navodi da je svjedok izjavio da čin ubojstva nije vidio, na što je svjedok rekao da on to nije tako izjavio, a da je drugačije govorio u prvoj izjavio da bi zaštitio ----- i -----, a svjedok je rekao da je radnje ubojstva civila iz oružja nedvojbeno izvršio -----, što svjedok smatra da to nedvosmisleno proizilazi iz iskaza, da prilikom ubojstva civila iz vatrenog oružja nije bio prisutan -----, a u prostoriji su samo bili ----- i on osobno. Na kraju ispitivanja braniteljica je smatrala da se trebaju razjasniti okolnosti vezane za kredibilitet svjedoka i to u smislu njegove ranije osuđivanosti i boravka u pritvoru, pa sud kako su takva pitanja zbog uznemirenja svjedoka zabranjena prilikom ispitivanja svjedoka od branitelja prvooptuženog zabranu je održao i u odnosu na braniteljicu drugooptuženog, s tim da je prihvaćen prijedlog braniteljice da se vezano za ovu okolnost pribavi izvod iz kaznene evidencije za svjedoka od MUP-a ZDK, kao i podaci o kaznenom postupku koji je vođen pred Općinskim sudom u Zenici protiv svjedoka A kao optuženog za vrijeme trajanja konkretnog kaznenog postupka.

Drugooptuženi ----- je nakon danog iskaza svjedoka iznio tvrdnju da „jedna osoba vodi cijeli postupak i upućuje svjedoke šta će govoriti“, da se radi o svjedoku koji iznosi laži jer npr. u Zenici ima više slastičarnica „Kristal“, a da on svjedoka nije niti vidio niti čuo, a možda mu je neko dao veću sumu novca pa da svjedoči kako je svjedočio.

Na upit branitelja trećeoptuženog u unakrsnom ispitivanju, svjedok je naveo da je u vrijeme kritičnog događaja tek navršio osamnaest godina, da ne zna da li je -----bio maloljetan, a niti mu je poznat da li je bio mlađi od njega osobno, da je u tijeku dana koji je prethodio vremenu ubojstva civila prilikom ulazaka u štalu vidio ----- jednom do dva puta najviše, da udarci koje je ----- zadavao civilima za vrijeme boravka svjedoka u štali nisu izazivali vidljive posljedice na civilima, a svjedok je naveo da da je nakon kritičnog događaja otišao u komandu 44. brigade u Klis čiji je komadant bio -----, te je šifrovanu poruku poslao Vrhovnoj komandi Armije RBiH koju je obavijestio o ovim događajima.

S obzirom da je vršeno kako je naprijed opisano pobijanje iskaza svjedoka u smislu čl. 288. st. 1. ZKP FBiH, kao materijalni dokaz su uloženi Zapisnik o saslušanju svjedoka Ministarstva sigurnosti BiH-Državna agencija za istrage i zaštitu-Centar za istraživanje ratnih zločina broj 16-04/2-5-04-2-342/14 od 09.07.2014. godine (DO-14) i Zapisnik o saslušanju svjedoka Tužiteljstva BiH-Poseban odjel za ratne zločine broj T20 0 KTRZ 0006579 13 od 16.11.2016. godine (DO-15).

Na upit tužitelja u dodatnom ispitivanju, svjedok je naveo da mu nije poznato tko je naredio privođenje civila.

U odnosu na ovaj iskaz svjedoka odbrana je istakla mnogo primjedbi, što je na određeni način i očekivano jer se radi o svjedoku očevicu radnji izvršenja djela iz obje točke, a potpuno je očigledno i da je ovaj svjedok svoj iskaz dan na glavnoj raspravi u ključnim elementima mijenjao u odnosu na iskaze dane u istrazi, a i iskazi dani u istrazi se međusobno razlikuju.

Tako je vidljivo da, sukladno prezentiranim dijelovima iskaza iz istrage u odnosu na relevantne okolnosti događaja, prilikom ispitivanja u Državnoj agenciji za istrage i zaštitu svjedok navodi da je u tijeku noći više puta ulazio u štalu i vidio ----- koji ispituje i pri tom jako udara civile, da je tjerao punca i zeta da se međusobno udaraju, da je ponovno po pozivu ----- došao u jutarnjim satima i vidio jednog civila mrvog, a dvojicu je ubio ----- pucajući u njih, dok je prilikom davanja iskaza u Tužiteljstvu BiH naveo da su -----, ----- i ----- ispitivali i tukli civile, a da očevidac ubojstvu dva civila koje je kako je ranije naveo ustvari nije bio, već je u prvom iskazu to rekao jer je od njega to tražio ----- nudeći mu financijsku korist ako tako svjedoči i njega ne spomene, što je, kako se to navodi u zapisniku iz istrage Tužiteljstva BiH, odmah na početku saslušanja svjedok saopćio tužitelju. Na glavnoj raspravi kako je naprijed navedeno svjedok A opisuje da je vidio da civile tuku i ispituju -----, ----- i -----, da su ----- i ----- prisiljavali punca i zeta da se međusobno tuku, da je ponovno u jutarnjim satima po pozivu ----- došao u štalu, da je tada jedan civil već bio mrtav, a u dvojicu civila je pucao ----- -usmrivši ih, čemu je bio očevidac.

Kada se dakle, promatra osnovni sadržaj kritičnog događaja kako ga opisuje svjedok A kroz tri dana iskaza, vidljivo je da sam sadržaj radnje izvršenja djela (koja je tretirana kroz obje točke) ovaj svjedok mijenja samo utoliko koliko zaobilazi davati konkretne podatke o počinitelju, pa je tako vidljivo da u prvom iskazu iz istrage želi izbjeći kazivanje o radnjama ----- i ----- (pa onda samo opisuje radnje izvršene od strane -----), dok u drugom iskazu iz istrage želi zaobići kazivanje o radnjama ----- (pa je onda jedino logično da u odnosu na ubojstvo dva civila kaže da ustvari nije bio očevidac). Na glavnom pretresu ovaj svjedok obrazlaže da je prije davanja prvog iskaza iz istrage od njega optuženi ----- tražio da iz svjedočenja izostavi njega i ----- (koji je bio ----- kurir), pozivajući se na njihovo međusobno srodstvo, te obećavajući svjedoku korist ako učini što traži, a što s tiče razlike drugog iskaza iz istrage ovaj svjedok našavši se kroz unakrsno ispitivanje u problematičnoj situaciji da takvo što obrazloži tvrdi da u zapisnik Tužiteljstva BiH nije uneseno sve ono što je i kako je on govorio (drugo obrazloženje sud nalazi potpuno apsurdnim jer svjedok kroz svoje navode nije ukazao niti na jednu argumentiranu tvrdnju zašto i kako je do toga moglo doći), tvrdeći da je ono kako je događaj opisao na glavnom pretresu istina. Kad se

sve prednje sagleda, kod okolnosti u kojima ovaj svjedok mijenja svoj iskaz-prilagođavajući ga kazivanju o počinitelju, te analizirajući obrazloženje samog svjedoka zašto iskaz mijenja, sud potpuno jasno poprima problematiku tkzv. svjedoka „insajdera“ i pritisku pod kojim oni svjedoče. Sud nalazi da su takvi svjedoci oni koji su također bili pripadnici DIB-a kao i optuženi, koji ujedno uglavnom i dalje žive na istom području gdje i optuženi, što umnogome otežava svjedočenje, jer takvi svjedoci u predmetima ratnih zločina na određeni način budu stigmatizirani u užoj društvenoj zajednici zajedno sa svojim obiteljima ili bar budu opterećeni takvom mogućnošću, u neprestalnoj su mogućnosti kontakta sa optuženima, što sve neminovno dovodi do česte izmjene iskaza, kakav je slučaj i sa svjedokom A. Pri tome je jasno da protekom vremena od ratnog stanja i od vremena izvršenja djela taj pritisak popušta i svjedoci se lakše odlučuju na davanje vjerodostojnog iskaza. Ovdje je sud dalje ima u vidu podatak iz dopisa Općinskog suda u Zenici broj 43 0 K 157577 18 K od 12.04.2018. godine (DO-21), da je svjedok A u vremenu od 30.10.2017. do 26.03.2018. godine bio u pritvoru povodom kaznenog postupka koji je pred tim sudom vođen protiv njega, dakle, od samog početka ovog kaznenog postupka uključujući i dan kada je na glavnom pretresu ovaj svjedok ispitivan, što ovom sudu ukazuje da je za cijelo vrijeme ovoga postupka bio istinski onemogućen kontakt drugih osoba sa ovom svjedokom i bilo kakav utjecaj na istog povodom svjedočenja na glavnoj raspravi. Objektivnu težinu svjedočenja ovakvih svjedoka za sud potkrijepljuje tvrdjenje ovoga svjedoka da je od njega izmjenu iskaza tražio optuženi ----- ukazujući mu na međusobno srodstvo i obećavajući mu davanje koristi, kao i navodi svjedoka C koji je naveo da mu je obijana kuća i tom prilikom mu je oduzet originalni primjerak ratnog dnevnika i to nakon što ga je davao na uvid Državnoj agenciji za istrage i zaštitu (SIPA-i), navodi svjedoka B da povodom svjedočenja trpi manje prijetnje zbog čega svjedoči sa strahom, a naravno treba biti svjestan postojanja mnogih utjecaja ili pokušaja utjecaja na svjedoke o kojima se nikada neće progovoriti, kao i onoga subjektivnog pritiska za svjedoke „insajdere“, a to je onaj strah od stigmatiziranja i odbacivanja uže društvene zajednice, što se dodatno komplicira ukoliko su svjedoci obiteljski ljudi. Ovdje je bitno napomenuti da su jedno vrijeme na snazi bile mjere zabrane sastajanja optuženih sa svim svjedocima tužiteljstva, koje je mjere sud ukinuo u odnosu na sve optužene nakon što je na glavnoj raspravi izvršeno ispitivanje svih planiranih svjedoka tužiteljstva sa područja Zenice, međutim, treba biti objektivan po pitanju snage takvih mjera pri činjenici slabe mogućnosti kontrole izvršenja tih mjera, čijoj minornoj učinkovitosti ako se kao cilj ima otklanjanje utjecaja na svjedoke, doprinosi i mogućnost prijenosa informacija putem drugih osoba, a i kontakti putem širokog dijapazona komunikacijskih sredstava.

Kod ocjene vjerodostojnosti iskaza svjedoka A sud nije našao relevantnim inzistiranje odbrane da je ovaj svjedok ranije višestruko osuđivan, da je u vrijeme ispitivanja protiv njega vođen kazneni postupak zbog produljenog kaznenog djela Neovlaštena proizvodnja i stavljanje u promet opojnih droga iz čl. 238. st. 1. KZ FBiH, u stjecaju sa kaznenim djelom Nedoizvoljeno držanje oružja ili eksplozivnih materija iz čl. 371. st. 1. KZ FBiH, te da je povodom tog vođenog postupka bio u pritvoru. Naime da je svjedok A višestruko osuđivana osoba, uglavnom zbog počinjenja kaznenih djela protiv imovine, proizilazi iz Izvoda iz kaznene i operativne evidencije za zaštićenog svjedoka A, MUP-a Zeničko-Dobojskog kantona-Uprava policije-PU I Zenica broj 08-04/9-4-04-2-2-322/18 od 05.04.2018. godine (DO-22), a da je protiv ovoga svjedoka vođen kazneni postupak i da je bio u pritvoru proizilazi iz Dopisa Općinskog suda u Zenici broj 43 0 K 157577 18 K od 12.04.2018. godine (DO-21). Ove prednje okolnosti same za sebe ni na koji način ne ukazuju da svjedok nije na glavnoj raspravi rekao istinu o onome o čemu je svjedočio, jer bi takav zaključak izveden unaprijed vodio paradoksu da mogu svjedočiti samo osobe koje ranije nisu kažnjavane i protiv kojih se ne vodi kazneni postupak (kod čega treba biti posebno oprezan imajući u vidu presumpciju nevinosti), što je potpuno bez smisla.

Kod ocjene vjerodostojnosti iskaza svjedoka A sud nije našao relevantnim inzistiranje odbrane da ovaj svjedok nije u nikakvom srodstvu sa optuženim ----- . Naime, čak i da

svjedok A i ----- nisu u srodstvu, na koju okolnost je odbrana drugooptuženog uložila određene dokaze, to ni počemu ne opovrgava tvrdnju svjedoka da je njemu ----- kada je tražio da ga izostavi iz iskaza to prikazivao kao takvo (što je imajući u vidu opću logiku i očekivano-da kada netko od nekog drugog nešto traži stvara sa njim određenu blizinu ukazujući mu na određene međusobne veze ili na moguće koristi), pa netočni podaci o srodstvu sa optuženim ----- potpuno osnovano s obzirom na stupanj srodstva o kome govori taj svjedok mogu biti plod zabune i pogrešnog uvjerenja svjedoka (nastale kod svjedoka same po sebi ili takvim prikazivanjem činjenica od strane optuženog -----), a ta okolnost sama po sebi nije u svezi sa odlučnim činjenicama.

Sud je imao u vidu da i ako je odbrana inzistirala na razlici u iskazu ovoga svjedoka koji je dao na glavnoj raspravi u odnosu na onaj iz istrage, nije ukazala na neku kontradiktornost samog iskaza danog na glavnoj raspravi u odnosu na okolnosti opisa samog počinjenog djela i počinitelja, što je svjedok opisao od početka do kraja iskaza bez izmjena i sa iskazanim uvjerenjem, a niti je itko ukazao na neki konktetan motiv koji bi vodio ovoga svjedoka da nekoga od optuženih neosnovano tereti.

Nakon svih prednjih zaključaka, kod pažljive ocjene vjerodostojnosti iskaza svjedoka A, sud je isti doveo u svezu sa drugim dokazima, prvenstveno iskazima drugih svjedoka (naravno u obimu koliko su drugi svjedoci vidjeli i zapamtili događaj), pri tome imajući u vidu sve prigovore odbrane. Iskaz svjedoka A kod tvrdnje da je vršeno mučenje i ispitivanje civila, da je jedan od osoba koje su vršile te radnje bio optuženi ----- potkrijepljuju navodi iz pročitanoog iskaza svjedoka -----, a samu činjenicu da je vršeno mučenje i ispitivanje civila potvrđuje svjedok C, a sud je imao u vidu i dio kritičnog događaja kome je prisutvovao svjedok -----, odnosno, kako ga on opisuje.

Dalje, svjedok -----, kao i svjedok A identično ukazuje na činjenicu da su dva civila pokazivala znakove života prije nego što je ----- pucao u njih, da bi nakon izvršenih radnji ----- prestali pokazivati znakove života. Ovi iskazi sadržajno ukazuju na potpuno istu činjenicu da je optuženi ----- usmrtio dva civila, pa dovođenjem u međusobni kontekst jedan drugom potvrđuju vjerodostojnost, a vjerodostojnost im potvrđuje i sadržaj iskaza svjedoka B (koji je došao na lice mjesta nakon što je začuo rafal i tu zatekao ----- i -----, a ----- je pitao ----- šta je uradio pri tom mu psujući boga) i C (nakon što je čuo pucanj izašao na terasu komande vidio ----- kako vadi metak, koči i stavlja okvir u pušku, čuo kako ----- govori: "Nemoj da iko ulazi vamo", nakon čega je ----- pitao što je pucao, pa je odgovorio da je je jedan preminuo, a u dvojicu je pucao da se nepate). Kod ocjene vjerodostojnost iskaza svjedoka A koji je dan na glavnoj raspravi, a kada se ima u vidu činjenica izmjena iskaza u odnosu na one dane u istrazi, za sud je značajan iskaz svjedoka -----, koji je opisao da mu je već sljedeće jutro u odnosu na kritični događaj svjedok A ispričao o radnjama koje je počinio optuženi -----, dakle, odmah nakon počinjenja djela kazujući o radnjama ----- onako kako je o njima govorio na glavnoj raspravi, što za sud potvrđuje da onaj iskaz koji je dan na glavnoj raspravi nije iskonstruiran. Pored toga, sud je imao u vidu i iskaz svjedoka ----- koji je naveo da se među vojskom pričalo da su civili bili zatvoreni u štali, potom tučeni od čega je jedan civil preminuo, a sutra ujutro preostala dvojica su pobijeni od strane -----, a svjedok je precizirao da sazanja o izvršenom zločinu i počinitelju nije dobio od svjedoka A, već od ostalih pripadnika DIB-a sa kojima je bio blizak, što za sud također potkrijepljuje uvjerenje da je iskaz dan na glavnoj raspravi vjerodostojan.

Sud ne nalazi osnovanom tvrdnju branitelja prvooptuženog da je svjedok B u svome iskazu naveo da je svjedok A bio čitavo vrijeme u kući, da nije bio pozivan na lice mjesta jer takvo što uopće ne proizilazi iz njegovog iskaza, a ne nalazi niti relevantnim navod braniteljice četvrtooptuženog da je ----- izričito naveo da je svjedok A kritičnu večer pio rakiju kod kuće, što je klasično vađenje navoda iz konteksta, jer i ako je taj svjedok naveo da je kritičnu noć nakon što su u predvečerje došli sa terena pio rakiju sa -----, svjedokom A, svjedokom

B i njegovim bratom, to uopće po svojoj suštini ne dovodi u pritanje činjenicu da je svjedok A, kako je naveo, u više navrata dolazio do štale koja je u neposrednoj blizini kuće gdje su boravili navedeni svjedoci, a to posebno pri činjenici da svjedok A uopće i ne navodi da je u šupu išao u tijeku noći već u polijepodnevnim satima prvoga dana događaja, a onda ponovno u jutarnjim satima drugog dana. Sud u kontekstu ocjene vjerodostojnosti svjedoka A ne nalazi relevantnom niti činjenicu da se ovaj svjedok nije mogao točno sjetiti na glavnoj raspravi imena optuženog -----, jer je vidljivo da je na glavnom pretresu svjedok točno naveo njegovo prezime, ono što je on bio u strukturi vojske kako su to naveli i ostali svjedoci, a što se tiče imena prvo je rekao da se zove -----, pa se ispravio da je ----- (znači ispiuštajući slovo "h" iz imena), jer ova okolnost niti dovodi u sumnju identitet osobe o kojoj je svjedok pričao, a niti sama po sebi na bilo koji način dovodi u sumnju iskaz ovoga svjedoka.

Kod ocjene vjerodostojnosti svjedoka ----- i svjedoka A u odnosu na opis ubojstva dva civila koje je kako su oni naveli počinio optuženi -----, sud je imao u vidu da kod opisa tih radnji za kojima su kako tvrde da su obojica bili očevici, svaki od njih navodi da ih je neposredno prije ubojstva u šupu pozvao -----, a također, svaki od njih ne navodi prisutvo ovoga drugog prilikom ubojstva. Prije svega, kada se ima u vidu iskaz ovih svjedoka, a i ukupno stanje dokaza, posebno za ovu ocjenu relevantnih svjedoka ----- i svjedoka B, potpuno je jasno da okolnost da je ----- u šupu pozvao svjedoka ----- -----, ne opovrgava činjenicu da je pozvao svjedoka A i tako obratno. Naime, svjedok A tvrdi da je u prijepodnevnim satima dobio poziv od -----vića koji ga je zovnuo mašući rukom dok je svjedok stajao na verandi kuće (koja je kako proizilazi iz stanja dokaza u neposrednoj blizini šupe i komande, kako ova svjedok opisuje štala je od kuće udaljena 10-15m, a komanda 20-30 m od kuće), pa je svjedok došao za ----- na lice mjesta, dok svjedok ----- navodi da je ujutro došavši do komande tu zatekao ----- koji ga je odveo do šupe koja je bila blizu komande, što sve imajući vremenski i mjesni kontinuitet nije kontradiktorno i ne može se dovesti u pitanje, posebno kada se ima u vidu da oba ova svjedoka sadržajno u odlučnim okolnostima potpuno nesuprotstavljeno opisuju usmrćivanje dva civila (naravno u okviru onoga što svjedoci navode da su sa sigurnošću zapamtili), a i kada se ima u vidu iskaz svjedoka ----- koji tvrdi da su u trenutku kada je on pošao na lice mjesta i svjedok A i B već bili otišli, te dalje iskaz svjedoka B koji opisuje da je nakon što je očuo rafal dok je čistio svoje naoružanje, sam otišao na lice mjesta, a ova dva svjedoka su oni koji su boravili u kući sa svjedokom A, dakle, njihov iskaz ne opovrgava činjenicu da je svjedok A već prije njih (kada ga je pozvao -----) otišao na lice mjesta. Manje razlike u perifernim detaljima sud vidi u činjenici da su iskazi svjedoka kao subjektivni dokazi opterećeni velikom protekom vremena pa je sasvim logično da svjedoci pamte osnovu događaja, dok se periferni detalji zaboravljaju, a pored toga postoji i objektivna okolnost koja se odnosi na individualnu sposobnost svakog čovjeka u smislu moći percepcije i mogućnosti da zapamti detalje. Stoga je potpuno jasno da je pažnja ovih svjedoka bila zaokupljena strašnim zločinom koji se događao njima pred očima, a ne nekim sporednim okolnostima koja bi uključivala i prisutvo nekog drugog očevica, posebno pri činjenici da su se sama ubojstva veoma brzo odvila. Pored toga, potpuno je jasno i očekivano da imajući u vidu činjenicu da su ovi svjedoci koji bili pripadnici DIB-a i suborci, ukoliko se pojedinačno i odluče za svjedočenje nastoje da ne spominju druge svjedoke kako ih oni ne bi „uvukli“ u svjedočenje, već im ostavljaju na vlastiti izbor da li će svjedočiti. Stoga, promatrajući ova dva iskaza u kontekstu vremena koje je proteklo od izvršenja djela do svjedočenja, te u kontekstu činjenice da su bili suborci, da opis samih ubojstava prema njihovim iskazima nije suprotstavljen, sud ne nalazi osnova da dovođenjem u međusobnu svezu ova dva iskaza (a imajući u vidu stanje svih ostalih dokaza) u njih posumnja.

Prema tome, imajući u vidu sve naprijed navedeno, nakon što je sud izvršio veoma analitičnu ocjenu iskaza svjedoka A, našao je da istom kod okolnosti kritičnog događaja, koji je na glavnoj raspravi svjedok opisao sa potpunim uvjerenjem, treba prihvatiti vjerodostojnim.

U svome iskazu svjedok B, ispitan na ročištu za glavnu raspravu 04.12.2017. godine (dokaz optužbe), navodi da je bio sudionik rata u Bosni i Hercegovini i to je bio sudionik Patriotske lige od 1992. godine do proljeća 1993. godine sa komandantom -----, a poslije 1993. godine ta brigada Patriotske lige se pretvara u Diverzantsko-izviđačku brigadu kojoj je komandant bio ----- a zamjenik -----, dok je komandir odreda tj. jedinice kojoj je svjedok pripadao je bio -----, da je sa DIB-om bio na području općine Konjic u Orahovici gdje dolaze krajem osmog mjeseca, da su bili raspoređeni po kućama u tom mjestu, a on osobno je bio u kući mještanina Save, da je tu bio sa svjedokom A, ----- i ----- -----. Svjedok navodi, da je u to vrijeme trajao oružani sukob, da je linija razgraničenja bila na Gašinom brdu, da je suprostavljena strana bio HVO, a u Orahovici je bilo civila hrvatskih, nešto malo srpskih i bošnjački. Svjedok navodi, da se sjeća događaja kada su u predvečerje došli s linije i kada je ušao u kuću gdje je bio smješten, pa je pogledavši slučajno kroz prozor vidio da se provode neki civili, a od osoba koje su ih provodili vidio je -----, dok ostale nije baš dobro zapamtio. Navodi da je saznao iz priča nakon toga da su kod tih civila navodno pronađene neke radio stanice i da se smatralo da se preko istih vrše dojave HVO-u, da su ti civili odvedeni u neki krmetnjak. Svjedok dalje navodi, da je ujutru kada je izašao da čisti svoje naoružanje čuo par kratkih pucnjeva, a ne može se tačno izjasniti jesu li to bili rafali, da je vidio u međuvremenu kad je..... izašao iz kuće da je ----- silazio niz stepenice u žurbi, da je ----- opsovao boga i rekao šta si to uradio, nešto u tom smislu, a šta su dalje razgovarali svjedok navodi da nije čuo. Nakon toga svjedok je otišao do krmetnjaka, pa je prišavši vratima samo na par sekundi pogledao i odmah otišao, a unutra je vidio tri ili četiri civila, a najvjerovatnije tri koji su bili mrtvi, da mu se smučilo kada je to vidio, a mrtve osobe su bile u civilnoj odjeći. Svjedok navodi da se kasnije među pripadnicima DIB-a pričalo o ovom događaju.

Na upit branitelja prvooptuženog u unakrsnom ispitivanju, svjedok je potvrdio da nije siguran da li je bila rafalna ili pojedinačna pucnjava, pa je branitelj u smislu članka 288. stavak 1. ZKP F BiH svjedoku prezentirao zapisnik o saslušanju svjedoka Državne agencije za istrage i zaštitu broj: 16-4/2-5-04-2-691/13 od 06.11.2013. godine i to sljedeće dijelove: „sjećam se vrlo dobro i to mi je ostalo urezano u sjećanju da smo ja i grupa u kojoj sam bio među kojima mogu spomenuti moga brata, zatim svjedoka A i ----- bili na terenu na liniji i da su se vratili sa linije nekada ujutru i bili smo u tom stanu gdje smo bili smješteni“, te je dalje prezentirano: „ne mogu se sada tačno odrediti koje je vrijeme bilo ali bilo je prije podne dok smo bili u stanu začuli smo dugi rafal, mislim da je tada ispucao kompletan okvir iz automatske puške. Obzirom da je taj rafal dolazio iz blizine znam da smo mi iz stana izašli da vidimo šta se dešava i sjećam se da sam tada nedaleko od kuće koja je bila samo preko puta stana gdje smo stanovali stajao -----, zvaní „-----“ i ----- ---, zvaní „-----“ i mislim da je tu bilo još nekoga ali se sada ja ne mogu sjetiti“. Branitelj je nakon prezentiranja ovih navoda svjedoka iz istrage, tražio da se svjedok izjasni zašto postoji razlika u odnosu na okolnost u koje vrijeme su došli s linije kao i u odnosu na okolnost kakvi su bili pucnjevi, na što je svjedok rekao da je dug period prošao od događaja, da je mu proteku vremena proradilo sjećanje, a siguran je da je optuženi ----- imao i automatsku pušku uz sebe, te je svjedok rekao da zbog okolnosti svjedočenja vezano za ovaj predmet osjeća i strah, što je sve utjecalo da iskazi imaju razlike. Na dalji upit branitelja prvooptuženog, svjedok je rekao da je vidio kako se ----- pojavljuje tačno iza kuće komande, da on nije vidio kako ----- izlazi iz krmetnjaka.

Na upit braniteljice drugooptuženog, svjedok je naveo da je udaljenost između kuće u kojoj je on bio smješten i komande nekih 15-tak metara, da u tijeku noći nisu ništa čuli jer su bili stvarno preumorni i rano su legli, da je inače u komandnoj kući gdje je bila komanda bio komandir -----, optuženi -----, a sjeća se i svjedoka C i ----- . Svjedok dalje navodi, da čim je čuo pucnjeve došao je do krmetnjaka, navodeći da je to bilo možda 10 do 15 sekundi poslije toga, a prišao je krmetnjaku tek kada su ----- i ----- otišli u kuću, da prvi put kada je on išao do krmetnjaka nije niko bio sa njim, ali su ponovno odlazili svi koji su htjeli, s tim da navodi da on drugi put nije ulazio u krmetnjak već se držao po strani, a tada je tu bilo više boraca uključujući i -----, pa ocjenjuje da je razmak između odlaska prvi i drugi put vremenski bio 20 minuta do pola sata. Svjedok je naveo da je ----- sišao sa razlogom kada se pucnjava desila da vidi što je, jer je to njegova dužnost kao komandira, a svjedok navodi da je potpuno siguran da je to bio on, da civile koji su pobijeni nije viđao ranije nego samo u momentu kad su provedeni kroz selo, a kasnije je saznao imena -----, ----- i neki zet od ----- ili -----, koji je tada bio u nekoj životnoj dobi oko 40 godina.

Na upit drugooptuženog -----, svjedok je naveo da što se tiče komandovanja optuženog ----- i sustava brige za pripadnike vojske, da on smatra da je on bio zadovoljavajući ovisno o pojedinim trenucima, a da je u suštini bio dobar zamjenik komandanta, da je upoznat o činjenici da je upravo ----- bio zamjenik komandanta iz jednostavnog razloga što ako nije bilo komandanta -----, ----- ga je mijenjao, ali je potvrdio da nema formalno saznanje da je ----- bio postavljen za zamjenika komandanta DIB-a.

Ocjenjujući vjerodostojnost iskaza ovoga svjedoka, sud je imao u vidu prigovore branitelja prvooptuženog koji tvrdi da ovaj svjedok mijenja iskaz u odnosu na činjenicu da li po dolasku ispred šupe tu nekoga vidi ili ne vidi, da svjedok u istrazi navodi da su svi bili u kući i da su čuli jedan cijeli rafal kako je ispucao komplet iz automatske puške, da bi kasnije u Tužiteljstvu BIH i na glavnoj raspravi naveo da je čistio pušku, da je čuo rafal, možda i pojedinačni rafal, što po stavu branitelja ukazuje na nevjerodostojnost ovog svjedoka jer se radi o čovjeku koji je kao sudionik u ratu jasno mogao raspoznati što je pucanj, a što rafalna paljba, a također, branitelj navodi da je neprihvatljivo da se u iskazu danim pred Tužiteljstvom BIH 18.11.2016. godine, svjedok bolje sjeća događaja već u iskazu danim pred Državnom agencijom za istrage i zaštitu 06.11.2013. godine. Prije svega, ovaj sud ističe da branitelj prilikom unakrsnog ispitivanja ovog svjedoka nije istom prezentirao dijelove iskaza sa navodnog zapisnika sačinjenog pred Tužiteljstvom BIH, već samo onaj dan pred Državnom agencijom za istrage i zaštitu 16-4/2-5-04-2-691/13broj 06.11.2013. godine (DO-7), te je samo taj zapisnik i uloženi kao materijalni dokaz, pa onda sud može izvršiti samo komparaciju iskaza koji bili predmet dokaznog postupka na glavnoj raspravi. Nije točan navod branitelja da je ovaj svjedok na glavnoj raspravi izmijenio svoj iskaz u odnosu na činjenice koga zatiče dolaskom do šupe, jer se on na glavnoj raspravi konkretno izjasnio gdje je i kada je zatekao ----- i -----, očigledno smatrajući to relevantnim, dok se u odnosu na okolnost prisustva drugih osoba ispred šupe (kako svjedok naziva krmetnjaka) nije niti izjašnjavao, a niti ga je to netko pitao, pa sama činjenica da je svjedok neki sporedni detalj propustio da kaže na znači automatski da je njegov iskaz nevjerodostojan. Također, nije točan navod branitelja da ovaj svjedok mijenja iskaz u odnosu na onaj iz istrage kod okolnosti koju je tada navodio da su svi bili u kući kad su začuli rafal, što se odnosi i na svjedoka A, čime branitelj objašnjava tezu da je svjedok A u trenutku pucanja bio sa svjedokom B i da stoga nije bio pozvan od strane optuženog ----- . Pažljivom analizom iskaza svjedoka B iz istrage, a bez vađenja navoda iz konteksta, potpuno je jasno da svjedok navodi da su se njegov brat, svjedok A i ----- vratili sa terena u kuću gdje su bili smješteni, što je vremenski po pravilnom poprimanju izjave svjedoka potpuno odvojeno u odnosu na dalji događaj kada čuju rafal, pa se onda svjedok izjašnjava „svi mi smo izašli iz kuće da vidimo šta se dešava“, ali pri tom se svjedok u istrazi nije precizno izjasnio tko

je i kada izašao iz kuće, a činjenica je koja proizilazi iz stanja dokaza da i jesu svi izašli iz kuće i otišli na lice mjesta (samo u različitim trenucima), a niti je svjedok u tom iskazu iz istrage naveo precizno šta je on radio u vrijeme kada su začuli pucanj, a što je naveo na glavnom pretresu navodeći da je čistio pušku. Što se tiče okolnosti kakva je bila pucnjava koju je začuo, tj. da li se radilo o rafalnoj paljbi ili običnom ispaljivanju, svjedok se izjašnjava sa nesigurnošću, pa takvi navodi nisu osnova za utvrđivanje odlučnih činjenica. Prema tome, gledajući generalno iskaz svjedoka B, može se samo govoriti o nepreciznosti u iskazu iz istrage u odnosu na onaj iskaz dan na glavnom pretresu, a što je samo po sebi očekivano jer se svjedok na glavnom pretresu kroz unakrsno ispitivanje ispitao potpuno detaljno.

Prema tome, za sud iskaz ovoga svjedoka nije doveden u pitanje kroz unakrsno ispitivanje, on je uvjerljiv i jasan kod okolnosti koje je svjedok iskazao sa sigurnošću, te usaglašen sa stanjem ostalih dokaza, radi čega sud isti prihvata vjerodostojnim, s tim da kod okolnosti kakva je bila pucnjava, sud nalazi da svjedok iskazuje da se radilo o ispaljivanju iz vatrenog oružja, što jasno proizilazi iz stanja svih dokaza, ali u odnosu na vrstu ispaljivanja, što bi vodilo zaljučku da li je ispaljivanje vršeno iz automatskog ili nekog drugog oružja, ovaj svjedok ne daje konkretne i nedvojbene podatke koji bi bili osnova za zaključak suda o odlučnim činjenicama u tom smislu.

U svome iskazu zaštićeni svjedok C, ispitan na ročištu za glavnu raspravu 04.12.2017. godine (dokaz optužbe), navodi da ga je rat u Bosni i Hercegovini zatekao u matičnoj općini Zenica i bio je pripadnik vojske a u proljeće 1993. godine u vrijeme sukoba između Armije R BiH i HVO-a dobio je prekomandu da se javi u novoosnovanu Diverzantsko-izviđačku brigadu kojoj je komandant bio -----, da je to bila grupa od oko 150 ljudi, da je svjedok bio u dobrim odnosima sa -----, da je brigada trebala da ima dva odreda a oni prateće jedinice, međutim da to nije bilo tako, pa je napravljena jedan manja skraćeniija formacija sa oko 150 ljudi, dakle jedan odred, a drugi odred koliko mu je poznato nikada nije bio u cijelosti bio popunjen već sa negdje od oko 50 do 60 %, da je komandant Prvog odreda bio -----, da su bili na raznim područjima, uključujući i Orahovicu u općini Konjic, gdje dolaze negdje u osmom mjesecu, a zadržali su se na tom lokalitetu negdje oko 20 dana. Za vrijeme boravka u Orahovici bili su smješteni po lokalnim kućama, a preko puta Zadružnog doma u Orahovici bila je kuća gdje je bio smješten svjedok osobno, kao i komandant odreda -----, a koliko se sjeća tu su još bili smješteni -----, kao pratitelj komandanta -----, -----, kao i ženska osoba s imenom -----, da je on dijelio sobu sa ----- . Svjedok dalje navodi, da su prve linije razgraničenja između Armije R BiH i HVO-a bile odmah iznad sela Orahovica gdje su bili smješteni, da je od mjesta gdje su bili smješteni do linije razgraničenja bilo desetak minuta hoda i taj lokalitet se zvao Gašino brdo, da su se u tom periodu vodile oružane borbe u dva navrata, i to između njihove jedinice i pripadnika HVO-a, da su u tom periodu vršeni pretresi kuća u Orahovici, a na tom lokalitetu je bilo i civila, a većinom su privođeni ljudi hrvatske nacionalnosti, i to po naredbi ----- . Svjedok se sjeća događaja u neko doba noći kada je čuo kako neko s vana govori „ne udaraj me, ne znam, reko sam ti“, da je to sve čuo kroz san, da se ujutro probudio vidio da gori svjetlo i da nema -----, da je čuo pucnjavu, pa je izašao na terasu i vidio ----- kako izlazi iza ćoška, te ga je pitao ko je puco, da je vidio kako iz puške vadi metak, koči i stavlja okvir, on je šutio, kao i svjedok, a u međuvremenu je čuo kako ----- govori: „Nemoj da iko ulazi vamo“.

Na upit predsjednika vijeća koga naziva -----, svjedok je odgovorio da je to -----.

Dalje je svjedok naveo, da je ----- pitao: „Što si puco“ na što je on odgovorio da je jedan preminuo a u dvojicu je pucao da se nepate, da je pitao ko mu je to naredio, jesu li ----- i -----, našto je ----- odgovorio da nisu. Svjedok navodi, da je u trenutku kada je vidio --

----- isti imao automatsku pušku, kao i pištolj za pojasom koji je uvijek imao, da je poslije ovoga događaja razgovarao sa ----- nekada u jutarnjim satima, da su sa jednim komandirima ----- dogovorili da se dovuku kamioni, lopate, krampe i da se naveče ljudi okupe i sahrane mrtve civile, a zna da je to bilo na neka dva groblja, jedno gornje i jedno donje, a pokop je obavljen navečer oko 10 sati, da je na sastanku kada se dogovaro pokop ljudi bio -----, taj -----, kao i on osobno, da su naveče kamionom dovezena mrtva tri čovjeka, da nisu pokopani duboko, da je kopano možda malo do iznad koljena, a na sastanku kad se dogovaralo pokop nije se ništa govorilo vezano za predmetni događaj, da je identitet mrtvih civila saznao od -----, da zna da se radi o -----, da je jedan imao prezime -----, a jedan -----, a ima su im bila ----- i -----, s tim da im imena i prezimena brka, a svjedok je potvrdio da su ti civili privedeni po naredbi -----.

U tijeku direktnog ispitivanja tužitelj je svjedoku prezentirao zapis u rukopisu tražeći da se izjasni što je to, pa je svjedok rekao da je to dnevnik koji je pisao u kritično vrijeme. Svjedok je pojasnio da je na svakom listu osobno napisao vrijeme i stavio potpis kada je bio ispitivan u Državnoj agenciji za istrage i zaštitu, a svjedok je potvrdio da se radi o ratnom dnevniku, da u dnevnik nije unosio sve detalje, posebno ne one koje bi mogle nekoga inkriminirati, već je samo pisao o stvarima u glavnom crtama kako bi se mogao podsjetiti nekih događaja, a što se tiče aktivnosti i borbenih dejstava da je to detaljno unosio.

Na izravno pitanje tužitelja da objasni navode iz dnevnika: „Podlegao je oko tri sata 01.09.“, svjedok je rekao da je to zapisao kada mu je ----- rekao da je jedan od civila podlegao u jutarnjim satima oko dva, tri sata, a tada mu je također rekao da su druga dvojica ječali u bolovima, da on nije upisao u dnevnik dijalog između njega i ----- o kome je već govorio, jer nije htio da u dnevniku pišu takve optužujuće stvari. Tužitelj je kao materijalni dokaz uložio potvrdu o privremenom oduzimanju predmeta Državne agencije za istrage i zaštitu broj: 16-4/2-5-04-2-5/13 od 27.08.2013. (DT 52), službenu zabilješku Ministarstva sigurnosti Državne agencije za istragu i zaštitu Centar za istraživanje ratnih zločina broj: 16-4/2-5-04-2-1109/13 od 27.08.2013. godine i zapis u rukopisu koji se sastoji od pet strana pisanog teksta (DT 51). Svjedok je također pojasnio da mu je obijana kuća i tada mu je oduzet originalni primjerak ratnog dnevnika i to nakon što ga je davao na uvid Državnoj agenciji za istrage i zaštitu (SIPA-i).

Na upit branitelja prvooptuženog u unakrsnom ispitivanju, svjedok je naveo da su fotokopiranje dnevnika uz njegovo prisustvo vršili djelatnici Državne agencije za istrage i zaštitu, da se on na svaku stranicu kopije vlastoručno potpisao, te je upisao i datume u gornjem kutu koji se odnose na datum kopiranja, a također svaka stranica dnevnika sadrži i datume kao dio upisanog teksta što označava datume događanja o kojima je pisao, pa je svjedok dalje rekao, da se radi o autentičnoj kopiji originalnog rokovnika iz 1993. godine. Na dalji upit branitelja, svjedok je rekao da je prvi trenutak kada je vezano za kritični događaj sreo ----- kada se on pojavio iza ćoška kuće i tada je vidio da ----- vadi okvir, izbacuje metak, ubacuje okvir, koči pušku i ide daje, da je vidio da repetira pušku, a za to vrijeme je svjedok bio na terasi, te pojašnjava da je to bilo poslije pucanja. Svjedok je također pojasnio, da je vidio kako ----- vadi metak a što se obično čini poslije pucanja, isprazni se puška ako ostane metak, da se sjeća da su bila dva pucanja ili dva rafala, ali ne može sa sigurnošću da se sjeti.

U unakrsnom ispitivanju od strane braniteljice drugooptuženog, svjedok je odgovorio određujući se u odnosu na sadržaj ratnog dnevnika da je točno da nije bilo reda i discipline u vojsci, da je vojska bježala, da je nedisciplina vladala i u njihovim jedinicama a i u jedinicama lokalnog stanovništva, da je bilo teško kontrolirati sve. Na upit braniteljice svjedoku da li je čuo da je ----- izdao naredbu za dovođenje ljudi, svjedok je odgovorio da to nije čuo, da nije točno da je on osobno ----- obavijestio što se dogodilo sa trojicom civila, ali je o tome s njim poslije razgovarao, a također je čuo kako ----- govori da niko ne prilazi objektu, da ne može objasniti zašto okolnost da je to ----- rekao nije rekao u Državnoj agenciji za istrage i zaštitu,

a svjedok je rekao da je siguran da je čuo kako ----- to govori, da mu je čuo glas a ne zna kome se obraćao. Na kraju unakrsnog ispitivanja braniteljica je u smislu odredbi čl. 288. st. 1. ZKP F BiH kao materijalni dokaz uložila zapisnik o saslušanju svjedoka Državna agencija za istrage i zaštitu - Centar za istraživanje ratnih zločina broj: 16-04/2-5-04-2-553/13 od 22.08.2013. godine (DO-8) i zapisnik o saslušanju svjedoka Tužiteljstva BiH broj: T20 0 KTRZ 0006579 13 od 20.09.2016. godine (DO 9).

Na pitanja drugooptuženog u unakrsnom ispitivanju, svjedok je rekao da nije primjetio do kritičnog događaja da je ----- napravio bilo kakav incident što se tiče nacionalne strukture omalovažavajući nekoga, da je odnos ----- prema drugim ljudima u jedinici a i prema drugim nacionalnostima bio korektan.

Na upit predsjednika vijeća vezano za trenutak kada je svjedok vidio ----- da izlazi iza ćoška, da li se može uzeti da je taj smjer iz kojeg je dolazio -----, smjer kretanja iz objekta gdje je krmetnjak (štala), svjedok je rekao da se može tako reći, da je od trenutka kada je čuo pucanj do kada je vidio ----- prošlo vrlo malo vremena, da je glas ----- čuo iza kuće također tu gdje se nalazi krmetnjak.

Iskaz ovoga svjedoka sud je našao potpuno uvjerljivim i vjerodostojnim, što u sumnju ne dovodi niti činjenica da pri davanju iskaza u istrazi u Državnoj agenciji za istrage i zaštitu nije naveo riječi izgovorene od strane ----- (dok to navodi u iskazu danom u Tužiteljstvu BiH), jer sama činjenica da je svjedok propustio da u nekom od iskaza nešto precizno navede, samo po sebi ne dovodi u sumnju vjerodostojnost kazivanja svjedoka, a to kod činjenice da je iskaz ovoga svjedoka održao konzistentnost u ključnim dijelovima, te objektivno nije doveden u pitanje kroz unakrsno ispitivanje, a niti kada se dovede u svezu sa stanjem ostalih izvedenih dokaza.

Ocjenjujući u međusobnoj svezi iskaze svjedoka B i C, s obzirom na prigovor braniteljice drugooptuženog da oni kontradiktorno govore o radnjama u kojima zatiču ----- u jutarnjim satima nakon što su začuli pucanj, sud je utvrdio da je njihov iskaz potpuno usaglašen. Tako je jasno da svjedok B navodi da je vidio kad je ----- izašao iz kuće, da je ----- silazio niz stepenice u žurbi, da je ----- opsovao boga i rekao šta si to uradio, nešto u tom smislu, a šta su dalje razgovarali svjedok navodi da nije čuo, dok svjedok C navodi da se ujutro probudio vidio da gori svjetlo i da nema -----, da je čuo pucnjavu, pa je izašao na terasu i vidio ----- kako izlazi iza ćoška, te ga je pitao ko je puco, da je vidio kako iz puške vadi metak, koči i stavlja okvir, a šutio je on kao i svjedok, a u međuvremenu je čuo kako ----- govori: „Nemoj da iko ulazi vamo“. Gledajući ova dva iskaza kod prednjih okolnosti u nekom vremenskom i prostornom kontinuitetu, jedan sa drugim nisu u bilo kakvoj kotradikciji, jer se ono što opisuje svjedok C ustvari nastavlja na ono što opisuje svjedok B, a u tom nekom vremensko-prostornom kontinuitetu potrebno je imati u vidu iskaz svjedokinje ----- koja je vidjela da je jedan čovjek ispalio hice, zatvorio vrata i prošao pored nje i otišao na sprat kuće gdje je komanda. Iz toga je jasan prostorno-vremenski slijed dijelova događaja koje percipiraju navedni svjedoci, pa tako dakle ----- po ispaljivanju hitaca otišao u kuću gdje je komada, potom ponovno izlazi iz kuće u kojem trenutku silazi niz stepenice ----- i oni kontaktiraju (----- mu psuje i pita ga što je uradio-što je vidio svjedok B, a onda ----- odlazi iza kuće i vadi metak ostao u pušci –što vidi sa terase kuće svjedok C, te pritom čuje glas optuženog ----- iz smjera šupe kako govori : „Nemoj da iko ulazi vamo“, a potom svjedok C i optuženi ----- razgovaraju, kada mu optuženi priznaje sve o izvršenim radnjama. U ovoj analizi sud je imao u vidu i prostorne odrednice, pa je tako iz iskaza svih svjedoka koji su se o tome izjašnjavali potpuno jasno da se kuća (vlasništvo -----) u kojoj je bila komanda nalazila neposredno uz pomoćni objekat koji je ranije bio štala, a sam prostor komande i oko komande potpuno je jasno i uvjerljivo opisao svjedok ----- izjašnjavajući se o fotografijama lica mjesta sa fotoalbuma Tužiteljstva BiH broj T20 0 KTRZ

0006579 13 od 06.12.2016. godine (DT-57), opisujući dva kata kuće, na gornjem je bila komanda, u donjem dijelu kuhinja i ostali prostori, da se sa desne strane kuće nalazi česma iz koje se može vidjeti štala, da se stepenice koje vode u komandu ne vide kad čovjek stoji kod česme već se vidi štala, ali se sa toga mjesta vidi i dio terese kuće u kojoj je bila komanda, koji gleda prema Konjicu, a to je smjer isti kao prema štali (što je potvrdilo iskaz svjedokinje -----).

U svome iskazu svjedok -----, ispitan na ročištu za glavnu raspravu 18.12.2017. godine (dokaz optužbe), navodi da je bio pripadnik Diverzantsko-izviđačke brigade, da joj je komandant bio -----, ali kako on nije bio prisutan komandu je preuzeo -----, da je u brigadi bilo više vodova, a on osobno je bio u vojnoj policiji, da su sa DIB-om boravili na području općine Konjic u nekom selu, da je on bio smješten u nekoj vikendici, a komanda je bila u nekoj kući gdje je bila zadruga, da su odmah po dolasku vršeni pretresi sumnjivih osoba za koje su smatrali da imaju radio-stanice, puške, pištolje i sl.. Svjedok navodi, da se sjeća da su išli po nekog starca za koga se smatralo da ima radio-stanicu i kada su otišli nisu ga našli, a kada su se vratili ----- im je rekao da su nesposobni, a svjedok zna da je taj čovjek u civilu kasnije priveden i zatvoren odmah do komande u neku štalu, da se tom objektu nije moglo prići jer je bio zaključan i bio je stražar. Svjedok navodi, da mu je osoba ----- koja je bila u komandi sa ----- rekla da privedu nekog čovjeka i momka, a poslije se ustanovilo da su punac i zet, a svjedok je poprimio da je tu naredbu izdao ----- jer je ----- bila njegov kurir, da je on išao na privođenje tih osoba, pretresli su njihovu kuću, izveli ih i doveli pred komandu, predali ih pa je svjedok otišao u vikendicu gdje je bio smješten. Svjedok je dalje naveo, da misli da su i ti civili bili zatvoreni u štalici do komande, da su tijekom noći čuli viku, galamu i jauke, koji zvukovi su dolazili iz pravca te štale, da je kasnije čuo da su ti civili pobijeni, što je pričala vojska između sebe, a spominjalo se da je civile pobio momak iz Zavidovića imenom -----, a kasnije je čuo da se isti u Zenici hvalio da je pobio te osobe.

Na upit branitelja prvooptuženog u unakrsnom ispitivanju, svjedok je naveo da je vojna policija imala istu uniformu kao i ostali pripadnici DIB-a, samo što su imali na ramenu bijele trake, da misli da ----- kojeg je pomenuo nije imao traku, te da on nije bio pripadnik vojne policije, da ne zna tko je bio stražar na ulazu u štalu. Svjedok navodi, da kada su išli po starijeg čovjeka i zeta sa njim je bio ----- i treći iz Kaknja kome se ne može sjetiti imena, da su ih doveli pješke pred komandu, a štala je odmah tu naslonjena na zgradu komande, da su vrata na toj štali bila drvena malo niža i da se moralo sageti da se uđe.

Na upit braniteljice drugooptuženog u unakrsnom ispitivanju, svjedok je naveo da su oni kao vojna policija direktno odgovarali -----, da je vikendica u kojoj je on boravio bila udaljena od komande nekih stotinjak metara. Na upit braniteljice drugooptuženog kako im je -----kao kurir ----- mogla prenositi narebe od istog, kada su oni direktno odgovarali -----, svjedok je naveo da ----- nije bio stalno tu već je povremeno dolazio. Svjedok je dalje na upite u unakrsnom ispitivanju, naveo da su ih slali da privode, te da vrše racije radi pregleda ima li itko kakve radio-stanice, puške i pištolje, a svjedok je čuo da je nađena neka radio-stanica, ali je on nije našao, a čuo je da je stanica pronađena u babe od privedenog starijeg čovjeka, da se ne sjeća točno da li su taj stariji čovjek i još jedan civil od oko 60 godina i njegov zet privedeni isti dan, a misli da je između privođenja bio jeda dan, da je siguran da je u noći čuo jauke unatoč udaljenosti od oko 100 m, da su to čuli svi koji su bili u vikendici i pili kafu uključujući i -----.

Na upit optuženog ----- svjedoku da se izjasni da li je ikada on bio komandir diverzantskog voda, čin poručnik, svjedok je naveo da je bio obični vojnik, a ne poručnik, međutim, da su kada su dovedeni na navedeni lokalitet ostavljeni, svjedoka su izabrali jer je bio najstariji da bude komandir. Vezano za prednje okolnosti, na koje je postavljano pitanje

svjedoku, drugooptuženi je kao dokaz izveo Naredbu Armije RBiH-Komanda Diverzantsko-izviđačke brigade broj 217-06/93 od 01.05.1993. godine (DO-10). Također, optuženi je ukazao na dokumenat Spisak boraca Armije RBiH Diverzantsko-izviđačke brigade broj koji su otišli na teren dana 25.07.1993. godine broj 804-06/93 od 29.07.1993. godine, pa je upitao svjedoka o kakvoj ----- priča kad ta osoba nije evidentirana u tom spisku, na što je svjedok odgovorio da je ----- bila sa ----- u Zenici i u Konjicu, na što je optuženi uložio navedeni dokumenat kao materijalni dokaz i isti je evidentiran kao DO-11.

U svom iskazu svjedok -----, ispitan na ročištu za glavnu raspravu 18.12.2017. godine (dokaz optužbe), navodi da je bio aktivni sudionik rata u Bosni i Hercegovini, da je sudjelovao kao osiguranje u jedinici Patriotske lige, a poslije u Diverzantsko-izviđačkoj brigadi, da je komandant bio -----, da je on imao više zamjenika, uključujući brata -----, ----- kao i -----, da se sjeća da je u Vojnoj policiji bio i -----, -----, kao i ----- koji je kasnije pristupio, da je uloga ----- u DIB-u bila ta da je on bio direktno uz komandanta ----- . Svjedok dalje navodi, da je DIB boravio na području općine Konjic i to da su bili u mjestu Orahovica, gdje su došli možda u kasno ljeto, da su bili smješteni u kućama mještana, a komanda je bila malo dalje od privatnih kuća, da je u tom periodu bilo vojnih akcija u Orahovici od strane DIB-a koje su se odvijale na nekom brdu iznad Orahovice, a suprotstavljena vojska je bila HVO. Svjedok navodi, da je poslije jedne od akcija bilo govora da neko dojavljuje položaje HVO-u o čemu je obavješten komandant, pa je on naredio da se malo to pregleda radi čega su obavili i pretres u jednoj kući gdje su zatekli dva čovjeka i neku stariju ženu koja je ležala u krevetu, da su u toj kući pronašli jednu motorolu i to ispod kreveta gdje je ležala ta starija žena, a svjedok navodi da je kasnije čuo da su zatečene muške osobe u srodstvu i to da su punac i zet, da su isti bili u civilnoj odjeći, pa su oni izveli te ljude i uzeli motorolu, te su im naredili da se međusobno šamaraju, međutim, svjedok se ne može konkretno izjasniti ko im je izdao takvu naredbu, ali je potvrdio da su tada s njim bili -----i----- . Svjedok navodi, da nije upoznat gdje su odvedeni ti civili, a on je uzeo motorolu i odnio je komandantu nakon čega je rekao ----- da ostavi ljude te je otišao u vikendicu gdje je inače spavao, a nezna ništa o tome što se kasnije događalo sa civilima, osim, što je kasnije iz priče vojske čuo da su ljudi prebijani a čuo je i da je jedan čovjek prebijen na smrt, a vojska je također pričala da su tada tu bili neki ----- i ----- .

U unakrsnom ispitivanju od strane branitelja prvooptuženog, svjedok navodi da je on bio smješten u neku od kuća u Orahovici, da su sa njim bili -----, -----, te izvjesni ----- koji je otišao u Ameriku, a svi oni su bili vojni policajci, da oni u vrijeme boravka u Orahovici nisu imali komandira ili zapovjednika jer su bili direktno podčinjeni -----, ali on nije bio tu cijelo vrijeme, s tim, da se ne može izjasniti da li je bio tu kada su dolazili civili, a zna da je bio kada su tek došli u Orahovicu, pa s obzirom na takvo stanje vojna policija je između sebe neformalno odredila da komandir Vojne policije bude ----- . Svjedok navodi, da su vojni policajci imali oznaku na ramenu, što je imao i ----- kada je bio vojni policajac. Svjedok dalje navodi, da je kada su došli u kuću gdje je bila starija žena tu bio -----, da su svi oni ušli samo da se uzme motorola, i to su ušli svjedok osobno i -----, a ----- nije nikako ulazio.

U unakrsnom ispitivanju braniteljice drugooptuženog svjedok je naveo, da je zadatak vojne policije bio da uspostavlja red i disciplinu između vojne jedinice a pripadnici vojne policije su o svim postupcima obavještavali direktno komandanta -----, da je svjedok osobno po zaprimanju saznanja o postojanju motorole kod civila u Orahovici koju su naknadno pronašli izvijestio komandanta -----, a što mu je saopćio ispred komande, da je za oko jedan sat sa ----- i ----- otišao do te kuće a kada su pronašli stanicu osobno je predao komandantu -----, za što ga je on pohvalio. Braniteljica optuženog je svjedoku

prezentirala zapisnik o saslušanju svjedoka broj 16-04/2-5-04-2-341/14 od 09.07.2014. godine, koji je prezentiran prilikom pobijanja navoda svjedoka na osnovu članka 288. stavak 1. ZKP FBiH, tražeći izjašnjenje svjedoka na okolnost razlike u iskazu iz istrage u kome je svjedok naveo da je komandant ----- bio cijelo vrijeme s njima na teretnu u Orahovici u odnosu na dan na glavnoj raspravi kada je tvrdio da nije bio cijelo vrijeme, pa je svjedok rekao da on to nije izjavio i da se ne može sjetiti da bi takvo što naveo, a prilikom prezentacije potpisa na zapisniku svjedok je rekao da se on tako ne potpisuje, pa je svjedok na kraju vezano za ovu okolnost rekao da garantira da ----- nije viđao svaki dan, ali da je bio u Orahovici kao što je bio i svjedok osobno, a sasvim je siguran za tvrđenje da je on osobno ----- predao motorolu. Dalje je svjedok naveo, da je naredbu da izvrši pretres kuće gdje su kasnije našli motorolu dobio od ----- koji ga je kasnije javno pohvalio pred vojnicima radi pronalaska motorole, a svjedok je pojasnio da kada je u civila pronađena motorola nije uopće bilo privođenja, već je samo ----- civilima rekao da se međusobno šamaraju, pa je ponovio da je on ----- rekao: „Dobro je više“, misleći na međusobno udaranje civila, te se okrenuo i otišao, a da te ljude više nije vidio niti čuo niti o njima išta zna, a niti je kasnije čuo bilo kakve jauke.

Na upit drugooptuženog -----, svjedok je rekao da nije siguran da li su još pronađeni neki predmeti u kući civila o čemu je govorio ali je siguran da je bila motorola, a da su informacije o komuniciranju sa neprijateljem najviše dobijali od mještana koji su živjeli na tom lokalitetu.

U unakrsnom ispitivanju od strane branitelja trećeoptuženog, svjedok je naveo da je od vojske kasnije čuo neke priče vezane za -----, ali da on osobno nije vidio da je isti bilo što uradio, da ----- nikada nije sudjelovao u bilo kakvim pretresima, da istoga osobno ne poznaje, ali da je od vojske čuo da je ----- bio tamo kod tih civila. Branitelj trećeoptuženog je prezentirao svjedoku dio iskaza koji je dao u Tužiteljstvu BiH na zapisnik broj T 20 0 KTRZ 0006579 13 od 01.12.2016. godine pitajući svjedoka da li je točno što piše u tom zapisniku da je o kritičnom događaju u kojem bi sudjelovao ----- čuo tek nakon rata, našto je svjedok rekao da nije čuo poslije rata već je čuo priču od vojnika u vrijeme kada se to desilo, ali da mu je sve to potvrdio čovjek poslije rata.

Na upit suda da svjedok razjasni okolnost vezano za dan kada je nađena motorola u civila i kada su se ti civili ispred kuće šamarali da li je to bilo isti dan kada su oni odvedeni i zarobljeni, svjedok je rekao da on posebno i nezna da li su i kada oni odvedeni ali da se taj konkretni dan nije desilo ništa od strane njih koji su dolazili po motorolu. Također, na upit suda svjedok je precizirao kada je motorolu našao i predao direktno -----.

Braniteljica drugooptuženog je nakon ispitivanja svjedoka -----, u smislu članka 288. st. 1. ZKP F BiH, uložila zapisnik o saslušanju svjedoka broj: 16-04/2-5-04-2-341/14 od 09.07.2014. godine (DO-12).

Kada se iskazi svjedoka ----- i -----, ocjenjuju pojedinačno, a i dovodenjem u međusobnu svezu, a pri tom imajući u vidu stanje ostalih dokaza, potpuno je jasno da su ova dva svjedoka bili pripadnici Vojne policije DIB-a, kojima je direktno bio nadređen komandant -----, da su oni (uz još neku ili neke neutvrđene osobe) vršili pretrese u civila hrvatske nacionalnosti tražeći sredstvo za komunikaciju, što je sud prihvatio potpuno točnim i ta okolnost među stranama nije uopće sporna. Potpuno je jasno da ovi svjedoci ne govore o premlaćivanju civila koje je vršeno prilikom pretresa o čemu potpuno objektivno govore svjedoci srodnici oštećenih civila ----- i -----, jer su to radnje koje su oni vršili zajedno ili netko od njih (što sud precizno nije niti utvrđivao u smislu razaznavanja počinitelja, jer to nije predmet konkretnog postupka), a iz iskaza svjedoka ----- i ----- proizilazi da je ----- naredio da se dva civila (punac i zet) međusobno šamaraju, pa iskaze svjedoka -----i----- sud prihvaća samo u dijelovima koji nisu opterećeni

težnjom da zaobiđu radnje činjene od njih zajedno ili nekoga od njih. Međutim, u tom smislu sud ne može prihvatiti osnovanim tvrdnje branitelja trećeoptuženog u završnoj riječi da svjedok ----- kako bi prikrio svoju nečasnu ulogu u počinjenom zločinu nastoji uvući optuženog ----- tvrdeći da je iz priča vojske imao saznanja da je isti imao ulogu u maltretiranju civila, a to iz razloga što radnje koje sud nalazi da je počinio optuženi ---- nisu one radnje koje su eventualno počinili svjedoci -----i-----, a značaj radnji premlaćivanja koje je vršeno prilikom lišenja slobode i dovođenja civila u odnosu na radnje optuženih će se posebno obrazlagati u daljem nastavku presude. Iskaz svjedoka ----- sud ne prihvaća niti u dijelu na koji u završnoj riječi ukazuje branitelj prvooptuženog i to da u šupu pred koju je postavljena straža nitko nije mogao ući, jer da je pred šupom postavljena straža potvrdili su svjedoci -----,-----i-----, ali se zabrana ulaska odnosila samo na pripadnike drugih vojnih jedinica, a ne DIB-a, što je samo po sebi potpuno jasno kada se ima u vidu iskaz više svjedoka pripadnika DIB-a koji tvrde da su osobno ulazili ili povirivali u štalu (-----, svjedok A, -----, svjedok B), a očigledno je i takva zabrana prestala važiti ili se nije sprovodila u jutarnjim satima kada je u štalu oko 8,30 sati uspio ući i ----- koji nije bio pripadnik DiB-a.

U svome iskazu svjedok -----, ispitan kao svjedok optužbe na glavnoj raspravi 18.12.2017. godine, navodi da je bio vojno angažiran na početku rata, da je ispočetka bio u Zeničkoj brigadi, potom u Patriotskoj ligi, a onda u Diverzantsko-izviđačkoj brigadi u kojoj je bio od 1993. godine, da je komandant bio -----, a da su bili i komandanti bataljona i odreda, a jedan od njih je bio -----, da je svjedok osobno bio u jednom vodu kome je komandir bio -----, da je tu bilo i vojne policije a od pripadnika iste se može sjetiti -----,-----,-----, kao i izvjesnog ----- kome nezna točno identitet. Svjedok navodi, da su da sa DIB-om bili na raznim borbenim područjima a na kraju su završili i u Orahovici, da je on osobno bio smješten u jednu privatnu kuću a komanda jedinice je bila nekih 50 do 10 metara od te kuće, da su u Orahovici išli u borbene akcije u kojima je sudjelovao i on osobno, i to na Gašino brdo iznad Orahovice. Svjedok navodi, da je za vrijeme boravka DIB-a u Orahovici bilo civila, da je vojska bila smještena u kućama gdje su bili civili, da je osobno bio svjedok privođenja, i to je jednom kada se kretao magistralnom cestom vidio dvojicu civila za koje je kasnije saznao da su bili punac i zet, a pored njih je vidio -----, da je vidio da su ta dva civila šamarali jedan drugoga. Svjedok navodi da poslije toga je otišao do kuće gdje je bio smješten i to je jedini put da je vidio te civile, da je poslije saznao da su navodno našli neku radio stanicu kod njih, da nema saznanja da li se išta tu noć događalo sa civilima, ali da je idućeg jutra jedan od pripadnika vojske, konkretno svjedok A, došao među njih i rekao da je ----- ubio te civile, a taj svjedok je također govorio i da su ti civili bili i premlaćivani. Svjedok se također izjasnio da je ----- dužio automatsku pušku i pištolj.

Na upit branitelja prvooptuženog, svjedok je rekao da u vrijeme davanja iskaza u istrazi nije znao točno ime osobe koja mu je prepričala da je sve vidio i čuo, ali da ga je znao po nadimku, a da je činjenicu da je ta osoba zaštićeni svjedok saznao od tužitelja, kojom prilikom je saznao ime i prezime toga čovjeka. Svjedok je pojasnio da mnogim ljudima u jedinici nije znao ime i prezime već da su se zvali po nadimcima, a na upit predsjednika vijeća da li mu je tužitelj rekao i nadimak te osobe prilikom saopćavanja identiteta pred glavnu raspravu radi mjera zaštite svjedoka A (radi utvrđivanja da li svjedok A ima nadimak koji svjedok poznavao u vrijeme izvršenja djela i koji je u istrazi naveo svjedok), svjedok je odgovorio da jeste i da je to ta osoba sa nadimkom koji je spominjao na zapisnik. Na dalji upit branitelja prvooptuženog, svjedok je naveo da nezna točno u kojem je svojstvu bio ----- ali da zna da je bio uz komandanta -----, da su pripadnici vojne policije imali oznake na rukavima kao neke

bijele marame a nije siguran s obzirom na protek vremena da li ----- imao takve oznake.

Na upit braniteljice drugooptuženog svjedok je rekao da nije upoznat po čijoj naredbi je vršeno šamaranje civila koje je vidio u dvorištu kuće 15 do 20 metara od magistralne ceste kojom je prolazio, da se sjeća da je uz civile bio -----, da mu se čini da je bio još netko ali ne može povezati tko, da o tome ništa poslije nije čuo, međutim, na tvrdnju braniteljice da u njegovoj izjavi iz istrage postoji navod da su civili hrvati punac i zet i da im je ----- naredio da se međusobno šamaraju, svjedok je naveo da je to čuo poslije, ali da to nije znao u trenutku kada je tu prolazio.

Iskaz ovoga svjedoka sud je našao potpuno uvjerljivim u okolnostima o kojima kazuje, on je održao konzistentnost, te objektivno nije doveden u pitanje kroz unakrsno ispitivanje, a niti kada se dovede u svezu sa stanjem ostalih izvedenih dokaza.

U svome iskazu svjedok -----, ispitivan kao dokaz optužbe na ročištu za glavnu raspravu 18.12.2017. godine, navodi da je bio vojno angažiran za vrijeme ratnih zbivanja u BiH, da je bio prvo u Patriotskoj ligi, a poslije u Diverzantsko-izviđačkoj brigadi, da je komandant bio -----, a ne zna da li je imao zamjenika, da je on osobno bio u vođu kod -----, da se ne sjeća da li je ----- bio jedan od vojnih policajaca. Svjedok navodi da je kao pripadnik DIB-a boravio na području općine Konjic, mjesto Orahovica, gdje je jednom sudjelovao u vojnoj akciji koja se odvijala na Gašinom brdu, a poslije nije jer je bio ranjen. Svjedok navodi, da su imali informaciju da neko dojavljuje njihove položaje i to da čini netko od mještana, pa su povodom toga vršeni pretresi lokalnih kuća da se nađe tko bi to mogao raditi, da je vezano za to čuo da je u jednoj od kuća nađena motorola odnosno neki sistem veze, a ima saznanja da su povodom toga privedeni neki civili, da je čuo da su privedeni u neku štalu ili šupu, da su ih tukli i da su ujutro pobijeni, da je čuo za ----- da ih je on navodno tukao i ujutro upucao, pa je svjedok precizirao da je čuo da je jedan od civila podlegao od batina ili dvojica, a da su ostali ujutro pobijeni, a svjedok navodi da se to pričalo među vojskom.

U unakrsnom ispitivanju od strane branitelja prvooptuženog, svjedok je naveo da je o događajima vezano za civile čuo od više vojnika, a da je on kada je to čuo bio u bolnici i to mu je rekao netko prilikom posjete, uglavnom njemu najbliži vojnici, ali mu o tome nije ništa govorio svjedok A.

Na upit braniteljice drugooptuženog, svjedok je rekao da je vojna policija uvijek bila uz komandanta a to je bio -----, da je ----- išao na teren u akcije s vojskom, a da vojna policija sa grupom u kojoj je on bio nije išla u vojne akcije.

Na ponovni upit tužitelja, svjedok je rekao da za vrijeme njegovog boravka u Orahovici nije vidio -----, ali da je vidio ----- koji je tu bio vjerojatno čitavo vrijeme, ali da je on osobno dobivao zapovjedi od -----, a tko je njemu davao zapovjedi svjedok ne zna.

Branitelj prvooptuženog u završnoj riječi ukazuje na određene razlike u iskazu ovoga svjedoka kako je dan na glavnoj raspravi u odnosu na onaj iz istrage, međutim, ovakve navode sud ne može uzeti kod ocjene iskaza ovog svjedoka, jer svoju odluku sud donosi samo na temelju dokaza izvedenih na glavnoj raspravi, pa se iskazi iz istrage mogu koristiti samo u smislu čl. 288. ZKP FBiH, na koji način branitelj iste nije koristio u odnosu na ovoga svjedoka, a niti su uopće kao materijalni dokaz uloženi u spis.

Prema tome, iskaz ovoga svjedoka na glavnoj raspravi nije na bilo koji način doveden u pitanje, on niti u jednom dijelu nije suprotstavljen sam sebi ili ostalim dokazima, pa ga sud prihvaća kao vjerodostojan.

U svome iskazu svjedokinja-oštećena -----, ispitana kao dokaz optužbe na glavnoj raspravi dana 15.01.2018. godine, navodi da je s ----- u srodstvu i to da joj je isti brat, da je do izbijanja ratnih sukoba u BiH živjela sama u Orahovici, da je njen brat -----, sin Pave, rođen 1928. godine u drugom mjesecu s tim da se datuma ne sjeća. Svjedokinja je navela, da pamti događaj iz 1993. godine kada je njen brat ----- u Orahovici odveden, a da je čula da je 01.09. vojska pobila u Orahovici -----, ----- i njenog brata, da su ubijeni u kući ----- gdje je bila komanda, da su ih ubili u štali, a tko ih je pobio nema saznanja. Svjedokinja navodi, da je o ovome čula od -----, da je saznala da su pokopani u Orahovici u hrvatskom groblju, da su sva tijela bila kasnije iskopana, pa su vidjeli da su posebno bili zamotani u deke, da je ona prepoznala na pokojnom ----- odjeću, da je tada tražila da se provjeri ima li išta u džepovima, pa su u džepu pronašli češalj, ključ od kuće i novčanik sa znakom „Dinamo“ koji je njen brat nosio uvijek sa sobom, da je ta ekshumacija bila u 09. mjesecu s tim da se ne može sjetiti koje godine. Također svjedokinja navodi, da čim su odmotali deku u kojoj je bilo tijelo, ona je odmah u Orahovici prepoznala da je to tijelo njenog brata, a tu su još bile prisutne -----, njena kćerka, svjedokinjina kćerka i ----- sada -----, da se sjeća da su tu bile prisutne neke osobe iz Splita, misli da je to bio doktor. Tužitelj je svjedokinji prezentirao DT 35 – karton osobne karte ----- pa je svjedokinja rekla da se radi o slici njenog brata kojeg nikad nitko nije zvao ----- već -----, ali da se na fotografiji toga dokumenta nalazi njen rođeni brat. Na upit tužitelja svjedokinja je istakla da su se ----- i njeni roditelji zvali majka ----- i otac -----.

Na upit branitelja prvooptuženog u unakrsnom ispitivanju, svjedokinja je navela da u trenutku kada su prilikom ekshumacije odmotali deku nije vidjela bratovo lice jer je već bio raspadnut, vidjela mu se vilica a nedostajala su dva zlatna zuba i cijela ploča, da prilikom ekshumacije nije izvršeno skidanje odjeće već su ih odvezli u Mostar. Svjedokinja navodi da su -----, ----- i ----- prije smrti premlaćivani, a to zna jer se kritične prilike čula dreka i cijelo selo je čulo kako su se derali. Svjedokinja je rekla da ona nije gledala eventualne ozljede kada je skinuta odjeća sa ----- niti joj je to doktor nudio, samo su joj potvrdili da je umro.

U svome iskazu svjedokinja-oštećena -----, ispitana na raspravi dana 15.01.2018. godine kao dokaz optužbe navodi da joj je ----- muž, da joj je ----- -- otac, a ----- rođak, da je za vrijeme rata živjela u Orahovici, da joj pokojni muž ----- nije bio vojno angažiran, kao niti otac ----- koji je tada imao 70 godina i da su svi zajedno živjeli u jednoj kući u Orahovici, da su u četvrtom mjesecu 1993. godine počeli oružani sukobi između Armije R BiH i HVO-a na području općine Konjic, da su svi članovi njene obitelji živjeli normalno do kritičnog dana, misli da je to 01.09.1993. godine. Vezano za taj konkretni dan, svjedokinja navodi da su svi članovi njene obitelji bili u kući, da su tada došla neka trojica ili četvorica vojnika i to u trenutku dok je ona bila pred kućom, da ih je jedan vojnik istjerao ali da se ona po nešto vratila u sobu i tada je vidjela da jedan od vojnika njenom suprugu gura bombu u usta nakon čega su ih sve istjerali vani, da su muža odveli, da je čula kako se on krivi i kako se dere, te je čula njegove jauke cijelu noć koji su dolazili iz smjera štale gdje su ih tukli, a ujutro su joj rekli da joj je muž ubijen. Svjedokinja je pojasnila da je u trenutku kada su vodili -----, ----- već bio s vojnicima, a da je ona pobjegla u šumu, gdje je bila sakrivena i za to vrijeme su čuli jauke, da su se ujutro vratili, da je našla kosu od muža i zube od oca u svojoj kući, a sutradan je saznala da su joj suprug i otac pobijeni, da su ih pobili pripadnici Armije R BiH, ali tko konkretno ne zna, da su tijela ukopana u hrvatskom groblju u selu, da je bila na ekshumaciji koja je obavljena 1998. ili 1999. godine, da je na ekshumaciju pozvana od strane Ureda za nestale osobe, pa je tom prilikom supruga odmah prepoznala po džemperu i cipelama, a kod oca je našla osobnu kartu u džepu od džempera, da se sjeća da je ekshumaciji bila prisutna patologinja doktorica iz Splita.

Na upit branitelja prvooptuženog u unakrsnom ispitivanju, svjedokinja je navela da koliko se može sjetiti da su njenoga supruga i oca odvela tri vojnika, da su svi bili u vojnim uniformama, da su sva trojica imala opremu vojne policije, odnosno imali su bijele opasače. Na upit branitelja prvooptuženog da se izjasni kada je bila na ekshumaciji da li je vidjela povrede na pokojnicima, izjavila je da se ničega konkretno ne sjeća, da su nisu vidjele ozljede na lobanjama, ali da nije sigurna.

Na upit braniteljice drugooptuženog, svjedokinja je navela da se njen suprug i otac od strane vojske odvedeni ranije od 22,00 sata a da je ona bila u šumi do 22,30, da je ona za svo to vrijeme čula jauke supruga, a čula ih je sve do zore, da je kada se vratila u kuću našla pramen suprugove kose na podu i polomljenu njegovu drvenu štaku i navlaku sa gornje vilice zuba od oca, da je u kući sve bilo prevrnuto, izbačeno iz ormara.

U svome iskazu svjedok-oštećeni -----, ispitan kao dokaz optužbe na ročištu za glavnu raspravu dana 15.01.2018. godine navodi da mu je ----- otac, da mu je ----- djed, a ----- susjed, da je do izbijanja ratnih sukoba živio u selu Orahovica kod Konjica sa roditeljima ----i-----, da njegov otac kao ni djed ----- nisu bili vojno angažirani, da ratni sukobi na području općine Konjic između Armije R BiH i HVO počinju 1993. godine u periodu oko Uskrsa, dakle u proljetno doba, da je u 1993. godini selo Orahovica držala Armija R BiH, da je on u Orahovici živio sa svojom obitelji, da su ispočetka po dolasku vojske imali manjih problema i to se sjeća da su ujaku oduzeli jedan kamion koji je bio parkiran pred kućom govoreći da je za Armiju, da su jednom zapalili stogove sijena i pucali po kući, da su pljačkali po nekim starim kućama. Svjedok navodi, da se sjeća da u rujnu 1993. godine dolazi do zločina kada su mu ubili oca i djeda, da je on tada imao trinaest godina, da se konkretno sjeća da je bio 31. kolovoza u popodnevnim satima, da je još bilo sunca, kada je naišla jedna skupina vojnika od možda pet, šest njih, krećući se magistralnim putem M-17 uz koji se nalazila svjedokova obiteljska kuća, pa su se zaustavili i pitali gdje je kuća -----, a svjedok navodi da su oni znali da se tu nalazi ----- sa svojom ženom, da bi nakon manje od sat vremena svjedok ugledao skupinu vojnika u kojoj je bio ----- kao i -----, da je tu bilo žena, da je bio njegov otac, a dvojica ili trojica vojnika su se uputili prema kući sa tatom i dedom, da su ušli u kuću gdje je bio svjedok, pa je jedan od vojnika pitao pokazujući na svjedoka ko je on, našto je svjedokov otac odgovorio da mu je to sin i da ima trinaest godina, pa svjedok navodi da je to zadnji put kada je vidio tatu. Svjedok navodi, da je kasnije izašao pred kuću gdje je plakao dedo ----- i rekao je da su kod -----,----- šamarali, misleći na svjedokovog oca. Dalje svjedok navodi, da su nakon nekog vremena čuli jauke i plač iz jedne od kuća, da je već padao mrak pa su se oni udaljavali od kuće prema šumi, da su za svo vrijeme čuli plač i jauke koji su dolazili iz smjera kuće -----, a znali su da je u toj kući komanda Armije R BiH, kada je svanulo oni su se vratili u kuću, pa su tamo zatekli užasne prizore, bilo je krvi po zidovima, vidjeli su slomljenu štaku, a majka mu je poslije rekla da je bilo kose i zuba djeda koji je imao most, da je sva kuća bila razbacana i ispreturana. Svjedok navodi, da su vrlo brzo saznali što se dogodilo sa njegovim ocem i djedom u odnosu na taj kritični događaj, da su to saznali od osobe ----- koja im je rekla da je bila čitavu noć ispred komande, pa je čula da su --- ----, ----- i ----- mučeni cijelu noć i ubijeni u štali -----, da su saznali da su njihova tijela ukopana u katoličko groblje u Orahovici, da on osobno nije prisustvovao ekshumaciji ali je bila prisutna njegova majka, međutim, kada je vršena identifikacija tome je bio prisutan i on, da je majka oca prepoznala po džemperu, da se sjeća da je ----- prepoznala brata po nekim specifičnim ključevima, a da je djed prepoznat po osobnoj koja mu je ispala iz džepa.

Iskaz svjedoka -----,-----,----- sud nalazi potpuno uvjerljivim, svjedoci su potpuno određeno i koncizno saopćili saznanja koja imaju, njihov iskaz nije

doveden u pitanje kroz unakrsno ispitivanje, a nitko od stranaka i branitelja nije imao prigovora na ove dane iskaze, pa ih je sud prihvatio potpuno vjerodostojnim.

U svome iskazu svjedok -----, ispitan kao dokaz optužbe na ročištu za glavnu raspravu dana 22.01.2018. godine, navodi da je za vrijeme rata u BiH živio u Konjicu, veći dio u Orahovici, a poznato mu je da su oružani sukobi između Armije R BiH i HVO-a na području općine Konjic počeli u četvrtom mjesecu 1993. godine, sjeća se da je hrvatsko civilno stanovništvo u većini napustilo Orahovicu, a ostalo je nekoliko obitelji. Svjedok navodi, da mu je poznat ----- jer ga zna iz djetinjstva, pa je preko njega upoznao -----, a upoznat je da su njih dvojica kao i ----- bili prisutni u Orahovici 1993. godine. Navodi da je krajem 08. mjeseca 1993. godine u Orahovicu došla vojska iz Zenice u sastavu 3. korpusa, a komanda te jedinice bila je dvadesetak metara udaljena od njegove kuće, tj. komanda je bila u kući ----- . Svjedok navodi, da je 31.08.1993. godine u svoju kuću primio četvoricu vojnika, a to su bili svjedok „A“, svjedok „B“, -----i-----, da su se oni dobro ponašali i da je s njima bio u dobrim odnosima, te da za četvoricu tih vojnika nije nikada čuo da bi nešto loše učinili, a svjedok navodi da je sačinio zapis na kome je upisao točan datum boravka navedenih vojnika u njegovoj kući i to od 29.08. do 07.09.1993. godine (izvedeno nakon ispitivanja svjedoka kao dokaz optužbe DT-56). Svjedok navodi da se sjeća događaja 31.08.1993. godine kada je iz priče vojnika, svjedokove supruge i još jedne žene koja se zove ----- a koja je navodno bila očevidac kritičnog događaja, saznao da je vojska odvela trojicu civila Hrvata u štalu -----, da se radilo o-----, ----- i -----, da je zatim čuo kako su žene pričale kako su tu trojicu tukli, da se čulo kako oni kukaju i vrište, a svjedok osobno nije ništa čuo jer nije izlazio iz kuće zbog straha s obzirom da je bio jedini Pravoslavac u selu. Svjedok navodi, da je također čuo kako je navodno te iste večeri 31.08. na 01.09.1993. godine ----- od udaraca umro u tijeku noći, a što se tiče druge dvojice svjedok je ujutru pošao da skupi drva i čuo je pucanj iz pravca komande, pa kad se vratio kući pitao je suprugu šta je bilo, na što mu je ona odgovorila da su ubili Hrvate što su smješteni u šupi -----, a precizira da je čuo rafalnu paljbu. Svjedok navodi, da je imao sat i da je pogledao na sat jer ga je zanimalo koliko je sati kada je čuo pucanj, te je tako zapamtio točno da je bilo 9,05 sati.

Tužitelj je u tijeku ispitivanja svjedoku prezentirao fotoalbum Tužiteljstva BiH broj: T20 0 KTRZ 0006579 13 od 06.12.2016. godine (DT-57), te je svjedok pojasnio da se na slici broj 1 nalaze prostorije šupe gdje su bili zatvoreni civili i gdje su tučeni, točnije to je štala -----, a slika broj 2 predstavlja unutrašnjost te štale. Na slici broj 3 je česma koja se nalazi sa desne strane kuće u kojoj je stanovao -----, a slika broj 4 prikazuje prolaz od štale do desne strane kuće, da slika broj 5 prikazuje put koji vodi do šupe, a slika broj 6 prednju stranu objekta u kome je bila komanda i stepenice kojima se išlo u komandu, a isto se prikazuje na slici broj 7 i 8. Na slici broj 9 se vidi prednja strana objekta u kojoj je bila komanda vojske iz Zenice, pa se jasno vidi gornji kat i ulazna vrata gdje je bila komanda. Slika broj 10 prikazuje istočni dio zgrade čiji balkon gleda prema Konjicu, a tu su gore bili prozori komande dok je dole bila kuhinja i ostali smještaj vojnika, pa taj dio komande gleda prema pomenutoj štali.

Na upit predsjednika vijeća svjedok je pojasnio da slika broj 4 prikazuje prolaz do štale s desne strane kuće i da je taj prolaz išao pravo pred štalu, odnosno od štale s desne strane stambenog objekta.

U unakrsnom ispitivanju od strane branitelja prvooptuženog svjedok je naveo da nije siguran da su se u vrijeme kada je začuo rafal svjedoci „A“ i „B“ nalazili u prostorijama njegove kuće, da su oni uobičajeno skupa doručkovali uključujući i konkretno jutro, da je očuo samo jedan rafal, da fotografije koje mu je prezentirao tužitelj odgovaraju stanju štale kakva je ona bila, s tim da je svjedok ostavio mogućnost da vrata štale nisu ista kao u kritično vrijeme, a

misli da su tada vrata bila sastavljena od dva krila koja su se mogla otvoriti u gornjem i donjem dijelu, da se kada neko stoji kod česme ne vide stepenice kojima se penje u komandu u što je svjedok potpuno siguran, s tim da se s toga mjesta vidi dio terase koja gleda prema Konjicu, a pravac Konjica kada se gleda je isti pravac kao i prema štali, da se sa česme mogao vidjeti ulaz u štalu, a ulaz u štalu se mogao vidjeti i sa verande gornjeg kata kuće posebno iz razloga što je udaljenost između tih objekata ne više od 10 metara, a kada se silazi niz stepenište siđe se u neko predsoblje koje je sastavni dio zgrade i onda se izlazi van.

Na upit braniteljice drugooptuženog u unakrsnom ispitivanju, svjedok je naveo da vezano za kritični događaj nikada nije razgovarao ni s jednim od četvorice vojnika koji su bili kod njega.

Na upit predsjednika vijeća svjedoku da se izjasni da ukoliko stoji ispred ulaznih vrata štale i treba otići do ulaza komande, sa koje strane ide, svjedok je naveo da se vraća sa desne strane objekta gdje ulazi na glavni ulaz, potom u predsoblje koje je ostakljeno staklenim prozorima sa staklom i ide uz stepenice u prostorije komande, a kada se popne istočni dio objekta gleda prema Konjicu i prema šupi koja se vidi sa te terase odlično.

Iskaz ovoga svjedoka sud je našao potpuno uvjerljivim i vjerodostojnim, ovaj svjedok je zahvaljujući izuzetnoj moći percepcije potpuno detaljno sudu pojasnio lice mjesta obrazlažući ga u odnosu na fotoalbum Tužiteljstva BiH broj: T20 0 KTRZ 0006579 13 od 06.12.2016. godine (DT-57), a također se precizno izjasnio i o vremenu izvršenja djela po datumu iz obje točke, a i o satima i minutama izvršenja radnji iz točke 2., obrazlažući da je inače njegova karakteristika da odlično pamti datume, a kada je začuo pucanj interesiralo ga je koliko je sati, pogledao je na sat i vidio da je 9,05 sati, pa je to i zapamtio i sa potpunim uvjerenjem saopćio sudu (u odnosu na precizno vrijeme izvršenja radnji iz točke 2. navode ovoga svjedoka potvrđuje svjedok -----).

U svome iskazu svjedokinja -----, ispitana kao dokaz optužbe na ročištu za glavnu raspravu dana 22.01.2018. godine, navodi da je po izbijanju ratnih sukoba u BiH bila vojno angažirana oko četiri godine, da je bila u Orahovici u Orahovačkoj četi, da je komanda te čete također bila u Orahovici, da su sukobi između Armije RBiH i HVO-a na području Općine Konjic počeli 1993. godine, da su u Orahovici dolazile mnoge druge jedinice Armije u ispomoć, npr. „Labudovi“, „Zeničani“ itd., da je komanda jedinice iz Zenice bila u Orahovici u kući -----, da je ona osobno bila u komandi, a pripadnici jedinice iz Zenice su bili raspoređeni po kućama u selu, da je ona osobno poznavala -----i----- koji su joj bili komšije, dok ----- nije.

Na upit tužitelja da li svjedokinja ima saznanja jesu li ----- i ----- bili zatvoreni u štali -----, svjedokinja je odgovorila da ne zna, nakon čega joj je prezentiran zapisnik o saslušanju svjedoka Državne agencije za istragu i zaštitu broj: 16-04/2-5-04-2-670/13 od 29.10.2013. godine (DT-58) na što je svjedokinja izjavila da je ona potpisala tu izjavu, pa joj je tužitelj pročitao dio iskaza u kome je navela da je imala saznanje da su u štali zatvorena trojica civila hrvatske nacionalnosti, od kojih je dvojicu dobro poznavala, a radilo se o -----i----- iz Orahovice koji su bili stariji ljudi, kao i da je imala saznanja da je s njima zatvoren i punac od ----- kojeg nije poznavala, na što se svjedokinja izjasnila da je to što je navela u iskazu točno, ali da to nije odmah izjavila na glavnoj raspravi jer malo brka stvari.

Na upit tužitelja svjedokinji da li joj je poznato što se nakon što su ih zatvorili dogodilo sa civilima svjedokinja je izjavila da ne zna, nakon čega joj je prezentiran zapisnik Tužiteljstva BiH broj: T20 0 KTRZ 0006579 13 od 21.11.2016. godine (DT-59), pa je svjedokinja potvrdila da se na istom nalazi njen potpis, a sa toga zapisnika tužitelj joj je prezentirao dio iskaza u kome je svjedokinja izjavila da je čula pucnjeve, da je pred štalom ----- vidjela kako neko

tijelo leži i kako neko trza nogom, a što se odnosi na upit o događajima od 01.09.1993. godine, pa je svjedokinja rekla da je ona taj dan bila na koritu, da je ona obratila pažnju da je jedan čovjek ispalio hice, zatvorio vrata štale i prošao pored nje, te otišao na sprat kuće gdje je komanda, dakle, da se poslije pucanja vratio u komandu, da ona nije vidjela tijelo jer je taj što je pucao vrata zatvorio, da se sjeća da je bio naoružan automatskom puškom i da nije sigurna da li je sa njim bio još netko, a navodi da je čula rafalni pucanj.

Ova svjedokinja je prilikom davanja iskaza pokazivala izrazitu aroganciju, što je djelomično uvjetovano samom prirodom svjedokinje, a djelomično i očiglednim nezadovoljstvom što je u ulozi svjedoka, a takvo nezadovoljstvo je upravo prouzročilo da je tužitelj svjedokinju morao podsjećati na navode iz istrage prezentirajući joj zapisnike u smislu čl. 288. st. 1. ZKP FBiH, nakon čega bi svjedokinja ispričala ono što joj je poznato, a što je suštinski istovjetno onome što je navodila u istrazi. S obzirom da je, dakle, iskaz ove svjedokinje prezentiran na glavnoj raspravi suglasan onome što je ranije izjavljivala, a ne odstupa od stanja ostatka dokaza, ovaj sud ga prihvaća uvjerljivim na način i u odnosu na okolnosti koje je navela na glavnoj raspravi. Njen iskaz je za sud poseban značaj imao u kontekstu prostorno-vremenske analize kritičnog događaja, pa je doveden u svezu sa drugim dokazima od značaja za takvu ocjenu, a kako je to već obrazloženo.

U svom iskazu svjedok -----, ispitan kao dokaz optužbe na ročištu za glavnu raspravu 22.01.2018. godine, navodi da je u vrijeme rata u BiH živio u Orahovici, da je bio pripadnik Armije R BiH, da je pripadao lokalnoj jedinici, da je jedno vrijeme bio zarobljen od strane HVO-a nakon čega se vratio u Orahovicu i stanovao je blizu linije, da se sjeća da je u ljetnom periodu 1993. došla neka zenička vojna jedinica. Svjedok navodi da je čuo, da je neka vojska vodila starije ljude koji su bili civili, a među civilima koji su vođeni on je sa svoga balkona poznao jednog -----, a bio je tu i jedan -----, a ne zna zašto su ih odveli.

Na upit tužitelja, precizirao je da se radi o -----, te je dalje naveo da je vojska civile povela prema komandi, da je on pitao vojnike gdje su pošli, na što je dobio odgovor da ih vode ispitivati, s tim da ne zna detalje, na što je on rekao vojnicima da puste te ljude jer su civili, pa se uspio vratiti -----, da on osobno nema nikakvih saznanja šta se sa civilima kasnije događalo i nije imao pristupa komandi.

Na upit branitelja prvooptuženog u unakrsnom ispitivanju, svjedok je odgovorio da je bila jedna grupa vojnika, ali se ne sjeća koliko koji su vodili civile, da su bili u vojnoj uniformi, a ne može se niti odrediti da li su imali bijele opasače.

Kad se iskaz ovoga svjedoka ocjenjuje sam za sebe potpuno je jasno da je isti kod okolnosti o kojima svjedok ima saznanja potpuno uvjerljiv. Sud ga je posebno doveo u svezu sa iskazom svjedoka -----, koji je opisivao kako su vojnici prošavši pored njihove kuće pitali gdje je kuća ----- znajući da je tu -----, te su ih kasnije obojicu lišili slobode uz druge civile, pa onda u kontekstu iskaza toga svjedoka, iskaz svjedoka ----- postaje potpuno jasan kod okolnosti da je on sa balkona svoje kuće vidio kako vojnici vode ----- -i-----, s tim da je svjedok -----, opet usaglašeno sa ostalim dokazima, naveo da se ----- uspio vratiti.

U svome iskazu svjedok -----, ispitan kao dokaz optužbe na ročištu za glavnu raspravu dana 22.01.2018. godine, navodi da je u vrijeme ratnih sukoba bio angažiran kao vojnik u Igmanskom bataljonu, da je poznavao -----,-----i----- jer su bili komšije, da se sjeća kritičnog događaja kada je sreo ----- koja je plakala pred prozorom oko 8,00 sati, da je svjedoku rekla da je ----- ubijen i leži mrtav u štali, da je svjedok otišao do te štale a kada je ušao vidio je da je ----- zaista mrtav, a ----- i ----- su davali znakove života, s tim da su im glave bile otečene, da je svjedok čuo da su oni zatvarani

i ubijeni kasnije od strane neke vojske iz Zenice, a kada je otišao iz štale sa udaljenosti od oko 300 m čuo je rafal, da se navečer vratio u komandu u Orahovicu i saznao je da su svi mrtvi. Svjedok je naveo da je upoznat da je jedinicom Zeničana komandovao -----.

Na upit predsjednika vijeća, svjedok je naveo da je oko pola devet ujutro zatekao stanje u kome je jedan od navedenih osoba bila mrtva, a druga dvojica su pokazivala znakove života, a kasnije je vidio da su sva trojica mrtva vjerojatno predveče kada su pošli da ih kopaju.

Na upit branitelja prvooptuženog svjedoku u unakrsnom ispitivanju, svjedok je naveo da mu je poznato da je u vojnoj policiji bio izvjesni -----, a što je potvrdio i kad mu je branitelj u smislu čl. 288. st. 1. ZKP FBiH predočio Zapisnik o saslušanju svjedoka Državne agencije za istrage i zaštitu od 27.12.2012. godine, pa je svjedok čuo priču među vojskom: „ubija Hrvat Hrvate“. Branitelj je nakon ispitivanja svjedoka uložio kao materijalni dokaz Zapisnik o saslušanju svjedoka Državne agencije za istrage i zaštitu-Centar za istraživanje ratnih zločina broj 16-04/2-5-04-2-11/13 od 27.12.2012. godine (D-13)

Na upit braniteljice drugooptuženog u unakrsnom ispitivanju, svjedok je naveo da je o kritičnom događaju upoznata komanda bataljona u Čelebiću, da je treći dan od događaja tu bila policija, neki su davali izjave.

Na upit predsjednika vijeća, svjedok je naveo da je kada je prvi put vidio u štali tri osobe, jedan od njih je bio mrtav, a da dvije pokazuju znakove života, što je bilo oko pola devet sati ujutro, a da je zatim čuo rafal oko devet sati.

Očigledno je da je kroz unakrsno ispitivanje branitelj prvooptuženog htio staviti akcenat na navode ovoga svjedoka da je čuo priču među vojskom da ubija Hrvat Hrvate kada se pričalo o stradanju tri civila, a na tu okolnost ukazuje u završnoj riječi i branitelj trećeoptuženog tvrdeći da su se počinjena zlodjela htjela sa stvarnih krivaca prebaciti na druge osobe. Međutim, pažljivom analizom navoda ovoga svjedoka u istrazi je vidljivo da se on izjašnjavao da je od pripadnika jedinice iz Zenice poznavao pripadnika vojne policije ---- koji je bio Hrvat, da mu je poznato da je taj ----- sudjelovao u privođenju civila -----, a da je poslije čuo među vojskom priču da ubija Hrvat Hrvate, ali sam svjedok ne dovodi konkretno u vezu tog izvjesnog ----- sa pričom koju je čuo. Kada se ovaj iskaz dovede u vezu sa ostalim činjenicama poisteklim iz ukupnog stanja dokaza, jasno je da se priča „ubija Hrvat Hrvate“ može odnositi na okolnost da su civili -----i----- tjerani da se međusobno udaraju. Naravno, ovakve priče koje svjedoci navode da su čuli, a čiji izvor nije i ne može biti provjeren, može biti samo određena kontrolna činjenica, a ne imati značaj kakav joj pripisuje odbrana, pa je na takvoj razini sud i vršio analizu ove okolnosti. Iskaz ovoga svjedoka dan na glavnoj raspravi, kako isti nije doveden u pitanje kroz izvršeno ispitivanje, a iskazan je sa potpunim uvjerenjem, sud je našao uvjerljivim i vjerodostojnim.

U svome iskazu svjedok -----, ispitan na ročištu za glavnu raspravu dana 12.02.2018. godine kao dokaz optužbe, navodi da je po izbijanju ratnih sukoba u BiH bio vojno angažiran u vojsci Armije R BiH, da je bio između ostalog bio i pripadnik Orahovačke čete, a za to vrijeme komandir je bio jedan od trojice osoba -----,-----i-----, pa svjedok navodi da su se oni mijenjali, da su sukobi između Armije R BiH i HVO-a na području Općine Konjic započeli u 04. mjesecu 1993. godine, da je Orahovačka četa sudjelovala u pojedinim vojnim akcijama u postavljenim linijama prema HVO-u i to koje su se nalazile na Gašinom brdu iznad Orahovice, da su u tom periodu na ispomoć dolazile i druge jedinice Armije R BiH, a svjedok se sjeća konkretno „Cipelića“, „Labudova“ i „Zeničana“. Svjedok navodi, da je u to vrijeme bio zadužen za nošenje hrane za kuhinju u komandi pa je ujutru došao i saznao da su neki Hrvati pobijeni u noći, pa se pričalo da ih treba zakopati, da je saznao da su ubijeni u jednoj šupi pored komande, a inače komanda se nalazila u kući -----, da svjedok ne zna o kojim ljudima se radi pošto on nije iz Orahovice. Svjedok navodi, da je kada je rečeno da se tijela trebaju zakopati bio jedan od sudionika u ukopu, pa kada je ušao u štalu

da pokupi tijela vidio je trojicu ljudi koji su bili otečenih glava, da su te osobe bile u civilnoj odjeći, a svjedok se ne može izjasniti da li su na tijelima postojale ozljede od vatrenog oružja, da je on sa drugim vojnicima uzeo vojničke deke, stavio tijela jedno po jedno u deke, te su odvezli u katoličko groblje i zakopali gdje je već bila iskopana raka.

U unakrsnom ispitivanju od strane branitelja prvooptuženog, svjedok je naveo da se ne može sa sigurnošću izjasniti s kim je on ušao u štalu da pokupi mrtva tijela civila, ali da se sjeća dvoje maloljetnika -----i-----, da se sjeća da ih je bilo četvero, tako da za četvrtu osobu nije siguran, da su oni tijelo stavili na deku za četiri ćoška i iznjeli na tamića, da se ne sjeća da je za vrijeme premještanja tijela primijetio krv.

Branitelj prvooptuženog je prezentirao u smislu članka 288. stavak 1. ZKP FBiH svjedoku iskaz sa zapisnika o saslušanju svjedoka iz istrage Državne agencije za istrage i zaštitu broj: 16-04/2-5-04-2-635/13 od 09.10.2013. godine, u kome je svjedok naveo da nije primijetio na tijelima rane od vatrenog oružja, na što se svjedok izjasnio da misli da je tako rekao, te je nakon prezentacije iskaza branitelj je kao materijalni dokaz uložio navedeni zapisnik.

U završnoj riječi branitelj prvooptuženog stavlja akcenat na dio navoda ovoga svjedoka iz istrage, a koji je i prezentirani svjedoku na glavnoj raspravi, u kojima svjedok tvrdi da nije primijetio na tijelima mrtvih civila rane od vatrenog oružja. Međutim, kada se navodi ovoga svjedoka ne vade iz konteksta, onda je jasno da ovaj svjedok u odnosu na okolnost da li je na tijelima civila vidio rane od vatrenog oružja s obzirom da je sudjelovao u njihovom ukopu, u istrazi ističe: „Nisam primijetio na tijelima rane od vatrenog oružja, mada se ne mogu izjasniti da li ih je bilo, jer nisam puno zagledao tijela ubijenih.“. Na glavnoj raspravi ovaj svjedok se nije mogao izjasniti da li su na tijelima postojale ozljede od vatrenog oružja, pa prema tome, suprotno nastojanju odbrane prvooptuženog da se navodi ovoga svjedoka tumače na način da isključuju postojanje ozljeda na tijelima civila, sasvim je evidentno da taj svjedok jasno izražava da se o toj okolnosti ne može izjasniti, pa iskaz ovoga svjedoka ne može poslužiti kao osnov za zaključak da li su na tijelima civila postojale ozljede od vatrenog oružja. Kod svih ostalih okolnosti koje svjedok izražava sa sigurnošću i uvjerenjem, sud ovaj iskaz prihvaća kao vjerodostojan.

U svome iskazu svjedok -----, ispitan na ročištu za glavnu raspravu dana 12.02.2018. godine kao dokaz optužbe, navodi da je bio sudionik rata u Bosni i Hercegovini, da na području općine Konjic sukobi između Armije R BiH i HVO-a počinju u 04. mjesecu 1993. godine, da je svjedok osobno bio u policiji rezervnog sastava tj. MUP-a kome je bio dužnost da obezbjeđuje civilno stanovništvo, da je linija razdvajanja između Armije R BiH i HVO-a bila u Orahovici.

Na upit tužitelja svjedok navodi da je poznavao -----i-----, dok ----- nije osobno poznavao, ali mu je poznato da su njih trojica ubijeni, a da je to saznao iz priča, da je čuo da su to učinili pripadnici neke jedinice „Zeničana“ koji su u to vrijeme bili u Orahovici, ali ko je konkretno to učinio nije čuo, da je upoznat da su ubijeni u objektu u blizini komande koja je bila štala.

Iz iskaza ovoga svjedoka, koliko se on uopće dotiče odlučnih činjenica, sud izvodi zaključak usaglašen sa stanjem ostalih dokaza, da na području na području općine Konjic između Armije R BiH i HVO-a počinju sukobi u 04. mjesecu 1993. godine, da je linija razdvajanja bila u širem lokalitetu Orahovice. Okolnosti koje ovaj svjedok zna po čuvenju da su tri civila ubijena od strane pripadnika neke jedinice „Zeničana“ sud poprma kao kontrolnu činjenicu u odnosu činjenični supstrat koji proizilazi iz dokaza koji direktno ukazuju na odlučne činjenice.

U svome iskazu svjedok -----, ispitan na ročištu za glavnu raspravu dana 26.02.2018. godine kao dokaz optužbe, navodi da je bio vojno angažiran za vrijeme rata u BIH,

da je bio u IV četi Orahovica- II brdski bataljon, kojoj je komanda bila u kući -----, da su se oružani sukobi vodili između Armije R BiH i HVO-a na lokalitetu između Orahovice i Gornje Orahovice, tkzv. Gašino brdo, da su njihovoj jedinici sastavljenoj uglavnom od lokalnog stanovništva dolazile u ispomoć i druge jedinice Armije R BiH, kao npr. „Cipelići“, „Labudovi“, „Zeničani“ itd., da tkzv. „Zeničani“ dolaze u Orahovicu u kolovozu 1993. godine, da se njihova komanda smjestila u istoj kući gdje je bila i komanda lokalnih jedinica, a vojska je bila raspoređena po kućama u selu, da je komandir te pridošle jedinice bio čovjek po nadimku „-----“, da se svjedok sjeća da su oni imali vojnu policiju koja je imala na ramenu oznaku vojne policije i bijele opasače, a svjedok misli da „Zeničani“ nisu nikome odgovarali od te lokalne vojske. Svjedok navodi, da se sjeća događaja kada su pred komandu dovedena tri čovjeka hrvatske nacionalnosti, i to svjedokov komšija ----- i treći kojeg svjedok nije poznao, da su ih odveli do objekta gdje je bila komanda, a onda su ih smjestili u pomoćni objekat kod te kuće-štala koja je bila u neposrednoj blizini komande, da se misli da su te ljude zatvorili u poslijepodnevnim satima, da je ta jedinica ispred vrata postavila svoju stražu, a oni su ulazili i izlazili, da je čuo jauke i premlaćivanje, da on tu noć nije bio u komandi jer bi svaki dan dolazio a onda odlazio kući na spavanje, a sutradan kada je dotjerao hranu za vojsku saznao je da su ti ljudi ubijeni od strane „Zeničana“, ali nije saznao konkretno ime onoga tko je to učinio. Svjedok također navodi da mu je poznato da su civili ukopani na katoličkom groblju u Orahovici.

Na upit branitelja prvooptuženog u unakrsnom ispitivanju, svjedok navodi da mu je poznat ----- kao komšija, da mu od vojnika koji su bili smješteni u ----- kući nije nitko poznat, da je čuo za nekog vojnika -----, ali ga nije upoznao, da je kada je vidio da sprovode trojicu ustanovio da ih vode pripadnici „Zeničana“, ali da ne zna da li su ti bili pripadnici vojne policije, da je zaključak da se radi o „Zeničanima“ izveo jer su svi pripadnici lokalne jedinice tada bili na liniji, ali da nikoga nije prepoznao, da u šupu sigurno nije ulazio, a da je od trenutka kada su privedeni bila postavljena straža koja je bila dok je svjedok bio tu, a ne zna da li je bilo straže nakon što je on otišao kući.

Iskaz ovoga svjedoka sud nalazi vjerodostojnim, jer je svjedok uvjerljivo iskazao okolnosti koje su njemu poznate, a iskaz nije doveden u pritanje kroz izvršeno unakrsno ispitivanje.

U svome iskazu svjedok -----, ispitan na ročištu za glavnu raspravu dana 26.02.2018. godine kao dokaz optužbe, navodi da je tijekom 1993. godine bio vojno angažiran u Orahovačkoj četi čija je komanda bila u kući ----- u Orahovici, da je on osobno bio kurir, a bilo je više komandira te čete, uključujući Hasana Delić, Husu Makan, Džemu Makan dr.. Nadalje svjedok navodi, da su u ljeto 1993. godine u ispomoć dolazile druge vojne jedinice, i to „Labudovi“, „Cipelići“, „Zeničani“, da ne zna točno kada su došli „Zeničani“, a zna da su ih zvali -----, a komandant im je bio -----, da su u to vrijeme trajali vojni sukobi, dok je prva linija razgraničenja je bila oko njihovog sela, lokalitet Gašino Brdo-Hajdari, a svjedok navodi da su se ovi vojnici iz Zenice smjestili po kućama. Dalje navodi, da je jedan dan bio pred komandom i čuo je neku galamu, vodili su tri čovjeka, čulo se da neko govori da ponavljaju tehviri, doveli su ih pred komandu, a svjedok je od ta tri čovjeka prepoznao -----, dok je kasnije saznao da je bio još jedan -----, a ne sjeća se imena trećeg čovjeka, da se pričalo da je kod tih osoba pronađena neka radio stanica i da su zato privedeni, da su te ljude odveli ispred komande dolje u štalu, da su tu zatvoreni, da nitko od pripadnika Orahovačke čete nije mogao pristupiti civilima jer su im to branili, da je svjedok osobno tu noć kad su civili privedeni boravio u komandi, pa je čuo udaranje i jauke tijekom cijele noći, da se u iduće jutro čulo neko pucanje, misli kratki rafal iz automatske puške i poslije toga je rečeno da su ti ljudi što su dovedeni pobijeni, a pričalo se da su ih ubili ----- Zeničani. Svjedok dalje navodi da je sudjelovao u sahranjivanju tih civila, da je prilikom odvoženja tijela, odnosno prilikom dizanja

na kamion vidio da je bila natečena glava u sve trojice civila, da su tijela zakopali u groblju u Orahovici.

Na upit branitelja prvooptuženog u unakrsnom ispitivanju, svjedok je naveo da je kod štale u kojoj su bili zatvoreni civili bila postavljena straža, da je kritično juro čuo kratki rafal, da je moguće da je u istrazi rekao da je ispaljeno desetak metaka, da su tijela kada je on sa još nekim osobama pozvana da ih tovari bila ispred štale, da su tijela već bila zamotana u deke. Branitelj prvooptuženog je svjedoku, u smislu čl. 288. st. 1. ZKP FBiH, prezentirao dio iskaza iz istrage sa zapisnika o saslušanju svjedoka Državne agencije za istrage i zaštitu broj 16-06/1-04-2-643/15 od 17.09.2015. godine, u kojem je svjedok tvrdio da su tijela iznosili iz štale, pa se svjedok izjasnio da ima u glavi trenutak kada diže tijela na kamion, ne zna je li to bilo ispred štale, da ima u glavi da u jednom momentu vidi glavu čovjeka koja je veća nego što treba da bude, a svjedoku je prezentiran i dio iskaza u kome svjedok navodi da su tijela sve trojice civila bila jako natečena, pa se svjedok izjasnio da je vidio samo glavu i da je govoreći u istrazi o tijelima mislio konkretno na glavu, a nije vidio ozljeda od vatrenog oružja.

Na upit braniteljice drugooptuženog u unakrsnom ispitivanju, svjedok je naveo da su civile priveli vojnici, da se ne sjeća osoba koje su ih priveli, samo da se sjeća izgleda jedne osobe u maskirnom džemperu.

Na upit branitelja trećeoptuženog u unakrsnom ispitivanju, svjedok je naveo da je on u kritično vrijeme imao 16 godina i da je bio kurir, da je upoznat da je komanda Zeničke brigade bila u istoj zgradi na katu gdje je bio i on, da je on u komandi navečer spavao, da bi tijekom dana bio u komandi kad nije obavljao neke druge zadatke, da se on ne može sjetiti nekog mladog vojnika u Zeničkoj brigadi koji je mogao imati 16,17 godina.

U završnoj riječi branitelj prvooptuženog, analizirajući iskaz ovoga svjedoka, iznosi tvrdnju da ovaj svjedok koji nije bio pripadnik DIB-a, kao i ostali svjedoci koji nisu bili pripadnici te jedinice, već drugih lokalnih jedinica, odmah svojim iskazom ne tereti optuženog ----- . Ovaj sud to ne shvata kao argumentaciju nekih negativnih motiva svjedoka koji su pripadnici DIB-a da neosnovano terete bilo koga od optuženih, jer takvo što nije objektivizirano, ali sud takvo činjenično stanje poprima u kontekstu tvrdnje koju iznosi svjedok -----, kao i svjedoci ----- i -----, da su pripadnici DIB-a ustvari nastojali pripadnike ostalih lokalnih jedinica držati po strani cjelokupnog događaja, zbog čega je jasno da oni nisu niti mogli imati direktna saznanja o izvršenju djela i počiniteljima, s tim da je određeni dio njih svjedočilo privođenju civila ili kasnijem ukopu. Suprotno navodima branitelja prvooptuženog koji tvrdi da je svjedok ----- naveo da su tijela civila kada ih je on vidio bila natečena od udaraca, ali da on kategorično tvrdi da nije bilo rana od metaka, za ovaj sud je potpuno očigledno da ovaj svjedok ustvari naveo da je prilikom odvoženja tijela, odnosno prilikom dizanja na kamion vidio da je bila natečena glava u sve trojice civila, a potom se precizno izjasnio da je vidio samo glavu i da nije vidio ozljeda od vatrenog oružja, te je pojasnio da su tijela kada je on sa još nekim osobama pozvan da ih tovari bila ispred štale i da su već bila zamotana u deke. Stoga, ovaj svjedok se detaljno i konkretno izjasnio da su glave civila bile natečene od udaraca i da na njima nije bilo ozljeda od vatrenog oružja, što ovaj sud prihvaća točnim, međutim, tijela civila su u trenutku kada ih ovaj svjedok vidi već bila zamotana u deku, pa svjedok nije niti mogao vidjeti da li su na njima ozljede od vatrenog oružja, kako se svjedok jasno i izjašnjava, pa prema tome, suprotno stavu odbrane prvooptuženog, iskaz ovoga svjedoka ne isključuje postojanje prostrijelnih rana na tijelima civila, a niti po svojoj sadržini tu okolnost može uopće dovesti u pitanje. Okolnost da su tijela civila bila umotana u deke kada je radi ukopa istih pripadnicima lokalnih jedinica omogućen pristup, kako to proizilazi iz iskaza svjedoka ----- (on je otečene glave koje su ispale iz deke vidio kad je tijela podizao na kamion), potkrijepljena je iskazom svjedoka ----i-----.

Iskaz ovoga svjedoka sud kod svih okolnosti o kojima se sa sigurnošću izjašnjava nalazi uvjerljivim i vjerodostojnim.

U svome iskazu svjedok -----, ispitan na ročištu za glavnu raspravu dana 26.02.2018. godine kao dokaz optužbe, navodi da je za vrijeme rata u Bosni i Hercegovini bio u Orahovici kod Konjica, da je bio odmah angažiran u 43. brigadi Armije BiH, da su sukobi između Armije R BiH i HVO-a na području Općine Konjic započeli misli u 04. mjesecu 1993. godine, da je komanda njihove čete bila u kući -----, da je bilo više komandira, tako je bio -----i----- . Svjedok navodi da su tijekom 1993. godine za vrijeme oružanih sukoba dobivali pomoć od drugih vojnih jedinica, tako su dobivali pomoć od tkzv. „Labudova“, „Cipelića“, „Zeničana“, kao i još nekih jedinica, da su „Zeničani“ došli u 08. mjesecu 1993. godine, a komanda im je bila smještena u kući u kojoj je bila i komanda brigade iz Orahovice, dok je vojska bila smještena po kućama u selu, da im je komandir bio neki „-----“, da je svjedok upoznat da su se ti „Zeničani“ po dolasku u Orahovicu ponašali bahato. Svjedok je naveo da je poznao -----i-----, dok je upitan od strane tužitelja izjavio da ----- -- nije poznao, da je jedno jutro kada je došao s linije vidio ispred komande tri tijela koja su zamotana u vojničke deke, pa je tada pitao ----- o čemu se radi, na što mu je on odgovorio da su ta trojica ubijena, da tijela nije vidio jer su bili zamotani u deke, a tijela su ukopana u ----- groblju u Orahovici.

Iskaz ovoga svjedoka sud nalazi vjerodostojnim, jer je svjedok uvjeljivo iskazao okolnosti koje su njemu poznate, a njegov iskaz ne odstupa od stanja ostalih dokaza.

U svome iskazu svjedok -----, ispitan na ročištu za glavnu raspravu dana 12.03.2018. godine kao dokaz optužbe, navodi da je tijekom rata u BiH bio angažiran u vojsci, uključujući i lokalnu IV četvu, da je komanda čete bila u selu u kući -----, da je tijekom 1993. godine bilo civila u selu, da je bilo i Hrvata koji su tu ostali živjeti, da su njihovoj četi u tijeku te godine u ispomoć dolazile i druge jedinice Armije RBiH, da su tako dolazili „Labudovi“, a također su došli i „Zeničani“ koji su napravili „rusvaj“, da se ne može sjetiti kojeg točno datuma su došli „Zeničani“, ali se sjeća da je on kao komandir lokalne čete dobio obavijest da će doći ta jedinica, da oni će oni djelovati samostalno, samo će im lokalna jedinica osigurati spavanje i komadu u mjestu, pa je pripadnicima osiguran smještaj na nekoliko mjesta u lokalnim vikendicama, a komanda se smjestila u kući ----- . Svjedok navodi, da je zapovjednik te jedinice iz Zenice bio čovjek koga su zvali -----, da su pripadnici te jedinice imali vojnu šarenu uniformu i bili su naoružani puškama, a četvero-petero je bila vojna policija i imali su bijele opasače, da je dok oni nisu došli sve bilo normalno i ako se prema Hrvatima držala linija, te nitko od civilnog stanovništva nije bio uznemiren. Svjedok također navodi, da mu je poznat događaj kada su pripadnici jedinice iz Zenice poubijali civile, a od njih mu je poznat -----, da su civili prethodno zatvoreni u poslijepodnevnim satima u jednu šupu do komande, da je svjedok dobio naređenje da osigura dva-tri čovjeka kao stražu oko komande, ali da pripadnici lokalne čete nisu uopće imali pristupa civilima, što je od svjedoka osobno tražio -----, tražeći i da njegovi ljudi mogu ulaziti i izlaziti kad hoće, ali ne i druge jedinice jer to ne treba da ih interesira. Svjedok je pojasnio, da ga je kada su uhapšeni civili pozvao -----, izložio je na stolu neke stvari, između ostalog i neki telefon, što su navodno našli kod toga civila ----- . Svjedok je dalje naveo, da je ujutro saznao da su civili ubijeni o čemu ga je obavijestio ----- došavši do njega kući, pa mu je konkretno tada rekao da ide kod doktora da konstatira smrt ljudi, a da se svjedok pobrine da budu ukopani na mjestu gdje će se znati za njih, nakon čega su tijela ukopana, da svjedok osobno nije vidio mrtva tijela, da su tijela umotali pripadnici jedinice iz Zenice, da je svjedok kasnije čuo priču da su civili bili izubijani i modri. Svjedok je naveo da ne zna tko je konkretno počinitelj zločina, ali da nema dileme da je netko od tih „Zeničana“.

Na upit suda, svjedok je rekao da je ----- rekao da lokalna jedinica ne prilazi civilima u trenutku kad su civili već dovedeni i zatvoreni u šupu, pri tom tražeći da niko nema pristupa ovim ljudima iz lokalne jedinice.

U unakrsnom ispitivanju od strane branitelja prvooptuženog, nakon upita branitelja svjedoku da se izjasni vezano za navode iz iskaza svjedoka iz istrage sa zapisnika Ministarstva sigurnosti BIH-Državne agencije za istrage i zaštitu-Centar za istraživanje ratnih zločina broj 16-04/2-5-04-2-640/12 od 11.10.2012. godine, na kome je svjedok izjavio da je u štali vidio mrtva tijela, jer je svjedok tada tražio tko će ih sahraniti pa niko nije htio tako da su ih sahranili svjedok osobno i-----, pa da je na tom zapisniku svjedok i nabrojao imena usmrćenih civila, a također je svjedok na tome zapisniku naveo da po njegovom mišljenju ti civili nisu bili ubijeni iz vatrenog oružja već su podlegli uslijed zadobivenih ozljeda, na što je svjedok rekao da on to tako nije izjavio i da tvrdi da tijela nije vidio, niti je želio da ih gleda.

U unakrsnom ispitivanju od strane braniteljice drugooptuženog, svjedok je naveo da je jedinica iz Zenice bila u Orahovici možda 7-10 dana, da su oni sa lokalnom jedinicom slabo kontaktirali, da su dolazili i išli kako su htjeli, faktički nisu niti branili zajedno jer se znalo šta je čija linija, da je konkretno sa ----- kontaktirao na način da ga je ----- zvao ako mu je nešto trebalo, kontaktirao ga je za boravka tri do četiri puta, a potpuno je siguran da ga je ----- izvijestio o zarobljenim civilima. Na upit braniteljice zašto prilikom davanja iskaza u Državnoj agenciji za istrage i zaštitu dana 11.10.2012. godine nije spomenuo da mu je ----- pokazivao neki telefon, već je tada izjavio samo da ga je izvijestio da su dovedene tri osobe hrvatske nacionalnosti, svjedok je naveo da je tada sve ispričao kako priča danas na sudu ali da ne zna šta je tko pisao, a dodatno se svjedok izjasnio da mu je ----- telefon pokazivao popodne isti dan kada su civili dovedeni.

Na upit drugooptuženog u unakrsnom ispitivanju, svjedok je naveo da ne može sa sigurnošću reći koliko su imali vojnika u četi, da su njihove linije bile na Gašinom Brdu, da je svjedok osobno bio komadant u vrijeme dolaska „Zeničana“, a inače se izmijenilo više komadanata.

S obzirom da je vršeno, kako je naprijed opisano, pobijanje iskaza svjedoka u smislu čl. 288. st. 1. ZKP FBIH, kao materijalni dokaz je uloženi Zapisnik o saslušanju svjedoka Ministarstva sigurnosti BIH-Državna agencija za istrage i zaštitu-Centar za istraživanje ratnih zločina broj 16-04/2-5-04-2-640/12 od 11.10.2012. godine (DO-16).

Iskazu svjedoka ----- u završnoj riječi prigovorio je branitelj prvooptuženog navodeći da se u prezentiranom iskazu iz istrage decidno izjašnjava o identitetu mrtvih civila, za koje je tada tvrdio da ih je vidio u štali, da su imali povrede po cijelom tijelu jer nisu bila prepoznatljiva, da se pitao čime ih je neko tukao da su imali takve ozljede, pa izražava mišljenje da te osobe nisu ubijene iz vatrenog oružja već da su najvjerojatnije preminuli uslijed premlaćivanja, kao i da je on sa pripadnicima svoje čete tijela odmah umotao u deke i teretnim vozilom su ih prebacili na groblje radi ukopa. Uvidom u prezentirani iskaz ovoga svjedoka sa zapisnika iz istrage, sud nalazi da uistinu postoji kotradikcija kod prednjih okolnosti u iskazu ovoga svjedoka sa glavne rasprave u odnosu na onaj iz istrage, a takvu razliku ovaj svjedok obrazlaže na sudu neprihvatljiv način tvrdeći da je on u istrazi izjavljivao kao na glavnoj raspravi, ali da ne zna tko je što pisao, i ako je utvrđeno da je zapisnik sa iskazom iz istrage osobno potpisao. Stoga, kod okolnosti da li je ovaj svjedok vidio u štali ili nije tijela civila, u kakvom su stanju bila, te tko ih je zamotao u deke, ovaj iskaz sud ne prihvaća vjerodostojnim. Međutim, sud je u odnosu ne ovu kotradikciju u iskazu svjedoka bio veoma oprezan analizirajući da li to stvara sumnju u činjenice koje terete optuženog -----, međutim, potpuno je jasno da čak i u iskazu iz istrage kada tvrdi da je vidio mrtva tijela civila svjedok ukazuje da su ozljede bile brojne ali se ne izjašnjava konkretno o prirodi ozljeda, već samo iznosi svoje mišljenje da su najvjerojatnije nastale uslijed premlaćivanja, pa stoga takvi navodi

iz iskaza ovoga svjedoka nisu adekvatni da izazovu sumnju u činjenično stanje kako proizilazi iz ostalih dokaza.

Ostali navodi ovoga svjedoka ničim nisu dovedeni u pitanje. U tijeku svoje završne riječi branitelj prvooptuženog je obrazlažući svoje stavove naveo da iskaz svjedoka ne može biti djelomično vjerodostojan. Ovaj sud je razmatrajući taj stav branitelja, a kod potrebe da objektivno sagleda konkretni iskaz svjedoka -----, imao u vidu da je iskaz svakog svjedoka dokaz iz kojega proizilaze odeđene činjenice, za koje sud utvrđuje da li su odlučne i da li su pouzdane-vjerodostojne. Stoga, vjerodostojnost iskaza svjedoka sud utvrđuje u kontekstu činjenica koje proizilaze iz njega jer je samo takva analiza relevantna za postupak, pa stoga neke činjenice iz iskaza svjedoka sud može naći odlučnim i/ili pouzdanim, dok druge ne, a to posebno iz razloga što svaka činjenica svoj pravi značaj dobiva ocjenom u odnosu na stanje koje proizilazi iz ostalih dokaza.

Stoga, ostale navode ovoga svjedoka (dakle, izuzev onih koje je ocijenio nevjerodostojnim), sud je prihvatio uvjerljivim, jer je iskaz svjedoka u ostalim okolnostima zadržao konzistentnost i činjenice koje iz toga iskaza proizilaze sadržajno ne odstupaju od stanja ostalih dokaza.

U svome iskazu svjedok Vinko Ćorić, ispitan na ročištu za glavnu raspravu dana 12.03.2018. godine kao dokaz optužbe, navodi da je nakon rata u BiH sudjelovao u procesima ekshumacije kao član Komisije za nestale osobe obavljajući tehnike snimanja, dakle, fotografiranja i snimanja, u vremenskom periodu od 1996. do 2000. godine, da su na teritoriju BiH postojale tri komisije, sačinjene pojedinačno od pripadnika tri naroda u BiH, da je komisija u kojoj je on sudjelovao imala stalno uposlene djelatnike- predsjednik komisije -----, -----, a komisija je imala svoje stalne suradnike-patologe dr. Dafinis Gojanović, dr. Anđelinović, dr. Anto Blažanović, da je bilo istražnih sudaca koji su vodili istražnu radnju, da je tu bio tužitelj, da su bili i članovi međunarodnih organizacija OHR-a, ljekari stranci itd.. Svjedok navodi, da bi prilikom ekshumacija dolazio poziv od Komisije, da je njegov zadatak bio fotografiranje i snimanje, da bi ponekad pomagao patologu kada bi bila manja ekshumacija, pa se tada odmah na licu mjesta obavljala i identifikacija, a patolozi su obično vodili svoje timove. Svjedok dalje navodi, da je ekshumacije obavljao na području cijele BiH, a na području općine Konjic je bio prisutan dvjema ekshumacijama, a da se detalja niti jedne ekshumacije ne sjeća.

Na upit branitelja prvooptuženog u unakrsnom ispitivanju, svjedok je naveo da bi se obično kada bi bila završena ekshumacija pravio izvještaj, da su tu bili istražni sudac i tužitelj koji su sve vodili i oni su bili prisutni tim, a s druge strane doktorica je radila kompletno izvješće sa obdukcije, da je svjedok osobno sačinjavao fotografije i VHRS ako se snimalo, a onda je to predavao predsjedniku komisije, da se sjeća i prisustva policije koje je osiguravala ekshumaciju, a sjeća se tadašnjeg suca ----- koji je sa njima u to vrijeme išao na ekshumacije na lokalitetu Konjica, ali se ne sjeća konkretnih okolnosti predmetne ekshumacije.

Iskaz ovoga svjedoka sud nalazi vjerodostojnim, jer je svjedok uvjeljivo iskazao okolnosti koje su njemu poznate, a ovaj iskaz nitko nije niti osporavao na bilo koji način.

U svome iskazu stručna svjedokinja prof. dr. Marija Definis Gojanović, ispitan na ročištu za glavnu raspravu dana 19.03.2018. godine kao dokaz optužbe, navodi da je kao specijalist sudske medicine obavljala ekshumacije nakon rata u Bosni i Hercegovini dugi niz godina, a inače je stalni sudski vještak na području Županijskog suda u Splitu, da je na ekshumacije pristupala jednim dijelom na poziv određenih komisija za žrtve rata, a jednim dijelom i na poziv sudova, da je sudjelovala u ekshumacijama od Hercegovine do Srednje Bosne,

da se konkretnih ekshumacija s područja općine Konjic može sjetiti isključivo čitajući svoju dokumentaciju, a da se toga ne sjeća direktno jer je prošlo mnogo godina, da je s njom u pravilu na ekshumacijama sudjelovalo više osoba, a konkretno se sjeća -----,-----,----- --i----- . Svjedokinja navodi, da je sačinila kratki zapisnik ekshumacije i identifikacija koje su vođene na području Konjica i Mostara od 10. do 11.09.1999. godine, da je u tu dokumentaciju unijela podatke koji su lokaliteti obrađeni, tko je ekshumiran, da je to potpisano njezinim potpisom i pečatirano tadašnjim pečatom docenta, a onda je 24.02.2015. godine ponovo potpisano i pečatirano u Tužiteljstvu, da ona ne zna gdje se nalaze originali tih dokumenata, da je ona pokušala naći te originalne zapisnike u arhivi, međutim nije uspjela, ali u cijelosti potvrđuje autentičnost dokumenata uključujući i okolnost da je ona te dokumente osobno potpisala. Svjedokinja navodi, da iz dokumentacije vezano za lokalitet broj 2 – groblje Orahovica iščitava da su pronađena na relativno plitkoj dubini tri tijela, međusobno isprepletena, zamotana u deke, ekshumirana pod pretpostavkom da se radi o pokojnim -----,-----i-----, a koji podatak je dobiven usmenom predajom, vjerojatno od osoba prisutnih ekshumaciji koje su upoznate o tome što se tim osobama dogodilo za vrijeme života (sve se odnosi na DT-62). Izjašnjavajući se na okolnost drugog dokumenta – Obrada i identifikacija vreća broj 1, sa ekshumacije na području općine Konjic, svjedokinja je izjavila da je ona sačinila taj dokument, da ga je potpisala i također pečatirala u dva navrata, a na drugoj stranici vreća broj 4 - groblje Orahovica, svjedokinja je objasnila da su pronađena tri tijela, svi posmrtni ostaci su ekshumirani, pregledani su odjeća, tijelo i eventualne ozljede, na temelju čega je postavljena patoanatomska dijagnoza i uzrok smrti, a također je naznačeno tko je u kojem slučaju obavio prepoznavanje (sve se odnosi na DT-63). Tako konkretno za ----- u dokumentaciji stoji naznačeno da je ta osoba imala prijelom desne gornje čeljusti, da je ----- imao prijelom kostiju lica, a ----- prijelom desne gornje čeljusti. Tužitelj je svjedokinji prezentirao tri zapisnika sekcije broj: 257/99 koji se odnosi na -----, 258/99 koji se odnosi na ----- i 259/99 koji se odnosi na ----- (DT-64, DT-65 i DT-66), pa je svjedokinja istakla da je ona osobno autor tih dokumenata i radi se o zapisnicima za svaku pojedinu osobu i pojedinačno za sve tri osobe je unesen podatak prijave činjenice smrti gdje je naveden protokol, protokol za identifikaciju, identifikacija i potpisana izjava od osobe koja je pokojnika prepoznala. Svjedokinja je navela, nakon što joj je tužitelj prezentirao dokument bez broja i datuma, sačinjen od ljekara za ljudska prava (DT-61), da joj je poznato da ekshumaciji i identifikaciji obično budu nazočni ljekari za ljudska prava, a onda je bio običaj da oni nakon završenih aktivnosti traže jedan sumirani zapisnik, sumirane podatke, pa je ona to dostavila na njihovo traženje. Navodi da se identitet nestalih utvrđivao pregledom odjeće, osobnih predmeta, nekakvih karakterističnih znakova na tim ostacima, pregledom zubala, visine i tako dalje, s tim da se tada u BiH nije radila DNK analiza. Svjedokinja navodi da su posmrtni ostaci osoba imali vrlo malo mekih tkiva i radilo se uglavnom o koštanim ostacima, da su ozljede kod ----- u vidu frakture gornje čeljusti, pokojnog ----- u vidu prijeloma kostiju lica i pokojnog ----- u vidu prijeloma gornje čeljusti bile povrede nastale za života.

U unakrsnom ispitivanju od strane branitelja prvooptuženog, svjedokinja je navela da je ona sačinila osobno svu dokumentaciju, da je osim kostiju lica pregledala i ostale kosti, da ukoliko su postojale ozljede na ostatku kostiju da bi ona to evidentirala, pa tako da znači da u konkretnom slučaju nije bilo ozljeda na drugim kostima, da je prilikom sekcije broj: 258 od odjeće kod smrtno stradale osobe našla jaknu, džemper, hlače i kapu, a što se odnosi na osobu -----, da bi ona sigurno konstatirala da je na odjeći koju je pronašla utvrdila prostrijelna oštećenja, pa kako ne piše u dokumentaciji takva prostrijelna oštećenja nije našla. Svjedokinja dalje navodi, da se sekcija 259 odnosi na -----, da je evidentirana kako je već navela ozljeda u vidu prijeloma desne gornje čeljusti, da je to teška tjelesna ozljeda, da na kostima glave prilikom te sekcije nije primijetila oštećenja od vatrenog oružja, kao niti na

ostatku kostiju, da je na tome tijelu bila sljedeća odjeća: dva zelena džemper, dio kaiša, jedan par cipela i još jedna cipela, da na toj garderobi nisu pronađena prostrijelna oštećenja.

U unakrsnom ispitivanju od strane braniteljice drugooptuženog, vezano za zapisnik o ekshumaciji od 10.09. i 11.09.1999. godine svjedokinja se izjasnila da su ekshumaciji prisustvovali predstavnici OHR-a, Crveni križ, istražni suci, predstavnici Komisije za nestale hrvatske i bošnjačke strane itd., da su u zapisniku unesena saznanja o stradanju ----- i -----, pa je tako navedeno da su prvo tučeni u kući, da bi onda zajedno sa ----- bili odvedeni iza kuće od strane susjeda i kumova, pobijeni u štali, bačeni u potok, gdje su tijela boravila oko jedan mjesec, a potom bačena u plitku jamu u navedenom groblju i zatrpana zemljom, da je te podatke svjedokinja dobila od prisutnih predstavnika navedenih organizacija, da može potvrditi da su tijela pronađena uz rub groblja, a svjedokinja je pojasnila da ona nije bila ta koja je tražila lokalitet, već je to uloga Komisije za nestale koja po pronalasku lokaliteta poziva na vršenje ekshumacije.

Na upit branitelja trećeoptuženog u unakrsnom ispitivanju, svjedokinja je navela da je inače sila ili sredstvo koja je potrebna da se proizvedu posljedice u vidu prijeloma gornje čeljusti i prijelom kostiju lica ustvari neka tupa tvrda sila koja mora biti jakog intenziteta, da je moguće da takvu ozljedu nanese i čovjek slabije konstitucije, ovisno o tome čime se udara, s tim da ona u konkretnom slučaju nije mogla pretpostaviti čime je udaranje izvršeno, da je ona shvatila da su konstatirani prijelomi posljedično izazvali smrt tri osobe radi čega je to i napisala kao uzrok smrti, pa je pojasnila mehanizam kojim bi moglo doći do smrti nakon prijeloma kostiju lica navodeći da je to moguće od traumatskog šoka, krvarećeg šoka, da su moguće razne varijante. Uz to je pojasnila, da ako bi se radilo o nekom tijelu osobe koja je skorije umrla, obrada bi bila sasvim drugačija, pa bi se moglo onda točno posljedično utvrditi što se moglo sa osobom dogoditi, a kada postoje samo skeletni ostaci ne može se sa sigurnošću reći da li je neka osoba iskrvarila radi prijeloma ili se radilo o otvorenom prijelomu ili su kosti bile usljed prijeloma utisnute unutra, što bi moglo izazvati neka oštećenja mozgovine, a sve se to na koštanim ostacima ne može vidjeti, s tim da konkretne ozljede inače ne moraju nužno dovesti do smrti. Svjedokinja je također navela, da je moguće da je neka od osoba koje su ekshumirane smrt doživjela kao posljedicu ranjavanja odnosno prostrijelnih rana iz vatrenog oružja, a da se to ne primijeti ni na odjeći ni na koštanim ostacima.

Na upit trećeoptuženog svjedokinja je navela da je za sve tri osobe izračunata visina, da se radi o aproksimativnoj visini i to 179,5 cm za pokojnog -----, 172 cm za pokojnog -----, a 179 cm za pokojnog -----.

Na upit branitelja četverooptuženog u unakrsnom ispitivanju, svjedokinja je navela da pretpostavlja da je ona imala naredbu suda da sudjeluje u ekshumaciji i pronađenih osoba, da u konkretnoj dokumentaciji nije naznačena nikakva naredba po kojoj se radilo, ali to svjedokinja objašnjava na način da se radilo u to vrijeme u uvjetima kakvim se radilo, a da bi zapisnici danas bili potpuno drugačiji, da bi sadržavali i naznaku naredbe, brojeve predmeta, te imenom i prezimenom sve osobe koje su nazočne, da vezano za konkretne ekshumacije se ne može izjasniti konkretno da li se radilo o sudskoj naredbi ili o pozivu Komisije za nestale, da su ekshumaciji bili prisutni istražni suci i policija hrvatske i bošnjačke strane, što piše u zapisnicima, ali osobe nisu određene poimenično, a nisu navedena konkretno niti imena i prezimena ostalih prisutnih osoba koje su dolazile iz međunarodnih organizacija niti se svjedokinja može s obzirom na protek vremena sjetiti bilo kojih imena. Svjedokinja je ponovila da je u zapisniku o ekshumaciji iza točke 6. konstatirala što je od prisutnih osoba s ekshumacije saznala o stradanju tri osobe, ali svjedokinja se ne može konkretno izjasniti koje su to osobe od kojih je dobila saznanja, da originali dokumentacije koja joj je prezentirana tijekom ispitivanja sigurno negdje postoji jer od tih originala su napravljene ovjerene kopije, da je ekshumacija i identifikacija rađena 10.09. i 11.09.1999. godine, naznačeni datum 24.02.2015. godine na dokumentima je datum kada su fotokopije dokumenata u Tužiteljstvu ovjerene i pečatirane.

Svjedokinja je pojasnila, da je postojao njen pečat koji je imala kao stalni sudski vještak i koji je bio stavljen na original dokumenat kada je on sastavljen, a ovjeru je radila sa drugim pečatom, da je moguće da je nekada postojala izričita naredba suda da ona izvrši vještačenje, ali zna da su pozivi za ekshumaciju dolazili i od strane suda kao i od strane liječnika za ljudska prava, ali prvenstveno od Komisije za nestale osobe, koji su načelno i bili dužni voditi ekshumacije, prikupljati svu dokumentaciju, fotografije i potpis prisutnih osoba, a to nije dužnost prisutnog liječnika, da je prilikom konkretnih ekshumacija bila angažirana u svojstvu liječnika specijaliste sudske medicine.

Branitelj četverooptuženog je za vrijeme ispitivanja stručne svjedokinje iskazivao tvrdnju da s obzirom da je dokumentacija koju je sačinila povodom pregleda tijela ovjerena njenim pečatom kao stalnog sudskog vještaka sudske medicine, bilo očekivano da je ona ekshumaciji bila prisutna u svojstvu vještaka, pa je branitelj iznio i prigovor uložnim dokazima tužiteljstva iz razloga što u kaznenom postupku ne postoje originalni dokumenti kao i iz razloga što je dokumentacija ovjerena sa pečatom stalnog sudskog vještaka iz oblasti sudske medicine, pa je shodno tome bila dužna dati nalaz i mišljenje ukoliko je već u tome svojstvu i ovjeravala dokumentaciju.

Vežano za navode branitelja trećoptuženog, branitelj prvooptuženog je iznio svoj stav da je zbog primjene novog Zakona o kaznenom postupku postupajući tužitelj Tužiteljstva BiH izvršio saslušanje prof. dr. Definis Gojanović za vrijeme istrage u svojstvu vještaka, što nije ispravno, a koji problem je pravilno shvaćen i od strane sudećeg vijeća, pa je u tijekom glavne rasprave navedena pravilno pozvana u svojstvu stručnog svjedoka, da je potpuno izvjesno da je svjedokinja u kritično vrijeme imala svojstvo patologa, a ne vještaka.

Na upit suda, svjedokinja se izjasnila da je pravilno pisala svojstvo osoba koje su prisustvovala ekshumaciji s tim da nije ih navodila poimenično, da ona bez obzira na pečate može potvrditi autentičnost akata koji su joj prezentirani na glavnom pretresu od strane tužitelja jer ih je ona osobno sačinila. Svjedokinja je dalje navela da s obzirom na izostanak mekih tkiva ne može isključiti da je uzrok smrti nekog od stradalih strijelna povreda nastala eventualnim ispaljivanjem hica u tijelo ili glavu, da kod pojedinačnih sekcija nisu zabilježena probojna oštećenja na odjeći. Unatoč tome što nije evidentirala postojanje oštećenja od metaka ni na skeletnim ostacima, ni na odjeći, strijelne povrede kao mogući uzrok smrti ne može isključiti jer je s obzirom na pronađeno stanje tijela i odjeće teško decidirano isključiti ili potvrditi takvu činjenicu. Dakle, moguće je s obzirom na izgled tijela i izgled odjeće da su ozljede postojale, ali one nisu konkretno pronađene, odnosno zbog stanja tijela i odjeće one se ne mogu vidjeti, a uz to je svjedokinja pojasnila da što se tiče odjeće evidentno je da je vrijeme stradanja navedenih osoba 1993. godina, a ekshumacija je vršena 1999. godine, dakle šest godina kasnije, pa i odjeća stajanjem propada, posebno ovisno od toga u kakvim se nalazi uvjetima, a i kakva je bila prije toga, da u konkretnom slučaju nije detaljno opisivala odjeću, ali je zasigurno da se ne radi o novoj odjeći, a osim toga čak i da je odjeća potpuno uredna i nova na njoj se ne moraju vidjeti oštećenja koja bi eventualno postojala na tijelu, jer sve ovisi kako je odjeća položena, da li je tijelo otkriveno ili pokriveno odjećom, odnosno da li je projektil prošao kroz odjeću ili je direktno pogodio otkrivene dijelove tijela.

Na upit braniteljice drugooptuženog da li je sigurna u zaključke koje je postavila prilikom sekcija tijela, na način da ukoliko ne može isključiti postojanje strijelnih rana da onda može biti neki drugi uzrok stradanja osoba u odnosu na onaj koji je naveden u dokumentaciji, svjedokinja je navela da bi ona željela da joj se postavljaju pitanja vezane za činjenice, a ne za pretpostavke, na što je i sud tražio od braniteljice da stručnu svjedokinju ne uvodi u segment vještačenja pri kome bi bila dužna da izvodi zaključke o uzroku smrti.

Iskaz ove svjedokinje, koja se izjašnjavala na okolnost saznanja vezanih za obavljanje svoje profesionalne djelatnosti, sud je ocjenio potpuno vjerodostojnim i uvjerljivim kod okolnosti kojih se svjedokinja mogla sjetiti i iskazati ih sa sigurnošću. Dovođenjem u svezu

ovoga iskaza sa iskazom svjedoka -----, za sud je potpuno jasno da je zadatak ove svjedokinje prilikom vršene ekshumacije i daljeg pregleda pronađenih tijela bila patoanatomska analiza, postupala je u okviru svoje liječničke profesije i nije imala svojstvo vještaka, pa je ovaj sud našao shodnim da je uz suglasnost tužitelja ispita u svojstvu stručnog svjedoka. Ustrajavanje branitelja četvrtooptuženog da je u vrijeme vršenja ekshumacije ista morala imati svojstvo vještaka za sud apsolutno nije od značaja, jer je jasno da ova svjedokinja o relevantnim činjenicama ima saznanja koja proizilaze iz vršenja njene liječničke profesije, te je shodno tome ona i ispitana u svojstvu svjedoka (stručnog svjedoka).

U svome iskazu svjedok -----, ispitan na ročištu za glavnu raspravu dana 09.04.2018. godine kao dokaz odbrane prvooptuženog, navodi da je tijekom 1993. godine bio komandant Diverzantsko-izviđačke brigade čije je sjedište bilo u Zenici, da je u to vrijeme njegov pratitelj bio -----, da su se nakon terena prema Bjelašnici u 08. mjesecu 1993. godine vratili u Konjic jer je tu trebala da se izvrši operacija, međutim, njemu nisu dali nikakvo naređenje, da se tada njihova jedinica rasparčala, da su se oni koji su ostali na lokalitetu Konjica pretpočiniili nekoj lokalnoj brigadi, a on je pripremio ostatak jedinice za povratak u Zenicu. Svjedok navodi, da je on za vrijeme boravka na lokalitetu Konjica boravio u komandi VI korpusa, gdje je spavao i vezom se čuo sa Zenicom, pripremio je autobuse i kamione za transport do Fojnice, da je sa njim u komandi bio ----- . Nakon što je branitelj svjedoku prezentirao DT-24 svjedok je pojasnio da je ----- bio njegov pratilac, ali je htio ostati na terenu. Svjedok pojašnjava da je cijela jedinica bila u Konjicu po povratku sa Bjelašnice cijeli 07. mjesec 1993. godine. Svjedok dalje navodi da ----- nije bio pripadnik vojne policije, da je DIB inače imao vojnu policiju koja je sudjelovala na liniji u Bjelašnici, da su na rukavu imali presvlake vojne policije, što nije imao -----, a isti je imao automatsku pušku i dva pištolja. Svjedok navodi da je krajem 08. mjeseca 1993. godine, posebno se izjašnjavajući na konkretne dane 31.08. i 01.09.1993. godine, u Orahovici ostao dio jedinice, ali on osobno nije bio na tom lokalitetu jer je otišao natrag u Zenicu, a dijelom ljudstva u Orahovici koje je ostalo, dakle, jednim odredom je zapovijedao komandant -----, da ne zna sigurno da li je u konkretne dana 31.08. i 01.09.1993. godine ----- bio u Orahovici, ali dopušta mogućnost da je bio u Orahovici tih konkretnih dana.

Na upit braniteljice drugooptuženog svjedok je naveo da je njegova jedinica kada su došli na teren predpočinjena VI korpusu, pa se dalje nakon što mu je braniteljica prezentirala DT-12 izjasnio da se radi o naredbi od 01.09.1993. godine, kojom se naređuju organizacijske promjene počev od 01.09.1993. godine, pa u organski sastav VI korpusa ulazi Diverzantsko-izviđačka brigada čiji je komandanta -----, sa naznakom da će se naredba realizirati odmah, da je on taj dokument trebao dobiti ali nije nikada, niti je u to vrijeme znao za nju, a naredba se nije nikada realizirala izuzev dijela vezanog za borbena dejstva.

Ovaj svjedok se kroz iskaz koji je davao dosta neprecizno izjašnjavao, morala su mu se postavljati mnoga dodatna pitanja i potpitanja kako bi se konkretno izjasnio, ali u suštini okolnosti koje je ovaj svjedok iskazao određeno i sa uvjerenjem sud je našao vjerodostojnim.

U svome iskazu svjedok -----, ispitan na ročištu za glavnu raspravu dana 16.04.2018. godine kao dokaz odbrane prvooptuženog, navodi da je tijekom 1993. godine bio pripadnik Diverzantsko-izviđačke jedinice-DIB, da su u toj godini bili na terenu na Bjelašnici, pa su onda sišli negdje u okolicu Konjica, da je na terenu na Bjelašnici bilo problema jer je boravak potrajao, da su se neki bunili jer se nije znalo točno kada će kući, da je na terenu bio i komandant -----, da je uz komandanta bila vojna policija, pa je svjedok tako smatrao da je i ----- „-----“ koji je bio uz ----- bio pripadnik vojne policije, da je jednom prilikom ----- oružjem prijetio vojnicima tražeći da se ne bune, da poznaje svjedoka B jer su iz istog mjesta, a da svjedoka A ne poznaje. Svjedok je dalje naveo, da su sa terena u

Bjelašnici sišli na Bradinu, a onda su došli u hrvatsko mjesto kome ne zna ime u okolini Konjica, da su tu spavali u kućama kod mještana, da se ne sjeća gdje je u tom mjestu bila komanda. Svjedok je također naveo, da se sjeća da su za boravka u tome mjestu bila trojica zarobljenih Hrvata, da mu je jednu noć rekao svjedok B da su zarobljeni i da odu da ih vide, što je svjedok prvo odbio navodeći da ga to ne zanima, a onda je u večer oko 9-10 sati pristao da on i svjedok B odu da vide zarobljene nakon što je konzumirao alkohol, da su tada ušli u neku kuću ili štalu, da su te osobe bile okrenute licem prema zidu, da je svjetlo bilo slabo, da su oni samo pogledali i otišli, a kada je svjedok ulazio u prostoriju sa civilima tu su bili komandant voda -----, kao i još netko ali se svjedok ne sjeća tko je to još bio, da se nakon toga vratio na spavanje, a nakon dan-dva čuo je da su ti ljudi pobijeni. Branitelj prvooptuženog je svjedoku prezentirao dio iskaza sa Zapisnika o saslušanju svjedoka Državne agencije za istrage i zaštitu broj 16-4/2-5-04-2766/13 od 05.12.2013. godine, u kome je svjedok izjavio da je naknadno čuo priču da su zarobljenici podlegli uslijed premlaćivanja, pa je svjedok potvrdio da je takvu priču čuo.

U završnoj riječi branitelj prvooptuženog tvrdi da svjedok ----- nije mijenjao svoj iskaz od istrage pa do glavne rasprave, pa da mu stoga treba pokloniti vjeru. Upravo tako i ovaj sud kod ocjene iskaza ovoga svjedoka nije našao niti jedan razlog da iskaz ovoga svjedoka ne ocjeni vjerodostojnim kod navoda koje je ovaj svjedok iskazao sa sigurnošću. Međutim, branitelj prvooptuženog po stavu ovoga suda pogrešan značaj daje okolnosti da je ovaj svjedok naknadno čuo priču da su zarobljenici podlegli uslijed premlaćivanja. Ove okolnosti-saznanja svjedoka po čuvenju, posebno kada je svjedok nešto čuo bez da se zna od koga konkretno i u kojim okolnostima, pa je dakle neprovrerljivo, ne može imati snagu činjenice koja dovodi u pitanje potpuno konkretne činjenice koje proizilaze iz drugih direktnih dokaza.

U svome iskazu svjedok -----, ispitan na ročištu za glavnu raspravu dana 16.04.2018. godine kao dokaz odbrane prvooptuženog, navodi da je 1993. godine bio pripadnik DIB-a, da mu je komandant bio -----, da ----- poznaje iz viđenja jer je bio često uz komandanta, ali da o funkciji koju je on obnašao nije upoznat a niti zna da li je bio u vojnoj policiji, da je DIB u sedmom i osmom mjesecu 1993. godine bio na terenu u Konjicu uključujući konkretno Orahovicu, da je on spavao u jednoj kući u kojoj je bilo njih pet do šest vojnika, da u to vrijeme komandanta nije vidio nikako, a viđao je ----- među vojskom, s tim što ne zna gdje je on spavao, a niti zna gdje je bila komanda, da je za vrijeme boravka na terenu ranjen -- ----- nakon čega su ga transportirali i odnijeli negdje u selo, dok su ostali ostali gore u šumi, da je upoznat da je ----- snajper pogodio kroz noge. Svjedok dalje navodi, da je kad su se navečer vratili dolje u selo čuli da su zarobljeni neki Hrvati, da ih on nije znao, niti vidio, a on je otišao odmah spavati u kuću gdje je bio raspoređen za spavanje, da odmah nije čuo šta se s tim Hrvatima dogodilo, već nakon 10 do 15 dana, pa su kada su se vratili iz šume i saznali da su Hrvati pobijeni, a to je saznao tako što je vojska pričala između sebe, da on osobno ne zna gdje su Hrvati bili zarobljeni.

Branitelj je svjedoku prezentirao zapisnik o saslušanju svjedoka Državne agencije za istragu i zaštitu broj: 16-4/2-5-04-2-3/14 od 09.01.2014. godine, i to u dijelu iskaza u kome svjedok navodi da kad su se predveče vratili u mjesto Orahovica sa linije da su čuli tupe udarce i jauke, te da su otišli da vide o čemu se radi, na što se svjedok izjasnio da nije čuo udarce niti je išta vidio, a potom je svjedoku prezentiran dio istog iskaza u kome je svjedok izjavio da je došavši na lice mjesta vidio pripadnike iz svoga voda kao još nekoliko pripadnika iz drugih vodova DIB-a, a oko tog objekta je bilo mještana Orahovice, da je tada vidio misli dvojicu starijih muškaraca civila, s tim da ne zna sigurno da li je bilo više od dvojice, jer je on vidio dvojicu s obzirom da nije ulazio skroz u sam objekat, da je vidio pripadnike DIB-a uključujući i pripadnika koji je bio u istom vodu sa njim, a za kojeg zna da mu je ime ----- i da je s područja općine Zenica, negdje od Tetova ili Travnika, koji je tukao jednog od zarobljenika

udarajući ga nogama po tijelu, glumeći karate poteze, na što je svjedok rekao da kada je u SIPI sastavljan zapisnik da on nije znao uopće šta govori, a da on uopće nije ulazio u prostoriju gdje su bili civili, niti ih je uopće vidio, da toga izvjesnog ----- nije vidio već je on bio gore na liniji sa njima, tu je počeo plakati pa je pobjegao s linije i vratio se u selo. Svjedok tvrdi da on uopće nije prilazio objektu gdje su bili Hrvati, nakon čega mu je branitelj prezentirao zapisnik o saslušanju svjedoka Tužiteljstva BiH broj: T20 0 KTRZ 006597 13 od 01.12.2016. godine, na kome je svjedok potvrdio da se nalaze njegovi potpisi, na što je svjedok rekao da su svi pričali da je ----- tukao osobe nekim karate udarcima što svjedok nije vidio svojim očima, jer nije ni ulazio u objekat, pa svjedok tvrdi da je u istrazi govorio samo o onome što je kasnije čuo, a ne što je osobno vidio.

U unakrsnom ispitivanju od strane tužitelja svjedok je rekao da nije čuo jauke, niti je ulazio u šupu i da nije ništa vidio, ali da je poslije saznao iz priča vojske da su civili pobijeni, pa je svjedoku ponovno prezentiran zapisnik Državne agencije za istragu i zaštitu od 09.01.2014. godine u dijelu u kome je svjedok izjavio da se on na mjestu gdje je ----- maltretirao zarobljene nije dugo zadržavao, ali da je sutradan po povratku sa linije od ostalih pripadnika DIB-a čuo da je zarobljene civile pobio -----, lični pratitelj komandanta -----, ispalivši rafal u njih, na što se svjedok izjasnio da je to vojska pričala, ali da on osobno to nije vidio.

Što se tiče iskaza ovoga svjedoka, u nekim općim okolnostima isti uopće nije doveden u pitanje i suglasan je ostatku izvedenih dokaza pa tako sud ne dvoji okolnosti vezane za pripadnost ovoga svjedoka DIB-u, činjenicu da je ta jedinica u ljetnom periodu 1993. godine bila na terenu u Konjicu uključujući konkretno Orahovicu, okolnost da je u to vrijeme u Orahovici viđao -----, a da komandanta ----- nije viđao, da mu je poznata okolnost ranjavanja -----, pa prednje okolnosti proizašle iz iskaza ovoga svjedoka sud nalazi uvjerljivim. Ovaj svjedok dalje ukazuje da je čuo priče među vojskom, bez preciznog navođenja od koga i kada, da su zarobljeni neki Hrvati, da ih on nije znao, niti vidio, saznao je da su Hrvati pobijeni. Na glavnoj raspravi ovaj svjedok u cijelosti pobija svoj iskaz dan u Državnoj agenciji za istrage i zaštitu, u kome je naveo da je on vidio dvojicu civila s obzirom da nije ulazio skroz u sam objekat, da je vidio pripadnike DIB-a uključujući i pripadnika koji je bio u istom vodu sa njim, a za kojeg zna da mu je ime ----- i da je s područja općine Zenica, negdje od Tetova ili Travnika, koji je tukao jednog od zarobljenika udarajući ga nogama po tijelu glumeći karate poteze, na što je svjedok rekao da kada je u SIPA-i sastavljan zapisnik da on nije znao uopće šta govori, a da ustvari on uopće nije ulazio u prostoriju gdje su bili civili, niti ih je uopće vidio, kako je izjavio i u Tužiteljstvu BiH, a da toga izvjesnog ----- nije vidio već je on bio gore na liniji sa njima, tu je počeo plakati, pa je pobjegao s linije i vratio se u selo. Svjedok na glavnoj raspravi određeno tvrdi da on uopće nije prilazio objektu gdje su bili Hrvati, već da je čuo za radnje toga -----, i to nakon 10-15 dana. Kako to jasno proizilazi, kod okolnosti stradanja hrvatskih civila, ne samo da je iskaz ovoga svjedoka sa glavne rasprave kontradiktoran onom iz istrage, već očigledno i okolnosti navodnog identiteta počinitelja radnje premlaćivanja civila ovaj svjedok niti u istrazi ne iskazuje sa sigurnošću, pa s obzirom na očiglednu nedosljednost i neuvjerljivost takav iskaz sud u ovom dijelu ne može prihvatiti vjerodostojnim.

U svome iskazu svjedok -----, ispitivan na ročištu za glavnu raspravu dana 16.04.2018. godine kao dokaz obrane prvooptuženog, navodi da je bio pripadnik Armije R BiH tijekom 1993. godine i to Patriotske lige koja je tada u 1993. godini postala DIB, da im je komandant bio -----, da su u 08. i 09. mjesecu te godine bili na terenu sa jedinicom u mjestu Orahovica, da za to vrijeme on nije viđao komandanta, te da nije upoznat da li je on imao pratioca, a također se izjasnio da ne poznaje ----- nakon čega je branitelj tražio od svjedoka da se kada mu pokaže tu osobu izjasni da li je poznaje, pa je svjedok nakon što je pogledao optuženog ----- rekao da ga u stvari poznaje izviđenja, ali da nisu bili u nekom osobitom kontaktu, da ga se ne sjeća

iz Orahovice, niti se sjeća bilo kakvog događaja vezano za njega. Svjedok se dalje izjasnio da se ne sjeća zarobljavanja civila, jer tu nije bio prisutan, ali da je o tome čuo kad su išli kući u autobusima, nakon čega je branitelj svjedoku predočio zapisnik o saslušanju svjedoka Državne agencije za istragu i zaštitu broj: 16-4/2-5-04-2/144-13 od 11.12.2013. godine, pa je svjedok prepoznao svoje potpise, te mu je prezentiran iskaz u dijelu u kome je svjedok naveo da je jedno jutro u kuću kod vlasnika kuće gdje je on spavao došao njegov komšija i pitao da li su čuli šta se prethodni dan i noć dešavalo, tada navodeći da su u selu Orahovica dvojica ili trojica Hrvata premlaćeni i da su maltretirani, kao i da je svjedok od nekih pripadnika lokalne jedinice iz Orahovice čuo priču da su Hrvati podlegli usljed premlaćivanja, pa je svjedok izjavio da ne zna ni tko je ni što je, da je čuo da su civili premlaćivani, a da su mrtvi on to nije čuo.

U unakrsnom ispitivanju od strane tužitelja, svjedok se izjasnio da komandanta ----- -- nije viđao u Orahovici nakon čega mu je tužitelj prezentirao zapisnik o saslušanju svjedoka Državne agencije za istragu i zaštitu od 11.12.2003. godine u dijelu u kome je svjedok naveo da je jedne prilike vidio komandanta ----- u mjestu Orahovica, dok je ----- vodio jedinicu u akciji, na što se svjedok izjasnio da su akcije bile čitavo vrijeme i da je za vrijeme akcije ----- vidio samo jednom prilikom kako se izjasnio u istrazi, a u vrijeme predmetnog događaja taj dan niti sljedećih dana ga nije viđao.

Iskaz ovoga svjedoka sud je u općim navodima koje je svjedok iskazao sa sigurnošću prihvatio uvjerljivim i vjerodostojnim, dok u ostalim okolnostima vezanim za samo izvršeno djelo s obzirom na svoj sadržaj ovaj iskaz se ne dotiče odlučnih činjenica.

U svome iskazu svjedokinja -----, ispitana na ročištu za glavnu raspravu dana 07.05.2018. godine kao dokaz odbrane prvooptuženog, navodi da je u 1993. godini bila pripadnica Armije R BiH, da je bila u Konjicu, ali ne može reći točno koji je mjesec bio, da misli da joj se jedinica zvala DIB, da nije upoznata tko je bio komandant, da je ona osobno bila civil i išla je u običnoj odjeći za vojskom, ali da je sa jedinicom išla na teren, pa je tako išla na Bjelimiće, Bradinu, a onda su došli u Konjic, da ne zna kako se zvalo mjesto u Konjicu gdje su došli, da je ona osobno bila smještena u jednoj kući u kojoj su živjeli jedna žena i njen sin, a ne zna gdje je bila komanda, da ne zna koja osoba je bila uz komandanta, a nakon što je branitelj tražio da pogleda osobu iza sebe (upućujući je na -----) svjedokinja se izjasnila da ne zna da li poznaje tu osobu, jer je prošlo mnogo godina i tada su bili mladi, a ona s vojskom tada nije bila toliko bliska, niti oni sa njom. Branitelj je svjedokinji prezentirao zapisnik o saslušanju svjedoka Državne agencije za istrage i zaštitu broj 16-4/2-5-04-2705/13 od 18.12.2013. godine navodeći da se svjedokinja u tom zapisniku sjećala osobe na koju je branitelj uputio, na što je svjedokinja odgovorila da se imena ne može sjetiti, a onda je svjedokinja navela da misli da se radi o ----- i da je on iz Žepča, da toga momka ne može zaboraviti jer je tada uvrijedio, da se sjeća ----- koji je bio uz komandanta kao i jednog -----, a šta je poslije s njima bilo nije upućena jer u kontakt više nikad nije stupala. Svjedokinja se dalje izjasnila da se lika ----- ne može sjetiti jer se tada šišao na ćelavo, bio je puniji tada dečko i da se promijenio, pa da ga se ne može sjetiti, da sa njom on nije bio smješten, već je bio uz komandanta, a boravio je u centru toga sela pored Konjica, da se sjeća da je komanda bila u blizini nekog doma, ali ne može se o mjestu komande sa sigurnošću izjasniti jer nikada nije prilazila.

Iskaz ove svjedokinje osim u općim okolnostima djelovanja na terenu Diverzantsko-izviđačke brigade i boravka pripadnika iste ne području općine Konjic nakon povratka sa terena, ne dotiče se odlučnih činjenica.

U svome iskazu vještak sudske medicine dr. Dražen Damjanjuk, ispitani na okolnost danog pismenog nalaza i mišljenja na ročištu za glavnu raspravu dana 07.05.2018. godine kao dokaz odbrane prvooptuženog, navodi da je od relevantne dokumentacije za vještačenje

prvenstveno uzeo u obzir zapisnike sa sekcije uz ostalu pripadajuću dokumentaciju, kao i iskaz prof. dr. Marije Definis Gojanović dan na sudu, da je iz dostupne medicinske dokumentacije evidentno da se tijelo pokojnog ----- s obzirom na protek vremena od šest godina nalazilo u stanju odmaklih postmortalnih truležnih promjena, dakle, da je najvećim dijelom skeletizirano, što znači prisutne su kosti bez mekih tkiva u najvećem dijelu mrtvog tijela, da su u dokumentaciji navedeni antropološki podaci za identifikaciju koje je naveo u točki 4. nalaza, a od povreda je pronađen prijelom desne gornje vilice i ono što je bitno je da je doktorica navela da prijelom nastao za života, ali prijelom je samo naveden, a ne i opisan, pa stoga nedostaju neke bitne stvari od značaj za mehanizam nastanka ozljeda. Vezano za -----, vještak navodi, da je iz dostavljene dokumentacije vidljivo da je dr. Definis Gojanović kao uzrok smrti navela prijelom gornje vilice, što je ponovila na sudu, opisana je garderoba na pokojniku pa je na osnovu svih antropoloških podataka izvršena pozitivna identifikacija od strane supruge pokojnika. Vještak također navodi, da je ----- u vrijeme smrti imao 54 godine i jasno je iz dostupnih spisa da se na odjeći koju je pokojnik nosio u vrijeme umiranja kao i koštanom sistemu ne nalaze tragovi dejstva projektila ispaljenog iz ručnog vatrenog oružja, što je suđenju potvrdila i doktorica.

Dalje vještak izjašnjavajući se o stradalom -----, navodi da se njegovo tijelo nalazilo u istom stanju kao i pokojnog -----, da je za njega navedeno da su uzrok smrti prijelom kostiju lica, ali prijelom nije detaljnije opisan, da je opisana garderoba i osobne stvari pronađene uz tijelo-novčanik, sat, ključevi i češalj, pa je na osnovu toga izvršena pozitivna identifikacija čovjeka, da je pokojnik u vrijeme smrti imao 65 godina, a iz dostupnih spisa proizilazi da se na odjeći ovoga pokojnika koju je imao u vrijeme umiranja kao i na koštanom sistemu ne nalaze tragovi dejstva projektila.

Što se tiče pokojnika -----, vještak navodi da se tijelo nalazilo u stanju skeletizacije, tj. stanju poodmaklih truležnih promjena, i kod njega su navedeni antropološki podaci pa je pozitivno identificiran, a kod njega je kao i kod ----- naveden kao uzrok smrti prijelom desne gornje vilice, da je u momentu smrti ----- imao 70 godina, a iz dostupnih spisa je vidljivo da se na odjeći i koštanom sistemu u vrijeme umiranja ne nalaze tragovi dejstva projektila.

Vještak je dalje naveo, da je iz svega navedenog proizašlo njegovo mišljenje, da se zbog promjena koje nastaju na tijelu nakon smrti, samo na osnovu pregleda ostataka koje je obavila prof. dr. Definis Gojanović 1999. godine, za sva tri lica se uzrok smrti ne može sa sigurnošću ustanoviti, da je utvrđena povreda desne gornje vilice koju je zadobio pokojni ----- nastala jednokratnim aktivnim dejstvom tupine mehaničkog oruđa, u što se ubraja i pesnica, lakat, koljeno, stopalo, šutiranje, pa su mogle nastati na način kako to opisuju svjedoci u izjavama koje je vještak imao, da zbog izostanka opisa prijeloma od strane ljekara uz samu konstataciju postojanja prijeloma, nije moguće se preciznije izjasniti o mehanizmu nanošenja u smislu da li je možda pokojnik udaren nekim čvrstim predmetom kao kundak puške, drška pištolja isl., a i o broju udaraca koje je oštećeni zadobio. Vještak navodi da je ozljeda koju je ----- zadobio teška tjelesna ozljeda.

Vještak navodi da su ozljede kod pokojnika ----- u vidu višestrukog prijeloma obje vilice- višestruki prijelom gornje vilice i prijeloma donje vilice nastao višestruki aktivnim dejstvom tupine mehaničkog oruđa u što se ubraja i pesnica, lakat, koljeno, stopalo, šutiranje, te ozljede kod pokojnika ----- u vidu prijeloma desne gornje vilice nastale najmanje jednim dejstvom tupine mehaničkog oruđa u što se ubraja i pesnica, lakat, koljeno, stopalo, šutiranje, a kao i kod pokojnog ----- zbog izostanka opisa prijeloma od strane ljekara uz samu konstataciju postojanja prijeloma, nije moguće se preciznije izjasniti o mehanizmu nanošenja u smislu da li je možda pokojnik udaren nekim čvrstim predmetom kao kundak puške, drška pištolja isl., a i o broju udaraca koje je oštećeni zadobio. Vještak navodi da su i ozljede nastale kod pokojnika -----i----- teške tjelesne ozljede.

Vještak je naveo da je uočio nedostatke prilikom sekcija jer kada se radi ekshumacija kod pregleda ostataka to treba da se radi detaljnije, da se obavezno fotografira, detaljno opiše garderoba, da se od glave pa naniže sve opiše uključujući zdrave i nezdrave kosti što podrazumijeva jedan obimniji nalaz, pa da ima dojam da nedostaje pravi zapisnik sa sekcija, da se ostaci mekih tkiva moraju točno opisati gdje se nalaze što je trebalo primijeniti u konkretnom slučaju, s obzirom da su ostaci bili skeletizirani, ali s obzirom na izjavu doktorice da postoji djelić mekih tkiva bila je obveza da se opiše točno gdje se nalaze ta meka tkiva, te u kakvom su stanju. Vještak dalje navodi da što se tiče odjeće da je konkretno doktorica navela da se odjeća nalazila u lošem stanju što odgovara proteku vremena, međutim, onda se to mora opisati i fotografirati, da iz dostupne dokumentacije osim preloma vilica nema nikakvih drugih oštećenja na kostima onako kako je to evidentirano u dostupnoj dokumentaciji, pa samim tim nema niti evidentiranih oštećenja iz vatrenog oružja kako na skeletnim ostacima, tako ni na odjeći. Vještak je naveo, da bi pronađena oštećenja vatrenim oružjem bila evidentirana, pa je dalje na upit branitelja naveo da čovjek ima dvanaest pari rebara, dakle, grudni koš bogat kostima i općenito je koštani sustav prilično rasprostranjen, a što se odnosi na obje strane čovjeka, tako da postoji mala šansa da projektil prođe kroz grudni koš a da baš ne zakači niti jednu kost, ali da se u praksi pojavljuju i takvi slučajevi, a što se tiče trbuha situacija je drugačija, pa postoji velika šansa da projektil prođe, a da ne zakači niti jednu kost. Vještak je pojasnio da s obzirom na skeletne ostatke koji su pronađeni kod navedena tri lica postavljanje uzroka smrti bi bila pretpostavka pri činjenici da je suviše veliki protek vremena, tijelo u takvom stanju su objektivne okolnosti usljed kojih se uzrok smrti ne može ustanoviti u konkretnom slučaju, a inače u praksi ako postoji samo skelet onda se samo u par situacija može odrediti uzrok smrti, ako se nađe ogroman prijelom lobanje ili serijski lom rebara, što u konkretnom slučaju ne postoji. Vještak je također naveo, da ukoliko zrno projektila ne prođe direktno kroz lobanju opet se uzrok smrti može samo pretpostavljati, a također i projektil koji prođe kroz grudni koš ne mora nužno prouzrokovati smrtni ishod.

U unakrsnom ispitivanju tužitelj je postavio pitanje da li s obzirom da su tijela tri osobe najvećim dijelom bila skeletizirana uz ostatak manjeg dijela tkiva da li vještak može ostaviti mogućnost da je moglo biti nekih prostrijela ili ustrijelnih rana, a da ti projektili nisu zahvatili kosti, pa je na navedeno pitanje prigovor je uložio branitelj prvooptuženog navodeći da se od vještaka traži da pravi pretpostavku da li je nešto moguće ili nije moguće, a koji prigovor je sud odbio s obzirom da se pitanje odnosilo na odlučne činjenice koje je nužno raspraviti s obzirom na predmet vještačenja i potrebe kaznenog postupka, a pitanje se s obzirom na okolnosti pod kojima je vršeno vještačenje nije moglo postaviti u konkretnijem obliku. Vještak je odgovorio da je projektil mogao da prođe u predjelu abdomena, trbuha, te npr. ošteti jetru, usljed čega bi osoba iskrvarila, s tim da se ne umire odmah, već nakon sat-dva, a naravno, ukoliko bi projektil prošao kroz jetru u abdomenu ne bi bilo tragova na kostima, prema tome, da ostavlja mogućnost da prostrijelna ozljeda ne ostavi trag na kostima pa je ponovio da su u konkretnom slučaju objektivne okolnosti uzrokovale da se ne može ustanoviti uzrok smrti jer je suviše dug period.

Na upit branitelja četverooptuženog iz kojeg razloga je vještak u svoj nalaz i mišljenje detaljno unio sadržaj dijela glavnog pretresa sa ročišta 19.03.2018. godine, a koji se odnosi na izjavu prof.dr. Marije Definis Gojanović, dok dio iskaza profesorice u kome je ista odgovarala na pitanja odbrane četverooptuženog nije unijela, na što je vještak odgovorio da ne može odgovoriti na to pitanje, jer nije ponio sav materijal. Sud je reagirao i naveo branitelju četverooptuženog da su se pitanja odbrane četverooptuženog odnosila na procesna pitanja upućena prof. Definis Gojanović, pa je vještak odgovorio da ukoliko se radilo o procesnim pitanjima on taj dio sadržaja nije unosio u svoj nalaz, jer je sa aspekta vještačenja to za njega nebitno. Nakon toga sud je branitelja pozvao da vještaku postavi konkretno pitanje ukoliko smatra da je vještak trebao odgovoriti na neka relevantna pitanja koja nisu sadržana u nalazu, na što je branitelj odgovorio da je on već postavio konkretno pitanje, pa se vještak izjasnio da

on u svoj nalaz i mišljenje nije unosi nešto što nije bilo bitno za uzrok smrti, a niti što je bitno za druga pitanja na koja je trebao odgovoriti prema naredbi suda, a isti je naveo da pažljivim čitanjem se jasno može vidjeti da on u uvodni dio svoga nalaza nije unio baš svako pitanje i navod postavljen od drugih branitelja već samo one stvari koje su relevantne za predmet vještačenja.

Nakon ispitivanja vještaka kao materijalni dokaz je izveden pismeni nalaz i mišljenje vještaka dr. Dražena Damjanjuk od 23.04.2018. godine (DO-17).

Ovaj sud nalazi da je vještačenje provedeno po pravilima nauke i struke, da je vještak svoj nalaz iznio uvjerljivo i logično, te isto ničim nije dovedeno u pitanje.

U svome iskazu stručni svjedok -----, ispitan na ročištu za glavnu raspravu dana 07.05.2018. godine kao dokaz odbrane drugooptuženog, navodi da je bio oficir vojske Armije R BiH, da je po činu brigadir, trenutačno umirovljen, da je 1992. godine bio postavljen za komandanta Štaba, a 1993. godine bio je u III korpusu, da je i ranije u svojstvu stručnog svjedoka svjedočio u sudskim predmetima, da naredba o postavljenju DT-33 koja mu je prezentirana predstavlja postavljenje komandira Diverzantskog II voda u osobi ----- i on je na tu dužnost postavljen 20.04.1993. godine. Vezano za status Diverzantsko-izviđačke brigade u okviru III korpusa da se pod a) prezentiranog dokumenta tretira komandir odreda što je pogrešno, jer mora biti komandant ili zapovjednik, a konkretna brigada je formirana za potrebe III korpusa kao manevarska jedinica koja se može naći tamo gdje treba tom korpusu ili nekoj drugoj jedinici gdje se ona može pretpočiniti, da se iz toga dokumenta ne vidi od čega se ta brigada sastojala osim da se iz nje vidi već navedena činjenica da se na dužnost komandanta odreda postavlja ----- i to konkretno na dužnost II diverzantskog odreda, a što podrazumijeva da bi trebalo da postoji i komandant I odreda. Nakon prezentacije dokaza tužiteljstva broj 24 koji se odnosi na spisak boraca koji su otišli na teren 25.07.1993. godine svjedok je naveo da iz toga dokumenta proizilazi da je na čelu I. Odreda bio -----, ali da neke jedinice iz organskog sastava DIB-a ne pripadaju odredu već pripadaju komandi brigade, pa tako odredu ne pripadaju nego korpusu npr. vod veze, vozači, neko odjeljenje za opsluživanje, logistika i oni pripadaju u organski sastav komande brigade, a ono što pripada odredu su vodovi, a također vojna policija pripada komandi a ne odredu, pa tako sve jedinice do ranga bataljona ili odreda u svome sastavu imaju vojnu policiju, pa se u predmetnom dokumentu navodi da je vojna policija sastavljena od pet članova i oni automatski pripadaju komandi brigade. Stručni svjedok navodi, da komandant odreda ne može da rukovodi, komanduje ili zapovijeda vojnoj policiji jer njemu nisu podređeni, da predpočinjavanje jedne jedinice drugoj znači da se jedna jedinica povodom izvršenja zadatka predaje pod komandu ili zapovjednu odgovornost druge jedinice kojoj je predata, a tada komanda pretpočinjene jedinice više nema komandnih ingerencija sve dok je u tijeku izvršenje zadatka. Svjedok je dalje naveo, da iz dokumentacije koja se odnosi na 43. brdsku brigadu Konjic proizilazi da DIB treba da se pridržava veze što znači da će od tada komunicirati sa otvorenim vezama i šifrovano i da je ona u sistemu rukovođenja i pod elementima veze pod 43. brdskom brigadom i to od 28.08.1993. od 03,30 sati, da što se tiče zapovijedi za napad broj 1/1-26093 bez datuma proizilazi da je DIB podijeljen u tri grupe zajedno sa još nekim jedinicama iz 43. brigade, što znači da se taj dio snaga DIB-a predpočinio komandantu taktičkog pravca i da tu prestaje njegova komanda i zapovjedna uloga do nekog novog zadatka ili dopunskog zadatka. Na upit braniteljice drugooptuženog stručnom svjedoku da li iz jednog dokumenta proizilazi da postoji zamjenik komandanta s obzirom da je tijekom postupka to često bio upotrebljavan iskaz, svjedok je naveo da se po vojnim načelima zamjenik komandanta može odrediti formacijskom knjigom, što znači da je određen formacijski i stalno, a ako to u formacijskoj knjizi nema, onda komandant brigade može odrediti privremeno svoga zamjenika ili samo za izvršenje zadatka, ali iz dokumentacije koju je braniteljica predočila svjedoku takva situacija ne postoji, pa dakle, iz dokumentacije ne

proizilazi da je netko zamjenik komandanta brigade niti se takva pozicija uopće spominje, da također komandant odreda sa distribucijom vojnika koji sudjeluju u jurišnim grupama gubi funkciju komandanta odreda zato što su njegove jedinice raspoređene po jurišnim grupama i podpravicima u kome postoji drugi komandir pravca, te on više ne rukovodi svojim vojnicima, jer su oni razbijeni u tri dijela i dani drugome na opsluživanje, odnosno podčinjeni dok se ne izvrši zadatak. Na upit suda stručnom svjedoku da li je on u svome iskazu na upit braniteljice davao podatke što se dešavalo izvan borbenog djelovanja, svjedok je naveo da takvo mišljenje i u tom smislu nije dao jer dokumenti koji su mu predloženi ne upućuju na takvo što, s tim da se iz dokumenata vidi da je brigada u VI korpusu na konkretnoj lokaciji i konkretno navedenom prostoru.

U završnoj riječi braniteljica drugooptuženog navodi da je u prvotnoj optužnici stajao navod da je optuženi ----- naredio vojnoj policiji da liši slobode civile, što nije točno jer on nije imao nikakve nadležnosti nad vojnom policijom niti nad ----- kao osobnim pratiteljem komandanta -----, koje navode sud ne nalazi značajnim utoliko što su takvi optužni navodi potpuno osnovano s obzirom na stanje dokaza izbačeni iz izmijenjene optužnice, jer nema niti jedan dokaz iz kojeg bi bez ikakve dvojbe proizlazilo da je ----- faktički takvu naredbu izdao, a niti da je formalno imao ovlast da takvu naredbu izda, imajući u vidu da je po stanju dokaza u kritično vrijeme dužnost komandanta vojne jedinice 5686 Diverzantsko-izviđačke brigade obnašao ----- . Dalje, braniteljica navodi da je pogrešan navod u izmijenjenoj optužnici da je optuženi ----- imao svojstvo komandanta Odreda DIB-a, što smatra pogrešnim jer materijalni dokazi potvrđuju da je on bio komandir prvog odreda. Prije svega, evidentno je da se braniteljica drugooptuženog poziva na Naredbu o postavljenju DIB-a broj 151-06/93 od 20.04.1993. godine (DT-33) kome dokumentu je pridružujući se prigovorima branitelja prvooptuženog osporavala autentičnost, međutim, čak i ako sud ne vrši ocjenu navoda odbrane drugooptuženog u tom smjeru, evidentno je da upravo stručni svjedok ----- pojašnjava, a što proizilazi i iz iskaza svjedoka A, C i ----- da je Diverzantsko-izviđačka brigada kojoj je komandant bio ----- bila sastavljena iz dva odreda, a u jednom od njih zapovjednu dužnost je imao optuženi -----, pa svjedok ----- pojašnjava da su pogrešne naznake u dokumentaciji gdje stoji komandir odreda, jer je pravilno komandant ili zapovjednik odreda, a što je sukladno sa materijalnim dokazom- Podacima iz vojne evidencije Federalnog ministarstva za pitanja branitelja i invalida domovinskog rata broj 07-03-1690/14 od 13.01.2015. godine (DT-27), iz kojeg dokumenta potpuno jasno proizilazi da je optuženi ----- u vremenu od 15.04.-26.11.1993. godine obnašao dužnost komandanta 1. Odreda DIB-a Zenica. Nakon prezentacije dokaza tužiteljstva broj DT-24, kome odgovara neosporavani DO-11, a odnosi se na spisak boraca koji su otišli na teren 25.07.1993. godine svjedok ----- je naveo da iz toga dokumenta proizilazi da je na čelu I. Odreda bio -----, ali da neke jedinice iz organskog sastava DIB-a, uključujući i vojnu policiju, ne pripadaju odredu već pripadaju komandi brigade, pa prema tome niti ovaj dokaz nije doveo u pitanje činjenicu da je optuženi ----- bio komandant jednog odreda DIB-a. Shodno prednjem, jasno je da ovaj iskaz svjedoka koga je sud našao potpuno uvjerljivim, jasnim i usaglašenim sa stanjem ostatka dokaza, te tako i vjerodostojnim, ustvari potvrdio činjenicu da je optuženi ----- bio komandant jednog Odreda u sastavu DIB-a. U konačnici, shodno činjenici da je optuženom ----- stavljeno na teret izvršenje radnji (u saizvršilaštvu) koje čine bitna obilježja predmetnog kaznenog djela, što je sud i našao utvrđenim, a ne naređivanje takvih radnji, takvo inzistiranje odbrane drugooptuženog pri činjenici izvršene izmjene optužnice je sasvim suvišno.

U svome iskazu svjedok -----, ispitan na ročištu za glavnu raspravu dana 07.05.2018. godine kao dokaz odbrane drugooptuženog, navodi da je tijekom 1993. godine bio pripadnik DIB-a pod komandom -----, da je bio vojni policajac, da je DIB tijekom

1993. godine bio i na području Konjica, da su bili na lokalitetima Bjelimići, okolna sela Čelebića, da su iz Zenice prebačeni helikopterom na Bradinu, onda s Bradine kamionom na Bjelimiće u selo na području Bjelašnice, da je s njim helikopterom na teren bio prebačen -----,-----,-----,-----, a ostalih se ne sjeća, da im je neposredno pretpostavljeni bio komandant -----, da svjedok u selu bio smješten u kući nekog hadžije i da je s njim bila njegova grupa iz vojne policije, a za to vrijeme je ----- bio na terenu gdje je odveo jedinicu, da je zadatak vojne policije bio da uvodi red među vojskom kako bi se izvršavala naređenja od strane komandanta, da je teren trajao već 40-tak dana što je svakome dosadilo, pa su se ljudi počeli buniti htijući kući, da se on ne sjeća da je bilo privođenja u selu gdje je on bio, da je možda u okolini i bilo nešto, a on ni u čemu takvom nije sudjelovao, a da inače ukoliko postoje privođenja naređuje ih komandant. Na ponovljene upite braniteljice, svjedok je naveo da je čuo da su neki civili privođeni iz razloga što kada su oni vršili proboje postojala je dojava tako da je neprijateljska vojska znala da će napasti, tako da je bilo određenih lokacija da se izvrši pretres, ali da se točno ne može izjasniti koje je to mjesto jer je prošlo puno vremena, da su ta privođenja vršili većinom vojni policajci i eventualno netko od vojnika ako nije bilo dovoljno vojnih policajaca, a uvijek bi se obezbjeđivao teren da se može izvršiti pretres, da je privođenje vojnika ili civila mogao narediti direktno komandant i nitko drugi, pa mu tako ni ----- nije mogao izdati neko takvo naređenje pošto nisu bili podređeni njemu, da je inače ----- bio komandir neke jedinice, ali da s njim nije imao apsolutno nikakve veze, niti je mogao komandovati vojnom policijom. Svjedok dalje navodi, da je ispitivanje ljudi koji su privođeni uobičajeno vršio komandant kao i neki koji bi bili s njim prisutni u kancelariji, da je na konkretnom terenu u tom selu sigurno bio i komandant -----, jer brigada nije mogla biti bez komandanta na terenu, s tim da je moguće da je on u nekom periodu bio odsutan, da je obavljao određene vojne aktivnosti i slično. Na upit suda, svjedok je rekao da je on siguran da je po silasku sa Bjelašnice bio u Čelebićima, da što se tiče privođenja civila ne može dati nikakve podatke jer ne može tvrditi nešto u što nije siguran, pa da li je bilo ili nije ne može tvrditi, da kada kaže da su došli u Čelebiće pod tim misli da su tu bili smješteni komplet njegova jedinica i vojna policija kojoj je on pripadao, a da se ne može sa sigurnošću izjasniti da li je ----- bio s vojskom u Čelebićima, a za vrijeme njegovog odsustva niko im nije izdavao naredbe, ali da u vremenu kada je ----- odsutan bi bio neko odgovoran za jedinicu. Na upit suda svjedoku da li se može izjasniti u odnosu na konkretne dane 31.08. i 01.09.1993. da li je ----- bio na lokalitetu o kojem svjedok govori, isti je izjavio da se ne može sjetiti jer je to bilo davno. Na dodatni upit braniteljice drugooptuženog da se izjasni vezano za razlike u iskazu u odnosu na iskaz koji je dat na zapisnik o saslušanju svjedoka Tužiteljstva BiH broj: T20 0 KTRZ 0006579 13 od 04.06.2014. godine u kome se svjedok izjasnio da su pripadnici DIB-a za vrijeme boravka na području Konjica i Čelebića bili raspoređeni po kućama u selu, da je u jednoj bila smještena komanda DIB-a u kojoj su osim ----- bili smješteni i ostali članovi komande, svjedok je izjavio da je ono što je znao i rekao, da je tako izjavio, ali da ne može sa sigurnošću tvrditi da li je ----- bio na tom lokalitetu prisutan konkretno datuma o kojima ga je pitao sud, jer ne može tvrditi da li je on bio tu ili u Konjicu ili negdje drugdje. Na dalje upite braniteljice vezano za ranije dani iskaz iz istrage u kome je svjedok izjavio da je tijekom boravka na tom terenu išao jednom ili dvaput u pretres tih kuća, te je izjavio da se sjeća žene -----, da nije vršio pretres njene kuće, već su to vršili -----,-----i-----, da je rekao da je jednom ili dvaput išao u pretres kuća u početku, ako bi im komandant naredio, da se osobe s imenom ----- možda sjeća, ali ipak je to sve bilo davno, pa da ukoliko je on tako što izjavio stoji pri toj izjavi. Svjedok je također naveo, da su vojni policajci DIB-a imali oznake preko ramena na kojima je pisalo policija, a obilježje DIB-a su imali na ramenima. Nakon ispitivanja svjedoka braniteljica drugooptuženog je u smislu čl. 288. st. 1. ZKP F BiH kao materijalni dokaz uložila zapisnik o saslušanju svjedoka Tužiteljstva BiH broj: T20 0 KTRZ 0006579 13 od 04.06.2014. godine (DO-20).

Ovaj svjedok također nije doveo u pitanje već navedene zaključke suda u odnosu na okolnosti formalne vojne dužnosti -----, niti u odnosu na njenu faktičnu manifestaciju u vrijeme i na mjestu izvršenja kaznenog djela, a ostalih odlučnih činjenica vezanih za izvršeno djelo ovaj iskaz se dotiče. I ovaj iskaz potvrđuje činjenicu postojanja oružanog sukoba u vrijeme izvršenja kaznenog djela.

U svome iskazu svjedokinja -----, ispitana na ročištu za glavnu raspravu dana 14.05.2018. godine kao dokaz odbrane drugooptuženog, navodi da je rođena u Zenici u naselju Balmozi, gdje je živjela do 90.-tih godina i za to vrijeme su bili susjedi sa -----, te ga tako poznaje od svoga djetinjstva, da je ona sa obitelji u selu Balmozi bila negdje do lipnja 1994. godine, a u tome zaseoku bilo je 15-tak kuća sa stanovništvom pravoslavne vjeroispovjesti, a bili su okruženi isključivo muslimanskim stanovništvom. Svjedokinja navodi, da je pravoslavno stanovništvo tijekom cijelog rata s obzirom da su bili malobrojni bilo izloženi čestim pritiscima, svjedokinjin otac je bio više puta odvođen kako bi ga ubili, često je vršen pretres njihove kuće i bilo je drugih teških situacija. Svjedokinja navodi, da su u svim tim situacijama imali zaštitu i podršku -----, pa tvrdi da više od pola ljudi koji su živjeli u tom zaseoku nebi preživjeli ratna dešavanja da nije bilo njegove zaštite. Svjedokinja je navela, da je u tom periodu njen otac radio u željezari u Zenici, da su ga više puta sačekali nakon smjene i odvodili ga, da ne zna ko su osobe koje su ga odvodile, ali zna da su bila uniformirana lica, pa svaki put kad bi se dogodilo da ga odvedu kako bi ga ubili, čekali su ga cijelu noć da se vrati, a on bi se poslije pojavio sa ----- koji bi ga znajući za situaciju spasio i doveo kući. Svjedokinja ukazuje i na više događaja kada su uniformirana lica nasumično pucala po dvorištima gdje je živjelo srpsko stanovništvo i svaki put bi im u pomoć pritekao ----- . Svjedokinja je također navela, da su jednom prilikom za vrijeme racije priveli i njenog tetka -- ----- u neki objekat u Zenici, htjeli su da ga ubiju kao Srbina, međutim, ----- je otišao po njega i doveo ga kući, a spasio je i svjedokinjinog strica ----- kada su i njega odveli, a također je pomagao i druge obitelji srpske nacionalnosti, pa svjedokinja kao primjer navodi obitelji -----i----- . Svjedokinja na kraju navodi da ----- nije imao nikakvu obvezu da im pomaže već se ponašao kao pravedan čovjek posvećen istini.

U svome iskazu svjedokinja -----, ispitana na ročištu za glavnu raspravu dana 14.05.2018. godine kao dokaz odbrane drugooptuženog, navodi da je na početku rata u Bosni i Hercegovini živjela sa svojom obitelji u kući u Zenici u selu Balmozi, da su tu živjeli do pola rata s tim da se točno datuma ne sjeća, da je poznavala -----jer joj je u to vrijeme bio susjed, da je nacionalni sastav mjesta u kojem su živjeli bio takav da je bilo oko 12 kuća u kojima su živjeli Srbi, a sve ostalo su bili Muslimani, pa je tu živio i -----, da se često događalo da se srpsko stanovništvo pretresalo i da su nekad pucali na njih, ali ----- bi ih uvijek zaštitio. Svjedokinja se sjeća je ----- dolazio i pitao srpsko stanovništvo da li im nešto treba i da li ih neko maltretira, a pamti događaj kada je jednom prilikom pucano na njihove kuće što je ----- razrješio, pa su tako uspjeli ostati u svojim kućama sve zahvaljujući njemu. Svjedokinja navodi i da su jednom prilikom uniformirana lica odvela njenog supruga pa ga je ----- vratio kući, da se sjeća da je pomogao i osobi sa imenom --- ----- tako što je kada su ga odveli njegova supruga ----- otišla po -----, on je došao i tražio da ga puste, pa je čovjek pušten i ostao u svojoj kući. Svjedokinja je na kraju, izjašnjavajući se o ----- -----, navela da bi svak poželio takvog susjeda, rođaka i prijatelja.

Iskaze svjedokinja ----- i ----- sud nalazi potpuno uvjerljivim, zasnovanim na istinskom osjećaju zahvalnosti optuženom ----- zbog dobročinstava koje je prema njima i ostalom srpskom stanovništvu činio u selu Balmozi u okolici Zenice. Iskazi ovih

svjedokinja ne dotiču se odlučnih činjenica vezanih za samo počinjeno kazneno djelo, jer okolnosti koje proizilaze iz iskaza ovih svjedokinja, a koje sud nalazi vjerodostojnim, nipočemu ne dovode u pitanje da je optuženi ----- izvršio predmetno kazneno djelo, ali su za sud značajne kod ocjene ličnosti ovog optuženog, pa su značaj imale kod odmjeravanja sankcije.

U svome iskazu svjedok -----, ispitan u svojstvu svjedoka na ročištu za glavnu raspravu dana 14.05.2018. godine kao dokaz odbrane trećeoptuženog, navodi da je u vrijeme rata bio vojno angažiran uključujući i u Diverzantsko-izviđačkoj brigadi, da je s tom brigadom tijekom 1993. godine išao na razne terene i izvan Zenice, a sjeća se i da su bili na području općine Konjic u sedmom i osmom mjesecu te godine, pa pojašnjava, da su kada su sišli s Igmana odmarali nešto kratko u Bradini a onda su otišli u Čelebiće. Svjedok navodi, da je on bio izviđač, da je kada su došli na teren Čelebića i Orahovice njegov zadatak bio da se oslobodi neka komunikacija pa su u to vrijeme imali jednu akciju i to na Gašinom brdu, da im je suprotstavljena vojska bila HVO, sjeća se da je prilikom oružanog sukoba ranjen -----, nakon čega je svjedok sa tom osobom smješten skupa u jednoj kući blizu jezera, pa je on istoga dana vraćen u mjesto gdje su oni boravili. Svjedok navodi da poznaje ----- od 1993. godine i to ga poznaje još dok je on bio dječak, da mu je poznato da je isti za vrijeme trajanja rata imao 15 ili 16 godina, s tim da nije siguran jer ----- nikada nije htio priznati koliko ima godina, da ga je ostatak vojske nastojao rasteretiti dužnosti pa su mu tako povjeravani zadaci kao kuriru, a svjedok navodi da ga se sjeća kao omanje osobe oko 160 cm, 50 do 60 kila težine, pa su ga ostali pripadnici vojske htjeli poštediti borbenih zadataka zbog njegovih godina i izgleda. Svjedok navodi, da je toga dana kad su se vratili iz akcije vidio ----- koji je dolazio do njih u prostorije jedne škole gdje je bila opskrba. Na upit branitelja trećeoptuženog svjedoku da li se može sjetiti što se dogodilo sutradan odnosno te noći kada je vidio ----- i kad su se vratili iz akcije, svjedok je naveo da je čuo da je netko zarobio nekoga ko je imao telefon i da je taj ubijen, a ništa osobno nije vidio niti zna šta se vezano za taj događaj pričalo među vojskom. Svjedok navodi da su se nakon akcije vratili u Zenicu, da je tom prilikom u kamionu vidio -----, da je sjedio u kamionu blizu njega i nije čuo nikakvu priču da bi neko spominjao da je ----- sudjelovao u premlaćivanju nekih civila, a niti je čuo da je ----- bilo što govorio vezano za to. Na upit suda svjedok je rekao da ne zna koji je točno bio datum kada se vratio iz akcije i kada je vidio -----, a na upit suda kako zna da je bio sutradan događaj vezan za stanicu i premlaćivanje u odnosu na dan kada su se vratili iz akcije, svjedok je neodređeno naveo da je dane maltene brojao dan-noć.

Iz iskaza ovoga svjedoka proizilazi da su u kritičnom periodu se na lokalitetu Gašinog brda, iznad Orahovice, vršili oružani sukobi između Armije R BiH i HVO-a, u kojem djelu sud iskaz ovoga svjedoka prihvaća uvjerljivim. U svemu ostalom iskaz ovoga svjedoka se ne dotiče odlučnih činjenica u svezi samog izvršenog djela, pa unatoč tako postavljenom pitanju branitelja u kome traži izjašnjenje o događaju „sutradan, odnosno te noći kada je vidio -----a i kad su se vratio iz akcije“ (mислеći na noć i jutro kada je vršeno djelo) takvu vremensku odrednicu svojim iskazom svjedok očigledno ne daje. Kod okolnosti da je prilikom povratka u Zenicu sjedio u kamionu blizu ----- i nije čuo nikakvu priču da bi neko spominjao da je isti sudjelovao u premlaćivanju nekih civila, a niti je čuo da je ----- bilo što govorio vezano za to, sud nalazi da sama činjenica da svjedok navodi da nešto nije čuo, automatski ne znači da se ----- nije u nekom trenutku vožnje hvalio kako je tukao civile što je potvrdio svjedok -----, jer je u tom trenutku po logici stvari svjedok ----- mogao razgovarati s nekim drugim ili jednostavno ne obraćati pažnju na razgovor ----- i nekih drugih vojnika.

Što se tiče subjektivnih dokaza, dakle iskaza svjedoka, sud je naprijed dao njihovu konkretnu ocjenu. Odbrana je u odnosu na iskaze svjedoka tužiteljstva ulagala kako je naprijed decidno navedeno brojne prigovore koji se odnose na pitanje vjerodostojnosti svjedoka, zasnivajući ih uglavnom na tvrdnji o različitosti iskaza sa glavne rasprave u odnosu na onaj iz istrage. Vezano za to, pored onoga što je sud naveo pojedinačno ocjenjujući svakog svjedoka, imao je u vidu i da su iskazi svjedoka kao subjektivni dokazi opterećeni velikim protekom vremena pa je sasvim logično da svjedoci pamte osnovu događaja, dok se periferni detalji zaboravljaju, a pored toga postoji i objektivna okolnost koja se odnosi na razlike u individualnoj sposobnosti svakog čovjeka u smislu moći percepcije i mogućnosti da zapamti detalje. Pored toga, sud je imao u vidu okolnost da je svjedocima koji su bili suborci optuženih općenito neugodno svjedočiti (i ako oni po prirodi stvari i imaju konkretna saznanja), a neki tvrde da su doživljavali konkretne pritiske i nastojanja da se na njih utječe radi izmjene iskaza, što generalno gledajući objašnjava neke izmjene iskaza koje su vezane za radnje samih optuženih, a evidentno je da je svjedocima općenito neugodno ukazivati i na druge svjedoke-suborce, te davanje takvih navoda nastoje izbjeći. Stoga je ovaj sud kod ocjene iskaza svjedoka u načelu pošao od koncepta da se iskazi svjedoka ne mogu ocjenjivati "golom računicom"- ako su u nečemu izmijenili iskaz u odnosu na onaj dan istrazi, da se njihov iskaz više ne može prihvatiti vjerodostojnim, već je uzimao u obzir sve relevantne okolnosti od utjecaja na zaključak o kvaliteti tih dokaza pojedinačno, te ih dovodio u svezu sa drugim dokazima.

Što se tiče materijalnih dokaza, osim onih koji su već naprijed sadržajno navođeni, iz istih proizilaze sljedeće činjenice:

- Iz dokumenata Redoviti borbeni izvještaj Republika Bosna i Hercegovina Armija R BiH VI Korpus 43 Brdska brigada broj: 02/1-378/93 od 03.09.1993.godine (DT-14), Redovni borbeni izvještaj R BiH Armija R BiH VI korpus 43 brdska brigada Konjic, broj 02/1-378 od 03.09.1993.godine (DT-15) i Izvještaj za dan 3.9.1993.godine R BiH Armija R BiH VI Korpus i 43 brigada broj 01/03-290 od 04.09.1993.godine (DT-16), Izvještaj jedinica na pravcu TP-1 za dan 4.9.1993.godine Republika Bosna i Hercegovina Armija R BiH VI korpus 43 brigada od 04.9.1993.godine (DT-17), Operativnog izvještaja o stanju jedinica na TP-1 za dan 06.09.1993.godine, Republika Bosna i Hercegovina Armija R BiH VI korpus 43 brigada broj 01/01-281/93 od 06.09.1993.godine (DT-19), dokumenta Kratak osvrt put razvoja brigade sa službenim pečatom Vojna jedinica broj:5686 s naznakom interno broj: 1505-01/93 od 24.11.1993.godine (DT-23), te dokumenta Izjava sa službenim pečatom Vojna jedinica broj 1386-01/93 od 08.11.1993.godine (DT-32), proizilazi okolnost postojanja oružanog sukoba na širem lokalitetu Orahovice, te vojnog djelovanja Diverzantsko-izviđačke brigada na tom području;
- Dokumenti Naredba Republike Bosne i Hercegovine Armije R BiH VI korpus 43 brigada broj 01/01-280/93 od 05.09.1993.godine (DT-18) i Naredba Republika Bosna i Hercegovina Armija R BiH VI korpus 43 Brdska brigada broj 01-599/93 od 07.09.1993.godine (DT-20), potkrepljuju okolnost da na lokalitetu Orahovice lokalno stanovništvo usljed oružanih sukoba nije živjelo uobičajenim životom jer je njihovo kretanje bilo ograničeno, dok o konkretnim stradanjima civila na tom lokalitetu usljed radnji vojnih pripadnika govori dokumentat Izvještaj Republika Bosna i Hercegovina Armija R BiH VI korpus bataljon vojne policije Konjic broj 13/9 iz 1993.godine (DT-22);

- Iz dokumenata Spisak razduženih pripadnika VJ 6586 zaključno sa 21.10.1993.godina, službeni pečat vojna jedinica broj 143-06/93 od 16.11.1993.godine (DT-25), Dostava dokumentacije Federacija Bosne i Hercegovine-Federalno ministarstvo za pitanja boraca i invalida odbrambeno-oslobodilačkog rata Sektor za pitanja evidencija iz oblasti vojne obveze broj: 07/1-03-1122-1/16 od 23.09.2016.godine upućeno Tužiteljstvu BiH sa prilogom traženi podaci ovjerena kopija dokumentacije kojom raspolaže nadležna organizaciona cjelina za pitanje iz evidencije iz oblasti vojne obaveze za lice ----- sa pripadajućom kovertom (DT-26), Podaci iz evidencije Federalnog ministarstva za pitanja branitelja i invalida domovinskog rata Sektor za pitanja evidencija iz oblasti vojne obveze broj 07-03-1690/14 od 13.1.2013.godine u kome aktu nalaze se i podaci za ----- (DT-27), Podaci iz evidencije i dokumentacija Federalnog ministarstva za pitanja branitelja i invalida domovinskog rata Sektor za pitanja evidencije iz oblasti vojne obaveze broj: 07/1-03-1576-1/16 od 22.12.2016.godine, u prilogu se nalaze ovjerena kopija dokumentacije i podaci za lice ----- izvod iz evidencije kopija stranice 147 obrasca VOB 1 za 1957 godište i uvjerenje o plaćama pripadnika oružanih snaga Republike Bosne i Hercegovine na ime ----- sa pripadajućom kovertom (DT-28), Podaci iz evidencije i dokumentacija Federalnog ministarstva za pitanja branitelja i invalida domovinskog rata Sektor za pitanja evidencija iz oblasti vojne obveze broj 07/1-03-1543-1/16 od 22.12.2016.godine dostavljeno Tužiteljstvu BiH sa priložima podaci za ----- i za -----, fotokopija stranice broj 110. Obrazac VOB 1 za 1976.godište s ovjerom, uvjerenje za ----- Uprava za odbranu Zenica Služba za odbranu u općini Zenica broj 19-08-41-1-266-1/04-1893 od 22.11.2004.godine, uvjerenje na ime -----, Federalno ministarstvo odbrane broj 30-28-4/03-5/1-1084-3/02 od 21.10.2002.godine, podaci za ----- ministarstva odbrane BiH broj 10-31-1-10-356/16 od 04.05.2016.godine s ovjerom, izvod iz evidencije fotokopija stranice broj 123 obrazac VOB 1. 1972.godište s ovjerom, uvjerenje na ime ----- od 19.6.1996.godine (DT-29), Dostavljanje odgovora po predmetu -Ministarstva odbrane Bosne i Hercegovine broj 13-04-1-98-22/13 od 27.09.2016. godine upućen Tužiteljstvu BiH u prilogu se takođe nalazi evidencija izvod iz evidencije spisak ranjenih DIB sa ovjerom (DT-30), Dopis uz dostavu dokumentacije Ministarstva odbrane BiH broj 13-04-1-98-18/13 od 15.01.2015.godine upućeno Tužiteljstvu Bosne i Hercegovine sa priložima- izvod iz evidencije broj: 05/4-2385 od 16.9.1994.godine za -----, izvod iz evidencije 05/4-2385 od 16.09.1994.godine i još jedan izvod iz evidencije od 16.09.1994.godine na ime -----, sa ovjerom (DT-31), proizilazi da su u vrijeme izvršenja djela, optuženi ----- i ----- bili pripadnici Diverzantsko-izviđačke brigade, optuženi ----- je bio komandant jednog Odreda te brigade, a optuženi ----- je bio komandir voda te brigade;
- Iz dokumenata Karton lične karte za ----- od s naznakom datum izdavanja 31.12.1980.godine (DT- 35), Izvod iz Matične knjige rođenih Hercegovačko-neretvanske županije Općina Mosta-Matični ured Mostar broj: 04/1-15-1-32335/2016 od 09.09.2016.godine, na ime ----- (DT-36), Izvod iz matične knjige vjenčanih na ime ----- Hercegovačko-neretvanska županije Općina Konjic-Matični ured Konjic broj: 09-15-2-686/16 od 08.09.2016.godine (DT- 37), Izvadak iz matične knjige umrlih na ime ----- izdat od Hercegovačko-neretvanske županije-Općina Konjic-Matični ured Konjic broj: 09-15-3-295/15 od 16.03.2015.godine (DT-38), te Izvadak iz matične knjige

- umrlih na ime ----- izdan od Hercegovačko-neretvanske županije-Općina Konjic- Matični ured Konjic broj 09-15-3-296/15 od 16.3.2015.godine (DT-39), proizilazi identitet stradalih civila -----,-----i-----te činjenica njihove smrti;
- Dokumentat sa naznakom dostava zapisnika sa sastanka MZ Čelebići Republika Bosna i Hercegovina Armija RBiH VI korpus 43 Brdska brigada Konjic-Organ vojne bezbjednosti broj 08-449/93 od 09.09.1993.godine sa prilogom zapisnik sa sastanka MZ Čelebići održanog dana 08.09.1993.godine s ovjerom svake strane pojedinačno Ministarstva obrane BIH (DT-40) i dokumentat s naznakom da se raspolaže operativnim podacima i dokumentacijom vezano za počinjena kaznena djela Komande VI korpus Sektor vojne bezbjednosti broj 08-22-276 od 05.12.1993.,godine (DT-42), potkrijepljuju činjenicu da je izvršen zločin u vremenu 31.08./01.09.1993. godine tako da su premlaćivani i usmrćeni civili -----, - -----i-----, dokumentat zapisnik sa sastanka MZ Čelebići održanog dana 08.09.1993.godine potkrepljuje činjenicu teškog života civila na lokalitetu počinjenja kaznenog djela, tj., od strane više vojnih jedinica koje su boavile u kritično vrijeme na tom lokalitetu vršena su maltretiranja, pljačkanja, te ubojstva civila;
 - Iz dokumenata Izvod iz kaznene evidencije za ----- Republika Srpska-Ministarstvo unutrašnjih poslova Centar javne bezbjednosti Doboj broj: 09-02/4-234.1-578/14 od 11.12.2014.godine (DT-43), Izvod iz kaznene evidencije za ----- Zeničko-dobojski kanton Ministarstvo unutrašnjih poslova Zenica- Uprava policije Zenica-Policijska uprava III- Policijska stanica Zavidovići broj: 08-04/9-1-04-2-5996/14 od 5.12.2014.godine (DT-44), Presuda Kantonalnog suda u Zenici na broj K. 183/97 od 05.03.1999.godine odnosi se na ----- (DT-45), Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Kž-442/99-1 od 10.10.2000.godine odnosi se na ----- u prilogu se nalazi rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Kž-442/99-2 od 10.10.2000.godine (DT-46) i Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj Kž-442/99-2 od 10.10.2000.godine (DT-46 a), Izvod iz kaznene i operativne evidencije za -----Ministarstvo unutarnjih poslova Zeničko-Dobojski kanton - Uprava policije Zenica PU 1 broj: 08-04/9-4-04-2-2-769/16 od 08.12.2016.godine sastavljena od tri lista (DT-47), Podaci iz kaznene evidencije za -----Ministarstvo unutrašnjih poslova Srednjobosanske županije-PU Travnik -PS Donji Vakuf broj: 02/5-4-1-04-2416/16 od 16.12.2016.godine (DT- 48) i Rješenja Općinskog suda u Zenici broj 43 0 K 070971 12 Kbs od 13.06.2012. godine proizilazi da je ----- ranije osuđivan Presudama Kantonalnog suda u Zenici br. K.183/97 od 05.03.1999.godine i Vrhovnog suda FBiH u Sarajevu, br. Kž-442/99-1 od 10.10.2000.godine, zbog kaznenog djela ubojstvo iz člana 171. st. 1. KZ FBiH i osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 5 (pet) godina-kazna izdržana, optuženi ----- je ranije osuđivan Presudom Opštinskog suda u Zenici broj K-549/99, pravomoćna 2000. godine, zbog kaznenog djela Nedopušteno držanje oružja ili eksplozivnih materija iz čl. 348. st. 1. KZ FBiH, izrečena uvjetna osuda sa utvrđenom kaznom zatvora u trajanju od 3 (tri) mjeseca, sa vremenom provjeravanja u trajanju od 1 (jedne) godine, dok optuženi -----i----- ranije nisu osuđivani, a što se okolnosti od značaja za odmjeravanje kaznene sankcije;
 - Dokumenti kopija ratnog dnevnika svjedoka "C" u rukopisu (DT-51), Potvrda o privremenom oduzimanju predmeta Ministarstva sigurnosti-Državna agencija za istrage i zaštitu broj 16-04/2-5-04-2-5/13 od 27.08.2013. godine (DT-52), Službena zabilješka Ministarstva sigurnosti-Državna agencija za istrage i zaštitu-Centar za

- istraživanje ratnih zločina broj 16-04/2-5-04-2-1109/13 od 27.08.2013. godine (DT-53), odnose se na postojanje ratnog dnevnika svjedoka C koji dokumenat svoj značaj ima u kontekstu iskaza ovoga svjedoka, pa ga je sud na taj način i poprimio, te na okolnost privremenog oduzimanja tog dokumenta od svjedoka C po ovlaštenim osobama Državne agencije za istrage i zaštitu;
- Iz dokumenata Rješenje Suda BiH broj S1 1 K 017684 14 Krn 8 od 23.09.2016. godine (DT-54) i Rješenje Suda BiH broj S1 1 K 017684 14 Krn 6 od 02.09.2016. godine (DT-55), proizilazi status svjedoka pod mjerama zaštite sa pseudonimima „A“, „B“ i „C“
 - Dokumentat papir sa zapisom u rukopisu (DT-56) sud poprima u kontekstu iskaza svjedoka -----;
 - Iz Foto-albuma broj T20 0 KTRZ 0006579 13 od 06.12.2016. godine (DT-57) je vidljivo lice mjesta počinjenog kaznenog djela, a ovaj dokumenat sud je posebno cjenio u kontekstu danog ikaza svjedoka -----;
 - Iz dokumenata Izvješće Federalne komisije za nestale osobe-hrvatska strana ur.broj:01-IP-130/99 od 15.09.1999. godine (DT-60), Dokumentat Ekshumacija-identifikacija Konjic 10.09.1999. godine, Mostar 11.09.1999. godine sa ovjerom stalnog sudskog vještaka za sudsku medicinu prof.dr.sc. Marije Definis Gojanović (DT-62), Dokumentat Obrada i identifikacija sa ovjerom stalnog sudskog vještaka za sudsku medicinu prof.dr.sc. Marije Definis Gojanović (DT-63), Zapisnik sekcije br. 257/99 na ime -----, Odjel za patologiju KB Split u prilogu koga se nalazi: Prijava činjenice smrti za umrlog ----- od 11.09.1999. godine, Protokol za identifikaciju na ime -----, Obrada i identifikacija na ime ----- i Izjava ----- od 11.09.1999. godine, sve sa ovjerom stalnog sudskog vještaka za sudsku medicinu prof.dr.sc. Marije Definis Gojanović (DT-64), Zapisnik sekcije br. 259/99 od 11.09.1999. godine na ime -----, Odjel za patologiju KB Split u prilogu koga se nalazi: Prijava činjenice smrti za umrlog ----- od 11.09.1999. godine, Protokol za identifikaciju na ime -----, Obrada i identifikacija na ime -----i-----, sve sa ovjerom stalnog sudskog vještaka za sudsku medicinu prof.dr.sc. Marije Definis Gojanović (DT-65), Zapisnik sekcije br. 258/99 od 11.09.1999. godine na ime -----, Odjel za patologiju KB Split u prilogu koga se nalazi: Prijava činjenice smrti za umrlog ----- od 11.09.1999. godine, Protokol za identifikaciju na ime -----, Obrada i identifikacija na ime -----i----- od 11.09.1999. godine, sve sa ovjerom stalnog sudskog vještaka za sudsku medicinu prof.dr.sc. Marije Definis Gojanović (DT-66), proizilaze okolnosti izvršene ekshumacije i stanja obrade skeletnih ostataka -----,-----i-----, a sud ove dokumente poprima u kontekstu iskaza stručne svjedokinje dr. Marije Definis Gojanović i vještačenja vještaka dr. Dražena Damjanjuka;
 - Iz dokumenata Naredba Armija Republike BiH- Komanda Diverzantsko-izviđačke brigade broj 217-06/93 od 01.05.1993. godine (DO-10) i Spisak boraca koji su otišli na teren dana 25.07.1993. godine Armije Republike BIG-Diverzantsko-izviđačka brigada broj 804-06 93 od 29.07.1993. godine (DO-11), koje je tvrdeći da nije imao nikakvu zapovijednu dužnost izveo optuženi -----, ne dovode u pitanje utvrđenje suda da je isti bio komandant jednog odreda DIB-a, jer se DO-10 ne odnosi postavljenje komandanta odreda već na postavljenje na zapovjedne dužnost nižih formacijskih struktura DIB-a, dok spisak DO-11 optuženog ----- a upravo i stavlja u kontekst I. Odreda DIB-a;
 - Iz dokumenata Borbena zapovijest za napad komadanta 43.bbr. Konjic broj 1/1-260/93 sa Naređenjem za uspostav veza Armije R BiH-6. Korpus -43. Brdska

- brigade broj 02/5 od 27.08.1993. godine (DO-18), Dopunu borbene zapovjesti za napad komadanta 43.bbr. Konjic broj 1/01-274/93 sa naredbom Armije R BiH-6. Korpus-43.bbr. Konjic-TP.Ljubina broj 01/01-279/93 od 05.09.1993. godine (DO-19), koje dokaze je odbrana drugooptuženog izvela prilikom ispitivanja stručnog svjedoka -----, proizilazi okolnost postojanja oružanog sukoba na širem lokalitetu Orahovice, te vojnog djelovanja Diverzantsko-izviđačke brigada na tom području, a sud ih poprima u kontekstu iskaza svjedoka -----, pa tako nalazi činjenice kako je to naprijed obrazloženo;
- Iz dokumenata kućna lista na ime ----- od 12.04.2018. godine (DO-32), Uvjerenje JU Služba za zapošljavanje Zeničko-Dobojskog kantona na ----- broj 34 od 13.04.2018. godine (DO-33), Uvjerenje Grad Zenica-Služba za urbanizam, imovinsko-pravne, geodetske poslove i katastar nekretnina broj 03-30-10-3867/18-2 od 12.04.2018. godine (DO-34), čekovi o isplati-obavijest korisniku za ----- za 01., 02. i 03. mjesec 2018. godine (DO-35), Izvod iz matične knjige umrlih na ime -----, Matični ured Zenica broj 03-13-3-1074/06 od 31.05.2006. godine (DO-36), proizilazi da je optuženi ----- lošeg materijalnog stanja, a što je od značaja za odluku o troškovima postupka u nastavku presude, dok je materijalne dokaze Izvod iz matične knjige rođenih na ime ime ---- -----, Matični ured Kotorsko broj 03/200-30-314/06 od 01.06.2006. godine, Izvod iz matične knjige vjenčanih broj 29 od 04. oktobra 1952. godine sa potvrdom o vjenčavanju (DO-37) odbrana drugooptuženog izvodila na okolnost tvrdnje da optuženi ----- nije u srodstvu sa svjedokom A, a značaj tih okolnosti, pa time i ovih dokaza, sud je cijenio u drugim dijelovima presude;
 - Iz materijalnih dokaza izvedenih od strane odbrane trećeoptuženog Rješenje Federalnog ministarstva za pitanja branitelja i invalida domovinskog rata broj UP-II-03-4-616/12 od 20.12.2013. godine (DO-23), Nalaz ljekara specijaliste JZU Zavod za bolesti ovisnosti Zeničko-Dobojskog kantona od 26.04.2018. godine na ime ----- (DO-24), Nalaz i mišljenje ljekarske komisije za drugostupeni postupak medicinskog vještačenja u Sarajevu za pregled lica obuhvaćenih Zakonom o pravima branilaca i članova njihovih porodica broj DOV-RVI-SA-477/12 od 21.11.2013. godine (DO-25), Otpusno pismo Instituta za plućne bolesti Vojvodine broj protokola 1878/2013 od 11.04.2013. godine na ime ----- (DO-26), Nalaz i mišljenje JU Kantonalna bolnica Zenica broj protokola 668 od 03.06.2011. godine na ime ----- (DO-27) i Specijalistički nalaz JU Kantonalna bolnica Zenica od 27.10.2011. godine na ime ----- (DO-28), proizilazi da je optuženi ----- ratni vojni invalid narušenog zdravlja, koje okolnosti je sud uzeo u obzir kod odmjerenja sankcije;
 - Iz materijalnih dokaza izvedenih od odbrane četvrtooptuženog -Uvjerenje Službe za zapošljavanje Zeničko-Dobojskog kantona broj 1076 od 22.03.2018. godine (DO-29), Uvjerenje Grada Zenica-Služba za urbanizam, imovinsko-pravne, geodetske poslove i katastar nekretnina broj 03-30-10-3066/18-2 od 22.03.2018. godine (DO-30) i Izjava-kućna lista za ----- od 13.04.2018. godine (DO-31), proizilazi da je optuženi ----- nezaposlen i bez imovine, dakle lošeg imovinskog stanja, koje okolnosti je sud uzeo u obzir kod odluke o troškovima kaznenog postupka;
 - Iz materijalnih dokaza suda -Rješenje Suda BiH broj S1 1 K 017684 14 Krn 7 od 02.09.2016. godine (DS-1) i Rješenje Suda BiH broj S1 1 K 024119 16 Kro od 06.01.2017. godine (DS-2), proizilazi da je optuženi ----- bio lišen slobode i u pritvoru počev od 31.08.2016. do 06.01.2017. godine, što je istom uračunato u izrečenu kaznu zatvora.

Ocjenom svih dokaza izvedenih tijekom glavne rasprave, pojedinačno i u međusobnoj svezi, ovaj sud je sa potpunim uvjerenjem i bez dvojbe utvrdio da su optuženi -----, -----, -----i----- počinili kazneno djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz čl. 142. st. 1. preuzetog KZ SFRJ, na način kako im je to činjenično stavljeno na teret izmijenjenom predmetnom optužnicom, s tim, da je sud izvršio manju zakonom dopuštenu korekciju činjeničnog opisa, a izvršio je pravnu ocjenu kao u izreci presude.

Naime, da su optuženi -----, -----, -----i----- počinili radnju iz točke 1. izreke, prioriteto proizilazi iz iskaza sljedećih svjedoka: -----, svjedoka A, te iz iskaza svjedoka ----- koji je pročitao u smislu čl. 288. st. 2. ZKP FBiH, kao i iskaza svjedoka C.

Tako iz iskaza svjedoka ----- sud nalazi odlučnim navode da je on ranjen 02.09.1993. godine, a da je tome prethodio događaj jednoga dana kada je izašao u večernjim satima oko 10 do 10,30 sati, da je čuo galamu, dreku i jauke, da je došavši na lice mjesta vidio -----, -----i----- ispred nekog objekta koji je bio šupa ili štala, da je vidio civile za koje se ovaj svjedok ne može sjetiti jesu li bila dvojica ili trojica, da su bili ispretučeni sa najviše ozljeda u predjelu lica, da je osobno vidio kako ih ----i----- udaraju rukama i nogama na kojima su imali vojničke čizme, oponašajući pri tom karate poteze, da je tu prisutan bio i ----- koji za vrijeme prisustva svjedoka nije udarao civile, ali je to gledao ne poduzimajući ništa. Iz iskaza svjedoka proizilazi da je on svu trojicu optuženih upozorio na ponašanje zadržavši se na licu mjesta 2-3 minute, ali da su oni nastavili sa radnjama, nakon čega je svjedok otišao. Iskaz ovoga svjedoka potvrđuje i dio iskaza svjedoka ----- koji navodi da mu je ----- kada su odlazili iz Orahovice govorio da je čizmama udarao te ljude. Prisustvo optuženog ----- u prostoriji gdje su bili civili potvrđuje svjedok -----, koji navodi da je u večernjim satima oko 9,00 sati samo povirio u tu štalu, te da je tu zatekao -----, a u tom trenutku civili su bili okrenuti licem prema zidu, a time ovaj svjedok potvrđuje iskaz svjedoka -----, naravno u obimu u kome iskaz sadrži relevantne podatke s obzirom na činjenicu kratkog zadržavanja svjedoka ----- u prostoriji gdje su bili civili.

Prema tome, kako sud iskaz svjedoka ----- nalazi vjerodostojnim, iz istog proizilazi potpuno dokazanim dio događaja koji se odvijao za vrijeme prisustva ovoga svjedoka, a u kome su -----i----- zajedno dok je tu stajao -----, nanosili velike patnje i povrede tjelesnog integriteta civilima hrvatske nacionalnosti, na način da su ih rukama i nogama obućenim u vojničke čizme brutalno udarali po svim dijelovima tijela oponašajući karate trening.

Dalje, iz iskaza zaštićenog svjedoka „A“ sud nalazi odlučnim navode da je on u više navrata ulazio u štalu u blizini komande u Orahovici, u koju su dovedeni civili hrvatske nacionalnosti koje je prethodno dovela Vojna policija DIB-a jer su navodno imali poljski telefon s kojim su dojavljivali položaje Armije R BiH suprotstavljenoj vojsci HVO, da su civili bili ispitivani tako što su im postavljana pitanja gdje je telefon i tko je odao položaje i vršio dojave o akcijama Armije R BiH, da su svjedoci bili pri tom brutalno tučeni šakama i nogama na kojima su bile vojničke čizme, i to po svim dijelovima tijela i glavi, da su udarci koji su im zadavani bili „strahoviti“, a što su činili -----, -----i-----, a svjedok navodi da je na licu i tijelu civila vidio vidljive tjelesne ozljede u vidu hematoma. Iz iskaza svjedoka ----- iz istrage, koji je pročitao sa Zapisnika o saslušanju svjedoka Državne agencije za istrage i zaštitu-Centar za istraživanje ratnih zločina broj 16-04/2-5-04-2-615/13 od 01.10.2013. godine,

koji je pročitao u smislu čl. 288. st. 2. ZKP FBiH pri nespornoj činjenici da je svjedok umro, proizilazi da je u jedne prilike u noći iz šupe koja je udaljena oko 50-ak metara od kuće u kojoj je on bio raspoređen na spavanju, čuo jauke, plač i krikove, kao i galamu, a od tih glasova sa sigurnošću je prepoznao glas -----, koji je ostrim jakim glasom govorio: „Gdje si išao..., Koga su poslali“ isl., a onda su se čula tri udarca, pa jaukanje i krici koje se čulo dugo u tijeku noći, što bi svjedok čuo svaki put kada bi se pribudio u tijeku noći, a što je čuo i vojnik koji je bio s njim govoreći: „Eno se opet čuje“. Iskaze ovih svjedoka kod okolnosti da je vršeno mučenje i ispitivanje civila potkrijepljuju i navodi zaštićenog svjedoka „C“ koji je čuo u vrijeme noći kako netko govori: „Ne udaraj me, ne znam, rekao sam ti“.

Prema tome, kako sud iskaze ovih svjedoka nalazi vjerodostojnim, a pri tom jedan drugog potvrđuju, iz istih proizilazi suštinski dokazanim dio događaja koji se odvijao za vrijeme prisustva svjedoka „A“, a koji dio događaja je u obimu u kome on ima saznanja potvrdio i svjedok -----, te svojim iskazom potkrijepio svjedok „C“, i to da su -----, -----i-----, sudjelovali u mučenju zatvorenih civila, na naročito okrutan i ponižavajući način, udarajući ih po svim dijelovima tijela rukama i nogama obuvenim u vojničke čizme, pri tom ih ispitujući o tome tko je odavao položaje Armije BiH oko Orahovice i tražeći da priznaju da su oni to učinili.

Bitno je napomenuti da je sud u ovom dijelu izvršio korekciju predmetne optužnice, pa je umjesto navoda: „pri tom ih ispitujući o položaju i naoružanju HVO-a oko Orahovice, te tražeći da priznaju da su odavali položaje Armije BiH oko Orahovice“, unio navod: „pri tom ih ispitujući tko je odavao položaje Armije BiH oko Orahovice vojsci HVO, te tražeći od istih da priznaju da su oni to činili“, jer takvo činjenično stanje proizilazi iz stanja dokaza, prioritetno iz iskaza svjedoka „A“ ----- i svjedoka „C“, ali i kada se to dovede u svezu sa samim motivom privođenja civila vezano za navodni pronađeni aparat za komunikaciju kod istih (konkretno kod -----), što proizilazi i iz iskaza drugih svjedoka: zaštićenog svjedoka „B“, -----, -----, ----- i -----.

Što se tiče činjeničnog opisa, ovaj sud se kod donošenja presude u cijelosti držao vezanosti presude za optužbu u smislu čl. 295. st. 1. ZKP FBiH, jer se izvršenim korekcijama u činjeničnom opisu od strane suda zadržao objektivni identitet optužbe i presude, nije se diralo u pravno relevantne činjenice koje obuhvaćaju subjektivna i objektivna obilježja kaznenog djela kao konstitutivna, već je samo temeljem stanja izvedenih dokaza precizirana radnja izvršenja djela na način koji nije odlučujući za predmet optuženja, a na kakvu korekciju činjeničnog opisa je sud ovlašten.

Dalje, iz iskaza zaštićenog svjedoka „A“ također proizilazi da su u jednom momentu ----- i ----- naredili puncu ----- i zetu ----- (koje međusobno obiteljsko svojstvo potvrđuju iskazi svjedoka ----- i -----), da se međusobno udaraju, da je pri tome optuženi ----- ponavljao: „Jače, jače jedan drugoga“. Iz ovoga dijela iskaza svjedoka „A“, proizilazi da su optuženi ----- i ----- u jednom momentu događaja nečovječno postupali prema civilima, tako što su vršili osobito uvredljive i ponižavajuće postupke. U svojoj završnoj riječi braniteljica drugooptuženog je stavljala akcenat na tvrdnju da se svjedok „A“ sa nesigurnošću izjasnio tko je naredio da se civili međusobno udaraju. Međutim, suprotno stavu odbrane, suština je u tome tko je vršio prisilu da to civili čine kako se to i tvrdi izmijenjenom optužnicom, a to su imajući u vidu kontinuitet cijelog događaja nedvojbeno bili u tom trenutku prisutni optuženi ----- i -----, a ako se konkretno govori o ----- potpuno je jasno da je on čak tražio da se civili jače udaraju.

Izvedeni dokazi odbrane nisu doveli u pitanje tvrđenja, a niti dokaze optužbe izvedene tijekom glavnog pretresa. Svi svjedoci ispitani po prijedlogu odbrane u odnosu na konkretnu

radnju izvršenja djela kako je optuženima stavljeno na teret, nisu dali niti jedan relevantan podatak. Razmatrajući te dokaze i u smislu kontrole dokaza koje je izvela optužba, jasno je za zaključiti da niti jedan izvedeni dokaz odbrane nije čak niti doveo u pitanje relevantne dokaze izvedene od strane optužbe, jer se nisu dotakli odlučnih činjenica. Međutim, odbrana je imala više prigovora na vjerodostojnost i kredibilitet svjedoka optužbe, koje je sud prilikom donošenja presude uzeo u obzir, pa je detaljnu ocjenu sud izvršio u prednjem dijelu presude. Detaljno je sud razmatrao vještačenje po vještaku sudske medicine dr. Draženu Damjanjuku, koje je izvedeno kao dokaz odbrane prvooptuženog, o čemu će dalje biti riječi.

Sud je našao utvrđenim da radnje koje su počinili optuženi -----, -----, ----
-----i----- kao suizvršitelji iz točke 1. izreke presude, predstavljaju povredu tjelesnog integriteta tri civila, koji su se konkretno manifestirali u mnogobrojnim oteknućima na glavama civila o čemu su svjedočili svjedoci očevidci premlaćivanja, kao i oni koji su kasnije vršili ukop bezživotnih tijela civila.

Međutim, sud je našao osnovanim tvrdjenje odbrane jer to proizilazi iz činjeničnog stanja da iz iskaza svjedoka -----i----- proizilazi da je fizičko maltretiranje civila ----- i ----- započelo već prilikom obavljenog pretresa u njihovoj kući i lišenja slobode, pa tako ova dva svjedoka opisuju pronađene tragove krvi u kući, kosu od ----- na podu, polomljenu štaku i navlaku gornje vilice zuba ----- . Ova činjenica za sud nepobitno ukazuje da su se radnje svih optuženih u vidu višesatnog intenzivnog premlaćivanja koje su vršene nakon dovođenja civila u štalu, ustvari nastavile nakon što su civili već primali udarce od pripadnika Vojne policije DIB-a, dakle ne konkretno od optuženih, a ti udarci su s obzirom na tragove koje su pronašli svjedoci -----i----- očigledno bili siloviti. Ovu okolnost sud je doveo u vezu sa navodima iz iskaza vještaka dr. Dražena Damjanjuk koji je istakao da se zbog izostanka opisa prijeloma kod oštećenih civila u medicinskoj dokumentaciji sačinjenoj nakon ekshumacije, ne može preciznije izjasniti o mehanizmu nanošenja teških tjelesnih ozljeda koje su pronađene na skeletnim ostatcima civila, u smislu da li su udareni nekim čvrstim predmetom kao kundak puške, drška pištolja isl., ali niti o broju udaraca koje su civili zadobili koji bi bili uzrok nastanku takve tjelesne ozljede, što se posebno odnosi na -----i----- kod kojih nisu utvrđeni višestruki prijelomi. Stoga, sud nije mogao van razumne sumnje zaključiti o postojanju uzročno-posljedične veze između radnji nekog od optuženih, odnosno njihovog zajedničkog djelovanja i posljedice u vidu nastupjele teške tjelesne ozljede kod oštećenih civila jer su oni očigledno silovito tučeni i prije samih radnji izvršenja djela od optuženih, a uz prednje, konkretno kod -----i----- izostala je mogućnost da se objektivno utvrdi da li je sama teška tjelesna ozljeda kod civila pojedinačno posljedica jednog udarca ili više zadobivenih udaraca.

Stoga je sud, i u ovom smislu izvršio dozvoljenu korekciju činjeničnog opisa, tako je umjesto navoda iz izmijenjene optužnice: „...kao i teške tjelesne povrede i to ----- zv. ----- u vidu višestrukog preloma gornje vilice i preloma donje vilice, ----- u vidu preloma desne gornje vilice, te ----- u vidu preloma desne gornje vilice“, unio navod: „a nakon obavljene ekshumacije 1999. godine kod oštećenih su utvrđene teške tjelesne povrede i to kod ----- zv. ----- u vidu višestrukog preloma gornje vilice i preloma donje vilice, kod ----- u vidu preloma desne gornje vilice, te kod ----- u vidu preloma desne gornje vilice“. Pri tome se zadržao objektivni identitet optužbe i presude, nije se diralo u pravno relevantne činjenice koje obuhvaćaju subjektivna i objektivna obilježja kaznenog djela kao konstitutivna, već je samo temeljem stanja izvedenih dokaza precizirana radnja izvršenja djela i to u korist optuženih.

Prednje utvrđenje i izmjena činjeničnog opisa od strane suda ne dira u nepobitnu činjenicu koju je sud našao utvrđenom kako je ranije obrazloženo, i to da su svi optuženi

zajedno vršili povrede tjelesnog integriteta tri civila i nanosili im velike patnje, a pri tome su civili zadobili velika otekuća u predjelu glave, pa pri tom i dalje egzistiraju sva bitna obilježja kaznenog djela za koje su optuženi točkom 1. presude oglašeni krivim. Ove okolnosti osim naprijed navedenih iskaza svjedoka potvrđuje i iskaz svjedoka ----- koji navodi da je po dolasku u štalu vidio ----- koji je bio mrtav, dok su -----i----- (svjedok je sve civile poznavao od ranije) davali znakove života, a glave su im bile otečene. Okolnost da su civili intenzivno i kontinuirano premlaćivani u tijeku noći potkrijepljena je indirektno i iskazima svjedoka: -----, koji potvrđuje da je tijekom noći čuo jauke i viku, što potvrđuje i svjedok -----, kao i iz iskaza svjedokinje ----- koja navodi da je u kritičnoj noći čula jauke cijelu noć, između kojih je prepoznala i one svoga supruga -----.

Prema tome, vidljivo je da su svi optuženi zajedno sudjelujući u radnji izvršenja djela vršili premlaćivanje civila, koje trajalo na prijelazu 31.08. na 01.09.1993. godine, dakle, vršili su svjesno i htijući povrede tjelesnom integritetu trojici civilnih osoba i nanosili im velike patnje, da su zajedno optuženi -----,----- I ----- su svjesno i htijući vršili mučenje civila pri tome im nanoseći povrede tjelesnom integritetu, a optuženi ----- i ----- -- su k tome svjesno i htijući zajedno nečovječno postupali prema civilnim osobama vršeći prema njima uvredljive i ponižavajuće postupke.

Time sud nalazi dokazanim tvrđenje optužbe da su optuženi -----,-----,-----i-----kršili pravila međunarodnog prava postupivši suprotno odredbi čl. 3. st. 1. tč. a) IV. Ženevske konvencije o zaštiti građanskih lica za vrijeme rata od 12.08.1949. godine, koja zabranjuje prema civilnom stanovništvu između ostalih radnji povrede koje se nanose tjelesnom integritetu. Dakle, vršeći premlaćivanje civila optuženi su civilima nanosili velike patnje i povrede tjelesnom integritetu.

Sud nalazi dokazanim da je uslijed zajedničkog intenzivnog premlaćivanja civila od strane optuženih, koje je trajalo od poslijepodnevni sati dana 31.08.1993. godine, pa sve do jutarnjih sati 01.09.1993. godine, došlo do smrti civila ----- . Sam intenzitet i trajanje premlaćivanja, te činjenica da je ----- bio osoba srednje životne dobi, dakle, ne toliko velike snage i kondicije, a da iz iskaza svjedoka očevidaca ----- i svjedoka A upravo proizilazi dokazanim da su svi optuženi sudjelovali u premlaćivanju (gledajući događaj u cjelini, neovisno što su u određenim dijelovima događaja radnje činili neki od optuženih), čini potpuno jasnim da je uslijed premlaćivanja koje su svi optuženi činili prema civilima u ranim satima 01.09.1993. godine došlo do smrti civila ----- . U prilog ovom zaključku idu i navodi zaštićenog svjedoka C, koji tvrdi da mu je ----- rekao da je jedan od civila podlegao u jutarnjim satima oko 2,00-3,00 sata, te mu je rekao da su druga dvojica ječala u bolovima, pa je to svjedok zapisao u svoj ratni dnevnik zapisujući „podlegao je oko tri sata 01.09.“, s tim da tada nije htio unositi sve detalje, posebno ne one koje bi nekoga mogle inkriminirati, već je samo pisao o stvarima u glavnim crtama kako bi se podsjetio na određene stvari. U prilog prednjem zaključku suda idu i navodi svjedoka A koji navodi da ga je u jutarnjim satima pozvao ----- u štalu i da je tada svjedok opipao puls jednom od civila i utvrdio da je mrtav, dok su druga dvojica bila u teškom stanju ali su pokazivali znakove života, a ove okolnosti potvrđuje i iskaz svjedoka ----- koji navodi da je po dolasku u štalu vidio ----- koji je bio mrtav, dok su -----I----- davali znakove života (svjedok je sve civile poznavao od ranije), a glave su im bile otečene. Dakle, činjenjem velikih patnji i povreda tjelesnog integriteta civilima, koje je sadržano u kontinuiranom višesatnom i intenzivnom premlaćivanju od strane svih optuženih zajedno, koje se evidentno nastavljalo i kada su civili bili već u teškom fizičkom stanju, sud nalazi očiglednu uzročno-posljedičnu vezu između tih radnji optuženih i nastupile smrti kod civila -----.

Izvedeni dokazi sudu nepobitno ukazuju da su radnje svih optuženih po intenzitetu udaraca koje su pojedinačno zadavali oštećenima stvarale potpuno jasnu sliku svakom od optuženih o sadržaju djela u cjelini jer je svakom optuženom bilo jasno kakve udarce osobno zadaje civilima, te jasno da oštećenim civilima osim njih samih intenzivne udarce zadaju i druge osobe-saizvršitelji, jasno je im je bilo da su udarci zadavani tvrdim dijelovima tijela i nogama na kojima se nalaze teške vojničke čizme. Također, trajnost vršenja radnji premlaćivanja gledajući djelovanje optuženih u cjelini kao saizvršitelja, je drugi aspekt zajedničkog djelovanja optuženih u radnji izvršenja djela. Ova dva aspekta radnji koje su činili optuženi, intenzitet i način premlaćivanja civila, ali i trajnost vršenog premlaćivanja, kako to sve opisuju očevidci, pojedinačno i međusobno su neminovno značili duboku agoniju civila i dovođenje civila na rub tjelesne izdržljivosti, što su optuženi potpuno jasno znali kada su radnje izvršenja djela činili unatoč takvom stanju civila. Ovo za sud dodatno ukazuje da je svaki od optuženih bez obzira što je dokazano da su prisustvovali pojedinačnim dijelovima događaja (jer su povremeno dolazili i odlazili) i činili pojedinačne radnje kako je opisano u izreci, bio svjestan djela u cjelini a što se posebno odnosi na posljedice koje će djelo proizvesti. U ovom smislu sud je posebno razmatrao radnje -----, koji je prema stanju dokaza zatečen od strane ----- kako sa ----- tuče civile oko 22,00-22,30 sati. Ovaj svjedok opisuje već vidljive ozljede na civilima, opisuje njihove jauke, opisuje način udaranja civila od strane ova dva optužena koji su oponašali karate trening, udarajući civile rukama i nogama na kojima su bile teške vojničke čizme, što ukazuje na veliki intenzitet premlaćivanja koje su ova dva optužena vršili prema civilima. Pored toga, ocjenjujući radnje optuženog -----, sud uzima u obzir i iskaz svjedoka -----, iz kojeg iskaza se može zaključiti da su civili odvedeni u poslijepodnevnim satima, a svjedok ----- optužene -----I----- zatiče da ih tuku intenzivno u večernjim satima oko 22,00-22,30 sati (u prostoriji sa civilima optuženog ----- --je oko 21,00 sat zatekao i svjedok -----) što znači da je već proteklo dosta sati u kojima su civili bili u patnji, svaki je od optuženih pa i ----- znao da se radi o civilima srednje i starije životne dobi, a oni su k tome u šupu od strane pripadnika vojne policije dovedeni u već narušenom tjelesnom stanju, pa stoga i u trenutku kada ----- poduzima svoje saizvršilačke radnje izvršenja djela već je imao potpuno jasnu sliku o djelu i posljedicama. Ocjenjujući radnje optuženog -----, a povodom prigovora njegove odbrane da je on u vrijeme izvršenja djela bio maloljetan, te sitnije građe, sud je utvrdio da time njegovo djelovanje kao saizvršitelja nije dovedeno u pitanje pri činjenici brojnosti udaraca koje je zadavao on osobno ali i njegovi saizvršitelji (čijih radnji je on bio svjestan), a i pri činjenici načina udaranja civila- udaranje sa teškim vojničkim čizmama, u jednom dijelu događaja čak oponašajući karate trening. Stoga, radnje svakoga od optuženih kao saizvršitelja predstavlja njihovo zajedničko djelovanje u radnji izvršenja djela, te njihov zajednički doprinos nastupjelim posljedicama u objektivnom i subjektivnom smislu, dakle, radnju iz točke 1. izreke presude optuženi su izvršili u saizvršilaštvu u smislu čl. 22. preuzetog KZ SFRJ.

Sud nalazi dokazanim i tvrđenja optužbe da su optuženi -----,-----i----- postupili suprotno odredbi čl. 3. st. 1. tč. a) IV. Ženevske konvencije o zaštiti građanskih lica za vrijeme rata od 12.08.1949. godine, koja zabranjuje mučenje civilnog stanovništva. Mučenje predstavlja tešku povredu međunarodnog ratnog prava prema civilnim osobama. Ženevske konvencije ne daju definiciju mučenja, niti je mučenje definirano odredbama preuzetog KZ SFRJ, ali se definicija mučenja može izvesti iz međunarodne pravne prakse koji postoji u kontekstu zaštite ljudskih prava. Analizom odredbi Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima iz 1948. godine, Konvencije protiv torture i drugih surovih, neljudskih ili ponižavajućih kazni ili postupka iz 1984. godine, Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda iz 1950. godine, proizlazi da da djelo mučenja u okviru međunarodnog humanitarnog prava uključuje slijedeća obilježja: nanošenje djelom ili propustom teške tjelesne

ili duševne boli ili patnje, djelo ili propust moraju biti namjerni, motiv djela ili propusta mora biti iznuđivanje informacija ili priznanja, kažnjavanje, zastrašivanje ili vršenje pritisaka na žrtvu ili treću osobu, ili diskriminacija iz bilo kog razloga, žrtve ili treće osobe. Dakle, u konkretnom slučaju optuženi -----,-----i----- su s ciljem iznuđivanja informacija tko odaje položaje Armije RBiH vršili činjenjem teške tjelesne i duševne patnje civilima, pri čemu su kod činjenice da je mučenje vršeno i činjenjem teške tjelesne patnje koja je podrazumijevala i premlaćivanje, vršili su i povrede tjelesnom integritetu.

Iz toga razloga sud je u sklopu ovlaštenja iz čl. 295. st. 2. ZKP FBiH, po kome sud nije vezan za prijedloge tužitelja u pogledu pravne ocjene djela u pravni opis unio naznaku da su optuženi -----,-----i----- kao saizvršitelji mučili civilne osobe i pri tom im nanosili povrede tjelesnom integritetu, što je u skladu sa činjeničnim opisom iz koga činjenice sud u odnosnom dijelu nalazi dokazanim.

Sud nalazi dokazanim i tvrđenja optužbe da su optuženi -----i----- postupili suprotno odredbi čl. 3. st. 1. tč. c) IV. Ženevske konvencije o zaštiti građanskih lica za vrijeme rata od 12.08.1949. godine, koja zabranjuje vršenje prema civilima naročito uvredljivih i ponižavajućih postupaka, čime su prema civilima nečovječno postupali. Nečovječno postupanje se definira kao namjerno djelo ili propust kojim se nanosi teška duševna ili tjelesna patnja, odnosno ozljeda ili koje predstavlja ozbiljan nasrtaj na ljudsko dostojanstvo. Prisiljavanje punca i zeta, dakle, osoba međusobno vezanih obiteljskim vezama, da se međusobno udaraju pri tome tražeći da se to čini jače, upravo predstavlja postupke koji imajući u vidu duševni integritet ljudskog bića vrijeđaju i ponižavaju, jer su ti postupci u svome sadržaju i cilju zbog koga se čine takvi da obezvrjeđuju čovjeka i oduzimaju mu elementarni osjećaj samopoštovanja, te se time vrši najozbiljniji napad na njihovo dostojanstvo.

Sud je, što se tiče točke 1. izreke presude, u sklopu ovlaštenja iz čl. 295. st. 2. ZKP FBiH, po kome sud nije vezan za prijedloge tužitelja u pogledu pravne ocjene djela, u pravni opis unio preciznu naznaku suprotno kojim odredbama Ženevske konvencije o zaštiti građanskih lica za vrijeme rata od 12.08.1949. godine su optuženi postupili vršenjem konkretnih radnji koje su optuženima stavljene na teret, a koje sud nalazi utvrđenim pa su sastavni dio izreke presude, čime je sud izreku presude u odnosu na pravnu ocjenu djela učinio potpuno preciznom.

Da je optuženi ----- počinio radnju iz točke 2. izreke, prioritarno proizilazi iz iskaza svjedoka ----- i zaštićenog svjedoka A, koji su direktni očevidci trenutka kada je optuženi ----- iz vatrenog oružja pucao u dva civila koja su do tada pokazivala znakove života (da se radi o civilima -----i----- razjašnjeno je kroz iskaz svjedoka ----- koji je od ranije poznao sve civile), nakon čega oni više nisu pokazivali znakove života. Odbrana optuženog ----- se u završnoj riječi pita zašto bi on pozivao svjedoke usmrćenja i to konkretno u osobama svjedoka A i ----- . U osobnom sklopu optuženog ----- -- kojim su kritične prilike očigledno vladali motivi izvrnutih vrijednosti, taj optuženi je nešto što je uobičajeno društveno neprihvatljivo ponašanje, u vremenu ratnih uvjeta očigledno iskazao kao manifest njemu prihvatljive dominacije nad obespravljenim civilima. Da je optuženi ----- počinio radnje iz točke 2. izreke, potkrijepljeno je iskazima zaštićenih svjedoka B i C. Svjedok B tako potvrđuje da je u predvečernjim satima vidio privođenje nekih civila, da je iz priča čuo da su odvedeni u neki krmetnjak (štalu), da je ujutro čuo pucnjeve, da je tada pošao u pravcu krmetnjaka, da je kada je pristupio u okolinu krmetnjaka vidio ----- , da je vidio ----- kako silazi niz stube u žurbi, da čuo kako je -----

opsovao boga i rekao nešto u smislu što je to uradio. Svjedok C je naveo da je tijekom noći čuo riječi: „Ne udaraj, ne znam, reko sam ti...“, da se ujutro probudio i vidio da nema -----, da je čuo pucnjavu, radi čega je izašao na terasu, pa je vidio ----- kako izlazi iza ćoška, da je vidio da on vadi metak iz puške, a u međuvremenu je čuo kako ----- govori: „nemoj da iko ulazi vamo“, da je ----- pitao zašto je pucao, na što mu je on rekao da je jedan podlegao oko 2-3 sata, da je tako u svoj ratni dnevnik i zapisao: „podlegao je oko tri sata 01.09.“, a ----- mu je rekao da je u dvojicu pucao da se ne pate, te je negirao da su mu to naredili -----i------. Prema tome, nepobitne su činjenice da je ----- pucao iz vatrenog oružja u dva civila koji su već bili u teškom fizičkom stanju, da svjedoci ---- i svjedok A ukazuju na činjenicu da su ta dva civila pokazivala znakove života prije nego što je ----- pucao u njih, da bi nakon izvršenih radnji ----- prestali pokazivati znakove života. Ovi iskazi dakle sadržajno ukazuju na potpuno istu činjenicu da je optuženi ----- usmratio dva civila.

Uopćeno o činjenici nastupile smrti svih civila, pored već navedenih svjedoka, svjedoči veći broj svjedoka koji su sudjelovali u radnjama vezanim za kasniji pokop civila, i to: -----,-----i----- kao i svjedok ----- koji je ispred komande vidio tri tijela zamotana u vojničke deke, pa je pitao ----- što se događa a on mu je on odgovorio da su ta trojica ubijena.

Svi ti dokazi, pojedinačno i u međusobnoj svezi, bez ikakve dvojbe ukazuju da je optuženi -----, radnjama izvršenja djela opisanog u točki 2. izreke presude, kršio pravila međunarodnog prava postupivši suprotno odredbi čl. 3. st. 1. tč. a) IV. Ženevske konvencije o zaštiti građanskih lica za vrijeme rata od 12.08.1949. godine, koja zabranjuje prema civilnom stanovništvu vršenje ubojstava.

Vezano za činjenicu nastupile smrti kod sva tri civila što se tretira kroz obje točke izreke presude, te veze između radnji optuženih i nastupile smrti civila, sud je pojedinačno a i dovođenjem u svezu sa drugim dokazima ocijenio vještačenje vještaka sudske medicine dr. Dražena Damjanjuka, koje je izvedeno kao dokaz odbrane prvooptuženog, a sud ga je našao potpuno vjerodostojnim. Vještak dr. Damjanjuk tvrdi da se zbog promjena koje nastaju na tijelu nakon smrti, samo na osnovu pregleda ostataka koje je obavila prof.dr. Marija Definis Gojanović 1999. godine, ne može uzrok smrti sa sigurnošću ustanoviti, što se odnosi na sva tri usmrćena lica. Međutim, sam izostanak konkretnih činjenica o smrti -----,-----i----- iz medicinske dokumentacije, odnosno, iz provedenog vještačenja, za sud ne znači nemogućnost da uzrok smrti sud utvrdi temeljem stanja drugih dokaza. Svaki drugačiji zaključak značio bi suprotno postupanje jednom od temeljnih načela kaznenog postupka, koje je sadržano u čl. 16. ZKP FBiH, po kome ocjena postojanja ili nepostojanja činjenica u kaznenom postupku nije vezana niti ograničena posebnim dokaznim pravilima.

Sud je već obrazložio, na ovom mjestu će se i ponoviti, da iz sadržaja svih opisanih dokaza što se tiče nastale smrti -----, jasno proizilazi da je premlaćivanje svih civila, uključujući i istog, bilo takvog intenziteta, karaktera i trajanja da se potpuno objektivnom ocjenom može izvući zaključak da je dovelo do smrti civila, posebno kada se uzme u obzir da se radilo o civilu srednje životne dobi, te time manje snage i izdržljivosti.

Što se tiče smrti civila -----i-----, potpuno je objektivno za zaključiti da je pucanje ----- u ova dva civila iz vatrenog oružja, takva radnja koja bez ikakve dvojbe dovodi do smrti koja je i nastupila, posebno što je optuženi ----- pucao u civile koji su već bili u teškom fizičkom stanju. Ovdje je bitno istaknuti da vještak sudske medicine dr. Dražen Damjanjuk nije isključio mogućnost da prilikom pucanja iz vatrenog oružja ne ostanu vidljivi tragovi na skeletnim ostatcima, a i na odjeći, pa iz ovog tvrđenja vještaka sud naravno nije izveo zaključak o smrti civila, ali je provjerio svoj naprijed navedeni zaključak.

Što se tiče samog vremena izvršenja kaznenog djela isto nedvojbeno proizilazi iz iskaza svjedoka -----, koji se sjeća točnog vremena izvršenja djela, pa tvrdi da je bio dan 31.08.1993. godine kada je on saznao da su toga dana civili odvedeni u iz svojih kuća, da je čuo kako je ----- u noći 31.08./01.09.1993. godine od udaraca umro, a on osobno je ujutro kada je pošao da skupi drva iz pravaca komande dana 01.09.1993. godine čuo rafalnu paljbu u 9,05 sati što je točno zapamtio, a supruga mu je kad se vratio kući prepričala da je čula da su to pobili Hrvate u šupi ----- Da se paljba iz vatrenog oružja začula oko 9,00 sati potvrdio je i svjedok -----, tvrdeći da je prethodno oko 8,30 sati ulazio u štalu pa je ----- već bio mrtav, a ----- i ----- su bili u teškom fizičkom stanju, ali su pokazivali znakove života. Vrijeme izvršenja djela određuje i svjedok ----- navodeći da je dana 31.08.1993. godine njegov otac ----- prisilno odveden iz kuće. Vrijeme izvršenja djela kako je to naznačeno u izreci proizilazi i iz akta sa naznakom dostava zapisnika sa sastanka MZ Čelebići Republika Bosna i Hercegovina Armija RBiH VI korpus 43 Brdska brigada Konjic-Organ vojne bezbjednosti broj 08-449/93 od 09.09.1993.godine sa prilogom zapisnik sa sastanka MZ Čelebići održanog dana 08.09.1993.godine s ovjerom svake strane pojedinačno Ministarstva obrane BIH (DT 40), kojim 43. bbr. Konjic dana 09.09.1993. godine izvještava 6. Korpus-Organ vojne sigurnosti o nezakonitim radnjama pojedinih pripadnika Armije R BiH, pa se u prilogu dostavlja navedeni zapisnik sa sastanka Mjesne zajednice Čelebići, iz koga proizilazi da su pripadnici Armije R BiH iz Zenice 31.08.1993. godine u naselju Orahovica, iz kuće ----- izveli ----- i njegovog punca, te -----, odveli ih pred zgradu komade, tukli ih cijelu noć kao i jutro 01.09.1993. godine u šupi nakon čega su pobijeni. Mjesto izvršenja kaznenog djela –Orahovica, općina Konjic, konkretno u pomoćni objekat (štala) pri kući ----- u kojoj je bila komanda, je činjenica koja s većom ili manjom određenošću proizilazi iz iskaza svih svjedoka vojnih pripadnika DIB-a i lokalnih jedinica, zatim svjedoka -----,-----i-----, a potkrijepljeno je i naprijed navedenim dokazom DT-40.

Vršeći daljnju ocjenu da li su se u radnjama optuženih stekla sva bitna obilježja kaznenog djela Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz čl. 142. st. 1. preuzetog KZ SFRJ, sud je izvršio analizu da li je u kritičnom periodu postojao oružani sukob i kakav je bio njegov karakter, da li je postojalo kršenje pravila međunarodnog prava, te da li postoji uzročna veza između oružanog sukoba i inkriminirane radnje optuženih.

Ocjenu da je u vrijeme počinjenja predmetnog kaznenog djela postojao rat i oružani sukob sud je izveo iz iskaza svih saslušanih svjedoka, koji su naveli da je na području BIH bio rat, da je na području općine Konjic u vrijeme počinjenja djela bio oružani sukob između vojski HVO-a i Armije BiH.

Dakle, postojanje rata i faktično postojanje oružanog sukoba između HVO-a i Armije BiH, u vrijeme i na mjestu počinjenja kritičnog događaja potvrdili su svi svjedoci (i optužbe i odbrane i u tom smislu su svi iskazi u suglasju) pri tome opisujući da su na mjesto izvršenja kaznenog djela –lokalitet sela Orahovica, općina Konjic došli pripadnici Diverzantsko-izviđačke brigade iz Zenice kako bi pružili ispomoć Orahovačkoj četi radi zauzimanja vojne kote Gašino brdo, koja se nalazi odmah iznad sela Orahovica i koja je bila pod kontrolom HVO-a (konkretno okolnosti vojnih djelovanja pretežito proizilaze iz iskaza svjedoka A, -----,-----,-----,-----i-----, a u suglasju je sa navodima svih ostalih svjedoka). Dakle, neposredno iznad sela Orahovica je bila prva linija razgraničenja između navedenih vojski, gdje su se vršila vojna djelovanja. Pored toga, kako je već navedeno, postoje i formalni akti, objavljeni u službenim listovima, koji kao materijalni okvir potkrijepljuju zaključak suda o postojanju rata u BIH, formiranju vojnih snaga HVO-a i Armije R BiH i

njihovom djelovanju, a što su: : Odluka o proglašenju neposredne ratne opasnosti objavljena u „Službenom listu RBiH broj 1/92” od 9 aprila 1992. Sarajevo (DT 1), Odluka o proglašenju ratnog stanja objavljena u „Službenom listu R BiH broj 7/92“ od 20. juna 1992.godine (DT 3), Uredba sa zakonskom snagom u oružanim snagama Republike Bosne i Hercegovine objavljena u „Službenom listu RBiH broj 4” od 20 maja 1995.godine (DT 4), Uredba sa zakonskom snagom o izmjenama i dopunama Uredbe sa zakonskom snagom u oružanim snagama Republike Bosne i Hercegovine objavljena u „Službenom listu RBiH broj 27” od 31.12.1993.godine (DT 5), Uredba sa zakonskom snagom o izjenu i dopuni Uredbe sa zakonskom snagom o oružanim snagama Republike Bosne i Hercegovine objavljen u „Službenom listu RBiH broj 12“ od 13. avgusta 1992. godine (DT 6), Odluka o formiranju HVO broj 2/92 od 008.04.1992. godine objavljena u “Narodnom listu HZ Herceg-Bosna broj 1” iz rujna 1992.godine (DT 7), Naredba o primjeni pravila Međunarodnog ratnog prava u oružanim snagama Republike Bosne i Hercegovine objavljena u Službenom listu RBiH broj 15” od 15.09.1992. godine (DT 8), Odluka o ukidanju ratnog stanja „Službeni list R BiH br. 50“ od 28. prosinca 1995.godine (DT 10). U tijeku postupka su izvedeni i formalni materijalni dokazi: dokumenat Redoviti borbeni izvještaj Republika Bosna i Hercegovina Armija R BiH VI Korpus 43 Brdska brigada broj: 02/1-378/93 od 03.09.1993.godine (DT-14), Redovni borbeni izvještaj RBiH Armija RBiH VI korpus 43 brdska brigada Konjic, broj 02/1-378 od 03.09.1993.godine (DT-15) i Izvještaj za dan 3.9.1993.godine R BiH Armija R BiH VI Korpus i 43 brigada broj 01/03-290 od 04.09.1993.godine (DT-16), Izvještaj jedinica na pravcu TP-1 za dan 4.9.1993.godine Republika Bosna i Hercegovina Armija R BiH VI korpus 43 brigada od 04.9.1993.godine (DT- 17), Operativni izvještaja o stanju jedinica na TP-1 za dan 06.09.1993.godine, Republika Bosna i Hercegovina Armija R BiH VI korpus 43 brigada broj 01/01-281/93 od 06.09.1993.godine (DT-19), dokumenat Kratak osvrt put razvoja brigade sa službenim pečatom Vojna jedinica broj:5686 s naznakom interno broj: 1505-01/93 od 24.11.1993.godine (DT-23), te dokumenat Izjava sa službenim pečatom Vojna jedinica broj 1386-01/93 od 08.11.1993.godine (DT 32), iz kojih proizilazi okolnost postojanja oružanog sukoba na širem lokalitetu Orahovice, te vojnog djelovanja Diverzantsko-izviđačke brigada na tom području. Pored toga, postojanje rata i oružanog sukoba objektivno odbrana i nije dovela u pitanje u tijeku glavnog pretresa.

Pojedinačno kazneno djelo ne mora vremenski ili mjesno koidicirati sa oružanim sukobom, pa ono može biti počinjeno izvan neposredne borbe, tako da se teritorijom zahvaćenom oružanim sukobom ima smatrati svaka teritorija na kojoj se, uslijed takvih vanrednih okolnosti, život ne odvija na način na koji bi se inače odvijao u stanju mira. Pri tome se cijene okolnosti svakog konkretnog slučaja koji su u vezi sa oružanim sukobom, kao što je npr. blizina direktnih borbenih aktivnosti, posebni režimi nametnuti civilnom stanovništvu, kao što je ograničenje i kontrola kretanja i sl., što su upravo okolnosti koje su utvrđene u konkretnom slučaju. Kako je to vidljivo u konkretnom slučaju, oružani sukobi su se događali iznad sela Orahovica u neposrednoj blizini gdje je bila prva linija razgraničenja zaraćenih vojski, selo Orahovica je bilo pod vlašću Armije R BiH, pa su njeni pripadnici bili smješteni po kućama u Orahovici, stanovništvo nije živjelo uobičajenim životom, a hrvatsko i srpsko stanovništvo je živjelo u velikom strahu, krilo se i često je prisilno odvođeno od svojih kuća (što proizilazi iz iskaza svjedoka -----,-----i-----, te je potkrijepljeno materijalnim dokazom aktom sa naznakom dostava zapisnika sa sastanka MZ Čelebići Republika Bosna i Hercegovina Armija RBiH VI korpus 43 Brdska brigada Konjic-Organ vojne bezbjednosti broj 08-449/93 od 09.09.1993.godine sa prilogom zapisnik sa sastanka MZ Čelebići održanog dana 08.09.1993.godine s ovjerom svake strane pojedinačno Ministarstva obrane BIH (DT 40)). Ovu okolnost potkrijepljuju i materijalni dokazi- dokumenti Naredba Republike Bosne i Hercegovine Armije R BiH VI korpus 43 brigada broj 01/01-280/93 od

05.09.1993.godine (DT-18) i Naredba Republika Bosna i Hercegovina Armija BiH VI korpus 43 Brdska brigada broj 01-599/93 od 07.09.1993.godine (DT-20), koji potkrepljuju okolnost da na lokalitetu Orahovice lokalno stanovništvo usljed oružanih sukoba nije živjelo uobičajenim životom jer je njihovo kretanje bilo ograničeno, dok o konkretnim stradanjima civila na tom lokalitetu usljed radnji vojnih pripadnika govori dokument Izvještaj Armije R BiH VI korpus bataljon vojne policije Konjic broj 13/9 iz 1993.godine (DT-22).

Kazeno djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz članka 142. preuzetog KZ SFRJ je djelo koje se poziva na blanketnu normu, i to je u konkretnom slučaju odredba članka 3. stavak 1. točka a) Ženevske konvencije o zaštiti civilnog stanovništva iz 12.08.1949. godine, a kojom se zabranjuje u svako doba i na svakom mjestu prema osobama koje ne sudjeluju u neprijateljstvu, povrede koje se nanose životu i tjelesnom integritetu, naročito sve vrste ubojstava, sakaćenja, svireposti i mučenja, te točka c) istog članka, kojom se zabranjuju povrede osobnog dostojanstva, naročito uvredljivi i ponižavajući postupci.

Da bi se utvrdilo postojanje kršenja pravila međunarodnog prava, potrebno je utvrditi protiv koga je počinjenje djela usmjereno, odnosno, je li djelo bilo usmjereno prema osobama koje spadaju u posebne kategorije osoba koje su zaštićene navedenim odredbama IV Ženevske konvencije. Prema definiciji pojma zaštićene kategorije koja je sadržana u članku 3. navedene Ženevske konvencije, ona daje zaštitu osobama koje izravno ne sudjeluju u neprijateljstvima i koje su se u jednom trenutku u slučaju oružanog sukoba našle u vlasti jedne strane u sukobu, upravo na način kako su se u toj situaciji našli oštećeni -----,-----i----- . Naime, kako to prvenstveno proizilazi iz iskaza svjedoka -----,-----, te iz iskaza svjedoka - --,-----i-----, a suglasno je navodima svih ostalih svjedoka, oštećeni su kritične prilike prisilno lišeni slobode i odvedeni iz svojih kuća, te zatočeni u objekat do komande Diverzantsko-izviđačke brigade.

Sud nalazi utvrđenim da su u vrijeme izvršenja djela optuženi imali status vojnih osoba, i to: ----- svojstvo pripadnika Diverzantsko-izviđačke brigade (DIB) Zenica Armije RBiH, ----- svojstvo komandanta Odreda Diverzantsko-izviđačke brigade (DIB) Zenica Armije RBiH, ----- svojstvo pripadnika Diverzantsko-izviđačke brigade (DIB) Zenica Armije RBiH i ----- svojstvo komandira voda Diverzantsko-izviđačke brigade (DIB) Zenica Armije RBiH, što formalno proizilazi iz materijalne dokumentacije tužiteljstva, i to: Akta dostava dokumentacije Federacija Bosne i Hercegovine-Federalno ministarstvo za pitanja boraca i invalida odbrambeno-oslobodilačkog rata Sektor za pitanja evidencija iz oblasti vojne obveze broj: 07/1-03-1122-1/16 od 23.09.2016.godine upućeno Tužiteljstvu BiH sa prilogom traženi podaci ovjerena kopija dokumentacije kojom raspolaže nadležna organizaciona cjelina za pitanje iz evidencije iz oblasti vojne obaveze za lice ----- - sa pripadajućom kovertom (DT 26), Podaci iz evidencije Federalnog ministarstva za pitanja branitelja i invalida domovinskog rata Sektor za pitanja evidencija iz oblasti vojne obveze broj 07-03-1690/14 od 13.1.2013.godine u kome aktu nalaze se i podaci za -----, sina Adema (DT 27), Podaci iz evidencije i dokumentacija Federalnog ministarstva za pitanja branitelja i invalida domovinskog rata Sektor za pitanja evidencije iz oblasti vojne obaveze broj: 07/1-03-1576-1/16 od 22.12.2016.godine, u prilogu se nalaze ovjerena kopija dokumentacije i podaci za lice ----- izvod iz evidencije kopija stranice 147 obrasca VOB 1 za 1957 godište i uvjerenje o plaćama pripadnika oružanih snaga Republike Bosne i Hercegovine na ime ----- sa pripadajućom kovertom (DT 28), Podaci iz evidencije i dokumentacija Federalnog ministarstva za pitanja branitelja i invalida domovinskog rata Sektor za pitanja evidencija iz oblasti vojne obveze broj 07/1-03-15434-1/16 od

22.12.2016.godine dostavljeno Tužiteljstvu BiH sa priložima podaci za ----- i za -----, fotokopija stranice broj 110. Obrazac VOB 1 za 1976.godište s ovjerom, uvjerenje za ----- Uprava za odbranu Zenica Služba za odbranu u općini Zenica broj 19-08-41-1-266-1/04-1893 od 22.11.2004.godine, uvjerenje na ime -----, Federalno ministarstvo odbrane broj 30-28-4/03-5/1-1084-3/02 od 21.10.2002.godine, podaci za ----- Ministarstva odbrane BiH broj 10-31-1-10-356/16 od 4.5.2016.godine s ovjerom, izvod iz evidencije fotokopija stranice broj 123 obrazac VOB 1. 1972.godište s ovjerom, uvjerenje na ime ----- od 19.6.1996.godine (DT 29), Dostavljanje odgovora po predmetu -Ministarstva odbrane Bosne i Hercegovine broj 13-04-1-98-22/13 od 27.9.2016.godine upućen Tužiteljstvu BiH u prilogu se takođe nalazi evidencija izvod iz evidencije spisak ranjenih DIB sa ovjerom (DT 30), Dopis uz dostavu dokumentacije Ministarstva odbrane BiH broj 13-04-1-98-18/13 od 15.1.2015.godine upućeno Tužiteljstvu Bosne i Hercegovine sa priložima- izvod iz evidencije broj: 05/4-2385 od 16.9.1994.godine za -----, izvod iz evidencije 05/4-2385 od 16.9.1994.godine i još jedan izvod iz evidencije od 16.9.1994.godine na ime -----, sa ovjerom (DT 31). Faktično takav status optuženih proizilazi iz iskaza svih pripadnika Diverzantsko-izviđačke brigade, posebno onih koji daju konkretne podatke u tom smislu, i to: -----, svjedoci A, B i C, zatim -----, -----, -----, -----i-----.

Što se tiče same primjene materijalnog propisa, evidentno je kako izmijenjena optužnica radnje koje se stavljaju na teret optuženom kvalificira po preuzetom KZ SFRJ. U konkretnom slučaju taj kazneni zakon je bio na snazi u vrijeme izvršenja djela, a svi ostali kazneni zakoni koji inkriminiraju radnje izvršenja ovog kaznenog djela, donošeni nakon toga zakona, nisu blaži za počinitelja. Prema tome, ovaj sud zauzima stajalište kako bi primjena bilo kojeg drugog zakona, umjesto preuzetog KZ SFRJ, koji je bio na snazi u periodu relevantnom za ovaj kazneni predmet, predstavljala kršenje načela zakonitosti.

Kako je sud našao utvrđenim da su optuženi radnje izvršenja djela učinili u vrijeme rata u BiH i oružanog sukoba između HVO-a i Armije BiH, u vrijeme dok su imali status vojnih osoba, a oštećeni su imali status civilnih osoba, tj. protupravno su lišeni slobode i odvedeni iz svojih domova, što su optuženi znali i radnje činili pod tim okolnostima, time je sud našao utvrđenim da postoji uzročna veza između oružanog sukoba i inkriminiranih radnji optuženih.

Optuženi su imali svijest o djelu i o svim okolnostima događaja o djelu kao cjelini, bili su svjesni da se radi o civilnim osobama, zatvorenici prethodno protupravno lišeni slobode u predvečernjim satima dana 31.08.1993. godine, dovedeni iz njihovih kuća i zatvoreni u manji pomoćni objekat uz komandu. Optuženi su znali da tri civila moraju imati zaštitu, jer postoji dužnost da se civilne osobe štite, a da je drugačije ponašanje suprotno opće prihvaćenim društvenim vrijednostima koje važe uvijek i na svakom mjestu, pa su tako znali da je zabranjeno premlaćivanje bespomoćnih i obespravljenih civila i nanošenje istima velikih patnji i povreda tjelesnog integriteta (što su znali a ipak činili svi optuženi), mučenje civila (što su znali a ipak činili optuženi -----i-----), te vršenje osobito uvredljivih i ponižavajućih postupaka prema njima (što su znali a ipak činili ----i-----), te su htjeli počinuti takve radnje, a takve radnje su objektivno suprotne i pravilima međunarodnog humanitarnog prava. Optuženi su postupali u takvim okolnostima koje su im omogućavale dominaciju nad žrtvama nemoćnim da pruže otpor i da se zaštite, pa su poduzete radnje iz točke 1. produkt svijesti optuženih o djelu i volje da takvo djelo izvrše. Optuženi su imali svijest o značenju svog djela i mogli su upravljati svojim postupcima budući da njihova svijest nije bila kompromitirana, pri tome su

znali da radnjama koje čine nužno stvaraju posljedicu u vidu patnji i povreda tjelesnog integriteta kod tri civila jer višekratno i intenzivno udaranje civila -----,-----i----- koje je trajalo cijelu noć, udaranje koje je vršeno tvrdim dijelovima tijela i nogama na kojima su bile tvrde vojničke čizme, neminovno mora dovesti do takve posljedice koja je nastupila kod civila i optuženi su toga bili svjesni, ali su htjeli takvu posljedicu, iz čega proizlazi pouzdan zaključak da su optuženi djelo počinili sa direktnim umišljajem, svjesni svih okolnosti svoga djela, svaki optuženi je bio svjestan okolnosti djela i radnji njegovih suizvršitelja, te posljedice u vidu velikih patnji i povrede tjelesnog integriteta koja se konkretno manifestirala i u obliku vidljivih zadobivenih tjelesnih ozljeda-oteknuća i teškog fizičkog stanja, te htijući isto.

Optuženi su također znali da zajedničko kontinuirano i intenzivno premlaćivanje i takvo izlaganje velikim patnjama može dalje prouzrokovati smrt nekog civila, optuženi su bili svjesni teškog fizičkog stanja u kome su civili bili posljedicom višekratnog udaranja (vidjeli su velika oteknuća o kojima su svjedočili i očevidci, vidjeli su izraženu patnju i bol civila), bili su svjesni da civili nisu mlađe životne dobi, tako da je i ----- bio sredovječan čovjek time slabije fizičke snage i kondicije, tako da su znali da kod jednog od civila može da dođe do smrti od posljedica premlaćivanja koje su oni vršili prema njima, te su na to pristali.

Pri izvršenju radnji iz točke 2. izreke optuženi ----- je imao svijest o djelu i o svim okolnostima događaja o djelu kao cjelini, bio je svjestan da se radi o civilnim osobama, prethodno zatočenim i premlaćenim, znao je da će pucanje iz vatrenog oružja iz neposredne blizine u civile koji su već bili u teškom fizičkom stanju neminovno dovesti do njihove smrti. Pri tom je znao da civili moraju imati zaštitu, jer postoji dužnost da se civilne osobe štite, te da je drugačije ponašanje suprotno opće prihvaćenim društvenim vrijednostima koje važe uvijek i na svakom mjestu, pa je tako znao da je zabranjeno da se vrše ubojstva civila, ali je htio izvršiti takve radnje u odnosu na civile -----i----- i htio je posljedicu u vidu smrti ovih civila, a takve radnje su objektivno suprotne i pravilima međunarodnog humanitarnog prava. Pri izvršenju radnji iz točke 2. izreke presude optuženi ----- je postupao sa direktnim umišljajem.

Kod kaznenog djela Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142. stav 1. preuzetog KZ SFRJ povreda međunarodnog prava predstavlja objektivni uvjet kažnjivosti, pa počinitelj ne mora biti svjestan da svojim postupcima ta pravila krši. Izvršavajući navedene radnje, svi optuženi su izravno prekršili odredbu članka 3. stavak 1. točka a) Ženevske konvencije o zaštiti civilnih osoba za vrijeme rata od 12.08.1949. godine (----- izvršenjem radnji iz obje točke izreke, a ostali optuženi izvršenjem radnji iz 1. točke izreke), dok su još optuženi -----i----- izravno prekršili odredbu članka 3. stavak 1. točka c) navedene Konvencije (dio radnje iz točke 1. izreke).

Tužiteljstvo izmijenjenom optužnicom radnje opisane u točki 1. i 2. optužnice, počinjene od strane optuženog ----- - a koje u osnovi činjenično dokazanim nalazi i ovaj sud (uz izvršene korekcije suda u činjeničnom opisu), kvalificira kao počinjena dva djela Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz čl. 142. st. 1. preuzetog KZ SFRJ, odnosno, konkretno radnja iz točke 1. je po tvrdnji tužitelja izvršena u saizvršilaštvu, dakle, Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz čl. 142. st. 1., u svezi sa čl. 22 preuzetog KZ SFRJ. Međutim, suprotno stavu tužitelja, inkriminirane radnje kaznenog djela Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz čl. 142. st. 1. preuzetog KZ SFRJ postavljene su alternativno tako da se djelo može izvršiti svakom od tih radnji, međutim, sljedeći propisana bitna obilježja kaznenog djela jasno je da ako jedna osoba učini više istovrsnih ili raznovrsnih radnji koje su predmet inkriminacije radi se o jedinstvenom kaznenom djelu, s tim da se dalje naravno sadržaj radnji uzima kod ocjene objektivne težine radnje (odnosno ukupnosti radnji) koju je počinitelj izvršio.

S tim u svezi, ovaj sud je u sklopu ovlaštenja da neovisno od stava tužitelja izvrši pravnu ocjenu djela sukladno čl. 295. st. 2. ZKP FBiH, djelo počinjeno od strane optuženog -----

----- tretirano kroz dvije točke kvalificirao kao Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz čl. 142. st. 1. preuzetog KZ SFRJ, našavši da se radi o jednom djelu sa radnjama izvršenja koje su navedene u činjeničnom opisu izreke presude pa su dalje precizno određene u pravnom opisu, te pravno kvalificirane kako je to navedeno. Radi razumljivosti izreke presude u cjelini, a pri činjenici da se pravna ocjena djela sastoji u jedinstvu pravnog opisa i pravne kvalifikacije, sud je ocjenio djelo ostalih optuženih kao Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz čl. 142. st. 1. preuzetog KZ SFRJ, pa precizno izvršena pravna ocjena djela svakog od optuženih naravno nije išla na teret optuženima, odnosno, kod ostalih optuženih (osim kod optuženog ----- kod koga je pravna ocjena od strane suda izvršena njemu u korist) ostala je potpuno ista, dakle, radi se o predmetnom djelu počinjenom u saizvršilaštvu kako im je to stavljeno na teret predmetnom izmijenjenom optužnicom, samo što je izreka presude tehnički koncipirana na jasan i precizan način.

Branitelj trećeoptuženog se u završnoj riječi neosnovano poziva na načelo *in dubio pro reo*. Naime, samo postojanje kontradiktornih tvrdnji i dokaza ne podrazumijeva i sumnju u smislu postojanja činjenica koje čine obilježja kaznenog djela ili o kojima ovisi primjena neke odredbe kaznenog zakonodavstva, te shodno, obvezu za suda da, u skladu sa člankom 3. stavak 2. ZKP FBiH, tu sumnju presudom riješi na način koji je povoljniji za optuženog. Tek ako se nakon savjesne ocjene dokaza, pojedinačno i u međusobnoj svezi, ne može otkloniti dvojba vezano za postojanje nekih odlučnih činjenica, sud je dužan postupiti u skladu sa člankom 3. stavak 2. ZKP FBiH. Pošto sud iz ocjene izvedenih dokaza, pojedinačno i u svezi sa ostalim dokazima, nalazi da ne postoji sumnja u pogledu postojanja činjenica koje čine obilježja kaznenog djela ili od kojih ovisi primjena neke odredbe kaznenog zakonodavstva, nije ni bilo mjesta primjeni instituta *in dubio pro reo*.

Što se tiče visine izrečene kazne zatvora za sve optužene, sud je imao u vidu prije svega da se radi o teškom kaznenom djelu za koje su zakonom predviđene granice kazne u kojima je sud odmjerio kaznu optuženima, uzimajući u obzir svrhu kažnjavanja i okolnosti koje utječu da kazna bude manja ili veća, pa je sud optuženom ----- izrekao kaznu zatvora u trajanju od 13 (trinaest) godina, optuženom ----- je izrekao kaznu zatvora u trajanju od 6 (šest) godina, a optuženima -----i----- je izrekao kaznu zatvora od po 5 (pet) godina.

Sud je odmjeravajući kaznu optuženom ----- u rasponu zapriječene sankcije za djelo koje je po svojoj prirodi teško, imao u vidu da je izvršenjem djela opisanog u točki 1. i 2. izreke presude taj optuženi počinio više alternativnih radnji inkriminiranih kaznenim djelom, da je izvršenjem djela došlo do povrede života i tjelesnog integriteta kao osnovnih zaštićenih vrijednosti civilnih osoba, da je optuženi radnje izvršenja usmjerio na tri obespravljena civila, a oštećene -----i----- (točka 2. izreke presude) usmrtio kada su isti bio potpuno nemoćni, ranjeni i pretučen, što govori u prilog bešćutnosti počinjenih radnji, te upornosti istog kao počinitelja da ih izvrši. Pored toga, sud je imao u vidu i činjenicu da je optuženi -----ranije osuđivan Presudama Kantonalnog suda u Zenici br. K.183/97 od 05.03.1999.godine i Vrhovnog suda FBiH u Sarajevu, br. Kž-442/II od 10.10.2000.godine, zbog kaznenog djela iz ubojstvo iz čl. 171/1, što općenito govori da se radi o osobi sklonij činjenu kaznenih djela, a pravomoćna ranija osuda zbog krvnog delikta govori o pobudama i negativnim motivima kojima se optuženi vodio u činjenju djela kojima se dira u najviše društvene vrijednosti. Međutim s druge strane, sud je imao u vidu da optuženi ----- od 2000. godine više nije osuđivan, predmetno djelo je izvršeno 1993. godine, što uz činjenicu trenutačne porodičnosti optuženog ipak govori u prilog da se optuženi kroz vrijeme koje je uslijedilo okrenuo društveno prihvatljivom ponašanju.

Na temelju čl. 50. st. 1. KZ SFRJ optuženom ----- je u kaznu zatvora uračunato vrijeme provedeno u lišenju slobode i pritvoru počev od 31.08.2016. do 06.01.2017. godine, budući da je tom odredbom određeno da se optuženom u izrečenu kaznu zatvora uračunava vrijeme provedeno u pritvoru, kao i svako lišenje slobode.

Odmjeravajući kaznu optuženom ----- u rasponu zapriječene sankcije za djelo koje je po svojoj prirodi teško, sud je imao u vidu da je i optuženi ----- počinio više alternativnih radnji inkriminiranih kaznenim djelom, da je izvršenjem djela došlo do povrede života i tjelesnog integriteta kao osnovnih zaštićenih vrijednosti civilnih osoba, da je optuženi radnje izvršenja usmjerio na tri obespravljena civila, što također govori o potpunom izostanku apatije prema patnji ljudskih bića, te i njegovoj upornosti da poćini djelo. Kod ovog optuženog sud je imao u vidu činjenicu da je isti ranije osuđivan Presudom Opštinskog suda u Zenici broj K-549/99, pravomoćna 2000. godine, zbog kaznenog djela Nedopušteno držanje oružja ili eksplozivnih materija iz čl. 348. st. 1. KZ FBiH, kojom mu je izrečena uvjetna osuda sa utvrđenom kaznom zatvora u trajanju od 3 (tri) mjeseca, sa vremenom provjeravanja u trajanju od 1 (jedne) godine, međutim, ovu okolnost sud optuženom nije uzeo u obzir kod odmjeravanja sankcije jer se radi o djelu manje društvene opasnosti, koje nije poćinjeno iz istih motiva i pobuda kao predmetno. I kod ovog optuženog sud je imao u vidu protek vremena od poćinjenja kaznenog djela, u kome vremenu je optuženi postao porodićan ćovjek, sa dvoje djece od kojih je jedno malodobno, dakle, kroz vrijeme koje je uslijedilo okrenuo društveno prihvatljivom ponašanju. Ono što je sud kao posebno olakotnu okolnost uzeo ovome optuženom je svjedoćenje svjedokinja -----i-----, inaće osoba srpske nacionalnosti, koje su posve uvjerljivo posvjedoćile da ih je optuženi ----- u vrijeme rata i oružanog sukoba štitićo i pomagao im dok su živjeli na lokalitetu općine Zenica, a u to teško vrijeme trebalo je imati osobne hrabrosti pomagati konkrećnim civilima druge nacionalnosti, kojoj posebno olakotnoj okolnosti je sud dao veliki znaćaj odmjeravajući je u odnosu na težinu poćinjenog djela prilikom individualizacije kazne za ovoga optuženog.

Odmjeravajući kaznu optuženom ----- koji je u vrijeme izvršenja djela bio stariji maloljetnik, sud je imao u vidu odredbe čl. 81. st. 3. i 4. preuzetog KZ SFRJ, po kome se punoljetnoj osobi koja je djelo izvršila kao stariji maloljetnik može izreći zatvor, pri tome kod odabira sankcije sud će uzeti u obzir sve okolnosti slućaja, naroćito težinu ućinjenog kaznenog djela, vrijeme koje je proteklo od njegovog izvršenja, vladanje poćinitelja, kao i svrhu koju treba poćići sankcijama. Imajući u vidu da je djelo koje je poćinio i ovaj optuženi po svojoj prirodi izuzetno teško djelo, a da je ovaj optuženi poćinio više alternativnih radnji inkriminiranih kaznenim djelom, da je izvršenjem djela došlo do povrede života i tjelesnog integriteta kao osnovnih zaštićenih vrijednosti civilnih osoba, da je optuženi radnje izvršenja usmjerio na tri obespravljena civila, što govori u prilog upornosti ovoga optuženog da izvrši djelo, a i na njegovu besćutnost koju je pokazao i kasnije nakon izvršenja djela kada je likovao zbog izvršenog premlaćivanja civila (o ćemu je posvjedoćio svjedok -----). S obzirom na sve prednje, a i zahtjeve generalne prevencije da se utjeće na druge maloljetnike da ne vrše kaznena djela, te s obzirom na obvezu da se pravilno izrazi društvena osuda ovako teškog poćinjenog kaznenog djela, sud nije dvojio da je jedina prihvatljiva sankcija zatvorska kazna, bez obzira na činjenicu proteka vremena od poćinjenja djela i lićnost poćinitelja koji je postao porodićan ćovjek sa dvoje malodobne djece i koji nije kaćnjavan, a uz to je i ratni vojni invalid narušenog zdravlja. Kada su sve okolnosti vezane za poćinjenje kaznenog djela i lićnost optuženog dovedene u mećusobnu svezu, a imajući u vidu da je u vrijeme izvršenja djela bio maloljetan radi ćega zakon predvića posebne uvjete kaćnjavanja, sud je ovom optuženom

izrekao minimalnu zatvorsku kaznu predviđenu zakonom za izvršenje djela za koje je oglašen krivim.

Što se tiče optuženog -----, sud je imao u vidu da je on svojim sudjelovanjem dao najmanji doprinos zajedničkom izvršenju djela. I kod ovog optuženog sud je uzeo u obzir i činjenicu protoka vremena, u kome je postao porodičan čovjek sa dvoje malodobne djece, te da nije kažnjavan, pa je sud ovom optuženom odmjeravajući prednje okolnosti u odnosu na objektivnu težinu kaznenog djela počinjenog u saizvršilaštvu, izrekao minimalnu zatvorsku kaznu predviđenu zakonom za izvršenje djela za koje je oglašen krivim.

Sud je ocijenio da su sve izrečene kazne zatvora dovoljne promatrajući sa aspekta zakonom predviđene svrhe kažnjavanja, i to da se utječe na počinitelje da više ne čine kaznena djela, kao i na ostale da ne čine kaznena djela, ali i da se izrazi društvena osuda počinjenog djela.

Imajući u vidu da je evidentno da su svi optuženi nezaposleni (optuženi ----- je u mirovini) i lošeg imovnog stanja, sud je izveo zaključak da ne mogu snositi troškove postupka bez štete za svoje izdržavanje, odnosno osoba koje izdržavaju, pa ih je sud oslobodio troškova kaznenog postupka temeljem čl. 202. st. 4., ZKP FBiH, što se konkretno odnosi na troškove postavljenih branitelja (rješenjima parcijalno određivani kroz postupak temeljem čl. 199. st. 4. ZKP FBiH), troškove provedenog vještačenja po vještaku sudske medicine dr. Draženu Damjanjuku u iznosu od 550,00 KM i troškova svjedoka koji su tražili naknadu putnih troškova za pristup na sud (za svjedokinju ----- iznos od 50,00 KM, svjedoka ----- iznos od 76,20 KM i svjedokinju ----- 20,00 KM), te sudskog paušala.

Oštećene -----i-----, kao predstavnice oštećenih obitelji, nisu opredijelile imovinskopravni zahtjev do okončanja glavne rasprave, pa su oštećeni temeljem čl. 212. st. 3. ZKP FBiH upućeni na parnicu.

Radi svega naprijed navedenog, odlučeno je kao u izreci presude.

Zapisničar:
Adisa Špago

Predsjednik vijeća:
Daniela Dalipagić Rizvanović

PRAVNA POUKA: Protiv ove presude dopuštena je žalba Vrhovnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine, koja se podnosi putem ovoga suda u roku od 15 (petnaest) dana, računajući od dana prijema iste.

Oštećeni presudu može pobijati samo zbog odluke suda o trškovima kaznenog postupka i zbog odluke o imovinskopravnom zahtjevu.